GÉNESIS

CAPÍTULO I

1 Desde el principio el Hijo ([1]) de Yahweh con sabiduría terminó los cielos y la tierra.
2 Y la tierra estaba vacía y caótica y deshabitada de hombres y bestias y vacía de todo cultivo de plantas y de árboles y la oscuridad se extendía sobre la faz del abismo y un espíritu de amor de delante de Yahweh soplaba sobre la faz de las aguas.
3 Y dijo el Verbo de Yahweh: Haya luz; y hubo luz según la orden de su Verbo.
4 Y fue manifiesto ante Yahweh que la luz era buena; y el Verbo de Yahweh separó la luz de las tinieblas.
5 Y llamó el Verbo de Yahweh a la luz día y a las tinieblas llamó noche. Y hubo tarde y hubo mañana; el orden del trabajo de la creación: el día primero.
6 Y dijo el Verbo de Yahweh: Haya el firmamento en medio de las aguas y divida las aguas inferiores de las aguas superiores.
7 Y creó Yahweh el firmamento y separó las aguas que estaban debajo del firmamento de las aguas que estaban encima del firmamento, y fue así según su Palabra.

([1]) Probablemente falta en el texto la voz *Memra* («Logos», que traduciremos siempre por «el Verbo», y que puede traducirse igualmente por «la Palabra»), pues alguien ha raspado el *waw* delante del verbo *šaklel*. Por tanto, habría que traducir: «Desde el principio (el Verbo, *o*: la Palabra) de Yahweh con sabiduría creó y terminó los cielos y la tierra». Nótese a este propósito que en la teología judeo-cristiana era frecuente traducir *Berešit* por «En el Hijo»; cf. A. Díez Macho, en *Mélanges E. Tisserant*, I, Roma, 1964, p. 174.

GENESIS

CAPUT I

1 מלקדמין בחכמה ברא דיי שכלל ית שמיא וית ארעא:
2 וארעא הוות תהיא ובהיא וצדי מן בר נש ומן בעיר וריקנא מן כל פלחן צמחין ומן אילנין וחשוכא פריס על אפי תהומא ורוח דרחמין מן קדם יי הוה מנשבא על אפי מיא:
3 ואמר ממרא דיי יהוי נהור והות נהור כגזירת ממריה:
4 וגלי קדם יי ית נהורא ארום טב הוא [ואפרש] ממרא דיי בין נהורא לבין חשוכא:
5 וקרא ממרא דיי לנהורא איממ[א] ולחשוכא קרא לליא והוא רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום קדמאי:
6 ואמר ממרא דיי יהוי רקיעא במציעות מיא ויהוי מפרש בין מיא ארעא לבין מיא עיליא:
7 וברא יי ית רקיעא ואפרש בין מיא די מן תחות רקיעא ובין מיא די מלעיל לרקיעא והוה כן כמימריה:

1 בחכמה ברא מימרה דיי] prob leg בחכמה ברא דיי sed cf inferius M (additio 2 m non ordinariae) בחוכמתא ברא יי; שכלל] ושכלל 1 m N: ו erasum est prob a christiano ita ut totius versus sensus christianus pateat: «In principio cum sapientia Filius Yahweh perfecit coelum et terram». || 2 וצדי] cf וצדו Nu R; וצדיה M || 3 ממרָא] ממרֵה M || 4 [ואפרש]] in textu ואפשר | ממרא] ממרֵה M || 6 ממרא] super hoc vb hîc et in vv 8, 11, 20 ponitur circellus sed desider lectio in M | ארעא] leg ארעיא || 7 לרקיעא] לרקיע שמיא M.

8 Y el Verbo de Yahweh llamó cielos al firmamento. Y hubo tarde y hubo mañana; el orden de la obra de la creación: día segundo.
9 Y el Verbo de Yahweh dijo: Congréguense las aguas de debajo de los cielos en un lugar y déjese ver lo seco. Y fue así según su Palabra.
10 Y el Verbo de Yahweh llamó a lo seco tierra y al lugar de la reunión de las aguas llamó el mar. Y fue manifiesto delante de Yahweh que era hermoso y bueno.
11 Y dijo el Verbo de Yahweh: Brote la tierra brotes de hierba que germinen semilla (y) árboles frutales productores de frutos según su especie, (árboles) de los que y en los que (broten) plantas sobre la tierra. Y fue así según su Palabra.
12 Y la tierra brotó brotes de hierba germinadores de semilla según sus especies (y) árboles frutales productores de frutos, (árboles) de los que y en los que (broten) plantas según sus especies. Y fue manifiesto delante de Yahweh que era hermoso y bueno.
13 Y hubo tarde y hubo mañana; orden de trabajo de la creación: día tercero.
14 Y Yahweh dijo: Haya lumbreras en el firmamento de los cielos para dividir el día de la noche y hagan de señales de tiempos (sagrados) y sirvan para consagrar con ellos la intercalación de lunas y meses ([1]).
15 Y brillen en el firmamento de los cielos para alumbrar sobre la tierra. Y fue así según su Palabra.
16 Y el Verbo de Yahweh creó las dos lumbreras grandes —la lumbrera grande para ser regidora en el día y la lumbrera pequeña para ser regidora en la noche— y el orden de las estrellas.
17 Y la Gloria de Yahweh los puso en el firmamento de los cielos para iluminar sobre la tierra,
18 y para ser regidores en el día y en la noche y para separar la luz de las tinieblas. Y fue manifiesto delante de Yahweh que era hermoso y bueno.
19 Y hubo tarde y hubo mañana; orden de la obra de la creación: día cuarto.
20 Y dijo el Verbo de Yahweh: Pululen las aguas un pulular de seres vivientes y las aves que vuelan ([2]) sobre la tierra, sobre el aire del firmamento de los cielos.
21 Y Yahweh creó los dos grandes monstruos marinos y todo ser vivo serpenteante que las aguas hicieron pulular según su especie y toda ave que vuela según su especie. Y fue manifiesto delante de Yahweh que era hermoso y bueno.

([1]) M: «(con ellos) los comienzos de meses y años».
([2]) Probablemente el texto está corrompido y la verdadera traducción ha de ser: «y las aves vuelen...», de acuerdo con M: «vuelen».

8 וקרא ממרא דיי לרקיעא שמיא והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום תניין׃
9 ואמר ממרה דיי יתכנשון מיא מן תחות שמיא לאתר חד ותתחמי יבשתא והוה כן כמימריה׃
10 וקרא ממרא דיי ליבשת[א] ארעא ולבית כנישות מיא קרא יממא וגלי קדם יי ארום שפ[ר] ותקן׃
11 ואמ[ר] ממרא דיי תפק ארעא דתין דעשב דמזריעין זרע אילן דפירין דעבד פירין למינה די נצבתא מינה ובה על ארעא והוה כן כממרה׃
12 ואפקת ארעא דתין דעשב דמזרעין זרע למיניהון אילן דפירין דעבד פירין די נצבת[א] מניה ובה למינה וגלי קדם יי ארום שפר ותקן׃
13 והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום תליתאי׃
14 ואמ[ר] יי יהון נהורין ברקיעא דשמיא למפרשא בין איממא ובין ליליא ויהון לאתין ולזמנין ולמקדש[א] בהון עבור שהרין ירחין׃
15 ויהון מנהרין ברקיע שמיא למנהרא על ארעא והו[ה] כן כממריה׃
16 וברא ממרא דיי ית תרין נהוריא רברביא ית נהורא רבה למהוי שליט באיממא וית נהורא זעירא למהוי שליט בליליא וית סדור כוכביא׃
17 ושוי יתהון איקרי[ה] דיי ברקיעא [ד]שמיא למנהרא על ארעא׃
18 ולמהוי שליט באיממא ובליליא ולמפרש[א] בין נהורא ובין חשוכא וגלי קדם יי ארום שפר ותקן׃
19 והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום רביעָאי׃
20 ואמר ממרא דיי ישרצון מיא שרץ נפש דחיא ועופא דפרח על ארעא על אפי אויר רקיע שמיא׃
21 וברא יי ית תרין תנינא רברביא וית כל נפש דחיא דרחשא די שרצו מי[א] למינהון וית כל עופא דפרח למיניה וגלי קדם יי ארום שפר ותקן׃

10 ממרא] ממרה M | יממא] ימייא M | [ר]שפ] sic c M pro שפן N || 12 מניה] ita leg loco מנהי N || 14 שהרין ירחין] M רישי ירחין ושנין || 17 שמיא] ד N: שמיא prob desider || 20 דפרח] prob leg יפרח c M; sed cf v 21.

22 Y el Verbo de Yahweh los bendijo diciendo: Fortaleceos y multiplicaos y llenad las aguas en los mares y las aves multiplíquense sobre la tierra.
23 Y hubo tarde y hubo mañana; orden de trabajo de la creación: día quinto.
24 Y dijo el Verbo de Yahweh: Produzca la tierra seres vivientes según su especie: animales domésticos y reptiles y bestias de la tierra según su especie. Y fue así según su Palabra ([1]).
25 Y el Verbo de Yahweh creó las bestias de la tierra según su especie y los animales domésticos según su especie y todos los reptiles de la tierra según su especie. Y fue manifiesto delante de Yahweh que era hermoso y bueno.
26 Y dijo Yahweh ([2]): Creemos al hijo del hombre a nuestra semejanza, como parecido a nosotros, y domine en los peces del mar y en las aves de los cielos y en los animales domésticos y en toda la tierra y en todos los reptiles que reptan sobre la tierra.
27 Y el Verbo de Yahweh creó al hijo del hombre a su semejanza, lo creó a la imagen de delante de Yahweh, macho y comparte los creó.
28 Y la Gloria ([3]) de Yahweh los bendijo y el Verbo de Yahweh les dijo: Fortaleceos y multiplicaos y llenad la tierra y sojuzgadla y dominad en los peces del mar y en las aves de los cielos y en todos los animales que reptan sobre la tierra.
29 Y les dijo la Gloria ([3]) de Yahweh: He aquí que os he dado todas las plantas que producen simiente que existen sobre la faz de toda la tierra y todos los árboles en los que hay fruto —árboles que producen semilla—; os los he dado ([4]) para alimento.
30 Y a todas las bestias de la tierra y a todas las aves de los cielos y a todo lo que repta sobre la tierra en que hay alma viviente (he dado) toda hierba verde como alimento. Y fue así según su Palabra.
31 Y fue manifiesto delante de Yahweh todo lo que había hecho y he aquí que era muy hermoso y bueno. Y hubo tarde y hubo mañana; el orden de la obra de la creación: día sexto.

([1]) M: «según la orden de su palabra».
([2]) M: «el Verbo de Yahweh».
([3]) M: «el Verbo de».
([4]) M: «será».

22 וברך יתהון ממרא דיי למימר תקיפו וסגון ומלון ית מיא בימי[א] ועופא יסגא על ארעא:
23 והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום חמישי:
24 ואמר ממריה דה תפק ארעא נפ[ש] דחיא למינה בעיר ורחש וחייתא דארעא למינה והוה כן כמימריה:
25 וברא ממרה דיי ית חייתא דארעא למינה וית בעירה למינה וית כל ריחשא דארעא למינהון וגלי קדם יי ארו[ם] שפר ותקין:
26 ואמר יי נברא בר נש בדמותן כד נפק [ב]ן וישלטון בנוניא דימא ובעופ[א] דשמיא ובבעירא ובכל ארעא ובכל רחשא דרחש על ארעא:
27 וברא ממרה דיי ית בר נשא בדמותיה בדמו מן קדם יי ברה יתיה דכר ווגיה ברא יתהון:
28 וברך יתהון איקריה דיי ואמר ליהון ממרה דיי תקופו וסגון ומלון ית ארעא וכבישו יתה ושלוטו בנונוי דימא ובעופא דשמיא ובכל חייתא דרחשא על ארעא:
29 ואמר אקריה דיי הא יהבית לכון ית כל עשביא דמזרעין זרע די על אפי כל ארעא וית כל אילניא דאית ביה פירי אילן דמזרעין זרע לכון יהבית יתהון למזון:
30 ולכל חיתא דארעא ולכל עופא דשמיא ולכל דרחש על ארעא דאית ביה נפש דחיא ית כל ירוק עשבא למזון והוה כן כממרה:
31 וגלי קדם יי ית כל מה דעבד והא שפר ותקן לחדא והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום שתיתיי:

24 ממריה] ממרא M | ורמש] ורחש M | כמימריה] כגזירת ממרי[ה] M || 25 ריחשא] רמשא M || 26 ממריה דיי] ייי M | [ב]ן] כן N | רחשא דרחש] רמשא דרמש M || 27 ממרה] superscript circellus, sed desider lectio in M || 28 איקריה] ממריה M | דרחשא] דרמשא M || 29 אקריה] דרחש] דרמש M | אילניא] אילן M | יהבית] יהוי M || 30 דרחש] דרמש M | ירוק] inter lineas additum a *sofer* || 31 דעבד] די עב׳ M.

CAPÍTULO II

1 Y terminaron (1) las creaturas de los cielos y de la tierra y todos sus ejércitos.
2 Y el Verbo de Yahweh terminó en el día séptimo la obra suya que había creado; y en el séptimo día hubo descanso y quietud delante de Él de toda la obra suya que había creado (2).
3 Y la Gloria (3) de Yahweh bendijo el día séptimo y lo declaró santo porque en él hubo delante de Él gran descanso y reposo (4) de toda la obra suya que la Gloria (3) de Yahweh había creado al obrar.
4 Esta es la génesis de los orígenes de los cielos y la tierra en su creación. En el día en que Yahweh Elohim (5) creó los cielos y la tierra,
5 los árboles todos que hay en la faz del campo anteriormente nunca habían existido en la tierra, y las plantas todas que hay en la faz del campo nunca habían germinado, pues Yahweh Elohim (6) no había enviado lluvia sobre la tierra y hasta ahora (7) no había sido creado el hombre para ser cultivador de la tierra;
6 pero una nube subía de la tierra y regaba toda la superficie de la tierra.
7 Entonces Yahweh (8) Elohim creó al hombre del polvo de la tierra y sopló en sus narices un aliento de vida y el hombre vino a ser un ser vivo dotado de habla.
8 Y Yahweh (8) Elohim había plantado el jardín en Edén, desde el principio, y colocó allí al primer hombre que había creado.
9 Y Yahweh Elohim hizo brotar de la tierra (9) todo árbol grato para ver y bueno para comer, y el árbol de la vida en medio del jardín (10) y el árbol del conocimiento, del cual quienquiera que comiere sabe distinguir (11) el bien y el mal.

(1) El verbo está en *Af'el*, como en el v 2 de Gn I.
(2) M: «(que) había hecho y descansó el día séptimo de toda la obra suya que había hecho».
(3) M: «el Verbo de».
(4) M: «descansó de».
(5) M: «el Verbo de Yahweh (creó) los cielos».
(6) M: «el Verbo de Yahweh (no había enviado...) sobre».
(7) M: «ahora».
(8) M: «el Verbo de Yahweh».
(9) M: «la tierra».
(10) M: «de la vida en medio del jardín».
(11) M: «sabía distinguir».

CAPUT II

1 ואשלמו ברית שמיא וארעא וכל חלוותהון:
2 ואשלם ממריה דיי ביומ[א] שביעיא עיבידתיה די ברא והוה שבא ונייח קדמוי ביומא שביעיא מן כל עבדתיה די ברא:
3 וברך איקריה דיי ית יומא שביעיא וקד[ש] יתיה ארום בה הוא שְׁבָה שַׁבַּה וניח קדמוהי מן כל עיבידתיה די ברה איקרה דיי למעבד:
4 אילין יחוס תולדת שמיא וארעא באיתבריותהון ביומא דברא יי אלהים שמיא וארעא:
5 וכל אילניא דבאפי ברא קדם עד לא יהוי בארעא וכל עשביא דבאפי ברא עד לא יצמח ארום לא אמטר יי אלהים מטר על ארעא ואדם עד כדון לא אתברי למהוי פלח בארעא:
6 וענן הוה סלק מן ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא:
7 וברא יי אלהים ית אדם עפר מן אדמתא ונפח בנחירוי נשמ[א] דחיין והוה אדם לנפש דחייה ממללא:
8 ונצב יי אלהים גנא בעדן מן לקדמין ושוי תמן ית אדם קדמיא די ברא:
9 ורבי יי אלהים מן אדמתא כל אילן דיאי למחמי וטב למיכל ואילן חייא בגו מציעות גנתה ואילן דעתה דכל מן דהוה אכל מנה ידע למפרשה בין טב לביש:

2 1 חילוות [ברית] M || 2 שביעאה [שביעיא] M | ברא ... עבדתיה [איקריה] 3 || M עבד ואיתניח ביומא שביעאה מכל עבדתיה די עבד [די ברא] [שְׁבָה שַׁבַּה] M | איתניח מן [הוא ... קדמוהי מן] M | שביעאה [שביעיא] M | ממריה leg [עבד] | [ברה] c circello sed desider lectio quae prob leg שַׁבַּה שְׁבָה | ממריה [יי אלהים שמיא] M | בהת׳ [באיתבריותהון] 4 || M ממריה [איקרה] M || 5 דיי׳ שמי׳ [עש]בא [עשביא] M | אילנה [אילניא] M | [אמטר] c circello, lect desider | על [יי ... ממריה דיי׳] M || 6 כען [כדון] M || אפי [בנחירוי נשמ[א] דחיין] M | ממרי׳ דיי׳ [יי אלהים] 7 || M אפה דאר׳ [ארעא] M || ממריה דיי׳ [יי אלהים] 8 || M נפש [לנפש] M | באפוי נשמת החיים [ידע למפרשה] M | דחייא בגו גנתא [חייא בגו מציעות גנתה] M | ארעא [אדמתא] 9 M. הוה ידע מפ׳

10 Y un río salía de Edén para regar el jardín y desde allí se dividía y volvía y se convertía en cuatro cabezas de grandes ríos.
11 El nombre de uno de ellos es Pišón: es el que rodea y circuye toda la tierra de la India, de donde sale el oro.
12 Y el oro de aquella tierra es bueno; y de allí sale el bedelio y las piedras preciosas y las perlas.
13 Y el nombre del segundo río es el Gihón: es el que rodea y circuye toda la tierra de Kuš.
14 Y el nombre del tercer río es el Tigris: es el que rodea y circuye por el este de Aššur. Y el cuarto río es el río grande, que es el río Eufrates.
15 Y Yahweh Elohim tomó al hombre y le asentó en el jardín de Edén (1) para dar culto según la Ley y para guardar sus mandamientos.
16 Y Yahweh Elohim mandó al hombre diciendo (2): Podrás comer de todos los árboles del jardín;
17 pero del árbol de la ciencia, del que quien comiere sabrá distinguir el bien y el mal, no comerás de él, porque en el día en que comieres morirás sin remisión.
18 Y dijo Yahweh Elohim: No es bueno que esté el hijo del hombre solo (3), le haré una compañera semejante a él.
19 Y creó Yahweh Elohim de la tierra (4) todas las bestias de la superficie del campo y todas las aves de los cielos y las llevó al hombre para ver qué les llamaría, y todo lo que el hombre les llamaba en la lengua del santuario —a los seres vivos— tal fue su nombre (5).
20 Y el hombre dio nombre a todos los animales domésticos y a las aves de los cielos y a todas las bestias de la superficie del campo, pero al hombre no le encontró una compañera semejante a él.
21 Y arrojó Yahweh Elohim un profundo sueño (6) sobre el hombre y se durmió; y tomó una de (7) sus costillas y colocó carne en su lugar.

(1) M: «el Verbo de Yahweh al hombre y lo puso en el jardín para ser».
(2) M: «el Verbo de Yahweh al hombre (diciendo): de» *Lit.*: «y para guardar de»: desplazado(?) del v 15.
(3) M: «el Verbo de Yahweh: no es bueno estar el hombre solo».
(4) M: «el Verbo de Yahweh de la tierra».
(5) M: + «hasta hoy día».
(6) M: «e introdujo el Verbo de Yahweh un sueño».
(7) M: «una de».

10 ונהר הוה נפק מן עדן למשקייה ית גנתא ומן תמן הוה מתפרש וחזר והוה לארבעה ראשי נהרין רברבין:
11 שמה דחד מינהון פישון הוא דחזר ומקף ית כל ארעא דהנדקי דמן תמן דהבא נפק:
12 ודהבא דארעא ההיא טב מן תמן בדלחא נפק ואבניא טבתה ומרגליתא:
13 ושמה דנהרא תינייא גיחון הוא דחזר ומקף ית כל ארעא דכוש:
14 ושמה דנהרא תליתיא דקלת הוא דחזר ומקף מן מדנח אתוריה ונהרא רביעיא הוא נהרא רבה דנהרא פרת:
15 ונסיב יי אלהים ית אדם ואשרי יתיה בגנתא דעדן למהוי פלח באורית[א] ולמטור פקודיה:
16 ופקיד יי אלהים על האדם למימר מן כל אילני גנתה מיכל תיכול:
17 ומן אילן דעתה דכל מן דהוה אכל מינה ידע למפרשה בין טב לבי[ש] לא תיכל מינה ארום [ב]יומא דתיכל מימת תמות:
18 ואמר יי אלהים לא תקן יהוי בר נשא לבלחודוי אעבד ליה זוג כד נפק ביה:
19 וברא יי אלהים מן אדמתא כל חיתא דאפי ברא וית כל עופה דשמיא ואיתי יתהון לות אדם למחמי מה הוא קרא ליהון וכל מה דהוה אדם קרי ליה בלשן בית קדשה נפש החיה הוא שְׁמֵיה:
20 וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא ולכל חיתא דאפי ברא ולאדם לא אשכח ליה זוג כד נפק ביה:
21 ורמה יי אלהים שנה עמיקה על אדם ודמך לה ונסב חדא אלעא מן אלעוי ושוי בשר תחותה:

ממריה דיי׳ ית אדם [יי ... למהוי 15 || M למשקי [למשקייה 10
ממריה [יי ... מן 16 || M ולמיטר [ולמטור | M ואצנע יתיה בגינתה למהוי
דכל 17 || למימר ולמיטר leg prob M; sed loco דיי׳ על אדם ולמיטר מן
ממריה דיי׳ לא שפר למהוי [יי ... לבלחוד׳ 18 || N כיומא [ב]יומא | M כל
ממריה דיי׳ מן [יי ... מן אדמתא 19 || M בר זוג [זוג | M אדם לבלחודוי
עד זמן + [שְׁמֵיה | M די הוה [דהוה | M a *sofer* [עופ]א [עופה | M ארע[א]
ואעל ממריה דיי׳ [ורמה ... שנה 21 || M בר זוג [זוג 20 || M יומא הדן
M. חדא מן [חדא אלעא מן | M שנה

22 Y fabricó Yahweh Elohim ([1]) la costilla que había cogido del hombre en una mujer y la condujo al hombre.
23 Y el hombre dijo: Esta vez y nunca más la mujer es creada del hijo del hombre como ésta ha sido creada de mí: hueso de mis huesos y carne de mi carne; a ésta le conviene ser llamada mujer porque del varón ésta fue creada.
24 Por esto el varón separará su dormitorio del de su padre y su madre y se unirá con su mujer y los dos formarán una sola carne.
25 Y los dos estaban desnudos —el hombre y la mujer— y hasta ahora no conocían qué es la desnudez.

CAPÍTULO III

1 Y la serpiente era más sabia que todos los animales de la faz ([2]) del campo que Yahweh Elohim ([3]) había creado. Y dijo a la mujer: ¿Ha dicho, pues, Yahweh ([4]): no comeréis de todos los árboles del jardín?
2 Y dijo la mujer a la serpiente: Podemos comer del fruto ([5]) de los árboles del jardín;
3 pero del fruto del árbol que está ([6]) en medio del jardín, Yahweh ([7]) dijo: no comeréis de él y no os acercaréis a él y no moriréis.
4 Y dijo la serpiente a la mujer: Ciertamente no moriréis;
5 porque es manifiesto y sabido ([8]) delante de Yahweh que en el día en que de él comáis se abrirán vuestros ojos y seréis como ángeles delante de Yahweh sabiendo distinguir lo bueno de lo malo.
6 Y vio la mujer que el árbol era bueno para comer y que era deleite para los ojos y que el árbol era a propósito para hacerse sabio con él ([9]), y tomó de sus frutos y comió y dio también a su marido que estaba con ella y comió.

([1]) M: «y construyó el Verbo de Yahweh».
([2]) M: «que hay en la superficie del».
([3]) M: «el Verbo de Yahweh».
([4]) M: «¿También, pues, ha dicho el Verbo de Yahweh?
([5]) M: «(de) todos los árboles».
([6]) M: «que está».
([7]) M: «el Verbo de Yahweh».
([8]) M: «es manifiesto delante de».
([9]) *o*: «para mirarlo».

22 ושכלל יי אלהים ית אלעא די נסב מן אדם לאתה ואייתי יתה לות אדם:
23 ואמר אדם הדא זמנא ולא עוד תתברא אתה מן בר נשה היך מה דאתברית דא מני גרם מן גרמי ובשר מן בשרי להדא יאי למתקרֵיָה אתה ארום מן גבר אתבריית דא:
24 בגין כן יפרש גבר מדמכיה מן דאבוי ומן דאימיה וידבק באתתיה ויהוון תריהו[ן] לבשר חד:
25 והוו תריהון ערטלַין אדם ואתתיה ועד כדון לא הוון ידעין מה היא בהתתה:

CAPUT III

1 וחויא הוה חכים מן כל חייתא דאפי ברה די ברא יי אלהים ואמר לאיתתא ארום אמר יי לא תאכלון מכל אילני גנתא:
2 ואמרת איתתא לחויה מן פירי אילני גנת נאכל:
3 ומן פרי אילנא די במציעות גנתה אמר יי לא תאכלון מנה ולא תקרבון ביה ולא תמותון:
4 ואמר חויה לאיתתא לא ממית תמתון:
5 ארום גלי וידיע קד[ם] יי ארום ביומא די תאכלון מינה ויתפתחן עיינכון וְתֶהֵוֹן כמלאכין מן קדם יי ידעין למפרשה בין טב לבישׁ:
6 וחמת אתתא ארום טב אילנא למיכל וארום תחמדא הוא לעייניה ויאי אילנא למֶסתכלא ביה ונסבית מן פרוי ואכלת ויהבת לחוד לבעלה עמה ואכל:

22 ובנה ממריה דיי׳ [ושכלל יי אלהים] M || 23 דא 1.º] c circello: desider הדה in M | דא 2.º] הדה M.
3 1 דבאפי [דאפי] M | ממריה דיי׳ [יי אלהים] M [ארום אמר יי] || 2 לחוד ארום אמ[ר] ממריה דיי׳ M כל אי[לני] [פירי אילני] || 3 דיי׳ [ממרא] M || 4 ממריה דיי׳ [יי] M דאית ממת M sed ממית prob leg || 5 גלי קדם [גלי וידיע קדם] M || 6 טב [+ הוא M.

7 Y se abrieron los ojos de los dos y conocieron que estaban desnudos y se cosieron hojas de higuera y se hicieron ceñidores ([1]).
8 Y oyeron la voz de Yahweh Elohim caminando en medio del jardín al soplar el día ([2]) y se ocultaron el hombre y su mujer de delante de Yahweh Elohim en medio de los árboles del jardín ([3]).
9 Y llamó Yahweh Elohim ([4]) al hombre diciéndole: He aquí que el mundo todo que he creado, está patente delante de mí; la oscuridad y la luz es conocida delante de mí, ¿y piensas tú que no será conocido delante de mí el lugar en medio del cual estás tú? ¿Dónde está el mandamiento que te ordené? ([5])
10 Y él dijo: Oí la voz de tu palabra en el jardín ([6]) y he temido porque estoy desnudo y me escondí.
11 Y dijo: ¿Quién te enseñó ([7]) que estás desnudo? ¿Acaso has comido del árbol del que te di orden que no comieras de él?
12 Y dijo Adán: La mujer que pusiste conmigo, ella me dio del árbol y comí.
13 Y dijo Yahweh Elohim ([8]) a la mujer: ¿Qué es lo que has hecho? Y la mujer dijo: La serpiente me ([9]) engañó y comí.
14 Y dijo Yahweh Elohim ([8]) a la serpiente: Porque has hecho esto, maldita serás, serpiente, entre todos los animales domésticos y entre todas las bestias que hay sobre la faz del campo; sobre tu vientre te arrastrarás y polvo será tu alimento todos los días de tu vida.

([1]) M: «hojas de higuera y se hicieron vestidos».
([2]) M: «paseando en medio del jardín en lo más fuerte del día».
([3]) M: «el Verbo de Yahweh dentro del medio del jardín».
([4]) M: «el Verbo de Yahweh».
([5]) M: «y ¿cómo te imaginas que no es conocido delante de Él (*corr.*: delante de mí) el lugar en medio del cual estás tú? ¿Dónde están los mandamientos que te ordené?»
([6]) M: «(de) tu palabra oí paseando dentro del jardín».
([7]) M: «fue la causa de».
([8]) M: «el Verbo de Yahweh».
([9]) El texto lee «le», pero parece estar corregida la equivocación de «le» por «me».

7 ואיתפתחון עייני תריהון וידעו ארום ערטליין אינון וחייטו להון עלין דתינה ועבדו להון אזרין:
8 ושמעו ית קל ממרה דיי אלהים מהלך בגו[א] גנתאה למשב יומא ואטמר אדם ואתתה מן קדם יי אלהים בגוא אלני גנתה:
9 וקרא יי אלהים לאדם ואמר ליה הא כל עלמא דברית גלי קדמי חשוכה ונהורה גלי קדמי ואת חשב דלא גלי קדמי אתר דאת בגויה אן היא מצותה דפקדת יתך:
10 ואמר ית קל ממרך שמעת בגנתה ודחלית ארום ערטלאי אנא ואטמרית:
11 ואמר מאן תני לך ארום ערטליי את הא מן אלנא די פקדת יתך דלא תאכל מנה אכלת:
12 ואמר אדם אתתה די שוית עמי היא יהבת לי מן אילנא ואכלית:
13 ואמר יי אלהים לאתתא מה היא דא די עבדת ואמרת אתתא חויה אשלי יתי ואכלת:
14 ואמר יי אלהים לחויה ארום עבדת דא ליט תהוה חויה מן כל בעירא ומן כל חיותא דעל אפי ברה על מעך תהוי שחף ועפר יהוי מזונך כל יומי חייך:

טרפין דתאנה [להון עלין ... אזרין | M הנון [אינון | M ואפתחו [ואיתפתחון 7
מטי[ל] בגוא גנתה לתוקפי[ה] [מהלך ... יומא 8 || M ועבדו להון איסטלוון
[יי אלהים 9 || M ממריה דיי בגו מציעות גנתה [יי ... גנתה | M דיומא
ואך את סביר דלית גלי קודמוי [ואת חשב ... דפקדת יתך | M ממריה דיי
היא | M [קודמיי leg] אתרא די את בגווה היך אינון פיקודייה די פקדת יתך
[ממרך שמעת בגנתה 10 || M פיקודיה די פקדיתך [מצותה דפקדת יתך
| M האדם [אדם 12 || M גרם [תני 11 || M דברך שמעת מטייל בגו גנתה
N עבדית [עבדת | M ואמר ממרה דיי [ואמר יי אלהים 13 || M גבי [עמי
sed י del | יתי [יתיה N sed ה del || 14 ממריה דיי [יי אלהים | M [עבדת
M. תהוי [תהוה | N עבדית | M יהוי [יהוי

15 Y enemistad pondré entre ti y la mujer y entre tus hijos y sus hijos ([1]); y ocurrirá que cuando los hijos de ella guarden la Ley y pongan por obra los mandamientos ([2]), apuntarán a ti y te quebrantarán la cabeza y te matarán; pero cuando abandonen los mandamientos de la Ley, tú apuntarás (a él) ([3]) y le herirás a él en su talón y le harás enfermar; sólo que el hijo de ella tendrá cura y tú, serpiente, no tendrás remedio, pues ellos estarán prontos a hacer paces ([4]) en el futuro, en el día ([5]) del Rey Mesías.

16 Y a la mujer dijo: Multiplicaré tus dolores y tus gestaciones; con dolor parirás ([6]) hijos y a tu marido volverás y él tendrá poder sobre ti ([7]) tanto para justificación como para pecado.

17 Y al hombre dijo: Por cuanto oíste la voz de tu mujer y comiste del árbol sobre el que te mandé: no comerás de él, maldita sea la tierra por tu causa; con dolor comerás el fruto de sus cosechas todos ([8]) los días de tu vida;

18 y espinas y abrojos ([9]) te germinará y comerás la hierba ([10]) que hay en la faz del campo. Respondió el hombre: Por favor, por el amor que hay delante de ti, Yahweh; no seamos considerados como animales al comer la hierba que hay en la faz del campo; ea, levantémonos y trabajaremos y con el trabajo de mis manos comeremos ([11]) el alimento del fruto de la tierra. Así ([12]) (Dios) distinguirá los hijos del hombre de los animales.

19 Con el sudor (de delante) de tu faz comerás pan hasta tu vuelta a la tierra ([13]), pues de ella fuiste creado, porque polvo eres y al polvo tú tendrás que volver ([14]) y del polvo tú has de volver a levantarte para dar razón y cuenta de todo lo que has hecho.

([1]) M: «entre la serpiente y la mujer; entre la descendencia de sus hijos y la descendencia de su(s) hijo(s).»

([2]) M: «estudien la Ley y guarden los mandamientos».

([3]) M: «(pero cuando) se nieguen los hijos de la mujer a estudiar la Ley y a guardar los mandamientos tú apuntarás».

([4]) M: «y los herirás a ellos en sus talones y les harás enfermar; sólo que los hijos de la mujer tendrán cura y tú, serpiente, no tendrás remedio. Ciertamente ellos, unos y otros, harán paces» (*o:* «harán cura» [en el talón]).

([5]) M: «en los días».

([6]) M: «tus tiempos (?) (*o*: «tus preñeces»). Con dolor parirás».

([7]) M: «tu seguridad, y él mandará sobre ti».

([8]) M: «comerás de su fruto todos».

([9]) M: «y espinas y abrojos».

([10]) M: «la hierba verde».

([11]) M: «con el trabajo de mis manos y comeremos».

([12]) M: «he aquí que así».

([13]) M: «con el sudor de tu frente comerás (tu) alimento hasta que vuelvas a la tierra».

([14]) M: «No hay escrito más» (en el texto o textos que transcribe el copista) (lectura debida a R. Menahem Kasher).

15 ובעל דבבו אשוי בינך ובין איתתה ובין בניך ובין בנה ויהוי כד יהוון בניה נטרין אורייתא ועבדין פקודייה יהוון מתכוונין לך ומחיי[ן] יתך לראשך וקטלין יתך וכד יהוון שבקין פקודי דאורייתא תהוי מתכוין ונכת יתיה בעקבָה וממרע יתיה ברם לבריה יהוי אסו ולך חויה לא יהוי אסו דעתידין אינון מעבד שפיותיה בעוקבה ביומא דמלכא משיחא׃

16 ולאתתה אמר מסגיא אסגיא צעריך ועדוניך בצער תלדין בנין ולוות בעליך יהוי מתביך והוא יהוי רשותה עליך בין למזכה ובין למחטא׃

17 ולאדם אמר ארום שמעת לקלה דאתתך ואכלת מן אילנ[א] די פקדת יתך למימר לא תיכול מינה ליטא תהוי ארעא מן בגללך בצער תיכל פירי עלליתיה כל יומי חייך׃

18 וכו[ב]ין ודרדרין תרבי לך ותיכל ית עשבא דבאפי ברא עני אדם ואמר בבעו ברחמין מן קדמך ייי לא נתחשב כבעירא למיכ[ל] עשבא דבאפי ברא נקום כען ונלעי ומן לעות ידי נאכל מזון מן פירי דארעא בגין כן יהוי מפרש בין בני אנשא לבין בעירא׃

19 בדעתה מן קדם אפיך תאכל לחם עד מחזרך לארעא ארום מנה אתברית ארום עפר את ולעפרא את עתיד חזר ומן עפרא את עתיד חזר וקאם ויהב דין וחושבן על כל מה דעבדת׃

15 בין חויה לבין איתתה בין זרעית בנוי לבין זרעית [בינך ... ובין בנה יהוון שבקין ... | M לעיין באורייתא ונטרין פקודיה [נטרין ... פקודייה | M בנה ימנעון גרמיהון בנה דאתתה דלא למלעי באוריתה ולא למיטו[ר] [תהוי מתכוין ונכית יתהון בעקבהו[ן] [ונכת יתיה ... מעבד שפיותיה | M פיקודיה תהוי מתכוין וממר[ע] יתהון ברם לבנין דאיתתה יהוי אסו ולך חויה לא יהווי אסו ברם עתידין || M ביומוי [ביומא | למעבד leg [מעבד | M הנון אלין ואלין למעבד שפ׳ 16 [ועדוניך בצער תלדין | ועדוייך leg prob [ועדוניך | M לות אתתה [ולאתתה [מתביך ... עליך | M ועידודייך [ועדונייך aut ועיבורייך [leg? בצער תלידי תיכל 17 || cf 4, 7 [למזכה ... למחטא | M רחצונך והוא יהוי שליט עלך וכו[ב]ין [וכוכין in textu! | תוכל מן פירה כל [... כל 18 || M ומן לעות ידי | M ירוק עש[בא] [עשבא | M וקציין ודרדנין sic! [ודרדרין לבין [M | הא בכן [בגין כן | M פירה [פירי | M מן לעות ידיי וניכל [נאכל בדעת אפיך תאכל מזון עד זמן די תחזור [בדעתה ... לארעא 19 || M ובין M. אינו כת[וב] יותר adnotat [ומן עפרא ... | M לארעא

20 Y el hombre llamó el nombre de su mujer Eva (Hawwáh) porque ella fue madre de todos los vivientes.
21 Y Yahweh Elohim hizo (1) al hombre y a su mujer vestidos preciosos para (cubrir) la piel de su carne y los vistió.
22 Y dijo YahwehE (2): He aquí que el primer hombre que he creado está solo en el mundo como Yo estoy solo en los altos cielos. Muchos pueblos han de surgir de él y de él surgirá un pueblo que sabrá distinguir el bien y el mal. Si (3) hubiera guardado el mandamiento de la Ley y observado sus ordenanzas, viviría y perduraría como el árbol de la vida para siempre; pero ahora, por cuanto no guardó los mandamientos de la Ley y no observó sus ordenanzas, le arrojaremos del jardín de Edén antes de que extienda sus manos y tome del fruto del árbol de la vida y coma y viva eternamente.
23 Y Yahweh Elohim (4) lo arrojó del jardín de Edén para cultivar la tierra (5) de donde fue creado.
24 Y arrojó al hombre y asentó la Gloria de su Šekiná, desde el principio, al oriente del jardín de Edén entre los dos querubines. Dos mil años antes de que hubiese creado el mundo creó la Ley. Estableció el jardín de Edén para los justos y la *gehenna* para los malos. Estableció el jardín de Edén para los justos, quienes comerán y se alimentarán del fruto del árbol por haber guardado los mandamientos de la Ley en este mundo y por haber observado los preceptos. Para los malos estableció la *gehenna* que se parece a una espada afilada que devora por los dos lados. En ella estableció dardos de fuego y carbones encendidos para los malos, para tomar venganza de ellos en el mundo venidero por cuanto no guardaron los mandamientos de la Ley en este mundo; porque (6) la Ley es árbol de vida, para todo el que la estudia, y el que guarda sus preceptos vive y subsiste como el árbol de la vida en el mundo venidero. La Ley para los que la cumplen en este mundo es buena como (7) el fruto del árbol de la vida.

(1) M: «y el Verbo de Yahweh creó».
(2) M: «el Verbo de Yahweh: He aquí que el hombre está».
(3) M: «pero ahora, bueno será que (lo) arrojemos, etc.»
(4) M: «el Verbo de Yahweh».
(5) M: «para estar trabajando en la tierra».
(6) M: «verdaderamente la Ley es los frutos del árbol de la vida. Todo el que la observa en este mundo vive y subsiste del árbol de la vida».
(7) M: «para los que (la) cumplen y observan sus mandamientos (es) como».

20 וקרא האדם שמה דאיתתיה חוה ארום היא הוות אמהון דכל חייא:
21 ועבד יי אלהים לאדם ולאתתיה לבושין דאוקר למשך בשרהון ואלבש יתהון:
22 ואמר יי אלהים הא אדם קדמיה דברית יתיה יחידיי בעלמא היך מה דאנא יחידיי בשמי מרומא עתידין אומין סגיאין למקום מנֵה ומנֵה תקום אומ[ה] חדא דידעה למפרשה בין טב לביש אילו נטר מצותה דאוריתא וקיים פקודה אית הוה חי וקיים כאלן חייא עד לעלמין וכדון עד די לא נטר מצותיה דאוריתא ולא קיים פקודה הא ניטרו[ד] יתיה מן גנתה דעדן קדם עד לא יפשוט ידיה ויסב מן פירי אילן חייא ויכל ויחי לעלם:
23 וטרד יתיה יי אלהים מן גנתה דעדן למפלח ית ארעא די אתברי מן תמן:
24 וטרד ית אדם ואשרי יקר שכינתיה מן מלקדמין מן מדנ[ח] לגנתה דעדן מן בני תרין כרוביה קדם על לא יברא עלמא תרין אלפין דשנין ברא אוריתא אתקן גנת עדן לצדיקיא וגהינם לרשיעיא אתקן גנת עדן לצדיקיא דייכלון ויתפרנקון מן פרי אילנ[א] על די נטרו מצוותה דאורייתא בעלמא הדין וקיימו פקודיה אתקן גהינם לרשיעיא דהיא מדמיה לחרב שנונה אכלה מן תרין סיטריה אתקן בגוה זיקוקין דנור וגומרין מבערן לרשיעיא למתפרעה מנהון לעלמא דאתי על די לא נטרו מצותה דאוריתא בעלמא הדין ארום אילן דחיין היא אורייתא לכל מן דלעי בה ונטר פקודיה הוי חי וקיים כאילן חייא לעלמא דאתי טבא היא אוריתא לפלחי בעלמא הדין היך פירי אילן חייא:

20 וברא [ועבד יי אלהים 21 || M חווייא ארום דהיא [חוה ... היא
ממריה דיי׳ הא הוה אד[ם] [יי ... אדם 22 || M במשך[למשך] | M ממריה דיי׳
M | etc [פקו]דויי [פקודה | M וכדו טב דניטרוד etc [אילו נטר ... הא ניטרו[ד]
M || 23 למהוי פלח [למפלח ית ארעא | M ממריה דיי׳ [יי אלהים
M || 24 בארעא [לגנתה | M גן[תה] [מדנ]חה [מדנ[ח] leg [על לא
ברם פירי [ארום אילן ... כאילן חייא | M ש]ני[נה] leg [שנונה | עד לא prob
אילן חייא היא אוריית[א] כל מן הנטר [leg דנטר] יתה בעלמא הדין הוי חי
וקיים מאילן חייא M | [לפלחי] inser פיקודיה vel simile verbum vel leg
לפלחייא ולנטרי פקודיה היך [לפלחי ... היך | לפלחיה M.

CAPÍTULO IV

1 Y el hombre conoció a Eva su mujer y concibió y dio a luz a Caín, diciendo: He aquí que se me ha dado un hijo ([1]) de delante de Yahweh.
2 Y de nuevo dio a luz, a su hermano, Abel. Y Abel fue pastor de rebaño y Caín fue labrador de la tierra.
3 Y ocurrió al cabo de días ([2]) que trajo Caín una ofrenda al nombre de Yahweh ([3]) de los frutos de la tierra.
4 Y Abel también ([4]) trajo él (una ofrenda) de los primogénitos de su rebaño y de sus partes grasas; y Yahweh ([5]) recibió con agrado a Abel y a su ofrenda ([6]);
5 pero no recibió con agrado a Caín y a su ofrenda ([7]), y le pareció muy mal a Caín y se demudó el esplendor de su faz.
6 Y dijo Yahweh ([8]) a Caín: ¿Por qué, pues, te parece mal y por qué, pues, se ha demudado ([9]) la luz de tu rostro?
7 Ciertamente, si obras bien en este mundo, se te remitirá y se te perdonará en el mundo venidero; pero si no obras bien en este mundo, tu pecado queda retenido para el día del Gran juicio, y a la puerta ([10]) de tu corazón yace tu pecado, mas en tu mano he entregado el control de las malas tendencias y tú podrás dominarlas ya para justificación, ya para pecado ([11]).

([1]) M: «un hijo».
([2]) M: «al término de los días».
([3]) M: «delante de Yahweh».
([4]) M: «también».
([5]) M: «el Verbo de Yahweh».
([6]) M: «y el don de él» (= su don).
([7]) M: «y su don».
([8]) M: «el Verbo de Yahweh».
([9]) M: «se han demudado».
([10]) M: «y entre tu(s) mano(s) he entregado».
([11]) Lit. «ya para ser justo ya para pecar».

CAPUT IV

1 והאדם חכם ית חוה אתתה ועברת וילידת ית קין ואמרת הא יתיהב לי בר מן קדם ייי׃
2 ואוספת למלד ית אחוי ית הבל והוה הבל רעי ען וקין הוה פלח בארעא׃
3 והוה לסוף יומין ואייתי קין מן פירי ארעא דורון לשמה דייי׃
4 והבל אייתי אף הוא מן בכירי ענה ומן שמיניהון וקבל ייי ברעוא ית הבל וית קרבניה׃
5 ולקין ולקרבניה לא קבל ברעוא ובאש לקין לחדה ואישתני זיווהון דאפוי׃
6 ואמ[ר] ייי לקין למה כען בעש לך ולמה כען אשתני זיוהן דאפיך׃
7 הלא אן תטיב עובדך בעלמא הדין ישתרי וישתבק לך בעלמ[א] דאתי ואין לא תיטב עובדך בעלמא הדין ליום דינא רבה חטאך נטיר ועל תרע לבה חטאך רביע ובידך מסרת רשותא דיצרה בישא ואת תהוי שלט בה בין למיזכי ובין למחטי׃

4 1 ביר **[בר]** M || 2 ענא **[ען]** M || 3 עקב יומייא **[לסוף יומין]** M | קדם ייי **[לשמה דייי]** M | פירא דארׄ [N דאתׄ] **[פירי ארעא]** M || 4 **[אף]** וית דורון דידיה **[ויתּ קרבניה]** M | ממריׄ[ה] דייׄ **[ייי]** M | לחוד M || 5 זיוהֵן **[זיווהון]** B *MdW* | ובעש **[ובאש]** M | ולדורון דידיה **[ולקרבניה]** M || 6 אשתנון **[אשתני]** M | באש **[בעש]** M | ממריה דייׄ **[ייי]** M || 7 בעלמא 2.º **[בעלמא]** | ובין ידך מסרת **[ועל תרע ... ובידך מסרת]** M | לעלמא M | **[**רשות**]**א *sofer* in M; רשותה in textu | **[למיזכי]** cf 3, 16.

8 Y dijo Caín a su hermano Abel: Ven, salgamos ([1]) nosotros dos a campo abierto. Y ocurrió que cuando ([2]) los dos salieron a campo abierto, respondió Caín y dijo a Abel: Veo yo que el mundo no fue creado por amor ([3]) ni es llevado ([4]) según el fruto de obras buenas y que hay acepción de personas en el juicio. ¿Por qué tu ofrenda ha sido aceptada con benevolencia y mi ofrenda no ha sido recibida con agrado? Abel respondió diciendo a Caín: Yo veo ([5]) que el mundo ha sido creado por amor y que es dirigido según el fruto de obras buenas y por cuanto mis obras fueron ([6]) mejores que las tuyas ([7]), mi ofrenda fue recibida con benevolencia (y) tu ofrenda no fue recibida con agrado. Respondió Caín a Abel diciendo: No existe juicio y no existe juez y no hay otro mundo; no hay concesión de recompensa para los justos y no hay castigo de los malvados. Abel replicó a Caín diciendo: Hay juicio y hay juez y hay otro mundo y hay concesión de recompensa para los justos y hay castigo de los malvados en el mundo venidero. Sobre tal tema estaban los dos disputando ([8]) en campo abierto, cuando se levantó Caín contra su hermano Abel y lo mató.

9 Y Yahweh dijo a Caín ([9]): ¿Dónde está Abel, tu hermano? Y él dijo: No lo sé. ¿Acaso soy yo el guardián de mi hermano?

10 Y dijo: ¿Qué es lo que has hecho? La voz de la sangre de muchedumbres de justos que habían de surgir de tu hermano Abel claman contra ti delante de mí, desde la tierra.

11 Y ahora, maldito serás ([10]), Caín, por la tierra, la cual ha abierto su boca para recibir de tu mano la sangre de tu hermano.

12 Cuando cultives la tierra, no volverá a darte el fruto de la cosecha ([11]). Un desterrado y un vagabundo serás ([12]), Caín, en la tierra.

([1]) M: «y salgamos nosotros dos a campo abierto; y se levantó Caín contra su hermano Abel y lo mató».
([2]) M: «cuando salieron».
([3]) M: «Que (fue creado) por amor».
([4]) = es gobernado.
([5]) M: «a pesar de que (= de esto?) el mundo fue creado con amor, según el fruto de las obras, y no hay acepción de personas en el juicio y por cuanto» (fueron).
([6]) I: + «en mis manos».
([7]) M: «y precedieron a las tuyas, mi ofrenda fue recibida con benevolencia y tu ofrenda».
([8]) M: «disputando».
([9]) M: «el Verbo de Yahweh».
([10]) M: «será».
([11]) M: «su fruto (*lit.*: «su fuerza») a ti».
([12]) M: «será».

8 ואמר קין להבל אחוי איתה ונפק תרינן לאפי ברא והוה כיון
דנפקו תריהון באפי ברא ענה קין ואמר להבל מסתכל אנה דלא
ברחמי[ן] איתברי עלמא ולא על פירי עובדין טבין הוה מדבר
ומיסב אפין אית בדינא מן בגלל מה איתקבל קרבנך ברעוא
וקרבני מני לא אתקב[ל] ברעוא: ענה הבל ואמר לקין מסתכל
אנא די ברחמין איתברי עלמא ועל פירי עובדין טבין הו[א] מדבר
ועל דהוו עובדיי טבין מן דידך אתקביל קרבני מני ברעוא קרבנך
מינך לא אתקביל ברעוא: ענה קין ואמר להבל לית דין ולית
דיין ולית עולם חורן לית מתן אגר טב לצדיקיא ולית מתפרעה
מן רשיעיא עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דיין ואית עלם
אוחרן ואית מתן אגר טב לצדיקיא ואית מתפרעה מן רשעי׳ לעלמא
דאתי על עסק פתגמא הדין הוון תריהו[ן] מדיינין באפי ברא וקם
קין אל הבל אחוי וקטל יתיה:

9 ואמר יי׳ לקין הַן הוא הבל אחוך ואמר לית אנה ידע הא נטורא
דאחי אנה:

10 ואמר מה היא דא דעבדת קלא אדמהון דאוכלוסין צדיקין דהון
עתידין למיקום מן הבל אחוך צווחין עלך קדמי מן ארעא:

11 וכדון ליט תהווי קין מן ארעא די פתחת ית פומה למקבלה ית
אדמה דאחוך מן ידיך:

12 ארום תהווי פלח ית ארעא לא תוסף למתן פירי עללתא לך גלי
ומטלטל תיהוי קין בארעא:

ונפוק תרינן באפי ברא וקם קין על הבל אחוי וקטל [ונפק ... וקטל יתיה 8
מסתכל | M דברחמין [אנה דלא ברחמי[ן] | M כד נפ[קו] [כיון דנפקו | M יתיה
אפעלגב די [דא leg?] ברחמ[ין] אתברי עלמא כפרי עובדין [אנא די ... ועל דהוו
[עובדיי טבין | I בידי + [ועל דהוו | M ומסב אפין לית בדינא ועל [דהוו]
וקדמין לדידך אתקביל [אתקביל קרבני מני ברעוא קרבנך | I [עובדיי] טביא
למ[תפרעה] [1.º, 2.º מתפרעה | M למיתן [1.º מתן | M ברעוא קרבני וקרב[נך]
ממריה דיי׳ [יי לקין 9 || M מתנצין [מדיינין | M למ[יתן] [2.º מתן | M
M | דם [אדמהון 10 || a *sofer* in M; אנא in textu | M אל קין | ה[אנ]]
M | יהווי [תהווי 11 || M עליך קדמי [עלך קדמי | M פומי[ה] [פומה | N; ה add
hoc modo || 12 תהווי פלח] textus legit תהוי ופלח | [פירי עללתא לך
M. יהווי [תיהוי | M חייליה לך

13 Y dijo Caín delante de Yahweh: Demasiados son mis pecados para soportarlos, pero ante ti hay poder para remitir y perdonar(me M).
14 He aquí que me arrojas hoy de sobre la faz de la tierra, pero no me puedo esconder de delante de ti. Será Caín un desterrado y un vagabundo en la tierra, y ocurrirá que cualquiera que le encuentre le matará.
15 Y Yahweh (1) le juró: Cualquiera que sea quien mate a Caín (el juicio) le será suspendido por siete generaciones. Y Yahweh (1) puso a Caín una señal para que no le matase quien le encontrase.
16 Y salió Caín de delante de Yahweh y habitó en la tierra desterrado y vagabundo, al oriente del Edén (2). Y pasó que, antes de que matara a Abel, la tierra producía delante de él como los frutos del paraíso de Edén; pero desde que pecó matando a Abel, cambió para producir delante de él espinas y abrojos.
17 Y Caín conoció a su mujer y concibió y dio a luz a Hanok. Y construyó una ciudad (3) y llamó el nombre de la ciudad como el nombre de su hijo Hanok.
18 Y le nació a Hanok Irad, e Irad engendró a Mehuyael, y Mehuyael engendró a Metušael y Metušael engendró a Lamek.
19 Y Lamek tomó para sí dos mujeres, el nombre de una era Adá y el de la segunda Sil.lá.
20 Y parió Adá a Yabal: fue el padre de los que viven en tiendas y poseen rebaños (4).
21 Y el nombre de su hermano, Yubal: él fue padre de todos los que tocan la cítara y la flauta (5).
22 Y Sil.lá, también ella (6), engendró a Tubal Qayin, artesano de toda técnica del bronce y del hierro; y la hermana de Tubal Qayin fue Naamá, la inventora de canciones (7) y cantos.

(1) M: «el Verbo de Yahweh».
(2) M: «desterrado en la tierra, y habitó al oriente de Edén».
(3) M: «ciudades».
(4) M: «padre de todos los que moran en tiendas y dueños de rebaños».
(5) M: «todos los que tocan la cítara y el caramillo».
(6) M: «también».
(7) M: «ella fue inventora de canciones».

13 ואמר קין קדם ייי סגין אינון חובי למסבול ברם אית יכלה קדמך למשרי ולמשבק:
14 הא טרדת יתי יומא דין מעילוי אפי דארעא ומן קדמ[י]ך לית אפשר לי למטמרה ויהוי קין גלי ומטלטל בארעא ויהוי כל די יארע יתה יקטיל יתיה:
15 ואמר ליה ייי בשבועה כל דיקְטוֹל קין עד שובעה דרין יתלי ליה ושוי ייי לקין סימן דלא יקטול יתיה כל מן די יארע יתיה:
16 ונפק קין מן קדם ייי ושרא בארעא גלי ומטלטל מן מדנח לעדן והוה עד לא קטל להבל הוות ארעא מרבייה קודמוי היך פירי גנתא דעדן ומן דחטא וקטל להבל חזרת למהוי מרביה קדמו[י] כו[ב]ין ודרדרין:
17 וחכם קין ית אתתיה ועברת וילדת ית חנוך והוה בני קריה וקרא שמה דקרתה כשמיה דבריה חנוך:
18 ואתיליד לחנוך ית עירד ועירד אוליד ית מחויאל ומחויאל אולד ית מתושאל ומתושאל אולד ית למך:
19 ונסב ליה למך תרתין נשין שמה דחדה מינהון עדה ושמה דתינייתא צלה:
20 וילידת עדה ית יבל הוא אבוהון דדרי משכנא וקניין בעיר:
21 ושמה דאחוי יובל הוא הוה אבוהון דכל תפשי כנורא ואבובא:
22 וצלה אף היא ילדת ית תובל קין אומן בכל אומנות נחשא ופרזלא ואחתה דתובל קין הות נעמה בדיה קיניין וזמרין:

קדמוך [קדמ[י]ך 14 || M ולמשבוק לי [ולמשבק | M הנון [אינון 13 in textu! | ומטלטל] (+ ?) לי M sed prob לי refer ad aliud verbum ut יתה et יתיה | יקטיל] leg? יקטול cf v 15 || 15 ייי 1.º, 2.º] ממריה דיי 1.º, 2.º גלי בארעא ושרה מן [ושרא בארעא ... לעדן 16 || M דארע [די יארע | M מדנחה דעדן M | קדמו[י] in textu קדמו | כוכין in textu || 17 כו[ב]ין] כוכין דחתה [דחדה | M אנשין [נשין 19 || M קרין [קריה vel del? M || 20 דכל 21 || M אביהון כל דשריין במשכנין ומרי נכסין [אבוהון ... בעיר M | לחוד [אף היא 22 || M כל תפשי כינרא ועוגבא [תפשי ... ואבובא M. היא הות בידייה קינין [בדיה קיניין | M באומנות [בכל אומנות

23 Y dijo Lamek a sus dos mujeres Adá y Sillá: Escuchad mi voz, mujeres de Lamek, escuchad la palabra ([1]) de mi boca: ciertamente no he matado un hombre por el que deba yo ser matado ([2]) y no he hecho perecer a un joven de modo que mis descendientes deban ser aniquilados ([3]) después de mí.
24 Si Caín que mató a Abel hasta siete ([4]) generaciones se le suspendió (el juicio), Lamek, hijo de su hijo, que ([5]) no ha matado, es de justicia ([6]) que se le suspenda (el juicio); hasta setenta y siete generaciones se le suspenderá.
25 Y conoció aún Adán a su mujer, y le parió un hijo, y llamó su nombre Set, porque Yahweh me «ha puesto» otro hijo en lugar de Abel, porque Caín le mató ([7]).
26 Y también a Set le nació un hijo y llamó su nombre Enós. En tal modo ([8]) los hijos del hombre empezaron a hacerse ídolos y a llamarlos con el nombre del Verbo de Yahweh.

CAPÍTULO V

1 Este es el libro de la genealogía histórica de Adán. En el día en que Yahweh ([9]) creó a Adán, lo ([10]) creó a imagen de delante de Yahweh.
2 Varón y hembra ([11]) los creó y bendíjolos y llamó el nombre de ellos Adán, en el día en que los creó.
3 Y había vivido Adán ciento treinta años, cuando engendró (un hijo) a su imagen, semejante a él, y llamó su nombre Set.
4 Y fueron todos los días de la vida de Adán después de que engendró a Set ochocientos años, y en esos años engendró hijos e hijas.

([1]) M: «mis palabras. No (he matado) un hombre».
([2]) M: «para que en su lugar debamos ser matados (= deba yo ser matado), y no».
([3]) M: «para que debamos ser aniquilados (= deba ser aniquilado) en lugar de él y perezcan mis descendientes».
([4]) M: «porque mató a su hermano Abel hasta».
([5]) M: «porque».
([6]) M: «es justo».
([7]) M: «dijo: porque el Verbo de Yahweh me ha puesto otra descendencia (otro hijo) en lugar de Abel a quien mató su hermano Caín».
([8]) M: «he aquí que en tal modo empezaron a practicar el culto idolátrico y a llamarlo con el nombre del Verbo de Yahweh».
([9]) M: «el Verbo de Yahweh».
([10]) M: «los».
([11]) M: «y su compañera».

23 ואמר למך לתרתין נשוהי עדה וצלה שמעו בקלי נשוהי דלמך
א[צ]יתן למימריה דפומי ארום לא גבר קטלת דאתקטל מן בגללה
ולא עולם חבלת דיתחבלון זרעיתי מן בתרי:
24 ארום קין דקטל להבל עד שבעה דרין איתלי לי[ה] ולמך בר ברה
די לא קטל בדינא הוא דיתלי ליה עד שבעין ושבעה דרין יתלי ליה:
25 וחכם אדם עוד ית אתתיה וילדת בר וקרא[ת] ית שמיה שת ארום
שוי לי ייי בר חורן חלף הבל ארו[ם] קטל יתיה קין:
26 ולשת אף הוא אתיליד בר וקרא ית שמיה אנוש בכדין שרו בני
אנשא למהוי עבדין להון טעון ומכניין יתהון בש[ם] ממרה דיי:

CAPUT V

1 דין ספר יחוס תלדוותה דאדם ביומא די ברא ייי ית אדם בדמו
מן קדם ייי ברא יתיה:
2 דכר ונוקב[ה] ברה יתהון וברך יתהון וקרה ית שמון אדם ביומא
דברא יתהון:
3 וחיה אדם מאה ותלתי[ן] שנין ואולד בדמותיה כד נפק בה וקרא
ית שמה שת:
4 והוון כל יומי חיוי אדם מן בתר דאולד ית שת תמני מאה שנין
ובהן בשניה הוה מולד בנין ובנן:

23 למימריה דפומי | in textu אניתן [א[צ]יתן M | שמען קלי [שמעו בקלי
M | דנתקטלה תחותוי ולא [דאתקטל ... ולא | M למילי לא גבר [ארום לא גבר
[דקטל להבל עד 24 || M דנתחבלה תחותוי ויבדן זרעיתי [דיתחבלון זרעיתי
M; לי in אתלי לה ולמ[ך] [איתלי לי[ה] ולמך | M על דקטל להבל אחוי עד
textu; leg ליה | די[נא] [בדינא M | על [די] [די 25 || M
אמרית ארום שוי לי ממריה דיי׳ זרע אוחרן חולף הבל די קטל יתה [יתיה קין
הא [בכדין ... ממרה דייי | M ביר [בר | M לחוד [אף 26 || M קין אחוי
בכדין שרון למפלח בפולחנא נוכראה [ולמכניה verba pene erasa יתיה בשם
M. ממ[רה דיי׳]

5 1 M | ווגיה [נוקב[ה] 2 || M יתהון [יתיה | M ממריה דיי׳ [ייי
M || 4 יומי [יומי N cf vv 8. 23 | ית [שמהון M | די ברא [דברא M
add I | מאון [מאה M.

5 Y fueron todos los días de la vida de Adán novecientos treinta años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
6 Y había vivido Set ciento cinco años y engendró a Enós.
7 Y vivió Set después de que engendró a Enós ochocientos siete años y, en esos años, engendró hijos e hijas.
8 Y fueron todos los días de la vida de Set novecientos doce (años) y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
9 Y había vivido Enós noventa años y engendró a Qenán.
10 Y vivió Enós después de que engendró a Qenán ochocientos quince años y en esos años engendró hijos e hijas.
11 Y fueron todos los años de la vida de Enós novecientos cinco años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
12 Y había vivido Qenán setenta años y engendró a Mahalalel.
13 Y vivió Qenán después de que engendró a Mahalalel ochocientos cuarenta años y en esos años engendró hijos e hijas.
14 Y fueron todos los días de la vida de Qenán novecientos diez años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
15 Y había vivido Mahalalel sesenta y cinco años y engendró a Yáred.
16 Y vivió Mahalalel después de que engendró a Yáred ochocientos treinta años y en esos años engendró hijos e hijas.
17 Y fueron todos los días de la vida de Mahalalel ochocientos noventa y cinco años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
18 Y había vivido Yáred ciento sesenta y dos años y engendró a Hanok.
19 Y vivió Yáred después de que engendró a Hanok ochocientos años y en esos años engendró hijos e hijas.

5 והוון כל יומי חיוי דאדם תשע מאה ותלתין שנין ומית ואתכני[ש]
מן גוא עלמא:
6 וחיה שת מאה וחמש שנין ואוליד ית אנוש:
7 וחיה שת מן בתר דאולד ית אנוש תמני מאה ושבע שנין ובהן
בשניה הוה מולד בנין ובנן:
8 והוון כל יומי חיוי דשת תשע מאה ותרתין עשרה שנין ומית ואתכנש
מן גוא עלמא:
9 וחיה אנוש תשעי[ן] שנין ואולד ית קינן:
10 וחיה אנו[ש] מן בתר דאולד ית קינן תמני מאה וחמש עשר[ה]
שנין ובהן בשנייה הוה מוליד בנין ובנן:
11 והוון כל יומי חיוי דאנוש תשע מאה וחמש שנין ומית ואתכניש
מן גוא עלמא:
12 וחיה קינן שבעין שנין ואולד ית מהללאל:
13 וחיה קינן מן בתר דאולד ית מהללאל תמני מאה וארבעין שנין
ובה[ן] בשנייה הווה מוליד בנין ובנן:
14 והוה כל יומי חיוי דקינן תשע מאה ועשר שנין ומית ואתכניש
מן גוא עלמא:
15 וחיה מהללאל שתין וחמ[ש] שנין ואולד ית ירד:
16 וחיה מהללאל מן בתר דאולד ית ירד תמני מאה ותלתין שנין ובהן
בשנייה הוה מוליד בנין ובנן:
17 והוון כל יומי חיוי דמהללאל תמני מאה ותשעין וחמש שנין ומית
ואתכנש מן גוא עלמ[א]:
18 וחיה ירד מאה ושתין ותרתין שנין ואוליד ית חנוך:
19 וחיה ירד מן בתר דאולד ית חנוך תמני מאה שנין ובהן בשני[ה]
הוה מולד בנין ובנן:

5 [מאה] M | בתר די אוליד [מן בתר דאולד 7 || M מאון [מאה
מן בתר 10 || M מאון [מאה | N cf vv 4. 23 יומי [יומי 8 || M מאון
מן 13 || M מאון [מאה 11 || M מאון [מאה | M בתר די אולד [דאולד
|| in textu ובה [ובה[ן] | M מאון [מאה | M בתר די או[לד] [בתר דאולד
|| M מאון [מאה 17 || M מאון [מאה 16 || M מאון [מאה 14
18 [ושתין M. מאון [מאה 19 || M ואשתין

20 Y fueron todos los días de la vida de Yáred novecientos sesenta y dos años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
21 Y había vivido Hanok sesenta y cinco años y engendró a Metušálah.
22 Y sirvió Hanok en verdad delante de Yahweh (y vivió Hanok) después de que engendró a Metušálah trescientos años y en esos años engendró hijos e hijas.
23 Y fueron todos los años de la vida de Hanok trescientos sesenta y cinco años ([1]).
24 Y Hanok sirvió en verdad delante de Yahweh y no ([2]) se sabe dónde está pues fue retirado por el Verbo delante de Yahweh.
25 Y había vivido Metušálah ciento ochenta años y engendró a Lamek.
26 Y vivió Metušálah después de que engendró a Lamek setecientos ochenta y dos años y en esos años engendró hijos e hijas.
27 Y fueron todos los días de la vida de Metušálah novecientos sesenta y nueve años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
28 Y había vivido Lamek ciento ochenta y dos años y engendró un hijo.
29 Y llamó su nombre Noé diciendo: Este nos consolará de nuestras malas obras y de los robos de nuestras manos, de la maldición de la tierra por el Verbo de delante de Yahweh.
30 Y vivió Lamek después de que engendró a Noé quinientos noventa y cinco años y en esos años engendró hijos e hijas.
31 Y fueron todos los días de la vida de Lamek setecientos setenta y siete años y murió y fue asociado (a sus padres) del medio del mundo.
32 Y era Noé de quinientos años y engendró Noé a Sem, Cam y Jafet.

([1]) M: «y murió y fue recogido del medio del mundo».
([2]) M: «y he aquí que no existe él».

20 והוון כל יומֵי חיוי דירד תשע מאה ושתין ותרתין שנין ומית ואכניש מן גוא עלמא׃
21 וחיה חנוך שתין וחמש שנין ואוליד ית מתושלח׃
22 ופלח חנוך בקושטא מן קדם ייי מן בתר דאולד ית מתושל[ח] תלת מאה שנין ובהן בשנייה הוה מולד בנין ובנן׃
23 והוון כל י[ו]מי חיוי דחנוך תלת מאה ושתין וחמש שנין׃
24 ופלח חנוך בקושטא קדם ייי ולית ידיע אן הוא [ארום] אתנגד במימר מן קדם ייי׃
25 וחיה מתושלח מא[ה] ותמנין שנין ואולד ית למך׃
26 וחיה מתושלח מן בתר דאולד ית למך שבע מא[ה] ותמנין ותרתין שנין ובהן בשניה הוה מלד בנין ובנן׃
27 והוון כל יומי חיוי דמתושלח תשע מאה ושתין ותשע שנין ומית ואיתכנש מן גוא עלמא׃
28 וחיה למך מאה ותמנין ותרתין שנין ואולד בר׃
29 וקר[א] ית שמיה נח למימר דן ינחם יתן מן עבדינן ביש[יה] ומן גזל ידינן מן ארעא די אתליטת במימר מן קדם ייי׃
30 וחיה למך מן בתר דאול[ד] ית נח חמש מאה ותשעין וחמש שנין ובהן בשניי[ה] הוה מולד בנין ובנן׃
31 והוון כל יומוי דלמך שבע מאה ושבעין ושבע שנין ומית ואתכניש מן גוא עלמא׃
32 והוה נח בר חמש מאה שנין ואולד נח ית שם ית חם ית יפת׃

M || מאון דשנין [מאה שנין 22 || M ואישתין [ושתין | M מאון [מאה 20
23 מי[ו]י ימוי N cf vv 4.8 | מאון [מאה M | ואישתין [ושתין | M [שנין
M | והא לית הוא [ולית ידיע אן הוא 24 || M ומית ואתכנש מן גוא עלמא +
[ארום]] M a *sofer* || 26 מאון [מאה M || 27 מאון [מאה M |
מאון [מאה 31 || M מאון [מאה 30 || M ביר [בר 28 || M ואשתין [ושתין
מאון M || 32 מאון [מאה M.

CAPÍTULO VI

1 Y ocurrió que empezaron los hijos de los hombres a multiplicarse sobre la faz de la tierra y les nacieron hijas.
2 Y vieron los hijos de los jueces (1) las hijas de los hijos de los hombres que eran hermosas de aspecto y se tomaron mujeres entre todas las que escogieron.
3 Y Yahweh (2) dijo: No será juzgada ninguna de las generaciones que han (3) de surgir en el futuro según el juicio de la generación del diluvio. En verdad está sellado (= decidido) delante de (mí) el procedimiento de juzgar a la generación del diluvio: destruirla y aniquilarla de en medio del mundo. He aquí que dí mi espíritu a los hijos de los hombres puesto que son carne, y sus obras son malas; he aquí que (os) (4) he dado un plazo de ciento veinte años a fin de que hicieran penitencia y no la han hecho.
4 En aquellos días había en la tierra los gigantes, y también después de que los hijos de los jueces entraron a las hijas de los hijos (5) de los hombres y les engendraron. Ellos son los gigantes que hubo en el principio del mundo (6), gigantes renombrados.
5 Y fue manifiesto delante de Yahweh que se había multiplicado la maldad (7) de los hijos de los hombres en la tierra y toda la inclinación de los pensamientos (8) de su corazón solamente meditaba el mal todo el día (9).

(1) M: «de los reyes» (*corregir*: «de los ángeles»).
(2) M: «el Verbo de Yahweh».
(3) M: «... tras el juicio de la generación del diluvio. Queda sellado (o «Él sella»?) el juicio de la generación del diluvio de destruir y aniquilar totalmente. ¿No dí acaso mi espíritu a (en) los hijos de los hombres para que hiciesen obras buenas mientras son (*corr.*: «porque son») carne de malas obras? He aquí que os (*corr.*?: «les») he dado un plazo de ciento veinte años a fin de que hicieran...»
(4) Tanto en el texto como en M «os» *(lekon)*, que probablemente hay que corregir en «les» *(lehon)*.
(5) M: «... en aquellos días habitaban en la tierra gigantes y también después de que los hijos de los ángeles se juntaron a las hijas de los hijos...»
(6) M: «ellos son los gigantes que existieron desde los días del mundo, (*o*: «desde los tiempos antiguos»).
(7) M: «el pecado» (*lit.*: «la deuda»); cf. «perdónanos nuestras deudas» = «pecados».
(8) M: «El pensamiento bueno medi(taba)...»
(9) M: «los días».

CAPUT VI

1 והוה ארום שרון בני אנשא למסגי על אפי ארעא ובנן נקבן אתילידו להון:
2 וחמון בני דיניא ית בנתהון דבני אנשא ארום שפורין חיזו אנון ונסבו להון אנשי[ן] מן כל מה די בחרו:
3 ואמר ייי לא יתדנון כל דריה דעתידין למקום כסדר דינא דדרֵיהּ דמבולא הלא מחתם הוא קדמוי סדר דינא דדרֵ[הּ] דמבולא למובדה ולמישיציה מן גוא עלמא הא רוחי יהבית בבני אנשא מן בגלל דאינון בשר ועובדהון בישין הא יהבית לכון ארכא מאה ועשרין שנין דילמא די יעבדון תתובה ולא עבדו:
4 גיבריה הוון בארעא ביומיה האינון ולחוד מן בתר כדין די עלו בני דיניא לות בנתהון דבני אנשא וילידו להון אינון גיבריא די מן שרוי עלמא גיברין מפרשין בשמהן:
5 וגלי קדם ייי ארום סגת בישתהון דבני אנשא בארעא וכל יצר מחשבת לבהון לח[ד] הגיין ביש כל יומא:

6 1 נקבן] bene N || 2 דייניא] [leg מלאכ cf v 4 M] מלכייא M | שפורין] corr ? שפירן | אנון] corr ? אנין sed cf ms Add 27031 ad loc | M ממריה דיי | 3 ייי] M שפירות חזיו הנין וג[סבו] | בתר דינה דדריה דמבולא מיחתם הוא דינה דדרה דמבולא [דעתידין ... די יעבדון למבד ולמשתציה מחה גמירא הלא רוחי יהבי[ת] בבני אנשא דיעבדון עובדין טבין עד דהנון בשר עובדין בישין הא יהבת לכון ארכא מא[ה] ועשרין שנין גיבריה ... בנתהון 4 || קדמי prob leg] קדמוי | M מין בגלל די יעבדו[ן] גיברין הוון שריין בארעא ביומי[ה] האינון ולחד מן בתר מן די יזדמנו [דבני הינון] אינון גיבריא די מן שרוי עלמא | M בניהון דמלאכיא לבנתהו[ן] דבני עלמא [sic] דאית מן יומת M] גוב'] בריא M || 5 ג[י]בריא חובתהון [בישתהון M | יומא] !לחזי textus corrupt | [לח[ד] M | מחשבות טובא הג' [מחשבת ... הגיין יומיא M.

6 Y hubo pesar delante de Yahweh de que había creado al hombre ([1]) en la tierra y discutió —y se apaciguó— con su corazón.
7 Y dijo Yahweh: Destruiré al hombre que he creado ([2]) de sobre la faz de la tierra, desde los hijos de los hombres hasta los animales, los reptiles y las aves de los cielos ([3]), pues ha habido pesar delante de mí de haberlos creado.
8 Y Noé, porque no había un justo en (aquella) ([4]) generación, encontró gracia y bondad delante de Yahweh.
9 Esta es la genealogía histórica de Noé: Noé fue varón justo, perfecto en su buen obrar en sus generaciones ([5]); Noé sirvió delante de Yahweh en verdad.
10 Y Noé engendró tres hijos: Sem, Cam y Jafet.
11 Y los habitantes de la tierra corrompieron sus obras delante ([6]) de Yahweh y la tierra se llenó de violencias y ladrones.
12 Y fue manifiesta delante de Yahweh la tierra y he aquí que se había corrompido porque toda carne había corrompido su camino sobre la tierra.
13 Y Yahweh ([7]) dijo a Noé: El grito de toda carne ha subido ante (mí) ([8]), porque la tierra se ha llenado de violencias y robos delante de ellos y he aquí que Yo voy a destruirlos a ellos y a la tierra.
14 Hazte un arca de madera de cedros ([9]); harás al arca como compartimientos y la embrearás por dentro y por fuera con brea.

([1]) M: «al hijo del hombre».
([2]) M: «el Verbo de Yahweh (dijo): «borraré al hijo del hombre que he creado».
([3]) M: «los reptiles y las aves de los cielos».
([4]) M: «aquella».
([5]) M: «en su generación» (= en su tiempo).
([6]) M: «y se corrompió la tierra delante (de Yahweh)».
([7]) M: «el Verbo de Yahweh».
([8]) Texto: «delante de Él».
([9]) M: «de maderas de cedro».

6 והוות תהו מן קדם ייי ארום ברא ית אדם בארעא ואריק ואתפייס עם לבה:
7 ואמר ייי אשיצה ית אדם די ברית מעלוי אפי דארעא מן בני אנשא עד בעירא: עד רחשא ועד עוף שמיא ארום הוה תהו קדמי ארום בראת יתהון:
8 ונח על דלא הוה צדיק בדרה אשכח חן וחסד קדם ייי:
9 אילין יחוס תלדוותיה דנח נח גבר צדיק שלם בעבדה טבא הוו בדרוי קדם ייי פלח נח בקושטא:
10 ואולד נח תלתא בנין ית שם ית חם וית יפת:
11 וחבלו דיירי ארעא עובדיהון קדם ייי ואתמליאת ארעא חמסין וגזלנין:
12 וגלי קדם ייי ית ארע[א] והא איתחבלת ארום חבלו כל בישרא ית אורחתי׳ על ארעא:
13 ואמר ייי לנח קבילת כל בשרא סלקת קדמי ארו[ם] אתמליאת ארעא חמסין וגזילין מן קדמ[י]הון והא אנ[ה] מחבל יתהון וית ארעא:
14 עבד לך תֵבו אעין דקדרינין כמדורונין תעבד ית תבותה ותשוע ית[ה] מלגוא ומן לבר בחמרא:

6 תהו]תהו M | בר נשא]אדם M | ואריק]וארין leg prob ואדיין c Ps; ועדיין R; ועדיין 440 | ואתפייס]אינגו כת[וב in M adnot non est in TM cf 6, 13; 11, 10 || 7 ממריה דיי׳ אמחה ית בר נשא די ברי[ת]]ייי ... די ברית M | תהו ... בראת M | רמסה ועד עופא דשמ[יא]]רחשא ... שמיא M | אפא]אפי ההוא + I | Post v 8 legitur חסולת פרשת nomen *parašah* erasum [לך pro]לך [בראשית || 9 תלדוות נח]תלדוותיה דנח M | בדרה]בדרוי M || 11 קדם ...]וחבלו M quod leg ואתמלי ית ארעא]ואתמליאת ארעא M | ואתחבלת ארעא קדם ממריה דיי׳]ייי 13 || ואתמליית ארעא M | קדמוי]קדמי N | וגזילין]וגזילין in M notatur אינגו כת[וב]קדמ[י]הון | קדימהון in textu non recte]קדמהון || 14 דקדרינין]דקדרינין prob leg דקדרינון cf Berešit Rabba s 31 < κέδρινος | אעין M | מדורין תעבד]כמדורונין תעבד M | דקסין קדרו[ס vel קדרונין]]דקדרינין M. מן לגוא]מלגוא | ית in textu]ית[ה

15 Y según esta disposición la harás (1): Trescientos codos la longitud, cincuenta codos su anchura y treinta (2) la medida de su altura.
16 Harás una ventana al arca y a la distancia de un codo (3) la rematarás (al arca) por arriba; y pondrás la puerta del arca a uno de sus lados; la harás plantas bajas, segundas y terceras.
17 Pues Yo he aquí que voy a traer el diluvio de las aguas sobre la tierra para destruir toda carne en la que haya (4) espíritu de vida debajo de los cielos; todo lo que haya en la tierra será aniquilado.
18 Y estableceré mi alianza contigo y entrarás al arca tú y tus hijos y tu mujer y las mujeres de tus hijos contigo.
19 De todos los vivientes, de toda carne, dos de cada especie harás entrar en el arca para sobrevivir contigo; serán macho y hembra (5).
20 De las aves, según sus especies, de las bestias según sus especies y de todo reptil de la tierra según sus especies, una pareja de todo vendrán a ti (6) para sobrevivir.
21 Y tú tómate de todo alimento que sea comestible y almacénalo contigo y sírvate a ti y a ellos de alimento (7).
22 Y (lo) hizo Noé. Todo lo que Yahweh le ordenó, así hizo (8).

CAPÍTULO VII

1 Y Yahweh (9) dijo a Noé: Entra tú y todas las personas de tu casa en el arca, pues te he visto justo delante de mí en esta generación.
2 De todos los animales puros te tomarás siete parejas, macho y hembra; y de las bestias que no son puras, dos: macho y hembra.

(1) M: «éste será el tamaño (del arca) que harás».
(2) M: «codos».
(3) M: «y a la altura de un codo...».
(4) M: «... en la tierra y el espíritu...».
(5) M: «y su pareja». Así en adelante en M.
(6) M: «entrarán contigo».
(7) M: «de comida».
(8) M: «... el Verbo de Yahweh, así hizo».
(9) M: «el Verbo de Yahweh».

15 וכהדן סדרא תעבד יתיה תלת מאה אמין אורכ[ה] דתיבותא חמשין אמין פתיה ותלתין משחת רומ[ה]:
16 בית נהור תעביד לתיבותא ובמשח[ת] אמה תשכלל יתה מן לעיל ותרעא דתיבותא בסיטרא תשוי מדורין ארעיין תנינין ותליתאין תעבד יתה:
17 ואנא הא אנה מייתי ית מבולא דמיא על ארעא למחבלא כל בשרא דאית בֵּיה נשומא דחיין מן תחות שמיא כל מה די בארע[א] ישתיצי:
18 ואקיים ית קיימי עמך ותיעול לתיבותה את ובניךְ ואתתך ונשי בניך עמ[ך]:
19 מן כל חייא מן כל בשרא תרין מן כולא תעיל לתיבותה למקיימה עמך דכר ונקבה יהוון:
20 מן עופא למינה ומן בעירא למינה ומן כל רחשא דארעא למינה תרין מן כול[א] יעלון לוותך למקיימה:
21 ואת סב לך מן כל מיכל די יתאכל ותכנש לוותך ויהוי לך ולהון למיכל:
22 ועבד נח כל מה דפקי[ד] יתיה ייי כדין עבד:

CAPUT VII

1 ואמר ייי לנח עול את וכל אנשי ביתך לתיבותא ארום יתך חמי[ת] צדיק קדמי בדרה הדין:
2 מן כל בעירא דכיא תסב לך שבעה שבעה דכר ונקב[ה] ומן בעירא די לא דכיא הוא תרין דכר ונקבה:

15 | M אומין]1.°אמין | M ודין שעורא דתע[בד]]וכהדן סדרא תעבד 16 || M אומין +]ותלתין M ועל רום אמה]ובמשח[ת] אמה 17]דמייא | M תריין]תרין 19 || M בארעא ורוח [N ירום]]בֵּיה נשומא | M דמין רמסה דארעא]רחשא ... תרין 20 || M וזוגה]ונקבה | M תיעול]תעיל || M למזון]למיכל 21 || M יעלו עמך]יעלון לוותך | M למינהון תריין 22 ממריה דיי׳ כן עבד]ייי כדין עבד M.
7 1]תרין דכר ונקבה | M וזוגה]ונקב[ה] 2 || M ממריה דיי׳]ייי תריין דכר וזוגה M.

3 También de las aves de los cielos (1) siete parejas: macho y hembra, para perpetuar la descendencia sobre la superficie de (2) la tierra.
4 Porque dentro de siete días, he aquí que Yo voy a hacer descender lluvia sobre (3) la tierra durante cuarenta días y cuarenta noches y aniquilaré de sobre la faz de la tierra todas sus (4) creaturas que creé.
5 Y Noé hizo todo lo que le mandó Yahweh (5).
6 Y era Noé de seiscientos años cuando fue el diluvio —las aguas— sobre la tierra.
7 Y entró Noé y sus hijos y su mujer y las mujeres de sus hijos con él en el arca ante las aguas del diluvio.
8 De los animales que son puros y de los animales que no son puros y de las aves y de todo reptil de la tierra,
9 dos parejas entraron con Noé en el arca: macho y hembra, conforme a lo que Yahweh (5) había ordenado a Noé.
10 Y ocurrió al cabo de los siete días del luto de Metušálah que las aguas del diluvio fueron sobre la tierra.
11 Y al cabo de seiscientos años de la vida de Noé, en el mes segundo, el diecisiete del mes, al tiempo de este día (= ese mismo día) se rompieron todas las fuentes del gran océano y se abrieron las compuertas (6) de los cielos.
12 Y fue la lluvia sobre la tierra cuarenta días y cuarenta noches.
13 En el tiempo de este día (= este mismo día) entró Noé y Sem y Cam y Jafet, hijos de Noé, y las tres mujeres de sus hijos con ellos (7) en el arca,

(1) M: «también de las aves de los cielos».
(2) M «toda».
(3) M: «en pocos días, siete, Yo voy a hacer descender la lluvia sobre...».
(4) I: «las creaturas».
(5) M: «el Verbo de Yahweh».
(6) M: «y las ventanas».
(7) M: «con él».

3 אף מן עוף שמיא שבעא שבעה דכר ונקבה למקיימא בנין על אפי ארעא:
4 ארום בתר שבעה יומין הא אנה מחת מטר על ארעא ארבעין יממין וארבעין לילון ואישצי ית כל ברייתיה די בריית מעלווי אפי ארעא:
5 ועבד נח כל מ[ה] די פקד יתיה ייי:
6 ונח בר שית מאה שנין הווה ומבולא הוה מיא על ארעא:
7 ועל נח ובנ[ו]הי ואתתיה ונשי בנוהי עמה לתיבותא מן קדם מוי דמבולא:
8 מן בעירא דדכיה ומן בעירה דלית היא דכיה ומן עופא וכל דרחיש על ארעא:
9 תרין תרין עלו עם נח לתיבותא דכר וזוגה היך מה די פקד ייי ית נח:
10 והוה לסוף שבעת יומי אבלא דמתושלח ומוי דמבולא הוון על ארעא:
11 בסוף שית מאה שנין לחיוהי דנח בירח תניינא בשבעה עשר יומין לירחא היך זמן יומא הדין אתבזעו כל מבועי תהומא רבה וכווי שמיא אתפתחו:
12 והוה מטרא על ארעא ארבעין יומין וארבעין לילוון:
13 בזמן יומא הדין על נח ושם וח[ם] ויפת בנוי דנח ואתתיה דנח ותלתי נשי בנוהי עמהו[ן] לתיבותה:

בתר 4 || M כל + [אפי] | M לחוד עופא די [ש]מ[יא] [אף ... שמיא 3 [יממין ... לילון | M ליומין קלילין שבעה אנה מחת מטרא על [... מטר על | M בכל [ככל leg] [כל 5 || I [ברי]תא [ברייתיה | M יומין וארבעין ליליין [מ]ה] in textu מן | M ממריה דיי׳ [ייי 6 || M מים [מיא 7 || M [ובנ[ו]הי תרין 9 || M די תרמס [דרחיש 8 || M בנוי [בנוהי 2.º ובניהי in textu! | שבעת 10 || M ממריה דיי׳ [ייי | M לוות [עם | M תריין תריין [תרין לסוף שת מאון דשנין [בסוף ... לחיוהי 11 || M שבעתי יומייא ומוי [... ומוי | M עיינות תיהום [מבועי תהומא | M להוי [sic] in textu [בירתה! [ביר[ח]ה | M היך זמן [בזמן 13 || M וחרכי [וכווי M. עמה [עמהון

14 ellos y todas las bestias según su especie y todos los animales domésticos según su especie, y todo reptil que repta sobre la tierra según sus especies y toda ave según su especie y todo ([1]) lo que aletea y todo lo que vuela.
15 Y entraron con Noé al arca dos parejas de toda carne en la que hay soplo ([2]) de vida.
16 Y los que entraron, entraron macho y hembra ([3]) de toda carne, como lo había mandado Yahweh; y Yahweh, por sus buenas misericordias (= por su bondad misericordiosa), le protegió ([4]).
17 Y fue el diluvio cuarenta días sobre la tierra, y se multiplicaron las las aguas y elevaron el arca y se levantó ([5]) sobre la tierra.
18 Y las aguas fueron creciendo y aumentaron mucho sobre la tierra y el arca caminaba sobre la faz de las aguas.
19 Y las aguas crecieron muchísimo sobre la tierra y quedaron cubiertos ([6]) todos los montes altos que hay bajo todos los cielos.
20 Las aguas crecieron quince codos más arriba cubriendo los montes.
21 Y tuvo fin ([7]) toda la carne que se mueve sobre la tierra, aves, ganados y ([8]) todas las bestias salvajes y todo reptil que repta sobre la tierra y todos ([9]) los hijos de los hombres.
22 Todo lo que tenía en sus narices soplo de espíritu vital, de ([10]) todo lo que había en la tierra seca, murió.
23 E hizo desaparecer todas las creaturas que había sobre la superficie de la tierra, desde los hijos de los hombres hasta las bestias, los reptiles, las aves de los cielos; fueron hechos desaparecer de la tierra; y quedó solamente Noé y quienes estaban con él ([11]) en el arca.
24 Y las aguas se levantaron sobre la tierra ciento cincuenta días.

([1]) M: «(toda) ave que vuela».
([2]) M: «alma» (= soplo).
([3]) M: «y los que entraron, macho y su pareja, de (toda carne)».
([4]) M: «(como) lo había(s) mandado el Verbo de Yahweh y se apiadó y le protegió el Verbo de Yahweh».
([5]) M: «y se levantó».
([6]) M: «y cubrieron».
([7]) M: «y disolvió».
([8]) M: «y las bestias salvajes».
([9]) M: «... y todo reptil que se arrastra sobre la tierra y todos...».
([10]) M: «en cuyas narices había aliento vital, de...».
([11]) M: «y aquéllos que estaban con él».

14 אינון וכל חיתה למינה וכל בעירה למינה וכל רחשא דרחש על ארעא למינהו וכל עופה למינה וכל דפרח וכל דטייס:
15 ועלו עם נח לתיבותא תרין תרין מן כל בשרא דאית בה נשמה דחיין:
16 ועלליה דכר ונקבה מן כל בשרא עלו היך מה דפקד יי יתיה ואגן יי ברחמוי טבייה עלוי:
17 והוה מבולא ארבעין יומין על ארעא וסגון מיא וטענו ית תיבותא ורמת מעלוי ארעא:
18 ואיתגברו מיא וסגון לחדה על ארעא והלכת תיבותא על אפי מיא:
19 ומיא אתגברו לחדה לחדה על ארעא ואתכסון כל טוריא רמיה די תחות כל שמיא:
20 חמש עשרה אמין מלעיל איתגברו מיא וכסון טוריא:
21 וסאף כל בשרא דרחש על ארעא בעופא ובבעירה ובכל חיתא ובכל רחשא דרחש על ארעא וכל בני אנשא:
22 כל די נשמה דרוח חיין בנחירוי מן כל מה די ביבשתא מיתו:
23 ושיצי ית כל ברייתא די על אפי דארעא די מן בני אנשא עד בעירה עד ריחשא עד עוף שמיא ואשתצון מן ארעא ואשתיר לחוד נח ומן דהוה עמיה בתיבותה:
24 ואתגברו מיא על ארעא מאה וחמשין יומין:

14 למינהון leg [למינהו | M רמסא דרמס [רחשא דרחש | M הנון [אינון
15 M | תריין תריין [תרין תרין || M צפר דטייס [דפרח וכל דטייס | c M
16 M | ואילין די עיילו דכר ווזגה מן [ועלליה דכר ונקבה מן || M נפש [נשמה
17 M || די פקדת ממריה דיי׳ וחס ואגן ממריה דיי׳ עלוי [דפקד יי ... עלוי
19 M || דאית [די | M וכסון [ואתכסון || M ואתליית [ורמת אמין
21 M | ואמסי [וסאף || M אומין מן לעיל [מלעיל 1.º דרחש | M דרמס [
ובכל שרצה דשרץ על ארעא ובכל [ובכל רחשא ... וכל | M ובחיתה [ובכל חייתא
22 M || אנשה [אנשא | M דאית ביה נפש דחיין באפוי מן [די נשמה ... מן
23 M || דאית [1.º די | M אנשה [אנשא | M רמסא [ריחשא | M
M. ואילין דאית עמה [ומן דהוה עמיה 2.º די

CAPÍTULO VIII

1 Y Yahweh (1) se acordó en su bondad misericordiosa de Noé y de sus hijos y de todas las bestias salvajes y de todos los animales domésticos que había con él en el arca; y Yahweh (1) hizo pasar un espíritu de amor sobre la tierra y se aquietaron las aguas.
2 Y se cerraron (2) las fuentes de los abismos y las compuertas de los cielos y la lluvia del diluvio cesó bajo los cielos.
3 Y las aguas se fueron retirando gradualmente de sobre la tierra y decrecieron las aguas al cabo de ciento cincuenta días.
4 Y el arca se detuvo (3) el mes séptimo, el diecisiete del mes, sobre los montes de Qardún (4).
5 Y las aguas fueron menguando progresivamente hasta el mes décimo. En el mes décimo, el primero del mes, aparecieron las cumbres de los montes (5).
6 Al cabo de cuarenta días, abrió Noé la puerta (6) del arca que había hecho,
7 y soltó al cuervo; y salió y volvió, salió y volvió hasta que (7) se secaron las aguas de sobre la tierra.
8 Y soltó la paloma de junto a sí para ver si habían disminuido las aguas de sobre la superficie de la tierra.
9 Y la paloma no encontró descanso para la planta de sus pies y volvió a él, al arca, pues las aguas estaban sobre la superficie de toda la tierra. Y él extendió su mano y la cogió y la introdujo con él en el arca.

(1) M: «el Verbo de Yahweh».
(2) M: «y se cerraron las fuentes del abismo y las ventanas de los cielos y toda la lluvia de los cielos».
(3) M: «y descansó».
(4) El distrito de Cordiene, donde está el Ararat.
(5) M: «el día uno del mes se vieron las cumbres de los montes».
(6) M: «la ventana».
(7) M: «yendo y volviendo hasta el tiempo que».

CAPUT VIII

1 ואדכר ייי ברחמוי טביא ית נח וית בנוהי וית כל חייתה וית כל בעירה די עמה בתיבותא ועבר ייי רוח דרחמין על ארעא ושדכו מיא:
2 ואסתתמו מבועי תהומא וכווי שמיא ואיתמנע מטרא דמבולא מן תחות שמיא:
3 וחזרו מי[א] מעילוי ארעא אזלין וח[זר]ין וחסרו מיא לסוף מאה וחמשין יומין:
4 ושתדכת תיבותה בירחא שביעיא בשבעת עשר יומין לירחא על טורי קרדון:
5 ומיא הוון אזלין וחסרין עד ירחא עשיריא בעשיריא בחד לירחא אתגלון רישי טוריא:
6 והוה לסוף ארבעין יומין ופתח נח ית תרעא דתיבותא די עבד:
7 ושלח ית עורבא והוה נפק וחזר נפק וחזר עד די יבשו מיא מעלוי ארעא:
8 ושלח ית יָוונה מן לוותה למחמי הא א[ת]קלו מיא מעילוי אפיה דארעא:
9 ולא אשכחת יוונה נייח לכף רגלה וחזרת לוותה לתיבותה ארום מיא הוון על אפיה דכל ארע[א] ופשט ידה ונסב יתה ואעל יתה לוותה לתיבותה:

8 1 ייי 1.º, 2.º] ממריה דיי׳ M 1.º, 2.º | ואשתדכו [ושדכו | M דאית [די | ואסתכרו עינות תהומא וחרכי שמיא וכל [ואסתתמו ... תחות שמיא 2 M || מן שמיא [sic] אמטרא M || 3 וח[זר]ין [וחסרין ita corrig vel forte cf v 5; in textu וחסקין ! || 4 ושתדכת [ואשתדכת leg ; ואתניחת M | ... לירחא בחד יום לירחא [בחד ... טוריא 5 M || בירחא על טורי קוורדום [קרדון נפק וחזר [תרעא 6 M || חרכא M || 7 אתחמון ראשי טוריא M || אזל וחזר עד זמן די [עד די 8 M || textus corrupt אָוקלו; [א]ת[קלו fortasse corrig אן קלו cf v 11 | הקלו [הא א]ת[קלו I; אין אתקלילו M 1.º; [הא] אתקלילו M 2.º

10 Y empezó de nuevo ([1]) a contar otros siete días y volvió a soltar la paloma fuera del arca.
11 Y la paloma tornó ([2]) al tiempo de la tarde y he aquí que en su pico ([3]) (traía) una rama de olivo cortada ([4]); y conoció Noé que habían disminuido ([5]) las aguas de sobre la tierra.
12 Y empezó a contar de nuevo ([6]) otros siete días y soltó la paloma y no volvió más a él ([7]).
13 Y al cabo de seiscientos un años, en el primer mes ([8]), el día primero del mes, se secaron las aguas de sobre la tierra y Noé retiró la cubierta del arca y vio y he aquí que se había secado ([9]) la superficie de la tierra.
14 En el mes segundo ([10]), el veintisiete del mes, se había secado la tierra.
15 Y Yahweh ([11]) habló con Noé diciendo:
16 Sal del arca tú y tu mujer y tus hijos y las mujeres de tus hijos contigo.
17 Saca contigo todos los animales que están contigo, de toda carne, volátiles y bestias y todo reptil que repta ([12]) sobre la tierra, y que se reproduzcan ([13]) en la tierra y se hagan fuertes y se multipliquen ([14]) sobre la tierra.
18 Y salió Noé y sus hijos y su mujer y las mujeres de sus hijos con él.
19 Todas las bestias, todo reptil y todo volátil y todo lo que repta sobre la tierra, por sus especies, salieron del arca.
20 Y Noé construyó un altar al nombre del Verbo de Yahweh y tomó de todos los animales puros y de todas las aves puras y colocó holocaustos sobre el altar.

([1]) M: «a contar todavía siete».
([2]) M: «y vino».
([3]) M: «una rama de olivo vareado en su pico».
([4]) M: «que la había traído del Monte del Aceite» (= Monte de los Olivos).
([5]) M: «habían decrecido».
([6]) M: «a contar de nuevo siete».
([7]) M: «(no) volvió más a él».
([8]) M 1.º: «en Nisán»; M 2.º: «en Tišrí».
([9]) M: «se había secado».
([10]) M: «Merheswán».
([11]) M: «el Verbo de Yahweh».
([12]) M: «reptil que repta».
([13]) M: «y pululen».
([14]) M: «y crezcan y se multipliquen».

10 ושרי תוב לממני שבעה יומין אחרינין ואוסף למשלחה ית יוונה מן תיתבותא:
11 ותב לותה יונה לעדוני רמשא והא עלה דזי[ת] קטים בפומה וידע נח ארום קלו מיא מעלוי ארעא:
12 ושרי תוב לממני שבעה יומין חרינין ושלח ית יוונה ולא אוספת למחזר לוותה תוב:
13 והוה לסוף שית מאה וחדה שנין בירחא קדמיא בחד לירחא נגבו מיא מעלוי ארעא ועבר נח ית חפייה דתיבותה וחמא והא נגבו אפיה דארעא:
14 בירחא תניינא בעשרין ושבעה לירחא יבשת ארעא:
15 ומליל יי עם נח למימר:
16 פוק מן תבותא את ואתתך ובניך ונשי בניך אתך:
17 כל חיתה דעמך מן כל בשרא בעופא ובבעירא ובכל רחשא דרחש על ארעא אפק עמך ויתלדון בארעא ויתקפון ויסגון על ארעא:
18 ונפק נח ובנוי ואתתיה ונשי בנוי עמיה:
19 כל חייתה כל רחשא וכל עופה וכל דרחש על ארעא לזרעיתהון נפקו מן תבותא:
20 ובנה נח מדבח לשם ממרה דיי ונסב מן כל בעירה דוכי[ה] ומן כל עופא דיכיה וסדר עלון על גבי מדבחה:

10 ושרי תוב לממני שבעה יומין אחרינין ואוסף למשלחה ית יוונה מן תיתבותא: | M ולממני עוד שב[עה] [תוב לממני שבעה 11 || M ואתת [ותב
11 ותב לותה יונה לעדוני רמשא והא עלה דזי[ת] קטים בפומה וידע נח ארום קלו מיא מעלוי ארעא: | M טרף דזית לקיט בפי[מה] [עלה ... בפומה + [בפומה | M דאייתיאת יתיה
12 ושרי תוב לממני שבעה יומין חרינין ושלח ית יוונה ולא אוספת למחזר לוותה תוב: | M אתקלילו [קלו | M מטור משחא 12 || M למחזור לוותה עוד [למחזר לוותה תוב | M אחרנין [חרינין | M שב[עה]
13 והוה לסוף שית מאה וחדה שנין בירחא קדמיא בחד לירחא נגבו מיא מעלוי ארעא ועבר נח ית חפייה דתיבותה וחמא והא נגבו אפיה דארעא: | M בתשרי 2.º; M בניסן 1.º [קדמיא 13 בחד [בחד לירחא ... מעלוי ארעא
14 בירחא תניינא בעשרין ושבעה לירחא יבשת ארעא: | M יבשו [נגבו | M ואעבר [ועבר | M יום לירחא יבשו מיא מן עלוי אר[עא] || M דמרחשון [תניינא 14 ושובעה יומין בירחא יבשה [ושבעה ... ארעא
15 ומליל יי עם נח למימר: | M ממריה דיי׳ [יי 15 || M אר[עא]
16 פוק מן תבותא את ואתתך ובניך ונשי בניך אתך: | M דאית עימך [דעמך 17
17 כל חיתה דעמך מן כל בשרא בעופא ובבעירא ובכל רחשא דרחש על ארעא אפק עמך ויתלדון בארעא ויתקפון ויסגון על ארעא: | M ושרצון [ויתלדון | M רמסא דרמס [רחשא דרחש | M ויסגון [ויתקפון ויסגון
18 ונפק נח ובנוי ואתתיה ונשי בנוי עמיה:
19 כל חייתה כל רחשא וכל עופה וכל דרחש על ארעא לזרעיתהון נפקו מן תבותא: | M וכל רמסא [כל רחשא 19 || M ויתסגון (ויסתגון sic loco) [וכל דרחש | M לזרעיוותהון [לזרעיתהון | M וכל דרמס
20 ובנה נח מדבח לשם ממרה דיי ונסב מן כל בעירה דוכי[ה] ומן כל עופא דיכיה וסדר עלון על גבי מדבחה: | M דכייה [דוכי[ה] 20 || M דכייה [דיכיה | M דכייה; prob text leg דכייה.

21 Y recibió Yahweh (1) con complacencia las ofrendas de Noé y Yahweh dijo en el pensamiento de su corazón (2): No volveré a maldecir otra vez (3) a la tierra por causa del hijo del hombre, porque la inclinación del corazón de los hijos de los hombres (4), su corazón, medita el mal desde su mocedad, y no volveré a destruir de nuevo (3) a todos los vivientes como lo he hecho (5).

22 Desde ahora (6), por todos los días de la tierra, sementeras y siegas, frío (7) y calor, verano e invierno, y día y noche no han de cesar (8).

CAPÍTULO IX

1 Y Yahweh (1) bendijo a Noé y a sus hijos y díjoles: Haceos fuertes y multiplicaos y llenad la tierra.

2 El temor y el miedo de vosotros sean sobre todas las bestias de la tierra y sobre todas las aves de los cielos; los he entregado en vuestra mano con todo lo que repta (9) sobre la tierra y con todos los peces del gran mar.

3 Todo semoviente en el que hay espíritu vital (10) os servirá de comida; os lo he dado todo, lo mismo que las hierbas verdes.

4 Sólo la carne, la sangre con el alma no comeréis.

5 Pues reclamaré ciertamente la sangre de vuestras vidas (11); la reclamaré de todo animal, y reclamaré la vida del hijo del hombre al hijo del hombre y a los hermanos del hijo del hombre (12).

(1) M: «el Verbo de Yahweh».
(2) M: + «bueno».
(3) M: «de nuevo».
(4) M: «(es) mala».
(5) M: «que he creado».
(6) M: «en tanto» (que dure la tierra).
(7) M: «y frío» (otra palabra).
(8) M: «... y calor, y verano e invierno y día y noche no cesarán».
(9) M: «que repta».
(10) M: «todo lo que repta con vida, para vosotros...».
(11) M: «vuestra sangre de vuestras almas» (= vidas).
(12) M: «... reclamaré; la reclamaré de los animales, la reclamaré de los hijos de los hombres, la reclamaré del hombre y sus hermanos».

21 וקבל ייי ברעווה ית קרבניה דנח ואמר ייי במחשבת לבה לא אוסף למלט תוב ית ארעא בגלל בר נשא ארום יצר לבהון דבני אנשא להוון הגיין ביש מן טליותיהון ולא אוסף תוב למשיציא ית כל חייא היך מה די עבדת:

22 מן כדון כל יומי דארעא זרעין וחצדין וקריר וחמים וקיט וסתב ואיממא ולילי לא יפסקון:

CAPUT IX

1 וברך ייי ית נח וית בנוי ואמר להון תקופו וסגון ומלון ית ארעא:

2 ודחלתכון ואימתכון תהווא על כל חייתא דארעא ועל כל עופא דשמיא בכל מה די תרחש על ארעא ובכל נונוי דימא רבה בידכון מסרת:

3 כל רחש דאית בֵּיה נשמה דחיין לכון יהווי למיכל כְּיֶרֶק עשבי[ה] יהבית לכון ית כלא:

4 לחוד בשר אדמ[ה] בנפשא לא תאכלון:

5 ולחוד ית אדם נפשתפון אתבע מלות כל חיא אתבע יתיה ומלות בר נשא ומלוות אחוי דבר נשא אתבע ית נפשה דבר נשה:

21 תוב | M טובה + [לבה] | M קרבנייה [קרבניה] | M ממריה דיי׳ [ייי] לבהון = לוהון leg [להוון] | M מן [בגלל] | M עוד [בגלל] 1.º, 2.º 1.º, 2.º [עוד] || M ית מה די ברית [היך מה די עבדת] | M ביש [להוון הגיין ביש] [מן כדון] 22 ושורבא וקייטא וסתווה ויממא [וחמים ... יפסקון] | M וצנתה [וקריר] | M עוד וייליליה לא פסקין M.

9 1 ואמתכון ודחלתכון [ודחלתכון] ... תהווא M || 2 [כל רחש דאית בֵּיה ... לכון] 3 || M דימה [דימא] | M תרמוס [תרחש] | M יהווא למיכל כל רמס דבחיין לכון [כְּיֶרֶק] | M כירוק M; circellus errore posit sup loco sup כירק || 5 אתבע ... ית | M אדמכון לנפ[שתכון] [אדם נפשתכון] אתבע מן לוות חייתא אתביע [leg אתבוע] יתיה מן לוות בני [נפשה דבר נשה] M. אנשא מן לוות גבר ואחוי אתבע יתיה

6 Quien la sangre del hijo del hombre derramare, por un hijo de hombre será su sangre derramada, porque a imagen delante de Yahweh al hombre ([1]) creó.
7 Y vosotros haceos fuertes y multiplicaos y reproducíos ([2]) en la tierra y multiplicaos en medio de ella ([3]).
8 Y Yahweh ([4]) dijo a Noé y a sus hijos con él diciendo:
9 Pues Yo, he aquí que Yo establezco mi Alianza con vosotros y con vuestros hijos después de vosotros ([5]).
10 Y (con) ([6]) toda alma viviente que hay con vosotros, aves ([7]), animales domésticos y todas las bestias salvajes que hay con vosotros que son de todos los que salieron del arca pertenecientes a la totalidad de seres vivos de la tierra.
11 Y estableceré mi Alianza con vosotros y no será destruida más ([8]) carne alguna por las aguas del diluvio y no habrá más ([8]) diluvio para aniquilar la tierra.
12 Y Yahweh ([4]) dijo: Éste es el signo de la Alianza que Yo pongo entre mi Verbo ([9]) y vosotros y todo ser viviente que hay con vosotros para las generaciones de la tierra ([10]).
13 Pondré ([11]) mi arco en las nubes y servirá de señal de Alianza entre mi Verbo y la tierra.
14 Y cuando las nubes se extiendan sobre ([12]) la tierra, será visto mi arco en la nube.
15 y recordaré mi Alianza ([13]) entre mi Verbo y vosotros y todo ser viviente entre toda carne y las aguas no tornarán a ser el diluvio para destruir ([14]) toda carne ([15]).
16 Y estará el arco en la nube y le veré recordando la Alianza ([16]) eterna entre el Verbo de Yahweh y todo ser vivo en toda carne que hay sobre la tierra.

([1]) M: «al hijo del hombre».
([2]) M: «pululad».
([3]) M: «en ella».
([4]) M: «el Verbo de Yahweh».
([5]) M: «y la (el targumista traduce «la» en vez de «con») descendencia de vuestros hijos después de vosotros».
([6]) El targumista traduce equivocadamente «la» (acusativo) en vez de «con».
([7]) M: «(viviente) que está con vosotros, aves».
([8]) M: «de nuevo».
([9]) M: «que Yo doy (= pongo) entre mi Verbo».
([10]) M: «... viviente que hay con vosotros, por las generaciones futuras».
([11]) M: «he puesto».
([12]) M: «cuando se extienda mi nube sobre».
([13]) M: «que hay».
([14]) M: «(No serán) de nuevo las aguas un diluvio para destruir».
([15]) M: «la tierra».
([16]) M: «y recordaré el pacto».

6 מן דשפך אדמיה דבר נש על ידי בר נש ישתפך אדמיה ארום בדמו
מן קדם ייי ברא ית אדם:
7 ואתון תקופו וסגון ואתילדון בארעא וסגון בגווה:
8 ואמ[ר] ייי לנח ולבנוי עמה למימר:
9 ואנ[ה] הא אנה מקיים ית קיימי עמכון ועם בניכון בתריכון:
10 וית כל נפש חייתא די עמכון בעופא ובבעירא ובכל חיתא דארעא
עמכון מכל נפקי תבותא לכל חיתא דארעא:
11 ואקים ית קיימי עמכון ולא ישתצי כל בשרא תוב מן מוי דמבולא
ולא יהווי תוב מבול למחבלא ארעא:
12 ואמר ייי דין סימן קיימ[ה] די אנה משוי בין ממרי וביניכון ובין
כל נפש חיתא די עמכון לדרי ארעא:
13 ית קשתי [א]שוי בעננא ותהי לסימן קים בין ממרי ובין ארעא:
14 ויהי כד יהוון ענניא פרסין על ארעא ותתחמי קשתא בעננא:
15 ואדכר ית קיימי בין ממרי וביניכון ובין כל נפש חיה בכל בשרא
ולא יהוי תוב מיא למבולָא לחבלא כל בשרא:
16 ותהוי קשתא בעננא ואחמי יתה למדכרה קיים עלם בין מימרא דייי
ובין כל נפש חיתה בכל בשרא די על ארעא:

6 בר נשא [אדם M || אדמיה משתפך אר[ום] [ישתפך אדמיה ארום M | ממריה דיי׳ [ייי M || 8 ביה [בגווה M || 9 שרוצו [ואתילדון M || 10 וית זרעיית בניכון מן בת[ריכון] [בניכון בתריכון M || דאית עמכון מן כל [עמכון מכל M | דחייתא M | דאית עמכון בעופא [חייתא ... בעופא M || 11 ממריה דיי׳ [ייי M | תוב 1.º, 2.º עוד [M 1.º, 2.º || 12 דאנה יהיב בין בממרי [sic] M | ארעא ... [בין ממרי [חיתא דאית עמכון דחיא M || 13 שוי [א]שוי in text שוי tantum; [שוי]א I: א a *sofer* additum; שווית M || 14 יפרוס ענני על [יהוון ... על M || 15 [קיימי דאית + M | דחיה לכל [חיה בכל M | למבול [מיה leg] עוד מים [תוב ... לחבלא למחבלה M || 16 ארעא [2.º בשרא M | ואדכר קיים [למדכרה קיים M. דחיה [חיתה M | דאית [די

17 Y Yahweh (1) dijo a Noé: Esta es la señal de la Alianza que he establecido entre mi Verbo y toda carne que hay sobre la tierra.
18 Y los hijos de Noé que salieron del arca fueron Sem, Cam y Jafet. Y Cam es el padre de los cananeos.
19 Esos tres, éstos son los hijos de Noé y de éstos se llenó toda la tierra.
20 Y Noé, varón justo, empezó a cultivar la tierra y plantó (2) una viña.
21 Y bebió vino (3) y se embriagó y se desnudó (4) dentro de su tienda (5).
22 Y Cam, padre de los cananeos, vio la desnudez de su padre y se lo anunció a sus dos hermanos en el zoco.
23 Y tomaron Sem y Jafet su manto y (lo) (6) pusieron sobre el hombro de los dos y caminaron hacia atrás y cubrieron la desnudez de su padre y volvieron su rostro hacia atrás y no vieron la desnudez de su padre.
24 Y se despertó Noé de (7) su vino y supo lo que le había hecho su hijo menor,
25 y dijo: Maldito sea Canaán, siervo reducido a servidumbre será para sus hermanos.
26 Y dijo: Bendito sea Yahweh, el Dios de Sem, y sea para ellos Canaán siervo reducido a servidumbre.
27 Dilate Yahweh los límites (8) de Jafet y habite la Gloria de su Šekiná en medio de las tiendas de Sem y sea Canaán para ellos esclavo reducido a esclavitud (9).
28 Y Noé vivió después del diluvio trescientos cincuenta años.
29 Y fueron todos los días de la vida de Noé novecientos cincuenta años y murió y fue asociado de en medio del mundo.

(1) M: «el Verbo de Yahweh».
(2) M: «para sí».
(3) M: «vino».
(4) M: «y se desvistió» (se aflojó).
(5) Yerušalmí, «y se extendió en medio de las tiendas de los sirios y fue despreciado en medio de las tiendas».
(6) M: «lo».
(7) M: «(del) gusto».
(8) M: «(que) el Verbo de Yahweh extienda los límites».
(9) M 1.º: «y cuando sus hijos se conviertan al judaísmo (*o:* «moren entre los judíos»?) habiten en las escuelas de Sem (M 2.º: «del gran Sem») y sea Canaán para ellos reducido a esclavitud».

17 ואמר ייי לנח דן סימן קימא די קיימית בין ממרי ובין כל בשרא די על ארעא:
18 והוון בני נח די נפקו מן תיבותא שם וחם ויפת וחם הוא אבוהון דכנענאי:
19 תלתא אינון אלין בנוי דנח ומאלין איתמלית כל ארעא:
20 ושרי נח גבר צדיקא למפלח בארעא ונצב כרם:
21 ושתה מן חמרא ורווה ואתגלי בגו משכנה:
22 וחמא חם אבוהו[ן] דכנענאי ית עריתה דאבוי ותני לתרין אחוי בשוק[ה]:
23 ונסב שם ויפת ית אסטליתה ושוון על כתף תריהון והוון מהלכין לבתרהון וכסון ית עריתה דאבוהון ואפיהון הפיכו לבתרהון ועריתה דאבוהון לא חמון:
24 ואתעיר נח מן חמריה וידע ית מה דעבד לֵיה בריה זעירא:
25 ואמר ליט יהווי כנען עבד משתעב[ד] יהווי לאחוי:
26 ואמר בריך הוא ייי אלהא דשם ויהווי כנען עבד משתעבד להון:
27 יפת ייי תחומא דיפת וישרי יקר שכינתי[ה] בגו משכ[נו]י דשם ויהווי כנען עבד משתעבד להון:
28 וחיה נח בתר מבולא תלת מאה וחמשין שנין:
29 והוון כל יומי חיוי דנח תשע מא[ה] וחמשין שנין ומית ואתכנש מן גוא עלמא:

בנוי [בני נח די נפקו 18 || M דאית [2.º די | M ממריה דיי׳ [ייי 17
[למפלח | M גברא [גבר 20 || M ומן אלין [ומאלין 19 || M דנח דנפקו
| M ורבה [ורווה | M ייגא [חמרא 21 || M לה + [ונצב | M למהוי פלח
ירו[שלמי]: ואתפרסם במצע משכניה דסוראי ואתבזי במ[צע] [ואתגלי בגו משכנה
[לבתרהון | M יתה + [ושוון 23 || M ואתרשל [ואתגלי | M מש[כניה]
24 || M הפיכן מן בתר [הפיכו לבתרהון | I אפ[יכו] [הפיכו | M מן בתר
ממריה דיי׳ ית תח[ומא] [ייי תחומא 27 || M טעם + [מן | M די עבד [דעבד
M וכד מתגיירין בנוי ישרון במדרשי[ן] דשם והי כנען מש[תעבד] [וישרי ... להון | M
בבית מדרשוי דשם רבה ויהווי [בגו משכ[נו]י דשם ויהווי | I איקר [יקר | M להון
M. מאוון [מא[ה] 29 || M מאוון [מאה 28 || N משכוני [משכ[נו]י | M

CAPÍTULO X

1 Esta es la genealogía de los hijos de Noé: Sem, Cam y Jafet a los que
nacieron hijos después del diluvio.
2 Los hijos de Jafet fueron: Gómer, Magog, Maday, Yawán, Tubal,
Méšek y Tirás, y los nombres de sus provincias son: Frigia, Ger-
mania (1), Media (2), Macedonia, Bitinia, Misia (3) y Tracia (4).
3 Y los hijos de Gómer: Aškenaz, Rifat y Togarmá, y el nombre de
sus provincias: Asia (5), Barkewí (6) y Barbaria (7).
4 Y los hijos de Yawán: Elišá, Taršíš, Kittim y Dodanim, y el nombre
de sus provincias: Héllade y Tarsís, Italia y Dardania (8).
5 De éstos se ramificaron las islas (9) de las naciones en sus tierras,
cada cual según su lengua, sus familias, en sus naciones.
6 Y los hijos de Cam: Kuš, Misrayim, Put y Canaán (y el nombre de
sus provincias Arabia, Egipto, Allihroq (10) y Canaán) (11).
7 Y los hijos de Kuš: Sebá, Hawilá, Sabtá, Ramá y Sabteká; y los
hijos de Rama: Šeba y Dedán (y el nombre de sus provincias: los
sinireos, los indios, los semaraé, los libios, zingitanos y los hijos de
Mauritanus, Zemargad y Mezag) (11).
8 Y Kuš engendró a Nimrod. El empezó a ser hombre fuerte (12) en
la tierra.

(1) Germania, en Asia Menor.
(2) M: «Media, Macedonia, Bitinia, Misia (*corregir:* «Asia») y Tracia».
(3) De Asia Menor.
(4) M: «Bitinia, Asia y Tracia».
(5) M: «Asia».
(6) M: «Parkewí»: norte de Ariana (= Irán) o Hircania; quizá se trate de Parthava o Partia.
(7) Azania, E. de la costa africana.
(8) Distrito del N. de Misia.
(9) M: «los grandes».
(10) Eparquía egipcia, probablemente el nomos Heracleotes.
(11) Lo añadido entre paréntesis está sacado de M.
(12) M: «en pecado y en rebelión contra Yahweh en la tierra».

CAPUT X

1 ואלין תולדוות בנוי דנח שם וחם ויפת ואתילידו להון בנין בתר
מבולא:
2 בנוי דיפת גמר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס ושם
אפרכיָתָהון אפריקי וגרמניה ומדי ומקדוניא וביתניא ומוסיא
ותרקא:
3 ובנוי דגמר אשכנז וריפת ותוגרמה: ושם אפרכיותהון אסיה ובר[כ]וי
וברבריא:
4 ובנוי דיון אלישא ותרשיש כתים ודודנים: ושם אפרכיותהון אלס
וטרסס ואיטליא[ה] ודרדני[א]:
5 מן אלין אתפרשו נסי אומיא בארעותהון גבר ללשניה לזרעיתהון
באומיהון:
6 ובנוי דחם כוש ומצרים ופוט וכנען:
7 ובנוי דכוש סבא וחוילה וסבתא ורעמ[א] וסבתכא ובנוי דרעמה
שבא ודדן:
8 וכוש אולד ית נמרוד הוא שרי למהוי גיבר באר[עא]:

10 1 תולדוות׳ N; יחוס תלוודתיה M || 2 [ומדי ... ותרקא
והמדאי ומקדוניאה ויטינייא ומוסייא [ואסייא vid emendatum] ותרקי
M | 3 ויתינייה [וות׳ leg] ואו[ס]ייה M [ואות׳] ותרקי [וביתניא ... ותרקא
[אסיה [in apographo prob אנסייה: vel? ומסייה] M | ועסייה [וברב[כ]וי
[Parkewi regio in Ariana septent] ופרכווי M; וברבוי N || 4 אלס
לִ[שון] א[חר] sed; M: unum verb tantum ut ms 440 אלסטרסוס [וטרסס
M | אילטיאה [sic] [ואיטליאה אלסו M: duo verb ut in textu | ו]אלס leg.
[בארעותהון M | רברבנוי [> נְשֵׂיֵ] [נסי 5 || M ודרדרייא [ודרדני[א]
ושום אפרכייותהון + [וכנען 6 || M לזרעייתהון [לזרעיתהון | M בארעהון
ושום אפרכייותהון + [ודדן 7 || M ערביא ומצרים ואלייהרק וכנען
M || סינירא׳ והינדקאי וסמראי ולובאי וזינגאי ובנוי דמווריטינוס זמרגד ומזג
8 בחטאה ולמרדה קדם יי׳ בא[רעא] [באר[עא] M.

9 Él fue un héroe en el pecado delante de Yahweh. Por esto se dice: Como Nimrod, héroe en el pecado delante de Yahweh ([1]).
10 Y fue el comienzo de su reino Babilonia, Edesa, Nísibis y Ctesifón en la tierra de Babilonia ([2]).
11 De esa tierra salió Asiria y construyó a Nínive y las Calles de la Ciudad y Adiabene,
12 y Talsar entre Nínive y Adiabene: es la gran ciudad.
13 Y Misrayim engendró a los ludeos y a los anameos y a los lehabeos y a los naftuheos ([3]),
14 los patruseos, los kasluheos ([4]) de donde procedieron los filisteos y los capadocios.
15 Y Canaán engendró a Sidón, el primogénito, y a Het,
16 y a los jebuseos, amorreos y girgeseos,
17 los hiwweos, los arqueos y los de Ortosia ([5]).
18 Los arwadeos ([6]), los semareos ([7]), los antioquenos; y después de esto se dispersaron los clanes de los cananeos.
19 Y la frontera de los cananeos fue desde Sidón viniendo tú hacia (= en dirección de) Gerar hasta Gaza, viniendo tú a (= en dirección de) Sodoma, Gomorra, Admá y Seboyim hasta Callirroe ([8]).
20 Éstos son los hijos de Cam, por sus familias y lenguas, en sus países, en sus naciones.
21 También a Sem le nació (descendencia): es el padre de todos los hijos de los hebreos ([9]), hermano mayor de Jafet.

([1]) M: «desde el día en que el mundo fue creado, no hubo héroe (como) Nimrod en el pecado y rebelión contra Yahweh».
([2]) M: «del Ponto».
([3]) M: «a los libios y a los del distrito de Mareotes (en Egipto, *o:* ¿Mauritanos?) y a los pentepolitanos (Cirenaica) y a los sekineos».
([4]) M: «los piluseos y los (repetido) pentesekineos». Probable amalgama de «pentepolitanos y sekineos» del v anterior.
([5]) Orthosia (1 Mac 15, 37), puerto de Fenicia. M: «los hiwweos, los arqueos y los sineos».
([6]) Se trata probablemente de los habitantes de Arethusia, entre Epifanía y Emesa los que aquí son llamados lutasae. M: «los aretusios».
([7]) Los de Hamas, Emesa gr, Homs actual: ciudad de Siria, llamados semareos (de *ṣémer* = lana) por trabajar la lana. Cf *Berešit Rabbá*, s 37, a 10, 18. Por eso se les llama también hamaseos en M.
([8]) Fuentes termales al este del Jordán, junto al Mar Muerto.
([9]) M: «de Abar Nahara (= de la otra parte del Eufrates)».

9 הוא הוה גיבר בחטאה קדם ייי בגין כדין יתאמר כנמרוד גיבר בחטאה קדם ייי׃
10 והוה שרוי מלכותיה ב[ב]ל הד[ס] ונציבין וקטיספי בארעא דבבל׃
11 מן ארעא ההיא נפק אתוריא ובנה ית נינוה וית פלטיותא דקרתא וית הדיף׃
12 וית תלאסר בין נינוה ובין הדיף היא קרתא רבתא׃
13 ומצרים אולד ית לודיא וית ענמיה וית להבייא וית נפתוחייא׃
14 וית פתרוסיא וית כסלוחיא די נפקו מן תמן פלישתָיֵיא וית קפודקָיֵיא׃
15 וכנען אול[ד] ית צידון בכורא וית חת׃
16 וית יבוסיֵא וית אמוראי וית גרגשיא׃
17 וית חוויא וית ערקיא וית ארתוסיֵא׃
18 וית ארוודייא וית זימרייא וית אנטוכיא ומן בתר כדין אתפרשו זרעיהון דכנע[נ]יא׃
19 והוה תחומהון דכנעניא מן צידון מעלך לגררה עד עזה מעלך סדומה ועמרה אדמה וצבוים עד קלרחֵי׃
20 אילין בנוי דחם לזרעייתהון ללשניהון בארעהון באומיהון׃
21 ולשם אתילד אף הוא אבוהון דכל בני עבריא אחוי דיפת רבה׃

מן יומא דאתברי עלמא לא הוה גיבר [כנמרוד ... קדם ייי | M כן [כדין 9
בחטאה; < [כ] M || בחטאה [כ]נמרוד: M בחטאה [כ]נמרוד ומרודה דיי׳ antepon verb [כ] M ||
10 [ב]ל [ב]בכל :in textu | [ה]הד[ס] in textu יהדם | M דפונטוס [דבבל
11 פלטייות קרתא וית חדיית [פלטיותא ... הדיף | M אתווריה [אתוריא
[leg הדייב] M: פלטיותא a πλατεῖα (ὁδός) || 12 תלאסר [M | דאית +
חדייף M || 13 [לודיא ... נפתוחייא [leg ליווקאי = Λίβυκοι לוויקאי
וית [leg Mauritani מרטאנאי vel popul Mareotes מריוטאי] וית מרטיונאי
[פתרוסיא וית כסלוחיא 14 || M פניפוליטאי [פנטפ׳ [leg וית סכינאי
[פליש]תאי [פלישתָיֵיא M; [וית repetitum] | פילוסאי וית פנטסכינאי M |
15 [קפוד]קאי [קפודקָיֵיא || M ד add M | [אול[ד] [בכורא ה[בכור] I ||
16 ייבוסאי [יבוסיֵא M | אמוראי] idem אמוראי M; prob leg אמוריא in
textu | גרגשאי [גרגשיא M || 17 חיואי [חוויא M | [וערקיא וית ארתוסיֵא
[זימרייא M | לוטסאי ;I ארודיי [ארוודייא 18 || M ערקאי וית סינאי
כן [כדין M | חמצאי וית אנטיוכאי [זימרייא וית אנטוכיא I | צמ[ריא]
M || 20 לזרעיאתהון [לזרעייתהון M || זרעוותהון דכנענאי [זרעיהון דכנע[נ]יא
21 לחוד [אף M | עבר נהרא [עבריא M.

22 Los hijos de Sem: Elam, Aššur, Arpakšad, Lud y Aram.
23 Y los hijos de Aram: Us, Hul, Géter y Maš.
24 Y Arpakšad engendró a Šélah y Šélah engendró a Éber.
25 Y a Éber le nacieron dos hijos: el nombre de uno de ellos Péleg, porque en sus días se dividieron (1) los habitantes de la tierra; y el nombre de su hermano Yoqtán.
26 Y Yoqtán engendró a Almodad, Šélef, Hasar Máwet, Yérah,
27 Hadoram, Uzal, Diqlá,
28 Obal, Abimael, Šebá,
29 Ofir, Hawilá y (Yobab). Todos éstos fueron los hijos de Yoqtán.
30 Sus residencias eran desde Mešá viniendo tú (= en dirección) a los sefareos (2), a los montes (3) del oriente.
31 Éstos son los hijos de Sem por sus familias, por sus lenguas, en sus países, en sus naciones.
32 Éstas son las familias de los hijos de Noé según sus genealogías por sus naciones. Y de éstos se extendieron las naciones por la tierra después del diluvio.

CAPÍTULO XI

1 Y todos (4) los habitantes de la tierra eran (de) una sola lengua (5) y (de) una sola habla y conversaban (6) en la lengua del santuario, pues con ella fue creado el mundo, en el principio.
2 Y (7) cuando apartaron su corazón (de Yahweh), encontraron una vega en la tierra de Babilonia (8) y habitaron allí.
3 Y dijéronse unos a otros: Venid y fabriquemos ladrillos y arrojémoslos en el horno; y los ladrillos les sirvieron de piedras (9) y el asfalto de argamasa.

(1) M: «se dividió la tierra».
(2) Quizá los habitantes de Sáfara (*Σάμφαρα*, طَفَار) en el sur de Arabia o de Safari en Bahrein; M lee «Sefarweos, habitantes de Sefarwáyim (cf 2 Re 17, 24).
(3) M: «al monte».
(4) M: «y toda la tierra era».
(5) M: + «(y) de un solo sentir».
(6) M: «hablaban; de común acuerdo se levantaron para rebelarse».
(7) M: «en su caminar desde el Oriente» (*o:* desde el principio?).
(8) M: «del Ponto».
(9) M: «en vez de piedras».

22 בנוי דשם עלם ואשור וארפכשד ולוד וארם:
23 ובנוי דארם עוץ וחול וגתר ומש:
24 וארפכשד אולד ית שלח ושלח אולד ית עבר:
25 ולעבר אתילד תרין בנין שמה דחד מנהון פלג ארום ביומוי אתפלגו דיירי ארעא ושמה דאחוי יקטן:
26 ויקטן אולד ית אלמודד וית שלף וית חצר מות וית ירח:
27 וית הדורם וית אוזל וית דקלה:
28 וית עובל וית אבימאל וית שבא:
29 וית אופיר וית חוילה וית [יובב] כל אלין בנוי דיקטן:
30 והוה משרוייהו[ן] מן מישא מעלך לספריא טוורי מדנחה:
31 אלין בנוהי דשם לזרעיתהון ללשניהון בארעהון לאמיהון:
32 אילין זרעית בנוי דנח לתל[ד]ותהון באומיהון ומן אלין אתפרשו אומייא בארעא בתר מבולא:

CAPUT XI

1 והון כל דיירי דארעא לשן חד וממלל חד ובלשן בית קדשה הוון משתעין דבה אתברי עלמא מן שרויה:
2 והווה כד אסעו לבבהון ואשכחו בקעה בארעא דבבל ושרון תמן:
3 ואמרו גבר לחבריה אתון ונלבן לבנין ונ[ד]י יתהון באתונ[א] והוין להון לבניה לאבנין וחמרא הווה להון לשיע:

25 אתפלגת ארעא [אתפלגו ... ארעא M || 29 [יובב] 1.º] in text [יוקטן || 30 M לטור [טוורי | M לספרוויי [לספריא 31 || M [לזרעיתהון באמי[הון] [לאמיהון | I [באר]עות[הון] [בארעהון | M לזרעייתהון [זרעית | M זרעיוות [לתל[ד]וותהון] < ד N.
11 1 M | והוות כל ארעא [והוון ... דארעא | M ועיצה חדה + [וממלל חד ממללין בעיצתא חדא קמו למירדי [משתעין [? ... שרויה] | M קדשן [בית קדשה M || 2 M בנטלוותהון מן לקדמין [כד אסעו לבבהון | M דפונטוס [דבבל 3 || M והוה [והוין | וגוי in text [ונ[ד]י | M כען נלבון לבנין [נלבן לבנין חולף כיפין [לאבנין M.

4 Y dijeron: Venid y construyamos una ciudad y una torre cuya cumbre llegue hasta la altura de los cielos y hagámosnos en su cumbre un ídolo ([1]) y pongamos ([2]) la espada en su mano y haga ([3]) contra Él los cuadros de combate antes de que nos dispersemos sobre toda la tierra.
5 Y se manifestó la Gloria de la Šekiná de Yahweh para ver ([4]) la ciudad y la torre que construían los hijos de los hombres.
6 Y Yahweh ([5]) dijo: He aquí que son un solo pueblo y todos ellos tienen una sola lengua, y he aquí que ahora han empezado a actuar y ahora no será estorbada cualquier cosa que piensan hacer.
7 Venid, pues, me manifestaré ([6]) y confundiremos allí sus lenguas para que uno no entienda la lengua del otro ([7]).
8 Y Yahweh ([5]) los dispersó de allí sobre la superficie de toda la tierra y fueron impedidos ([8]) de construir la ciudad.
9 Por esto llamó su nombre Babel, porque así confundió Yahweh las lenguas de todos los habitantes de la tierra ([9]) y desde allí Yahweh ([5]) los esparció sobre la superficie de toda la tierra.
10 Ésta es la descendencia de las generaciones de Sem: Sem tenía cien años y engendró a Arpakšad dos años después del diluvio.
11 Y Sem vivió después de que engendró a Arpakšad quinientos años y en esos años engendró hijos e hijas.
12 Y Arpakšad vivió treinta y cinco años y engendró a Šélah.
13 Y Arpakšad vivió después de que engendró a Šélah cuatrocientos treinta años y en esos años engendró hijos e hijas.

([1]) M: «dentro de ella un templo idolátrico y pongamos».
([2]) M: «un ídolo y pongamos allí».
([3]) M: «y disponga contra él...».
([4]) M: «y fue manifiesto (conocido) delante de Yahweh... para ver...».
([5]) M: «el Verbo de Yahweh».
([6]) I: «y nos manifestaremos»; M: «se manifestará y confundiremos...».
([7]) M: «para que no pueda oir uno (*lit:* «un hijo del hombre») la lengua de su compañero» (de otro).
([8]) M: «y cesaron».
([9]) M: «... el Verbo de Yahweh la lengua de toda la tierra...».

4 ואמרון אתון ונבנה לן קריה ומגדל וראשה מטי עד צית שמיא ונעבד לן בראשיה סגדה ונתן חרבא בידיה ותיהווי עבד[א] לקבליה סדרי קרבא קדם עד לא נדרי על אפי כל ארעא:
5 ואתגלית איקר שכינתיה דיי למחמי ית קרתא וית מגדלא דבנו בני אנשה:
6 ואמר יי הא אומה חדה ולשון חד לכולהון והא כדון שרון למעבד וכדון לא יתמנע מנהון כל מה די חשבו למעבד:
7 אתון כען ואתגלי ונערבב תמן לשניהון דלא ישמעון גבר לשנה דחבריה:
8 ודרי יי יתהון מן תמן על אפי כל ארעא ואתמנעו מן למבני קרתא:
9 בגין כדן קרא שמה ב[ב]ל ארו[ם] כדן ערבב יי לשני כל דאירי ארעא ומן תמן דרי יתהון יי על אפי כל ארעא:
10 אלין יחוס תלדותה דשם שם בר מאה שנין הוה ואולד ית ארפכש[ד] תרתין שנין בתר מבולא:
11 וחיה שם מן בתר דאולד ית ארפכשד חמש מאה שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:
12 וארפכשד חיה תלתין וחמש שנין ואולד ית שלח:
13 וחיה אפרכשד מן בתר דאולד ית שלח ארבע מאה ותלתין שני[ן] ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:

4 ואמרון] prob leg ואמרין c 440, 110 ; ואמרו M | ונבנה] כען נב[נה] M | בראשיה ... ונתן] ני[תן] M | דרישה] וראשה M | בגוויה בית סגדי [leg סגדו] M | ויהוי מסדר] ותיהווי עבד[א] לקבליה M | טע[ו]ת [M טעית] ונשוי תמן] סגדה ונתן M | לקובלה] נדרי M || 5 למחמי ... ואתגלית] לקדם יי למח[מי] M | ממריה דיי] ליי 6 M || די בנון בניהון דבני [אנשה] דבנו בני אנשה M | די חשבו] וכדו M | וכדון] כן M | להון] כדון 1.º [leg? כדין]; כדון M | לכולהון] דחשבו I || 7 ונתגלי] ואתגלי I | לשן] לשנה דחבריה M | די לא יכלון למשמוע בי[ר אנש] דלא ישמעון גבר M || 8 ופסקו] ואתמנעו M | ממריה דיי] ליי 9 M || בגין כדן] דחב[ריה] M | תמן] כדן 2.º M | מן בגין כדין I; בכן ליי לשני M | ב[ב]ל] in textu ובכל ! כדן M | ממריה דיי] ליי 2.º M || 10 אינגו כת[וב]: non est adnot in M | הוה] תלדוות שם] תלדותה דשם M | מאון] מאה M | די או[לד] דאולד] M. in TM; cf 6, 6.13 || 11 מאון] מאה M | די או[לד] דאולד] M || 13

14 Y Šélah vivió treinta años y engendró a Éber.
15 Y vivió Šélah después de que engendró a Éber cuatrocientos tres años y en esos años engendró hijos e hijas.
16 Y vivió Éber treinta y cuatro años y engendró a Péleg.
17 Y vivió Éber después de que engendró a Péleg cuatrocientos treinta años y en esos años engendró hijos e hijas.
18 Y vivió Péleg treinta años y engendró a Reú.
19 Y vivió Péleg después de que engendró a Reú doscientos nueve años y en esos años engendró hijos e hijas.
20 Y vivió Reú treinta y dos años y engendró a Serug.
21 Y vivió Reú después de que engendró a Serug doscientos siete años y en esos años engendró hijos e hijas.
22 Y vivió Serug treinta años y engendró a Nahor.
23 Y vivió Serug después de que engendró a Nahor doscientos años y en esos años engendró hijos e hijas.
24 Y vivió Nahor veintinueve años y engendró a Térah.
25 Y vivió Nahor después de que engendró a Térah ciento diecinueve años y en esos años engendró hijos e hijas.
26 Y vivió Térah setenta años y engendró a Abram, a Nahor y a Harán.
27 Y ésta es la genealogía de Térah: Térah engendró a Abram, Nahor y Harán. Y Harán engendró a Lot.
28 Y murió Harán en vida de Térah, su padre, en su tierra natal en el horno de fuego de los caldeos ([1]).
29 Y Abram y Nahor tomáronse mujer: el nombre (de la mujer de Abram, Saray, el nombre) ([2]) de la mujer de Nahor, Milká, hija de Harán, padre de Milká y padre de Yiská.

([1]) Así se interpreta el toponomástico Ur; y de esta traducción de Ur nació la leyenda de que Abram fue echado por los caldeos a un horno de fuego.
([2]) En M; falta en el texto.

14 ושלח חיה תלתין שנין ואולד ית עבר׃
15 וחיה שלח מן בתר דאולד ית עבר ארבע מאה ותלת שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן׃
16 וחיה עבר תלתין וארבע שנין ואולד ית פלג׃
17 וחיה עבר מן בתר דאולד ית פלג ארבע מאה ותלתין שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן׃
18 וחיה פלג תלתין שנין ואולד ית רעו׃
19 וחיה פלג מן בתר דאולד רעו תרתין מאון ותשע שנין ובהן בשניה הוה מולד בנין ובנן׃
20 וחיה רעו תלתין ותרתין שנין ואולד ית שרוג׃
21 וחי[ה] רעו מן בתר דאולד ית שרוג תרתין מאוון ושבע שנין ובהן בשניה הוה מולד בנין ובנן׃
22 וחיה שרוג תלתין שנין ואולד ית נחור׃
23 וחיה שרוג מן בתר דאולד ית נחור תרתין מאוון שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן׃
24 וחיה נחור עשרין ותשע שנין ואול[ד] ית תרח׃
25 וחיה נחור מן בתר דאולד ית תרח מאה ותשע עשרה שנין ובהין בשניה הוה מולד בנין ובנן׃
26 וחיה תרח שבעין שנין ואולד ית אברהם [sic!] ית נחו[ר] וית הרן׃
27 ואלין תלדוותיה דתרח תרח אולד ית אברם ית נחור וית הרן והרן אולד ית לוט׃
28 ומית הרן בחיוי דתרח אבוהי בארע תלדוותיה באתון נורהון דכשדאי׃
29 ונסב אברם ונחור להון נשין שמה [דאיתתה דאברם שרי שמה] דאתתיה דנחור מלכה ברת הרן אבוי דמלכה ואבוי דיסכה׃

| M די או[לד] **[דאולד** 15 || M מאון **[מאה** | M די או[לד] **[דאולד** 17 || M מאתן **[תרתין מאון** | M די או[לד] **[דאולד** 19 || M מאון **[מאה** 20 **דאולד]** 23 || M די או[לד] **[דאולד** 21 || M ותרין **[ותרתין** 25 || M דשנ[ין] **[שנין** | M די או[לד] **[שבעין** 26 || M ואליין תלדוות **[ואלין תלדוותיה** 27 || M שובעין **[דאברם שרי שמה]** M; < N.

30 Y Saray era estéril, no tenía hijos.
31 Y Térah tomó a su hijo Abram y a su nieto Lot y a Saray, mujer de su hijo Abram, y salieron con ellos del horno de fuego (1) de los caldeos para ir a la tierra de Canaán y llegaron (2) hasta Harán y habitaron allí.
32 Y fueron los días de la vida de Térah (dos)cientos cinco, y murió Térah en Harán.

CAPÍTULO XII

1 Y Yahweh (3) dijo a Abram: Vete de la tierra y de tu patria y de la casa de tu padre a la tierra que te mostraré.
2 Y te constituiré en gran pueblo y te bendeciré y engrandeceré tu nombre y serás bendiciones (4).
3 Y bendeciré a quien te bendiga y quien te maldiga será maldecido. Y en tu justicia serán bendecidas todas las familias de la tierra (5).
4 Y marchó Abram conforme Yahweh (3) le había hablado con él, y con él marchó Lot. Y Abram tenía setenta y cinco años al tiempo de salir de Harán.
5 Y tomó Abram a Saray, su mujer, y a Lot, hijo de su hermano, y toda su riqueza que poseían y las almas que habían convertido y salió caminando a la tierra de Canaán y vinieron a la tierra de Canaán.
6 Y Abram pasó hasta el lugar de Sikem, hasta las llanuras de la Visión; y hasta entonces los cananeos habitaban el país.

(1) Vid nota 1, pág 61.
(2) M: «y vinieron».
(3) M: «el Verbo de Yahweh».
(4) M: «y será Abram muchas bendiciones».
(5) M: «... al que te bendiga como el sacerdote Aarón y maldeciré al que te maldiga como el perverso Balaam».

30 והוות שרי עקרה לית לה בנין:
31 ונסב תרח ית אברם בריה וית לוט בר ברה וית שרי כלתה אתתיה דאברם בריה ונפקו עמהון מן אתון נורהון דכשדאי למיזל לארעא דכנען ומטון עד חרן ושרן תמן:
32 והוון יומי חוי דתרח מאתן וחמש שנין ומית תרח בחרן:

סליק פרשת נח

CAPUT XII

1 ואמר ייי לאברם אזל לך מן ארעך ומן תלדוותך ומן בייתי דאבוך לארעא די אחוי יתך:
2 ואמנֵא יתך לאמא רבה ואבר[ך] יתך ואתוקף ית שמך ותהוי לברכן:
3 ואברך ית מן דמברכך יתך ומן דלאיט יתך יהוי ליט ויתברכון בזכותך כל זרעיותא דארעא:
4 ואזל אברם היך מה דמלי[ל] עמה ייי ואזל עמה לוט ואברם בר שבעין וחמש שנין הוה בזמנה די נפק מחרן:
5 ונסב אברם ית שרי אתתיה וית לוט בר אחוי וית כל ממונהון דיקנין וית נפשתה די גיירו ונפק למזל לארעא דכנען ואתון לארעא דכנען:
6 ועבר אברם עד אתרה שכם ועד משריה חזווה וכנעניא עד כען הוון שריין בארעא:

30 והוות ... עקרה לית לה בנין M || 31 ואתון [ומטון M || 32 מאתן leg [מאתון M.

12 1 ייי [ממריה דיי' M | לך [יתך M || 2 ויהוי אברם [ותהוי לברכן מברכך כאהרן כהנא ומללתך [ית מן ... יהוי ליט M || 3 לברכן סגיאן [ומלטטך leg] אלוט כבלעם רשיעא M | זרעיוות [זרעיותא M || 4 ייי [די נפק M | בזמנה [הוה בזמנה M | שובעין [שבעין M | ממרה דיי' prob leg דיקנון [דיקנין M | בריה דא[חוי] [בר אחוי 5 || I מן [חרן] [מחרן M. וכנענאי [וכנעניא 6 || M באר[עא] [לארעא

7 Y el Verbo de Yahweh se apareció a Abram y le dijo: A tus hijos (1) daré esta tierra. Y construyó allí un altar al nombre del Verbo de Yahweh (2) que se le había aparecido.
8 Y de allí subió a la montaña, al oriente de Bet El y desplegó su tienda teniendo Bet El al occidente y Ay al oriente. Y construyó allí un altar al nombre del Verbo de Yahweh y dio culto y oró allí al nombre del Verbo de Yahweh (2).
9 Y Abram se movió progresivamente hacia el sur.
10 Y hubo el hambre en la tierra, y Abram bajó a Egipto para residir allí porque el hambre era recia en el país.
11 Y cuando se acercaba a entrar en Egipto, dijo a su mujer Saray: He aquí que yo sé que tú eres mujer de hermosa apariencia,
12 y ocurrirá que te verán los egipcios y dirán: Es su mujer; y me matarán a mí y a ti te dejarán vivir.
13 Di, por favor (*o:* pues), que eres mi hermana, a fin de que se me trate bien por causa tuya y se salve mi vida por mérito tuyo.
14 Y ocurrió cuando Abram entró en Egipto que los egipcios vieron que su mujer era muy bella.
15 Y viéronla los grandes del faraón y la ponderaron delante del faraón y la mujer fue llevada al palacio (3) del faraón.
16 Y a causa de ella trató bien a Abram (4); y tuvo ganado menor y mayor, asnos, esclavos, esclavas, asnas y camellos.

(1) M: «a la descendencia de tu hijo».
(2) M: «delante de Yahweh».
(3) M: «al palacio» (otra palabra).
(4) M: «por mérito (= causa) de ella trató bien a Abram y tuvo...».

7 ואתגלי ממרה דיי על אברם ואמר ליה לבניך אתן ית ארעא הדה ובנה תמן מדבח לשם ממרי[ה] דיי דאתגלי עלוי:
8 ואסתלק מן תמן לטורא מן מדנח לביתאל ופרש משכנה ביתאל מן מערבה ועיה מן מדנחה ובנא תמן מדבח לש[ם] ממריה דיי ופלח וצלי תמן בשם ממריה דיי:
9 ונטל אברם אזל ונטל לדרומה:
10 והוה כפנא בארע[א] ונחת אברם למצרים למתותבה תמן ארום תקף כפנא בארעא:
11 והוה כדי קרב למיעו[ל] למצרים ואמר לשרי אתתה הא כען ידע אנא ארום את שפירת חזי את:
12 ויהוי ארו[ם] יחמון יתיך מצריה וימרון אתתיה היא דא ויקטלון יתי ויתך יקיימון:
13 אמרי כען [ד]י אחתי א[ת] בגלל דייטיב לי בגללך ותתקיים נפשי בזכוותך:
14 והוה כד על אברם מצרימה וחמון מצריה ית אתתיה ארום שפירת היא לחדא:
15 וחמון יתה רברבנוי דפרעה ושבחו יתה קדם פרעה ואד[ב]רת אתתה לפלטירין דפרע[ה]:
16 ולאברם אייטב מן בגללה והוה ליה ען ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנין וגמלין:

7 קדם יי׳ M || [לבניך] לזרעית בנך M | [לשם ממרי[ה] דיי M | [לש[ם] ממריה דיי M | ממע[רבה] [מן מערבה] M | ממדנח [מן מדנח] M | מתמן M | [מצר]ימה [למצרים M | כיון דקר[ב] [כדי קרב 11 || M קדם יי׳ M || אתה שפירת חזיוי את [את שפירת חזי את M | אנה ידע ארו[ם] [כען ... ארום 12 sic leg prob [ד]י] M | אמורי בבעו [אמרי כען 13 || M [מצר]אי [מצריה text לי; sed cf לי 2.° | [א]ת in text א tantum; את I | מן [בגלל] [בגלל I | M למייטבה לי בזכות׳ ותתקמה לי נפשי מן בגללך [דייטיב לי ... בזכוותך 14 || M [ ]ת מצראי [מצריה | כוון דעל אברם למצרים [כד ... מצרימה M | רברבני [ואד[ב]רת M | in textu יואדכרת [לפלטירין 15 (πραιτώριον); לפלטין M || 16 אוטב [אייטב היטיב [אייטב ... והוה | בזכוותה והוה M.

17 E incitó Yahweh ([1]) contra el faraón y contra los hombres de su casa ([2]) grandes plagas a causa de Saray, la mujer de Abram.
18 Y llamó el faraón a Abram y le dijo: ¿Qué es esto que me has hecho? ¿Por qué, pues, no me indicaste ([3]) que era tu mujer?
19 ¿Por qué dijiste: es mi hermana, de modo que me la tomé para mujer? Y ahora, he aquí a tu mujer, tóma(la) y vete.
20 Y el faraón dio órdenes respecto a él a los grandes ([4]) y le despidieron a él, a su mujer y a todo lo que tenía.

CAPÍTULO XIII

1 Y subió Abram de Egipto, él, su mujer y todo lo que tenía y Lot con él, hacia el sur.
2 Y Abram era muy rico en ganados, en plata y en oro ([5]).
3 Y caminó en sus desplazamientos desde el sur hasta Bet El, hasta el lugar en donde había desplegado anteriormente ([6]) su tienda, entre Bet El y Ay,
4 hasta el lugar donde anteriormente había construido el altar y allí Abram oró ([7]) en el nombre del Verbo de Yahweh.
5 Y Lot, que iba con Abram ([8]), tenía ([9]) también ganado menor y mayor y tiendas.
6 Y la tierra no les daba espacio ([10]) para que habitasen juntos, pues su riqueza ([11]) era grande y no podían habitar juntos.

([1]) M: «el Verbo de Yahweh».
([2]) M: «... y sobre los hombres de la casa del faraón por causa de».
([3]) M: «manifestaste».
([4]) M: «y vinieron» (personajes)...
([5]) M: «en rebaños, plata y oro».
([6]) M: «desde el principio».
([7]) M: «... al lugar del altar donde había orado desde el principio, y dio culto y oró...».
([8]) M: «que iba trasladándose por causa de Abram» (*o:* «que era recordado por los méritos de Abram», cf Ps).
([9]) M: «tenía» (*lit:* había para él) ganado menor».
([10]) M: «podía llevar».
([11]) M: «su riqueza».

17 וגרי ייי בפרעה מכתשין רברבן ובאנשי בייתיה על עסק שרי אתתיה דאברם:
18 וקרא פרעה לאברם ואמר מה הי[א] דא דעבדת לי למה כען לא תנית לי ארום אתתך היא:
19 למה אמרת אחתי היא ונסב[ית] יתה לי לאתה וכדין הא אתתך דבר ואזל:
20 ופקד עלוי פרעה גוברין רברבין ושלחו יתיה וית אתתיה וית כל מה דאית לה:

CAPUT XIII

1 וסלק אברם ממצרים הוא ואתתיה וכל מה דהוה ליה ולוט עמה לדרומה:
2 ואברם תקף לחדא בבעירה בכספא ובדהבא:
3 ואזל למטלנוי מן דרומא עד ביתאל עד אתרא די פרס תמן משכניה בקדמיתא בין ביתאל ובין עייה:
4 עד אתר מדבחה די בנה תמן בקדמיתא וצלי תמן אברם בשם ממרה דייי:
5 ולחוד ללוט דהוה אזל עם אברם הוה ען ותורין ומשכינין:
6 ולא אסחנ[ת] יתהון ארעא למשרי כחדָה ארום הוה ממוניהון סגין ולא הוון יכלין למשרי כחדא:

17 ובאנשי | M מכתנשין [sic] רברבין [מכתשין רברבן] | M ממריה דיי׳ [ייי] || M חיווית [תנית] 18 || M ועל אנשי דבייתי[ה] דפרעה על [בייתיה על] 19 וכדין | M וכדי; וכדון prob mendum pro [וכדין] + כען M | [למה] [דבר] M דבור || 20 [גוברין] + ועל M [a עול].
13 1 [ממצרים] מן M | [דהוה] דאית I || 2 [ובדהבה ... בבעירה] [מן דרומא] מדרו[מא] I | [דרומא עד ביתאל] בנכסין בכסף ובזהב M || 3 [עד ... בנה תמן] מן שׁרויה [בקדמיתא] M | דרום ועד לביתאל M || 4 [בקדמיתא וצלי] לאתר מדבחה די צלי תמן M | מן שירויה ופלח וצלי [אזל עם אברם] בזכוותיה דאב[רם] [leg? מדכר cf Ps] מדבר M | [ען] 5 סגולהון [ממוניהון] M | סבלת; אחסנת leg [אסחנ[ת] 6 || M ליה ען סגיא ולא יכלו למש[רי] [סגין ... למשרי] M.

7 Y discutían ([1]) los pastores de los ganados ([2]) de Abram y los pastores de los ganados ([2]) de Lot; los pastores de Abram ponían bozal a los ganados hasta que llegaban a los pastos ([3]) y los pastores de Lot no ponían bozal a sus ganados sino que los dejaban libres y se iban. Además, los pastores de Abram habían recibido orden de su señor Abram ([4]) diciendo: No lleguéis a los cananeos y ferezeos. Hasta ahora ellos son los que moran en la tierra.
8 Y Abram dijo a Lot: Por favor, no haya más litigios ([5]) entre mí y entre ti, entre mis pastores y tus pastores, pues nosotros somos como hermanos.
9 ¿No está toda la tierra delante de ti? Sepárate, por favor, de mí. Si tú vas (al norte) ([6]) yo al sur; si tú al sur, yo al norte.
10 Y Lot levantó sus ojos y vio que toda la llanura del Jordán era toda regadío antes de que Yahweh hubiera destruido Sodoma y Gomorra, como un vergel de Yahweh en arbolado ([7]), como la tierra de Egipto en frutos ([8]), viniendo ([9]) tú hacia Sóar.
11 Y Lot escogió para sí toda la llanura del Jordán y Lot se movió hacia el oriente y se separaron uno de otro.
12 Abram moró en la tierra de Canaán y Lot habitó en las ciudades de la llanura y extendió sus tiendas hasta Sodoma.
13 Y la población de Sodoma eran malos unos con otros y muy pecadores delante de Yahweh por enseñar (sus) desnudeces y por derramar sangre ([10]) y por cultos idolátricos.

([1]) M: «discutidor(es)» = *maṣṣuyan(in)* o «riña» = *maṣṣu*, como en v 8 y en el Ms 110.
([2]) M: «rebaños» (otra palabra).
([3]) M: «... llegaban al lugar del pasto».
([4]) M: «(Abram) el justo diciendo: no vayáis...».
([5]) *Lit:* «no haya discutidores», pero probablemente hay que leer «litigios» *(dinin);* cf v 7; M: «por favor, no haya litigio entre mí».
([6]) Falta en el texto.
([7]) M: «lugar de regadío antes de que el Verbo de Yahweh hubiera destruido (<) en arbolado».
([8]) M: «en fertilidad».
([9]) M: «como la tierra de Egipto viniendo».
([10]) M: + «inocente».

7 והוו דיינין בין רעוי דבעירא דאברם ובין רעוי דבעירה דלוט
רעוי דאברם הוון זממין בעירהון עד זמן דהוון מטין לבית מרעי
ורעוי דלוט לא הוון זממין בעירהון אלא מבקרין ואזלין ברם
ברם מפקדים הוון רעוי דאברם מן אברם רבוניהו[ן] למימר לא
תנטון לכנעניא ופריזיא עד כען אנון שריין בארעא:
8 ואמר אבר[ם] ללוט לא כען יהוון דיינין ביני ובינך ובין רעיי
ובין רעיך ארום היך גוברין אחין אנ[חנ]א:
9 הלא כל ארעא קדמך אתפר[ש] כען עלוי אן את [לצפונה] אנא
לדרומה אן את לדרומה ואנה לצפונה:
10 ונטל לוט ית עייניו וחזא ית כל מישר ירדנא ארום כלה בית
שקה קדם עד לא שיציא יי ית סדום וית עמרה כגינת[ה] דיי
באילנא כארעא דמצרים בפיריה מעלך לזער:
11 ובחר ליה לוט ית כל מישר ירדנ[א] ונטל לוט מן לקדמין ואתפרשו
גבר מעלוי אחוי:
12 אברם שרה בארעא דכנען ולט שרה בקרי משרה ופרס משכניה עד
סדום:
13 ועמה דסדם בישין גבר לחבריה וחייבין בגילוי עריתה ובשפיכות
אדמייה ובפלחנא נכרייה קדם יי לחדה:

7 דיינין] דיינין N 440 Nu Ps; [נין]מצוי M; cf v 8 | נכסוי] דבעירא M | אתין לאתר] מטין לבית מרעי M | מזממין 1.º, 2.º זממין M | נכסוי] דבעירה M | ברם ברם מפקדים] alter ברם vid delend; 440 מפקרין] מבקרין M | מר[עי] leg מפקדין; דמפק[דין] M | תנטון] למימר לא] רבוניהו[ן] למ[ימר] לא צדיקא כען 8 || M לכנענאי ופריזאי דעד] לכנעניא ופריזיא עד M | תכון [leg תהכון] היך גוברין] M | בבעו תהווי מצו ביני] leg? דינין sed cf v 7; יהוון דיינין ביני] M | גוב[רין] M | אנא] vel אנן; in textu אנא] desider in textu || 9 לצפונה] M | וחזא ית כל משריה דיורדנה והא כלה] וחזא ית ... כלה 10 || אתר בית משקוי קדם עד לא יחבל ממריה דיי ית] בית שקה ... באילנא לאילנה] < M | כארץ דמצרים מעלך] דיי באילנא ... מעלך M | בפיריה] מלקדמין] מן לקדמין M | משריה דיורדנה] מישר ירדנ[א] 11 || M לעללתא ושדייות] < M || 13 בקירי] בקרי 12 || M ערייתה] עריית ... אדמייה vel simil vb] נכראה] נכרייה M | אדמה זכייה] אדמייה M | דם זכאי M.

14 Y el Verbo de Yahweh dijo a Abram después que Lot se separó de él: Levanta, por favor, tus ojos y mira desde el lugar en que estás al septentrión, al mediodía, al oriente y occidente,
15 pues toda la tierra que ves te la daré a ti y a tus hijos (1) para siempre.
16 Y haré tus hijos como el polvo de la tierra, porque así como nadie puede contar el polvo de la tierra (2), tampoco tus hijos podrán ser contados (3).
17 Levántate, camina en el país (4) a lo largo y a lo ancho, porque a ti te lo daré.
18 Y desplegó (5) Abram sus tiendas y vino a morar en la Llanura de la Visión de Hebrón y allí construyó un altar en el nombre del Verbo de Yahweh (6).

CAPÍTULO XIV

1 Y fue en los días de Amrafel, rey de Šinar (7), Ariok, rey de El·lasar (8), Kedorlaómer, rey de Elam y Tidal, rey de las naciones,
2 hicieron la guerra contra Bera, rey de Sodoma, con Biršá, rey de Gomorra, Šinab, rey de Admá y Šeméber, rey de Seboyim y al rey de la ciudad (9) que englutió a sus habitantes, a saber, Sóar.
3 Todos estos reyes se reunieron (10) en la Llanura de las Huertas que es el mar de la Sal.
4 Doce años habían servido delante de Kedorlaómer y en el año trece se rebelaron contra él.

(1) M: «y a la descendencia de tus hijos (que vendrán) tras de ti, daré esta tierra».
(2) M: «porque si un hombre pudiera contar el polvo».
(3) M: «tampoco la descendencia de tus hijos podría ser contada».
(4) M: «pasea por el país».
(5) M: «y se movió Abram y vino».
(6) M: «delante de Yahweh».
(7) IM: «de Babilonia».
(8) M: «del Ponto»; cf v 9.
(9) M: «de la ciudad» (fortificada).
(10) M: «éstos se reunieron».

14 וממרה דיי אמר לאברם מן דאתפרש לוט מן לוותה טול כען עיניך וחמי מן אתרא דאת תמן לצפונה ולדרומה ומדנחה ומערבה:
15 ארום ית כל ארעא די את חמי לך אתן יתה ולבניך עד לעלם:
16 ואשווי ית בניך כעפרא דארעא ארום היך מה דלית אפשר די כל גבר למימני ית עפרא דארעא אף בניך לית אפשר להון למתמניה:
17 קום הלך בארעא לארכה ולפתייה ארום לך אתן יתה:
18 ופרס אברם משכניה ואתא ושרא במישריה חזוה די בחברו[ן] ובנה תמן מדבח בשם ממריה דיי:

CAPUT XIV

1 והוה ביומי אמרפל מלכה דשנער אריוך מלכא דאלסר כדר לעמר מלכא דעילם ותדעל מלכהון דאומיא:
2 סדרו קרבא עם ברע מלכא דסדום ועם ברשע מלכא דעמרה שנאב מלכא דאדמה ושמאבר מלכא דצבוי[ן] ומלכא דקרתא דבלעת דיירי היא זער:
3 כל אלין מלכייא אתחברו במישר פרדיסיא היא ימה דמלח:
4 תרתין עשרה שינין פלחו קדם כדר לעמר ובתלת עשרי שנין מרדו ביה:

14 די את בגווה צפו[נה] ומדנחה [דאת תמן ... ומערבה M | גביה [לוותה ... ודרומ[ה] ומערבה M || 15 ולזרעיית בניך מן בתרך אתן ית ארעא [ולבניך M || 16 אף ... | M די אין יכל גבר למימני ית עפרה [ארום ... ית עפרא M || 17 טייל בארעא [הלך בארעא M; circellus sup קום pro הלך || 18 ונטל אברם ואתא [ופרס ... ואתא M | קדם יי׳ [בשם ממריה דיי M. חזיזה [חזוה M.

14 1 דבבל [דשנער I; דבבל denuo et charact quadrato quod pertinet ad text loco שנער M: cf v 9 | דפונטוס [דאלסר M || 2 [דקרתא דיריה M; leg דייריה cf v 8 || 3 [אלין מלכייא אתחברו דכרכה [פרדיסייא M | אליין את[חברו c 440 Nu Ps; פרדסייא cf v 8 || 4 [תרתין תרתי M | ותלת [ובתלת M.

5 En el año catorce vino Kedorlaómer con los reyes que estaban con
él y mataron a los gigantes en Ašterot Qarnáyim y a los nobles de
ellos y a los poderosos que habitaban en medio de la ciudad,
6 y a los hurritas que habitaban (1) en el monte de Gabla hasta la fron-
tera de Parán (2) que está junto al desierto.
7 Y se volvieron y entraron a la Fuente del Juicio —a saber Reqem—
y redujeron a todo el territorio de los amalecitas y también a los
amorreos que habitaban en En-Gedí de las Palmeras.
8 Y salieron el rey de Sodoma, el rey de Gomorra, el rey de Admá,
el rey de Seboyim y el rey de la ciudad que englutió a sus habitan-
tes (3) —a saber, Sóar— y alinearon contra ellos (4) los cuadros de
combate en la Llanura de las Huertas.
9 Contra Kedorlaómer, rey de Elam, Tidal, rey de las naciones, Amra-
fel, rey de Babilonia, Ariok, rey del Ponto (5): cuatro reyes organi-
zaron la batalla contra cinco y les pudieron.
10 Y (en) la Llanura de las Huertas había muchos pozos llenos de as-
falto y huyendo el rey de Sodoma y (el) de Gomorra cayeron en ellos
y los que quedaron (6) huyeron a la montaña.
11 Y cogieron toda la riqueza de Sodoma y Gomorra y todos sus ví-
veres y marcharon.
12 Y cogieron a Lot y la riqueza del hijo del hermano (7) de Abram y se
marcharon, pues él habitaba en Sodoma.
13 Y vino un fugitivo e informó a Abram, el Hebreo. Éste habitaba en
la Llanura de la Visión de Mamré el amorreo, hermano de Eškol y
hermano de Aner. Éstos eran aliados de Abram.
14 Y oyó Abram que su sobrino Lot había sido hecho prisionero y
armó a sus jóvenes, crecidos en su casa, trescientos diez (8), y los
persiguió hasta Cesarea (9).

(1) M: «los hurritas —éstos habitan—».
(2) M: «(Frontera) de *Hazoza*, que está junto...».
(3) M: «de la ciudad que englutió a sus habitantes».
(4) M: «con ellos».
(5) M: «de El-lasar».
(6) M: «dentro de ellos y lo que quedó...».
(7) M: «la riqueza del hijo de su hermano».
(8) M: «cientos y ocho...». Se añade «y ocho» para llegar a 318 del TM.
(9) M: «los nacidos en su casa; y no quisieron ir con él y se escogió entre ellos a Eliézer que era...». El resto de M queda constituido por palabras sueltas; entre ellas «ocho»; cf TM.

5 ובארבעה עשרי שנין אתא כדר לעומר ומלכיא דהוו עמה וקטילו
ית גיברייה בעשתרתא דקרנים וית זיותניה דבהון וית אמתניה
דהוון שריין בגווה דקרתה:
6 וית חווריֵיא דהוון שריין בטורא דגבלא עד דגבולא דפארן
דסמיך למדברא:
7 וחזרו ועלו לעין דינא היא רקם וקטלו ית כל תחומהון דעמלקיא
ואף ית אמורי[א] דהוון שריין בעין גדי תמריא:
8 ונפק מלכא דסדם ומלכא דעמרה ומלכא דאדמה ומלכא דצבוים
ומלכה דקרת דבלעת דייריה היא זער וסדרו לקבלתהון סדרי
קרבא במישר פרדסייא:
9 ית כדר לעמר מלכ[א] דעילם ותדעל מלכהון דאמיא ואמרפל
מלכא דבבל ואריוך מלכא דפונטוס ארבעה מלכין סדרו קרבא
לקבל חמשה ויכלו להון:
10 ומיש[ר] פרדסיה בארין בארין מליין חמר וערקו מלכא דסדם
ודעמרה ונפלו תמן ומה דאשתיירו לטורא ערקו:
11 ונסבו ית כל ממונהון דסדם ודעמרה וית כל מזוניהון ואזלו:
12 ונסבו ית לוט וית ממונה בר אחוי דאברם ואזלו והוא הוה שרי
בסדום:
13 ואתא משיזבא ותני לאברם עברייא והוא שרי במשרי חזוה דממר[א]
אמוריה אחוי דאשכל ואחוי דענר ואנון הוון מרי קיימא דאברם:
14 ושמע אברם ארום אשתבי לוט בר אחוי וזאין ית עלמוי תורבוות
ביתיה תלת מאה עשר ורדף בתריהון עד קיסריון:

חורנאי אלין [חווריא 6 || M קרייתה [דקרתה | M דהוון [דהוו 5
ולחוד ית [ואף ... שריין 7 || M חזוזה דסמ[יך] [דפארן דסמיך | M שריין
[לקבלתהון | M דכרכה [ד]בלעת [M בבל׳ aut כבל׳] דיי[ריה] [דקרת ... דייריה
בארין 10 || M כלוקבל [לקבל | M דאלסר [דפונטוס 9 || M עמהון
|| M בגווהן ומה דאשתייר [תמן ומה דאשתיירו | M בירוון בירון [בארין
12 || M סגולה בריה דאחוי [ממונה בר אחוי | M הוה + [והוא 13
עלמוי ... | I עילומוי [עלמוי 14 || M והנון [ואנון | M אמוראי [אמוריה
תורבוות ... עד | M עולמוי מרביוני [מרבייני leg] ביותה [ביתיה leg] [ביתיה
מרבייניי בייתיה ולא צבו למהלכה עימיה ואיתבחר מניהון אליעזר [קיסריון
| M דהוות: מן [בתריהון עד] דן דק[סריון]: שקיל קבל מאה: ותמנת עשר
M. מאוות ותמנת [מאה

15 Y él con sus jefes ([1]) dividió contra ellos (sus tropas) de noche y les mató y persiguió hasta Hobá que está al norte de Damasco ([2]).
16 Y devolvió toda la riqueza y también devolvió a Lot, su sobrino, y su riqueza, y también las mujeres y la gente.
17 Y el rey de Sodoma salió a su encuentro después de que volvió de matar a Kedorlaómer y a los reyes que con él estaban en la Llanura de las Huertas ([3]), o sea, la Llanura del Rey.
18 Y Melkisédeq, rey de Jerusalén —es el gran Sem—, sacó pan y vino, pues él era sacerdote que desempeñaba ([4]) el sumo sacerdocio delante del Dios Altísimo.
19 Y le bendijo diciendo: Bendito es Abram delante del Dios Altísimo que con su Verbo creó los cielos y la tierra.
20 Y bendito es el Dios Altísimo que derrotó a tus enemigos ([5]). Y (Abram) le dio el diezmo de todo.
21 Y dijo el rey de Sodoma a Abram: Dame las personas y toma para ti la riqueza ([6]).
22 Pero Abram dijo al rey de Sodoma: He aquí que he levantado mi mano ([7]) jurando delante de Yahweh, el Dios Altísimo, con cuyo Verbo creó los cielos y la tierra:
23 ni un hilo de la correa del zapato ([8]) ni nada de lo que te pertenece tomaré para que no te vanagloríes diciendo: Yo ([9]) he enriquecido a Abram.
24 Yo no entro en cuenta. Sólo lo que han comido los muchachos y la parte de los hombres que fueron conmigo: Aner, Eškol y Mamré, ellos tomarán sus partes ([10]).

([1]) M: «sus servidores». Esta variante es muy frecuente en el Neofiti.
([2]) M: «de las fuentes de Damasco».
([3]) M: «en la Llanura de la Visión».
([4]) M: «(que servía) al Dios Altísimo».
([5]) M: «entregó a tus enemigos».
([6]) M: «la riqueza».
([7]) M: «he alzado la palma de mi mano».
([8]) M: «de sandalia».
([9]) M: «... de lo que te pertenece para que no te vanaglories diciendo: Yo...».
([10]) M: «una parte de todo».

15 ופלג עליהון ליליא הוא ושלטנוי וקטל יתהון ורדף יתהון עד חובה די מן צפון לדרמשק:
16 וחזר ית כל ממונה ואף ית לוט בר אחוי וממונה חזר ואף ית נשי[ה] ויתּ עמה:
17 ונפק מלכא דסדום לקדמותיה מן בתר די חזר מן דקטל ית כדר לעמ[ר] ויתּ מלכייא דהון עמיה במישר פרדסיא ה[ו]א משרה דמלכא:
18 ומלכא צדק מלכא דירושלם הוא שם רובה אפק לחם וחמר והוא הוה כהן משמש בכהנת[ה] רבתה קדם אלהא עלאה:
19 ובריך יתיה ואמר בריך הוא אברם קדם אלהא עילאה דבמימריה קנה שמיי וארעא:
20 וברוך הוא אלהא עליא די תבר בעלי דבבך קדמך ויהב לה חד מן עשרה מן כלה:
21 ואמר מלכא דסד[ם] לאברם הב לי נפשתא וממונה סב לך:
22 ואמר אברם למלכא דסדם הא זקפי[ת] ידי בשבועה קדם ייי אלהא עליא דבממריה קנה שמיא וארעא:
23 אם מן חוט רצועה דמסן אן אסב מן כל מה די לך דלא תיהווי מתגאי ותימר אנא עתרית ית אברם:
24 בר מני לחוד מה דאכלו טליא וחלקיהון דגובריא די אזלו עמי ענר [א]שכל וממרא אנון יסבון חלקיהון:

15 ממונה 16 || M עיינוותה דדרמסק [לדרמשק | M ועבדוי [ושלטנוי || M סגולה ולחוד ית לוט בריה דאחוי וסגולה חזר ולחוד ית נשייה [... ית נש[ה] במישר | M מקטלא [מן דקטל | M לקדמותא בתר [לקדמותיה מן בתר 17 | M רבה [רובה 18 || N היא [ה[ו]א | M למשרה דחזוה הוא [פרדסיא ה[ו]א לאלהא [קדם אלהא עילאה 19 || M לאלהא עילייא [בכהנת[ה] ... עלאה ובריך leg [וברוך 20 || I מיא[ש] in textu שמיי: ם delet; M | עליא [שמיי cf v 19 | מסר בעלי [תבר בעלי דבבך | I דתבר [די תבר | M עלאה [עליא אתרעמת [הא זקפי[ת] ידי 22 || M וסגולה [וממונה 21 דבבך | M דסנדלי אין [דמסן אן | אן loco [אם 23 || M עלאה [עליא כף ידי [דאכלו 24 || M דאית לך ולא תהווי מתרברב ואמר אנה [די לך ... אנא חד + [חלקיהון | M הנון [אנון | I אש[כל] ושכל [א]שכל | M די אכלו מן שלם M.

CAPÍTULO XV

1 Después de estas cosas, después de que se congregaron todos los reinos de la tierra (1) y organizaron la guerra contra Abram y cayeron delante de él y mató cuatro reyes y devolvió nueve campamentos, Abram (2) pensó en su corazón diciendo: ¡Ay de mí ahora! Quizá he recibido la recompensa de los mandamientos en este mundo y no tenga yo parte en el mundo venidero; o quizá vayan los hermanos o parientes (3) de estos muertos que han caído ante mí y estén en sus fortalezas y ciudades y se junten a ellos muchas legiones y vengan contra mí (4) y me maten; o quizá había (el mérito) de pocos preceptos en mi mano, en el primer tiempo cuando cayeron delante de mí, y vayan a mantenerse contra mí; o quizá no se encuentre en mi mano (el mérito de) un precepto, en el segundo tiempo, y sea profanado en mí el Nombre de los Cielos. Por este motivo fue una palabra profética de delante de Yahweh sobre el justo Abram diciendo: No temas Abram, pues aunque se junten (5) muchas legiones y vengan contra ti para matar(te), mi Verbo será un escudo para ti, pues será para ti un escudo en este mundo; y aunque haya entregado a tus enemigos delante de ti en este mundo las recompensas de tus buenas obras (6) están preparadas para ti delante de mí para el mundo venidero.

(1) M: + «y todos los jefes de las provincias» (o «ciudades»).
(2) M: + «el justo».
(3) M: «... fuertes, y se junten con ellos».
(4) M: «o quizá me encontró mérito en el primer tiempo cuando cayeron delante de mí, o quizá no se me encontró mérito en el segundo tiempo y sea profanado en mí el Nombre de los Cielos» (*lit:* «en el Nombre de los Cielos»).
(5) M: «(aunque) vayan sus hermanos y los parientes de estos muertos y se junten a ellos legiones y vengan contra ti, mi Verbo extenderá (*añadir o corregir:* «un escudo») para ti en este mundo y un escudo sobre ti todos los días. Además tus recompensas y tus buenas obras están preparadas para ti delante de mí para el mundo venidero».
(6) M: «tu obra».

CAPUT XV

1 בתר פתגמיא האילין מן דאתכנשו כל מלכוותה דארעא וסדרו
קרבא לקבל אברם ונפלו קדמוהי וקטל מניהון ארבעה מלכין
וחזר תשע משריין חשב אברם בלבה ואמר ווי כען עלי דלמא
איתקבלת אגר מצוותה בעלמא הדין ולית לי חול[ק] לעלמא דאתי
או דילמא דיזלון אחיהון או קריביהון דקטיליה האילין די נפלו
קדמיי ויהוון בכרכיהון ובמדינתהון ויצטרפון עמהון לגיוונין
סגין וייתון עליי ויקטלון יתי או דלמא [דהוה] מצוון קלילן בידי
בזימנא קדמיה דנפלו קדמיי ואתקימן עלי או דלמא דלא אשתכח
בידי מצוה בזמנא תניינא ויתחלל בי שמא דשמי[א] מן בגין כדין
הוה פתגם דנבו מן קדם יי על אבר[ם] צדיקא למימר לא תדחל
אברם ואף על גב דמצטרפין לגיונין סגין ואתין עלך למקטל
ממרי תר[יס] לך דהוה הוה מגן לך בעלמא הדין ואף על גב
דמסרית בעלי דבבך קדמיך בעלמא הדין אגר עובדיך טביא
מתקנין לך קדמיי לעלמא דאתי׃

15 1 האילין **[**האילין M | מלכה **[**מלכוותה | M וכל שלטוני + **[**דארעא
M דקבלית **[**איתקבלת | M צדיקה + **[**אברם | M קטל **[**וקטל | M מדינתה
[האילין ... ויצטרפון עמהון | M וקריב[יהון] **[**או קריביהון | M מצותי **[**מצוותה
[ויקטלון יתי או ... שמא דשמי[א] | M חסנון [leg? חסנין] ויצרפון עמהון
או דלמא דאשכח לי זכו בזמנ[ה] קדמיא די נפלו קודמוי [leg קודמיי] או
M | דלמא די לא ישתכח לי זכו בזמנה תניינא ויתחלל בי בשם שמיא
מצוון קלילן דהוה **[**דהוה] ordo verb corrig; in textu | מצוון קלילן
M | תדחול **[**תדחל M | לות [אברם] **[**על אברם | M כן **[**כדין | I שם **[**שמא
דיזלון אחיהון וקריבהון דקטילי[א] האיליין **[**דמצטרפין לגיונין v usque ad finem
ויצרפון עמהון ליגיונין M!] ויתון עלי [leg עליך] ממרי פריס
[תריס vel leg +] לך בעלמא הדין ומגן עלך כל יומיא ברם אגריך ועבדך
M | [תר[יס] mendum טבייה מתקנין לך קודמוי [leg קודמיי] לעלמא דאתי
in textu יתרום | [עוב]דך **[**עובדיך M.

2 Y Abram dijo: Por favor, por el amor que hay delante de ti (= en ti), Yahweh: muchas cosas me has dado (1) y muchas hay delante de ti para dármelas, pero yo voy del mundo sin hijos y Eliézer, hijo de mi casa, por cuyas manos se me hicieron (2) prodigios en Damasco, me heredará (3).
3 Y dijo Abram: He aquí que no me has concedido hijos (4) y he aquí que un hijo de mi casa me heredará.
4 Y he aquí palabra de profecía delante de Yahweh sobre Abram diciendo: No te heredará ése, sino te heredará el que salga de tus entrañas.
5 Y sacóle fuera y dijo: Mira, por favor, a los cielos y cuenta las estrellas si puedes contarlas (5). Y le dijo: Así será la descendencia de tu hijo.
6 Y creyó Abram en el nombre del Verbo de Yahweh y se le contó como justicia.
7 Y le dijo: Yo soy Yahweh que te saqué del horno de fuego de los caldeos para darte esta tierra para que la heredes.
8 Y díjole: Por favor, por el amor que hay delante de ti, ¿en qué conoceré que la heredaré?
9 Y díjole: Ofrece (6) delante de mí una becerra de tres años, una cabra de tres años, un carnero de tres años, una tórtola y un pichón.
10 Y ofreció delante de Él todas estas cosas y las partió por medio (7) y colocó cada trozo uno frente a otro, pero no partió las aves.

(1) M: «(Abram dijo): Verbo de Yahweh, muchas bendiciones (me) has dado».
(2) M: «hiciste».
(3) M: «pensó para sí mismo —(me) heredará».
(4) M: «descendencia de hijos».
(5) M: «(si) tú puedes contar(las)».
(6) M: «toma (*o:* «da»?) para mí una becerra».
(7) M: «en trozos y colocó los trozos uno frente a otro».

2 ואמר אברם בבעו ברחמין מן קדמך ייי סגין יהבת לי וסגין קדמך למיתן לי ואנה אזל מן עלמא בלא בנין ואליעזר בר ביתי דעל ידוי איתעבד לי נסין בדרמשק ירית יתי:
3 ואמר אברם הא לי לא יהבת בנין והא בר בתי ירית יתי:
4 והא פתגם דנבו מן קדם ייי על אברם למימר לא ירת יתך דן ארום אלהן מן דיפוק מן מעיך הוא ירת יתך:
5 ואפק יתיה לברה ואמר אסתכל כען לשמיא ומנה ית כוכביא אן תיכל לממני יתהון ואמר לה כדין יהוון זרעיית בנך:
6 והיימן אברם בשם ממרא דייי ואתחשבת ליה לזכו:
7 ואמר ליה אנה ייי דאפקת יתך מן אתון נורהון דכשדאי למיתן לך ית ארעא הדא למירת יתה:
8 ואמר בבעו ברחמין מן קדמיך במה כען אדן ארום אירת יתה:
9 ואמר ליה קרב קדמיי עגלה ברת תלת שנין ועז בר תלת שנין ודכר בר תלת שנין ושפנין ונוזל בר יון:
10 וקרב קדמוי ית כל אלין ופסג יתהון במציעה ושוי כל חד פסגה לקבל חבריה וית עופה לא פסג:

2 ואמר ... יהבת] M ממריה דיי׳ סגין ברכן יהב[ת] בבעו | וסגין קדמך למיתן לי | I דלא בלא | M דאנה ואנה | M וסגין קודמיך למ[יתן] לי ברם איתעבד | M זרע דב[נין] בנין 3 || M סבר בגרמי יר[ית] ירית | M עבדת על 4 || M ירות ירת 2.° | I מעך ממעיך | I לך יתך | M לוות לבריה לברה 5 || I כן כדין | M את יכיל מ[ני] תיכל לממני | I אם אן | M והיימן 6 || M למירות למירת | M הוא יי׳ די אפ[קת] ייי דאפקת 7 || M id 8 || M קודמיך קדמיך | delet sicut אליו initio versus hebr | I אדע אידית] varia lectio desider quae prob est אירות || M יון יון | M סב [vel חב] לי עג[לה] קרב קדמיי עגלה 9 וקרב 10 || M אליין אלין | M וקריב ליה ית וקדמוי ית לפסגין במציעה ושוי ... חבריה | M ושווי גבר פסגייה לקדמות חב[ריה].

11 Y bajaban ([1]) las aves sobre los trozos y las ahuyentaba la justicia de Abram. Cuando bajaba el ave rapaz, se posaba sobre los trozos. ¿Qué (ave) es ésta? Ésta es el ave de rapiña ([2]). (Ésta es) ([3]) el ave rapaz ([4]) impura. Ésta es el ave impura ([5]). Éstos son los reinos ([6]) de la tierra: cuando tramen malos consejos contra la casa de Israel, en las justicias de su padre Abram tendrán liberación.

12 Y estaba ([7]) el sol al tiempo de trasponer ([8]) cuando un profundo ([9]) sueño cayó sobre Abram y he aquí que Abram vio cuatro reinos ([10]) que se levantaban contra él: *Horror:* ésta es Babilonia. *Oscuridad*: ésta es Media. *Grande:* ésta es Grecia. *Cayó sobre él:* ésta (es Edom la malvada que ha de caer y no podrá levantarse) ([11]).

13 Y dijo a Abram: Has de saber que la descendencia de tus hijos serán peregrinos y habitantes ([12]) en tierra que no será suya y les someterán a servidumbre y les harán sufrir cuatrocientos años.

14 Pero también Yo he de tomar venganza de la nación a la que estarán esclavizados. Después de esto saldrán con grandes riquezas ([13]).

([1]) M: «y bajaban los pueblos que se parecen a las aves impuras para expoliar las haciendas de Israel y la justicia de Abraham los defendía».

([2]) M: «las aves».

([3]) Borrarlo(?) del texto.

([4]) M: «el ave rapaz» (= las aves rapaces).

([5]) Las aves impuras. M: «¿y qué es ésta?» (Esta es el ave impura).

([6]) M: «Estos son los cuatro reinos que han de someter a esclavitud a los hijos de Abram, pero los méritos del justo Abram los librará».

([7]) M: «y estaba el sol cerca de ponerse cuando un sueño profundo fue echado sobre Abram, y he aquí que cuatro reinos se levantaban para esclavizar a sus hijos: *Horror* (el), éste es Babilonia; *Oscuridad* (la), ésta es Media; *Grande*, ésta es Grecia; *Cayó sobre él*, ésta es (palabras borradas) y tras esto volverá el reino al pueblo de la Casa de Israel».

([8]) M: «iba a trasponer».

([9]) M: «profundo».

([10]) M: «reinos que habrán de levantarse y esclavizar a sus hijos: *Horror*, *Oscuridad*».

([11]) Palabras borradas por el censor. Edom, en la Edad Media, significaba a los cristianos según la terminología judía; aquí significa a los romanos.

([12]) M: «serán peregrinos» (= inmigrantes).

([13]) M: «Yo he de juzgar a las naciones que los esclavizarán. Y después de esto saldrán con gran riqueza».

11 ונחת עופה על פסגנייה ואשבת יתה זכותה דאברם כד נחת טייסא
הווה שכין על פסגני[ה] היידין הוא טייסא דן הוא טייסא מסאבה
דין הוא עופא מסאבא אילין אינון מלכוותא דארעא כד יהוון
עייצין עצן בישן על דבית ישראל בזכוותיה דאברם אבוהון
משיזבה להון׃

12 והוות שמשה אישון למטמע ושנה בסימה נפלת על אברם והא אברם
חזי ארבעה מלכוון קיימא עלוהי אימה דא היא בבל חשכה דא
היא מדי גדולה דא היא יון נפלת עלוהי דא [היא אדום ?רשיעא
דעתידא למיפל ולא ליה תקומה]׃

13 ואמר לאברם מדע תדע ארו[ם] גיורין ותותבין יהוון זרעיית
בניך בארעא דלא דידהון וישעבדון יתהון ויצעדון יתהון ארבע
מאה שנין׃

14 ולחוד ית אמתא די ישעבדון יתהון מתפרע אנה מנה מן בתר כדן
יפקון בנכסין רברבין׃

11 usque ad finem versus ... ונחתו אומיא דמתילין לעופא [ונחת
מסאבא למיבז נכסיהון דישראל והות זכותא דאברהם מגנא עליהון M | טייסא 2.°]
עופא M | דן הוא 1.°] del? | עייטא 3.°] M | והיידן 2.°] דין M |
אליין הנון [אילין אינון M | usque ad finem versus ... אילין הנון [אילין אינון
ארבעתי מלכוותא דעתידין משעבדה לבנוי דאברם וזכותא דאברם צדיקה משיזבה
להון M | בית [דבית I || 12 usque ad finem versus ... [והוות שמשה
והוה שמשא קריב למטמוע ושנתא עמיקתא איתרמיית על אברם והא ארב[ע
מלכוון קיימן למשעבדא ית בנוי אימתא דא היא בבל קיבלא דא היא מידי סגיאת
דא היא ייון נפלת עלוהי דא היא [verba circa Edom a censore erasa]
אזלה [אישון למטמע | M ומן בתר כדין תהדר מלכוותא לעמא בית ישראל
מלכוותה [מלכוון קיימא ... אימה | M [עמיקה leg] עמוקה [בסימה | M למטמוע
היא אדום רשיעא דעתידא | M דעתיד[ן] למקום ומשעבדה בבנוי אימה חשכה
[למיפל ולא ליה תקומה] Haec videntur esse verba a censore erasa ||
וישעבדון יתהון | M גיורין יהוון [גיורין ותותבין יהוון | M מדוע [מדע 13
אמתא ... 14 || I מאוון [מאה | M וישתעבדון יתהון אר[בע] [... ארבע
usque ad finem v] אומייא די ישתעבדון יתהון דאין אנה ומן בתר כן יפקון
[בנכסין M | בסגול[ה] רב[ה]mendum in textu !בנכנסין

15 Y tú serás agregado ([1]) a tus padres en paz. Serás enterrado en buena ancianidad.
16 Y a la cuarta generación tornarán acá, porque no se han colmado todavía los pecados de los amorreos ([2]).
17 Y he aquí que el sol ([3]) se puso y se hizo oscuro y he aquí que Abram vio mientras se colocaban bancos y se levantaban tronos; y he aquí la *gehenna* que se parece a un horno, a una estufa rodeada de chispas de fuego, de llamas de fuego ([4]) en medio de la cual caían los malos por haberse rebelado los malos contra la Ley en su vida en este mundo. En cambio los justos ([5]), por cuanto la guardaron, se libraban del tormento. Todo esto fue mostrado a Abram cuando pasaba entre estos trozos.
18 (En aquel día) ([6]) pactó Yahweh ([7]) con Abram una alianza diciendo: A tus hijos ([8]) daré este país desde el Nilo de Egipto hasta el Río Grande, el río Eufrates,

([1]) M: «entrarás».
([2]) M: «ahora».
([3]) M 1.º: «y el sol iba a desaparecer y se hizo oscuro, y he aquí que Abram veía que se colocaban bancos y se levantaban tronos, y (veía) la *gehenna* que se parece a un horno que está preparado para los malos para el mundo futuro por cuanto no se ocuparon en instruirse en la Ley en este mundo y no guardaron los mandamientos. Todo esto veía Abram cuando Abram pasaba entre aquellos trozos».

M 2.º: «y el sol se ponía y se hacía oscuro. Abram estaba viendo y he aquí (que vió) la *gehenna* ardiente como un horno, con chispas de fuego y brasas de fuego y humo que subía y los malos arrojados dentro de ella por cuanto se rebelaron en sus vidas contra la enseñanza de la Ley en este mundo y no guardaron. Pero los justos se libraban del juicio (= castigo) por cuanto en su vida dieron culto en este mundo y guardaron los mandamientos. Y por sus méritos será soltada al cabo de los días la brasa de fuego; desde el trono de la Gloria (cf Ps a Nm 11, 26). Será quemado y será dividido todo reino. Tales son las visiones grandiosas que vio Abram mientras pasaba entre los trozos.
([4]) M: «de fuego y en medio de ella los malos que renegaron de la Ley».
([5]) M: «y los justos que cumplieron la ley se libraban del tormento. Todo esto...».
([6]) Falta en el texto, lo trae I.
([7]) M: «el Verbo de Yahweh».
([8]) M: «a la descendencia de tus hijos».

15 ואת תתכנש לות אבהתך בשלם תקבר בשיבו טבא׃
16 ודר רביעי יחזרון להכ[א] ארום לא שלימו חוביהון דאמוראי עד כען׃
17 והא שמשא טמע וחומטה הווה והא אברם חזי עד די סאבסלין אסתדרו וכורסוון רמיו והא גהינם דמתילה באתונה בתנורא מקפה שביבין די נור שלה[ב]ין דאשה דבגוה נפלו רשיע[א] על דמרדו רשיעיא על אורייתא בחייהון בעלמ[א] הדין וצדיקיא על דנטרו יתה מן עקתא אשתיזבון כל כדין אתחוי לאברם כד הוה עבר ביני גזרייא האילין׃
18 [ביומא ההוא] קיים ייי עם אברם קיים למימ[ר] לבניך אתן ית ארעא הדא מנילוס דמצרים עד נהרא רבה נהרה פרת׃

16 || M בשיבי **[**בשיבו | M תתק[בר] **[**תקבר | M תיעול **[**תתכנש 15 **]** usque ad finem v **[**והא שמשא **]** והוות שמשא אזלה למיסוק וקטמת׳ [וחמטא leg] הוות והא אברם חזו [חזי leg] על די ספסלין אתעתדו וכרסוון רמיו וגהינם דמתילה באתונה דמעתדא לרשיעיא לעלמא דאתי על די לא עסקו אולפן אורייתא בעלמא הדין ולא נטרו פקודייא כל כדן הווה אברם חזי כד הוה אברם עבר ביני בתרייא האליין M 1.º; והוה שמשא טמעה וחומטא הוות׃ הוה [הזה vel leg +] אברם והא גהינם דבערה כאתונה בשביבין דינור וגומרין דאשתה ומסקה תננה ורשיע[א] לגווה אתמריין [אתרמיין leg prob] על די מרדו בחייהון באולפן אורייתא בעלמא הדין ולא קיימו פקודייה וצדיקיא מן דינה אישתיזבו על די פלחו בחייהון בעלמא הדין וקיימו פיקודייה ובזכותהון עתיד דאישתרי בסוף יומיא גומרא די נור מן כורסי יקרא יתוקיד ותצרי כל מלכותא אילין חזויא רבריבא חזא אברם בזמן דעבר בן **[**שלה[ב]ין I | ספסלין **[**סאבסלין**]** M 2.º [ad calcem pag] פסגייא האליין דאשיה ובני[וה] **[**דאשה דבגוה ... על אורייתא | ושלהין בין[שלה] I; in textu **]** וצדיקין די קיימו **[**וצדיקיא על דנטרו ... כל כדין | M רשעין די כפרו באורייתא M || 18 [ביומא ההוא] **]** desider in text; habetur in I | ממרה דיי׳ **[**ייי M | לבניך **[**למימ[ר] לזרעית בנך **]** M.

19 a los salmaeos, los quenizeos, los orientales,
20 los heteos, los perezeos, los gigantes,
21 los amorreos, los cananeos, los girgaseos y los jebuseos.

CAPÍTULO XVI

1 Y Saray, la mujer de Abram, no tenía hijos; pero tenía una esclava egipcia y su nombre Agar.
2 Y dijo Saray a Abraham: Mira, por favor yo te ruego, que Yahweh (1) me ha impedido de parir; entra, por favor, a mi esclava; quizá (2) también yo tenga hijos por medio de ella (3). Y Abram oyó la voz de Saray.
3 Y Saray, mujer de Abram, tomó a la egipcia Agar, su esclava, al cabo de diez años de días de haber habitado Abram en la tierra de Canaán y diola a su marido Abram por esposa.
4 Y entró (4) a Agar y concibió y, viendo que había concebido, se depreció el honor de su señora (5) ante sus ojos.

(1) M: «el Verbo de Yahweh».
(2) M: «cohabita con mi esclava, quizá».
(3) M: «(quizá) para y críe yo también».
(4) M: «y cohabitó».
(5) M: «y despreció a su señora».

19 וית שלמאי וית קניזאי וית מדינחאי:
20 וית חתיי וית פריזיי וית גיברייא:
21 וית אמוראי וית כנענאי וית [ג]רגשיי וית יבוסיי:

CAPUT XVI

1 ושרי אתתה דאברם לא הוות ילדה לה ולה אמתה מצרייא ושמה הגר:
2 ואמר שרי לאברהם הא כען מנע יתי ייי מן למל[ד] עול כען לות אמתי מה דלמה דאתבני אף אנה על ידה ושמע אברם לקלה דשרי:
3 ונסבת שרי אתת[ה] דאברם ית הגר מצריתה אמתה לסוף עשר שנין דיומין די שרא אברם בארעא דכנען ויהבת יתה לאברם בעלה ליה לאנתו:
4 ועל לוות הגר ועברת וחמת ארום עברת וזל איקרה דריבוניתה באפה:

19 M קינזיי וית מדינחיי [קניצאי וית מדינחאי | M שלמייה [שלמאי
20 M חתאי [וית] פריזאי וית גיבראי [חתיי ... גיברייא || 21 [ג]רגשיי וית יבוסיי] in text גרגסאי וית יבוסאי; ודרגשיי M.

16 2 M ממריה דיי׳ [ייי] | M מן למל[ד] [מן למלל in text ;זמן למלד I | דאתבני M מזדמן [אזדמן prob leg] כען לות אמהתי דלמ[ה] [עול ... דלמה
3 M לאתה [לאנתו | M כד [די || M תלד ואנה ארבי אוף אנה [אף אנה
4 M ובזיית ריבונתה [וזל איקרה דריבוניתה | M ואזדמן [ועל

5 Y dijo Saray a Abram: Mi juicio, mi humillación, mi insulto y el principio de mi aflicción están entregados en tus manos; abandoné mi país y mi casa natal y la casa de mi padre (y vine) (1) contigo con fe (2); entré contigo delante de los reyes de la tierra, delante de faraón, rey de Egipto, y delante de Abimélek, rey de Gerar (3), y dije: «es mi hermano», para que no te mataran; y, viendo que no paría (4), tomé a la egipcia Agar, mi esclava, y te la dí por mujer y dije (5): Ella parirá y yo (los) criaré, quizá tenga hijos también yo por medio de ella; pero vio que había concebido y fue despreciado mi honor ante ella. Y ahora, manifiéstese Yahweh y juzgue entre mí y entre ti y extienda su paz entre mí y entre ti y llénese la tierra de nosotros y no (6) necesitaremos de los hijos de Agar, la egipcia, que pertenece a los hijos de los hijos del pueblo que te echó (7) al horno de fuego de los caldeos.

6 Y Abram dijo a Saray: He aquí a tu esclava en tu mano (8); hazle lo que te parezca bien. Y Saray la afligió (9) y ella huyó de su presencia.

7 Y el ángel de Yahweh la encontró junto a la fuente de las aguas en el desierto, junto a la fuente, en el camino de Halusah.

8 Y dijo: Agar, esclava de Saray, ¿de dónde vienes y a dónde vas y dónde has encontrado casa como la de Abram, tu señor? Y ella dijo: Huyo de delante de mi señora Saray.

9 Y díjole el ángel de Yahweh: Vuelve a tu señora y humíllate bajo su mano (10).

(1) M: «me (vine)». El texto básico parece corrompido; dice «lo traje»; hay que suprimir «lo» y traducir «vine».

(2) M: «con fe de los Cielos (fe = confianza en Dios) entré»; *hemanut* = fe y confianza.

(3) M: «rey de los filisteos».

(4) M: «y cuando vi que yo no paría».

(5) M: «y vio (en el texto: «y despreció») que había concebido y despreció mi honor ante ella. Y ahora, manifiéstese».

(6) M: «... sobre mí y sobre ti y llénese el mundo de nosotros y no...».

(7) M: «que (te) arrojaron».

(8) M: «a tu esclava entregada en tu mano».

(9) M: «haz lo que ante ti sea bueno y recto. Y afligió...».

(10) M: «su autoridad».

5 ואמרת שרי לות אברם דיני ועלבני מחוסי ושרוי צערי מסיר בידך שבקית ארעי ובית תלדוותי ובייתי[ה] דאבה ואתית יתיה עמך בהימנו עלית עמך קדם מלכי[א] דארעא קדם פרעה מלכא דמצרים וקדם אבימל[ך] מלכא דגרר ואמרת אחי הוא מן בגלל דלא יקטלון יתך וחמית דלא הויינה ילדה ונסיבת להגר מצריתא אמתי ויהבת יתה לך לאתה ואמרית היא תלד ואנה ארבי דילמא דאתבני אף אנה על ידה וחמת ארום עברת וזל איקרי באפה וכדון יתגלי ייי וידון ביני ובינך ויפרוס שלמה ביני ובינך ותתמלא ארעא מינן ולא נצרך לבניה דהגר מצרייתה דהיא מבני בניהון דעמא דיהבו יתך באתון נורא דכשדאי:

6 ואמר אברם לשרי הא אמתיך בידך עבדי לה מה דשפיר באפיך וצ[רע]ת יתה שרי וערקת מן קדמה:

7 וארע יתה מלאכה דייי על עיינה דמיא במדברא על עיינה באורחא דחלוצ[ה]:

8 ואמר הגר אמתא דשרי מנן את אתייה ולאן את אזלה ואן בית את אשכחה כביתיה דאברם ריבונך ואמרת מן קדם שרי ריבונתי אנה ערקה:

9 ואמר לה מלאכה דייי חזרי לוות רבונתיך ואצטערי תחות ידה:

5 שבקית ... שבק[ית] [leg [בידי[ך] מסירין בידי M | יתיה] ditt; מלכא M | מלכה] מלכי[א] M | בהימנות שמייא על[ית] בהימנו עלית] M | לי וחמית דלא הויינה M | בגין דלא] מן בגלל דלא M | מלכיהון דפלישתאי] דגרר ואמרית היא תלד ... M | אמהתי] אמתי M | וכדו חמית דלית אנה ילדה] ילדה in ויתגלי] וזל M | ובזית [וחזית leg] ארום עברת ובזיית איקרי באפה וכדו אתגלי] text M | ביני ובינך שלמיה ותת[מלא] שלמה ביני ובינך ותתמלא] I | וזל; !ואזל M | עלי ועליך ויתמלי עלמא מיני ומינך ולא ביני ובינך ותתמלא ארעא מינך ולא אמתיך בידך 6 || M | די טליקו ד]יהבו M | ניצרוך מן בני נ]צרך לבניה עבידי מה דפשר [דשפר leg] עבדי לה ... וצ[ער]ת M | אמהתיך מסירה בידך קדמה N | וצרעת ו]וצ[ער]ת I | בעיניך באפיך] M | ותקן קודמך וצע[רת] אמתא ... 8 || M באורח חלו[צה] באורחא דחלוצ[ה] 7 || M קודמיה 9 || M ולהן ו]ולאן I | אתית אתייה] M | אמהתה דשרי מן הן אתייא אתייה] רשותה ידה] M.

10 Y díjole el ángel de Yahweh: He de multiplicar tus hijos y no podrán ser contados por su multitud.
11 Y díjole el ángel de Yahweh: He aquí que estás encinta y vas a parir un hijo y llamarás su nombre Ismael, porque han sido oídos ante la presencia de Yahweh ([1]) tus dolores.
12 Él se parecerá a un asno salvaje ([2]) entre los hijos de los hombres; sus manos dominarán en todos y las manos de todos dominarán en él y morará delante de todos los pueblos ([3]).
13 Y oró en el nombre del Verbo de Yahweh que se le había aparecido ([4]): Tú eres el Dios que permanece todos los siglos; pues dijo: He aquí que también ahora se me aparece a mí después de que se apareció a Saray mi señora.
14 Por eso llamó al pozo «Pozo sobre el que se apareció el que perdura todos los siglos». He aquí que está entre ([5]) Reqem y Halusah.
15 Y Agar parió a Abram un hijo ([6]). Y Abram llamó el nombre del hijo que le parió Agar, Ismael.
16 Y Abram tenía ochenta y seis años cuando parió Agar a Ismael a Abram.

CAPÍTULO XVII

1 Y Abram era de noventa y nueve años cuando el Verbo de Yahweh se manifestó a Abram y le dijo: Yo soy el Dios de los cielos, da culto delante de mí en verdad y sé perfecto en obras buenas.
2 Y pondré mi Alianza entre mí y ti y te haré muy poderoso ([7]).
3 Y se postró Abram sobre ([8]) su rostro y el Verbo de Yahweh habló con él diciendo:

([1]) M: «oyó el Verbo de Yahweh».
([2]) M: «(será) asno salvaje (= *marod* que corre salvaje) entre los hijos» (de los hombres).
([3]) M: «sus hermanos».
([4]) M: «y dijo: tú (eres)...».
([5]) M: «(Pozo) sobre el que se apareció la Gloria de la Šekiná del Verbo de Yahweh. He aquí que está entre...».
([6]) M: «un hijo» *(bir)*.
([7]) M: «(te) multiplicaré».
([8]) M: «y se inclinó Abram en oración sobre...».

10 ואמר לה מלאכה דיי מסגיא אסגיא ית בניך ולא יתמנון מן סוגי׃
11 ואמר לה מלאכה דיי הא את מתעברה וילדת בר ותיקרי שמה ישמעל ארום שמיע קדם יי ית צעריך׃
12 והוא יהווי מדמי לערד בבני אנשא ידוהי ישלטון בכלא וידי כלא ישלטון ביה וקדם כל אומי ישרי׃
13 וצליית בשם ממריה דיי דאתגל[י] עליה את הוא אלהא קיים כל עלמייא ארום אמרת הא אף כדון יתגלי עלי מן בתר דאתגלי על שרי רבונתי׃
14 בגין כדן קרא לבארה באר[ה] דאתגלי עלה קיים כל עלמייא הא היא בין רקם ובין חלוצה׃
15 וילידת הגר לאברם בן וקרא אברם שמה דברֵה דילי[ד]ת ליה הגר ישמעאל׃
16 ואברם בר תמנין ושת שנין הווה בזמנה די ילידת הגר ית ישמעל לאברם׃

CAPUT XVII

1 והוה אברם בר תשעין ותשע שנין ואתגלי ממריה דיי על אברם ואמר לה אנה אלהא שמיא פלח קדמי בקשטא והוה שלם בעבדא טבא׃
2 ואשוי קיימי ביני וביניך ואתוקף ית[ך] לחדה לחדה׃
3 ואשתטח אברם על אפוי ומליל עמה ממרה דיי למימר׃

10 מסגיא [מסגא M || 11 שמה ... וילדת [וילדת ביר ותקרא ית שמה מדמי 12 || M שמע ממריה דיי׳ [שמיע קדם יי | I [ישמ]עאל [ישמעל M | ידוי ושלטן (ישלטן leg) [ידוהי ישלטון | M לערד מרוד בבני [לערד בבני M | דאתגל[י] עליה את in text! | דאתגלו [דאתגל[י] 13 || M אחוי [אומי לבארה 14 || M עלוי [עלי | M אוף [אף | M על + [קיים | M ואמרת את דאיתגליית עלוי יקר שכינתיה [דאתגלי ... בין | M לבאורה [לבאירה leg prob] תמנין 16 || N דילית [דילי[ד]ת | M ביר [בן 15 || M דיי׳ הא הוא בן ישמע[א[ל] [ישמעל | M בזמן [בזמנה | M תמניין I.
17 1 אנה [אנה + M הוא | בקושטא [בקשטא I || 2 ואתוקף [ואסגי | M ואתרכן אברם [ואשתטח ... על 3 || M חדה [לחדה 1.º | יתן text [ית[ך] בצלו על M.

4 En cuanto a mí, he aquí mi Pacto contigo: te convertirás en una congregación de multitud de pueblos justos ([1]).
5 Y no se llamará más ([2]) tu nombre Abram, y tu nombre será Abraham, porque te he puesto para congregación de multitud de pueblos justos ([3])
6 Y te haré muy poderoso ([4]) y te convertiré en pueblos (numerosos y) ([5]) reyes que mandarán en los pueblos saldrán de tus lomos.
7 Y estableceré mi Pacto entre mí y ti y entre tus hijos ([6]) después de ti en sus generaciones, como pacto eterno, para ser ([7]), por mi Verbo, Dios para ti y para tus hijos ([8]) después de ti.
8 Y te daré a ti y a tus hijos después de ti el país de tu residencia, toda la tierra de Canaán en posesión perpetua y les seré, por mi Verbo ([9]), como Dios redentor.
9 Y Yahweh ([10]) dijo a Abraham: Y tú guardarás mi Pacto; tú y tus hijos ([11]) después de ti por generaciones.
10 Ésta es la Alianza entre mí y entre vosotros y entre vuestros hijos después de vosotros, que habréis de guardar: circuncidar todo varón.
11 Circuncidaréis la carne de vuestro prepucio y será señal de la Alianza entre mi Verbo y vosotros.
12 Y, cuando tenga ocho días, os será circuncidado ([12]) todo varón por vuestras generaciones: el crecido ([13]) en vuestras casas y los adquiridos con vuestro dinero de cualquier extranjero que no sea de vuestros hijos.
13 Será circuncidado el crecido ([14]) en vuestras casas y los comprados con vuestro dinero y será mi Alianza en vuestra carne como Alianza eterna.
14 Y el varón incircunciso ([15]) que no haya circuncidado la carne (de su prepucio, será extirpada) ([16]) esa persona de en medio del pueblo: ha violado mi Alianza.

([1]) M: «(pueblos) numerosos».
([2]) M: «más» (otra palabra).
([3]) M: «(de pueblos) numerosos (te) pondré».
([4]) = «te multiplicaré muchísimo».
([5]) Añadido de M.
([6]) M: «y entre ti y la descendencia de tus hijos».
([7]) M: «para vosotros, Dios».
([8]) M: «... y para la descendencia de tus hijos».
([9]) M: «y les será mi Verbo...».
([10]) M: «el Verbo de Yahweh».
([11]) M: «la descendencia de tus hijos»: variante muy frecuente.
([12]) M: «circuncidad».
([13]) M: «los criados».
([14]) M: «serán circuncidados los criados en vuestras casas».
([15]) M: «y todo varón gentil».
([16]) Borrado en texto y M por el censor.

4 אנה הא קיימי עמך ותהוי לקהל כנשת אומין צדיקין:
5 ולא יתקרי תוב ית שמך אבר[ם] ויהוי שמך אברהם ארום לקהל כנשת אומין צדיקין שוית יתך:
6 ואתוקף יתך לחד[ה] לחדה ואשוי יתך לאומין מלכין דשלטין באמיא מן חלציך יפקון:
7 ואקיים ית קיימי ביני ובינך ובין בניך מן בתרך לדריהון לקיים עלם למהווי במימרי לך לאלה ולבניך מן בתרך:
8 ואתן לך ולבניך מן בתרך ית ארעא תותבותך ית כל ארעא דכנען לאחסנת ע[ו]לם ואהוי בממרי להון לאלה פריק:
9 ואמר ייי לאברהם ואת ית קיימי תטר את ובניך מן ב[תר]ך לדריהון:
10 דא קימי די תטרון ביני וביניכו[ן] ובין בניכון בתריכון במגזר לכון כל דכורא:
11 ותגזרון ית בשר ערלתכו[ן] ויהווי לסימן קיים בין ממרי וביניכון:
12 ובר תמניה יומין יתגזר לכון כל דכורא לדריכון תורְבַּת בתיכון וזביני כספכון מן כל בר עממין די לא מן בניכון הוא:
13 מגזר תגזור ת[ר]בבת בתיכון וזביני כספכון ויהוי קיימי בבשרכון לקיים עלם:
14 וערל דכר די לא יגזר ית בשר[א דערלתיה ישתצי נ]פשא ההיא מן גו עמה ית קיימי אפס:

4 סגין אשוי [צדיקין שוית] M || 5 עוד [תוב] M | חדה 1.°? [לחדה] M; cf v 2 | סגין ומל[כין] [מלכין] M || 6 ואתקף [ואתוקף] M | דעלם [עלם] M | וביניך ובין זרעיית בנ[יך] [וביניך ובין בניך] M || 7 [במימרי] ולזרעית בנך [ולבניך] M | לכון לאל[ה] [במימרי לך לאלה] I | ממרי 8 לאחסנות [לאחסנת] M | ארע בית תות[תותך] [ארעא תותבותך] M | ע[ו]לם [עלם] N | ויהוי ממריה [ואהוי בממרי להון] leg עולם heb vel potius corrig עילם; ב[תר]ך [בתר] M | זרעיית בנך I; ובנך [ובניך] M | ממריה דיי׳ [ייי] M || 9 לה[ון] M || 10 ברתך N! | בין ממרי וביניכון [ביני ... ובין בניכון] I | דת[טרון] [די תטרון] M || 12 למגזור [במגזור] M | ובין זרעית בניכון [תוֹרְבַּת] M | גזורו [יתגזר] M || 13 מרבייני [בניכון] [בניכון] I | מב[ניכון] [מן בניכון] M | וזתינת [וזביני] M | מגזור יגזור [מגזר] ... בתיכון | תתבבת text corrupt [ת]ר[בבת] M || 14 וכל בר עממין דכר [וערל דכר] M | וזבינת [וזביני] M | דלא [די לא] I | בשר[א דערלתיה ישתצי נ]פשא [בשר] erasum a censore sicut et var lect in M.

15 Y dijo Yahweh (1) a Abraham: Tu mujer Saray, no llamarás su nombre Saray sino que su nombre será Sara.
16 Y la he bendecido (2) y también de ella te he dado un hijo. La he bendecido y llegará a ser pueblos y de ella surgirán reyes (3) que mandarán en las naciones.
17 Y Abraham se postró (4) sobre su rostro y se admiró y dijo en su corazón: ¿Acaso a los cien años me será posible engendrar (5) hijos? ¿Y acaso a Sara, que tiene noventa años, le será posible parir? (6)
18 Y dijo Abraham delante de Yahweh: ¡Ojalá Ismael viva delante de ti!
19 Y dijo Yahweh a Abraham: No obstante, he aquí que tu mujer Sara te va a parir un hijo y llamarás su nombre Isaac y estableceré mi Alianza con él como Alianza perpetua y con sus hijos después de él.
20 Y en cuanto a Ismael, he escuchado la voz de tu oración: He aquí (7) que le he bendecido y le he fortalecido y le he multiplicado muchísimo. Doce príncipes engendrará (8) y le convertiré en una gran herencia (9).
21 Pero mi Alianza la estableceré con Isaac, que Sara te parirá por este tiempo (10) el año próximo.
22 Cuando terminó de hablar con él, la Gloria de la Šekiná de Yahweh subió de junto a Abraham.
23 Y tomó Abraham a Ismael, su hijo, y a todos los crecidos en su casa (11) y a todos los comprados con dinero, a todo varón de los hombres de la casa de Abraham, y circuncidó (12) la carne de su prepucio en este mismo día, conforme lo que con él habló Yahweh (1).

(1) M: «el Verbo de Yahweh».
(2) M: «y ha sido bendecido» (*o*: «y será bendecido»); pero probablemente hay que corregir a M y leer: «y bendeciré».
(3) M: «te daré de ella un hijo y te bendeciré y se convertirá en muchos pueblos y reyes».
(4) M: «se inclinó».
(5) M: «¿Acaso Abraham, centenario, podrá engendrar?»
(6) M: «¿parirá?»
(7) M: «Respecto a Ismael he oído tu voz: he aquí...».
(8) M: «príncipes engendrarás».
(9) M: «en (un gran) pueblo».
(10) M: «por (este) tiempo».
(11) M: «los criados en su casa».
(12) M: «y circuncidaron».

15 ואמר ייי לאברהם שרי אתתך לא תקרי ית שמה שרי ארום שרה שמה:
16 וברכת יתה ולחוד יהבת לך מנה בר וברכת יתה ותהווי לאומין ומלכין דשלטין באומיא מנה יקומון:
17 ואשתטח אברהם על אפוי ותמה ואמר בליביה הא בר מאה שנין אפשר לי למולדה בנין ואן שרה הא ברת תשעין שנין אפשר לה למילד:
18 ואמר אברהם קדם ייי אלווי ישמעאל יחי קדמך:
19 ואמר ייי לאברהם ברם הא אתתך שרה ילדת לך בר ותקרי ית שמו יצחק ואקים ית קיימי עמה לקיים עלם ולבנוהי מן בתרה:
20 ולישמעאל שמעית לקל צלותך הא ברכת יתה ותוקפת יתיה וסגית יתיה לחדא לחדא תרין עשר רברבין יולד ואשוי יתה לאחסנה רבה:
21 וית קיימי אקים עם יצחק די תלד לך שרה לעדנה הדן בשתה אחריתה:
22 ואשלם מן למללה עמה ואסתלק[ת] איקר שכינתיה דייי מעלוי אברהם:
23 ונסב אברהם ית ישמעאל ברה וית כל תרבבת ביתה וית כל זביני כספא כל דכורה באנשי ביתיה דאברהם וגזר ית בשר ערלתהון בזמן יומא הדין היך מה די מליל עמה ייי:

15 ייי] ממריה דיי׳ M || 16 וברכת] [prob leg ואברך] M | ואתברך] M | אתן מנה לך ביר ואברך יתך ותהוי לאומין סגין ומלכין] להבת ... ומלכין הא בר | M | ותמיה] M | ואתרכן] M | ואשתטח] 17 || M מן חלציה] מנה אפשר | M | ברת] הא ברת | M | הא אברהם בר מאה שנה מולד] מאה ... למולדה הא 19 || I [קד]מיך] קדמך | M | לווי] אלווי 18 || M תולד] לה למילד M | ותקריית] [leg ותקרי ית] ותקרי ית | M | שרה אתתך תילד לך] אתתך ... לך 20 || M דעלם ולזרעיית בנוי מן] עלם ולבנוהי מן | M | ואקיים] ואקים וסגית] בקל | I בקל] לקל | M | ועל עסק ישמעאל שמעית בקלך הא] ולישמעאל ... הא וסגיית | M | רברבין תלד] רברבין יולד | M | חדה] 1.° לחדא לאחסנה | M היך זמנא] לעדנה | M | אקיים] אקים 21 || M לאומה למללה 22 || M יקר] איקר | M | למילל ליה ואס׳] עמה ואסתלק[ת] תרבבת] 23 || M מרביני ביתה] תרבבת ביתה | I תור[בבת] כספא] M | זבינות] זביני | M | וגזרו] וגזר | I [בי]תא] ביתיה | I כספיה M | היך זמן יומ[א]] בזמן יומא | M | ממריה דיי׳] ייי | I דמ[לי]ל] די מליל I.

24 Abraham tenía noventa y nueve años al circuncidarle ([1]) la carne de su prepucio.
25 Y su hijo Ismael tenía trece años al circuncidarle la carne de su prepucio.
26 En este mismo día circuncidó Abraham la carne de su prepucio y su hijo Ismael ([2]).
27 (Y todos los hombres) ([3]) de su casa, los crecidos ([4]) en su casa, los comprados con dinero a extranjeros, fueron circuncidados con él.

CAPÍTULO XVIII

1 Tres ángeles fueron enviados a nuestro padre Abraham cuando circuncidó la carne de su prepucio, y los tres fueron enviados para tres cosas, porque no puede ningún ángel de lo alto ser enviado a más de una cosa. El primer ángel fue enviado para anunciar a nuestro padre Abraham que Sara le iba a parir a Isaac, y el segundo fue enviado para librar a Lot de la destrucción, y el tercer ángel fue enviado para destruir a Sodoma, Gomorra, Admá y Seboyim. Y se apareció el Verbo de Yahweh a Abraham en la Llanura de la Visión ([5]) y estaba sentado a la puerta de su tienda en lo más fuerte del día, calentándose por la sangre de su circuncisión al calor del día.

([1]) M: «al tiempo que circuncidó».
([2]) M: «se circuncidó (= se circuncidaron) Abraham e Ismael».
([3]) Falta en el texto, añadido en el M.
([4]) M: «y los criados...».
([5]) M: «por lo que fue palabra de profecía de delante de Yahweh al justo Abraham diciendo: ... Y él» (estaba sentado...).

24 ואברהם בר תשעין ותשע שנין במגזר ליה בשר ערלתיה:
25 וישמעאל בריה בר תלת עשרה שנין במגזר ליה ית בשר ערלתה:
26 בזמן יומא דין גזר אברהם בשר ערלתה וישמעאל בריה:
27 [וכל אנשי] בייתיה תרבבת בייתיה זבינת כספא מן לוות בר עממין אתגזרו עמה:

חסולת פרשת לך לך

CAPUT XVIII

1 תלתא מלאכין אש[ת]לחו לוות אבונן אברהם בזימנא די גזר ית בשר ערלתה ותלתיהו[ן] אשתלחו לתלת מילין ארום לית אפשר לחד ממלאכי מרומא די ישתלח בידה יתיר מן חדה מילה מלאכא קדמאה ישתלח למבשרא לאבונן אברהם די שרה ילדה לה ית יצחק ומלאכה תניינה אשתלח למשיזבה ללוט מגו הפכתא ומלאכה תליתאה אשתלח למיפך סדם ועמורה אדמה וצבויים ואתגלי ממרי[ה] דיי על אברהם במשרי חזוה והוא הווה יתיב בתרע משכניה בתקפה דיומא מתחמם מן אדם גזירתיה במיח[ם] יומא:

24 בזמן די גזר ית [במגזר ... ית 25 || M בזמן די גזר [במגזר 24 || M אתגזר אברהם [גזר ... וישמעאל | M היך זמן יומא הדין [בזמן יומא דין 26 וש[מעאל] M || 27 [וכל אנשי] add M; < in textu | ומרבייני [תרבבת | M מן לוות [מן לוות] I; וזבינות M | זבינת [זבי]נא I.

18 1 למשתלחה [די ישתלח | I מן מלאכי [ממלאכי | N אשלחו [אש[ת]לחו M | דהא [די שרה ... יצחק | I אשתלח [ישתלח | M מלא חדה [חדה מילה | M הפכתא [מגו | I מן גו [למשיזבה | I לשיזבה [ילדת | I ילדת [ילדה | M שרה ילדה יצחק למיפך [למיפך cf 19, 21; למהפוך | M הופכתא [תליתייה | M תליתאה [ואתגלי ... והוא מן בגין כן הווה פתגם דנבו מן קדם יי׳ לוות אברהם צדיקיא | M למימר והוא [אדם ... יומא | M גזורתיה לתוקפה דיומא M.

2 Y levantó sus ojos y vio y he aquí tres ángeles en forma de hombres que estaban de pie cerca de él ([1]). Vio(los) y corrió a su encuentro desde la puerta de su tienda y les saludó según la costumbre de la tierra.
3 Y dijo: Suplico delante de ti, Yahweh: si, ahora, he encontrado gracia y favor en tu faz ([2]), no suba la Gloria ([3]) de tu Šekiná de junto a tu siervo.
4 Tomaré, por favor, un poco de agua y os lavaréis ([4]) vuestros pies; después refrescaos bajo el árbol.
5 Y yo tomaré un poco de alimento y reconfortad vuestros corazones y después podréis pasar adelante, pues por esto habéis pasado ([5]) junto a vuestro siervo a la hora de comer. Y dicen: Haz como has hablado.
6 Y apresuradamente fue ([6]) Abraham a la tienda, a Sara, y dijo: Apresúrate ([7]) y toma tres *seas* de harina fina, amasa y haz panes ázimos ([8]).
7 Y Abraham corrió a la vacada y cogió un ternero tierno y bueno y se lo dio al mozo que se apresuró ([9]) a prepararlo.
8 Y tomó cuajada y leche y el ternero que había preparado y se lo puso delante de ellos y él estaba de pie junto a ellos debajo del árbol y aparecían como comiendo y bebiendo.
9 Y le dijeron: ¿Dónde ([10]) está tu mujer, Sara? Y dijo: He aquí que está en la tienda.
10 Y dijo: Volveré a ti en esta hora y he aquí ([11]) que tu mujer, Sara, tendrá un hijo varón. Y Sara estaba oyendo en la puerta de la tienda e Ismael estaba en pie ([12]) escuchando detrás ([13]) de ella.

([1]) M: «... en pie ante él: uno de ellos iba a anunciar a Sara que pariría un hijo varón y otro de ellos iba a destruir a Sodoma y el otro de ellos iba a librar a Lot de la destrucción».
([2]) M: «delante de ti».
([3]) M: «por favor, (no) pase la Gloria».
([4]) M: «(un poco de) agua y lavad...».
([5]) M: «(por) eso habéis pasado, para justificar a vuestro siervo».
([6]) M: «y se apresuró».
([7]) M: «y apresúrate».
([8]) M: «(amása)los y haz pastelillos».
([9]) M: «y se apresuró».
([10]) M: «¿dónde?» (otra forma del adverbio).
([11]) M: «volveré junto a ti en este tiempo y he aquí que un hijo».
([12]) M: «de pie (detrás)».
([13]) M: «detrás de él».

2 ונטל עיינוהי וחמא והא תלתא מלאכין בדמות גברין קיימין עלוי וחמא ורהט לקדמותהון מן תרע משכנה ושאל בשלמהון כנימוס ארעא:
3 ואמר בבעו מן קדמך ייי אן כען אשכחת חן וחסד באפיך לא תסלק איקר שכינתך מעילווי עבדך:
4 אסב כען קליל מיא ואסחון רגלכון ואתקררו תחות אילנא:
5 ואסב קליל מזון וסעדו לבביכון ומן בתר כן תעברון ארום בגין כדין באישון שירותא עברתון על עבדכון ואמרין כן תעביד כמה דמלילתא:
6 ואוחי אברהם ואזיל למשכנא לות שרה ואמר אוחי וסבי תלת סאין קמח דסלת לושי ועבידי פטירין:
7 ולבקרותה רהט אברהם ונסב בר תורין רכיך וטב ויהב לרביה ואוחי למעבד יתיה:
8 ונסב ליבא וחלב ובר תוריה די עבד ושוי קדמיהון והוא הוה קיים עליהון תחות אילנא והוון מתחמין היך אכלין והיך שתין:
9 ואמרין ליה אן היא שרה אתתך ואמר הא היא במשכנא:
10 ואמר מחזר אחזר לוותך בשעתא הדא והא בר דכר לשרה אתתך ושר[ה] הוות שמעה בתרע משכנא וישמעאל הווה קיים מצית מן בתרה:

2 [קיימין עלוי | M מעתדין מעלווי וחמה יתהון ורהט [קיימין ... ורהט קיימין קודמוי חד מניהון הוה אזל למבשרא ית שרה דילדה בר דכר וחד מניהון הוה אזל למהפך ית סדום וחד מניהון הוה אזל למישזבא ית לוט מן גוא הפוכתא בבעו תעבר [תסלק איקר | M קדמיך [באפיך | M בבעו [כען 3 || M יקר [וסעדו 5 || M מים ושזיגו [מיא ואסחון | M יסב [אסב 4 || M כן עברתון למזכיי[ה] ית [כדין ... עבדכון | I ברם [בגין | M מן [ומן | M וסעודו כן תעביד היך [כן תעביד כמה דמלילתא | N באישתון [באישון | M עבד[כון] לושי ועבידי | M וזרז [אוחי | M וזרז [ואוחי אברהם 6 || M מה די מללת | M ולבקרת תורייה [ולבקרותה 7 || M [לושי] יתהון ועבידי עוגין [פטירין דע[בד] [די עבד | M לווי [ליבא 8 || M וזרז [ואוחי | M [לרב]יתה [לרביה [מחזר ... והא בר 10 || M הן [אן 9 || M קאם מעלוייהון [קיים עליהון | I [קיים מצית מן | N ושרת [ושר[ה] | M מחזור אזור לוותך בעידנא הדין והא ביר בתרוי [בתרה | I מבת[רה] [מן בתרה | M קאם מן M.

11 Y Abraham y Sara habían envejecido y entrado en días: había cesado ([1]) Sara de tener la regla como las mujeres.
12 Y se maravilló Sara en su corazón diciendo: Después de que he envejecido me será posible tornar a los días de mi juventud y tener embarazos siendo mi señor Abraham viejo.
13 Y dijo Yahweh ([2]) a Abraham: Ahora Sara se ha reído ([3]) diciendo: ¿Es que de verdad pariré siendo yo vieja?
14 ¿Es posible, por ventura, que ([4]) algo se oculte de delante de Dios? En este tiempo tornaré a ti, en esta hora, y Sara tendrá un hijo ([5]) varón.
15 Y negó Sara diciendo: No he reído ([6]). Porque tenía miedo. Y le dijo: No, cierto has reído ([7]).
16 Y los hombres se levantaron de allí y miraron atentamente en dirección de Sodoma y Abraham iba con ellos para acompañarlos.
17 Y dijo Yahweh por su Verbo: ¿Por ventura voy Yo a ocultar de Abraham, mi amigo, lo que voy a hacer? Dado que la ciudad de Sodoma está entre los dones que le he dado, es de justicia que no la destruya ([8]) hasta que le informe;
18 y Abraham se convertirá en pueblo grande y poderoso y por sus méritos serán benditos todos los pueblos de la tierra.

([1]) M: «cesó».
([2]) M: «el Verbo de Yahweh».
([3]) M: «ha negado».
([4]) M: «que delante de Yahweh haya deficiencia (necesidad, defecto)? A (este) tiempo volveré».
([5]) M: «un hijo».
([6]) M: «(no) he reído» (otro verbo).
([7]) M: «has reído» (otro verbo).
([8]) M: «(que no) la destruyamos» (= que no la destruya; 1.ª pers pl por 1.ª pers sing cf Odeberg II, 40).

11 ואברהם ושרה סאיבו ועלו ביומיא אתמנע מן למהווי לשרה אורח כנשיא:
12 ותמהת שרה בלבה למימר בתר דסאבית אפשר לי למחזר ליומי טליותי ולמהווי לי עדויין ורבוני אברהם סאב:
13 ואמר ייי לאברהם כען גחכת שרה למימר הא מן קושטא אלד ואנה סאבת:
14 הא אית אפשר דיתכסא מן קדם ייי פתגם לעידנא אחזור לוותך בשעתא הדא ולשרה בר דכר:
15 וכדבת שרה למימר לא גח[כ]ת ארום דחלא הוות ואמר לה לא ארום גחכת:
16 וקמו מתמן גובריא ודיקו כלפי סדום ואברהם אזל עמהון למלוויה יתהון:
17 וייי אמר בממריה הא מכס[ה] אנה מאברהם רחמי ית מה די עבד אנה הואיל וכרכה דסדם במתנתה דיהבת לה בדינה הוא דלא איפוך יתה עד זמן דאודע יתיה:
18 ואברהם מהוה יהוה לאמא רבה ותקיפה ויתברכון בזכוותא כל אומיא דארעא:

11 סאיבים עלו [סאיבו ועלו] M | M פסק [אתמנע] || 12 [דסאבית] כדבת [גחכת] M | ממריה דיי׳ [ייי] M || 13 עידוים [עדויין] M | די סא[בית] M | דאית קדם יי׳ מחסור [דיתכסא ... אחזור] M || 14 דקושטין [קושטא] M | ביר [בר] M | בעידנה הדין [בשעתא הדא] M | לזמנא אחזור [וכדבת] M || 15 דחלית וא[מר] [דחלא ... ואמר] M | דחכית M | וכדווות [גח[כ]ת] text גחכת; [גחכת] 2.° M || 16 מן תמן [מתמן] I | ואדיקו כל [ודיקו כלפי סדום] M | המכסה מכסו [הא מכס[ה] M || 17 הווה אול [אזל] M | קבל סד[ום] [מכס[ה]] text זמכסם; [מכסה] M | אנה עבד [עבד אנה] M | די יהבת [דיהבת] I | [בדינה] בדנה M | [איפוך] leg אהפוך; [leg נהפך] ניפך M; נָפִיךְ Nu | די אדע [דאודע] I || 18 ויתברכון בזכוותה כל אומה [ויתברכון ... אומיא] M | In fine hujus v incipit novus scrib [B] tum pro text tum pro variis lect M vel I.

19 Porque manifiesto es delante de mí (1) que ha de dar orden a sus hijos y a los hombres de su casa después de él y guardarán (= de que guarden) el camino de Yahweh haciendo la justicia y el derecho (2) a fin de que el Verbo de Yahweh traiga (3) sobre Abraham lo que con él habló.

20 Y dijo Yahweh (4): El clamor del pueblo (5) de Sodoma y Gomorra, ciertamente es grande y su pecado ciertamente se ha incrementado mucho.

21 Ea, me manifestaré y veré si según el clamor que ha subido ante mí, han hecho (necesario) el exterminio total. Ellos son pecadores y si piden hacer penitencia y esperan ellos en sus almas que sus obras malas no sean conocidas en mi presencia, he aquí que serán ante mí como si no las conociera.

22 Y los hombres se encaminaron desde allí y fueron a Sodoma y Abraham todavía estaba en pie pidiendo misericordia delante (6) de Yahweh.

23 Y se acercó Abraham y dijo: ¿Por ventura, en la ira, harás Tú desaparecer a los justos con los pecadores?

24 Acaso haya cincuenta justos en medio de la ciudad. ¿Por ventura en la ira (los) harás Tú desaparecer y no remitirás y perdonarás los pecados (7) del lugar por causa de los cincuenta inocentes que haya en medio de ella? (8)

25 Lejos de tu Presencia hacer tal cosa: hacer morir (9) al justo con el pecador. ¿Pues será el juicio del justo como el juicio del pecador? Lejos de tu Presencia hacer tal cosa. El juez de los jueces (10) de todos los habitantes de la tierra ¿no hará justicia? (11)

(1) M: «Yo conozco».
(2) M: «justicia y juicio».
(3) M: «para traer».
(4) M: «el Verbo de Yahweh».
(5) M: «el clamor de Sodoma».
(6) M: «en oración delante...».
(7) M: «(y no perdonarás) a la ciudad, por causa de...».
(8) M: «(cincuenta) justos que haya en medio de ella».
(9) M: «destruir».
(10) M: «el juez que juzga a todos».
(11) M: «(no practicará) este procedimiento judicial» (*o:* no aplicará) «esta sentencia».

19 ארום גלי הוא קדמיי מן בגלל די יפקד ית בנוי וית אנשי בייתיה בתרה ויטרון אורחא דיי למעבד צדקתה ודינא מן בגלל די ייתי ממריה דיי על אברהם ית מה די מלל עמה:

20 ואמר יי קבילתהון דעמא דסדם ועמרה ארום סגת וחובתהון ארום תקפת לחדה:

21 אתגלי כען ואחמי הא כקבילתיה דסלקת קדמיי כלייה עבדו גמירא אינון חייבין ואין בעין מעבד תתובה ומסכיין אינון בנפשתהון דלמא דלית עבדיהון בישייא גליין קדמי הא אינון קדמי כדלא ידעת:

22 וכיוונו מן תמן גבריא ואזלו לסדם ואברהם עד כען הוה קאם בעי רחמין מן קדם יי:

23 וקרב אברהם ואמר הא ברגז את משצייא זכייא עם חייבא:

24 מה דילמא דאית חמשין זכיין בגו קרתא הא ברגז את משצא ולא את שרי ושבק לחובין דאתרא מן בגלל חמישיתי זכיי די בגווה:

25 מחוס מן קדמיך מן למעבד פתגמא הדין לממתה זכייה עם חייבא ויהוי דינא דזכייא כדינא דחייבא מחוס מן קדמיך מן למעבד פתגמא הדין דיינא דדיינן כל דיירי ארעא לא יעבד דינא:

19 [אורחא] M | מן [בתרה] [בתרה] M | ידע אנה מן [גלי הוא קדמיי מן M | למייתייה [די ייתי] M | זכו וסדר דן מן [צדקתה ודינא מן M | [אור]חתה קבילת [קבילתהון דעמא דסדם] M | ממריה דיי' [ייי 20 || I דמלל [די מלל] N | בק' [כקבילתיה 21 || M תקפו [תקפת] M | וחוביהון [וחובתהון] M | סדם M | תתובה הא הנון קדמי [תתובה ... הא אינון קדמי 22 || M וכוינו [וכיוונו] leg? c M | [קאם ... קדם] M | לסדמה [לסדם] M | גובררייא [גבריא] I | מתמן [מן תמן] M || 23 [קאם?] בצלו ק[דם] M | משצי [משצייא] M | ברגוז [ברגז 24 || M שרי [את שרי] I | [משי]ציא [משיצא] M | ברגוז [ברגז] I | אית [דאית] M | הא צדיקייא [זכיי די בגווה] I | חמשין [חמישיתי] M | לקרתה מן [לחובין דאתרא מן קדמיך] M | הא מחוס [מחוס 25 || I דבגו[וה] [די בגווה] M | דאית בגווה 1.º, 2.º] I 1.º, 2.º | מן למעבד [עבד] 1.º, 2.º] I למ[עבד 1.º, 2.º | [לממתה] M | כסדר דנה דזכייה כחייבה הא מחוס [דינא ... מחוס M | למשצייה [כדינא] M | דיינה ددאן כל [דיינא דדיינן כל I | די[נא] [יעבד] סדר [יעבד דינא M דנה הדן.

26 Y dijo Yahweh ([1]): Si encuentro en Sodoma cincuenta justos en medio de la ciudad remitiré y perdonaré a todos los pecadores del lugar por causa de ellos ([2]).
27 Y respondió Abraham y dijo: He aquí que ahora he empezado a hablar delante de Yahweh siendo yo polvo y ceniza.
28 Quizá faltarán de cincuenta justos cinco, ¿acaso Tú vas a hacer desaparecer ([3]) por cinco toda la ciudad? Y dijo: No la haré desaparecer ([4]) ([5]) si encuentro ([6]) allí cuarenta y cinco.
29 Y volvió a hablar con él y dijo: Quizá se encuentren allí cuarenta. Y dijo: No (la) destruiré por causa de los cuarenta justos.
30 Y dijo: Por favor, no se acrezca la ira de Yahweh y hablaré: Quizá se encuentren allí treinta. Y dijo: No destruiré si encuentro ([7]) allí treinta.
31 Y dijo: He aquí que ahora he empezado a hablar delante de Yahweh: Quizá se encontrarán allí veinte. Y dijo: No la haré desaparecer ([8]) por causa de los veinte justos.
32 Y dijo: Por favor, no se acrezca la ira de Yahweh y hablaré aún esta vez: Quizá se encontrarán allí diez. Y dijo: No destruiré a causa de los diez ([9]).
33 Y subió la Gloria de la Šekiná de Yahweh cuando terminó de hablar con Abraham. Y Abraham volvió a su lugar.

([1]) M: «el Verbo de Yahweh: si se encuentra(n)».
([2]) M: «Yo remitiré y perdonaré a la ciudad por sus méritos».
([3]) M: «¿destruirás Tú?»
([4]) M: «Yo no la destruiré».
([5]) I: «(no) será destruida».
([6]) M: «si se encuentra(n)».
([7]) I: «si encuentran» (= se encuentran).
([8]) M: «Yo no destruiré por causa de...».
([9]) M: «Yo no destruiré si se encuentra(n) allí diez».

26 ואמר ייי אם אשכח בסדם חמשין זכיין בגו קרתא ואשרי ואשבוק לכל חייבוי דאתרה בגללהון:
27 וענה אברהם ואמר הא כען שריית למללא קדם ייי ואנה עפר וקטם:
28 מה דילמא יחסרון חמשתי זכיי חמשה הא משיצא את בגלל חמשה ית כל קרתא ואמר לא אשיצא אם אשכח תמן ארבעין וחמשה:
29 ואוסף תוב למתמללה עימיה ואמר מה דילמא דישתכחון תמן ארבעין ואמר לא אשיצא בגלל ארבעין זכיין:
30 ואמר לא כען יתקף רוגזא דייי ואמלל מה דילמה אם ישתכחון תמן תלתין ואמר לא אשיצא אן אשכחת תמן תלתין:
31 ואמר הא כען שרית למללה קדם ייי מה דילמה דישתכחון תמן עשרין ואמר לא אשיצא בגלל עשרין זכיין:
32 ואמר לא כען אתקף רוגז[א] דייי ואמלל לחוד זמנא הדין מה דילמה ישתכחון תמן עשרה ואמר לא אשיצא בגלל עשרה:
33 ואסתלקת איקר שכינתיה דייי כד אשלם למממללא עם אברהם ואברהם חזר לאתריה:

ואשרי ... | M צדיקין [זכיין | M מימריה דיי׳ הא אשתכח [ייי אם אשכח 26
[ואמר ... שריית 27 || M הא אנה שרי ושבק לקרתה בזכוותהון [בגללהון
| M את מחבל [משיצא את | M הא [מה 28 || M למימר הא אנה שרי
[אם אשכח | I אשתצי [אשיצא | M לית אנה מחבל [לא אשיצא | M מן [את
| M הא [מה | M עוד למממללה [תוב למתמללה 29 || M אין אשתכח
דילמה | M לא בבעו יתקוף [לא כען יתקף 30 || M יש[תכחון] [דישתכחון
אנה [שרית 31 || I דישכחון [אן אשכחת | I דיש[תכחון] [אם ישתכחון
לית אנה [לא אשיצא בגלל | M יש[תכחון] [דישתכחון | M הא [מה | M שריית
מה | M הדה זמנא [זמנא הדין | M בבעו [כען 32 || M מחבל מן בגלל
לית אנה מחבל [לא אשיצא בגלל עשרה | M הא יש[תכחון] [דילמה ישתכחון
כיון דאש[לם] [כד אשלם | M יקר [איקר 33 || M אין אישתכח תמן עשרה
M. למללא [לממללא | M

CAPÍTULO XIX

1 Y entraron ([1]) los dos ángeles en Sodoma, al atardecer, y Lot estaba sentado a la puerta ([2]) de Sodoma, y los vio Lot y corrió a su encuentro y los saludó según la costumbre del país.
2 Y dijo: Por favor, señores míos, llegad, por favor, a la casa de vuestro siervo y pasad la noche y lavad vuestros pies y madrugaréis y seguiréis vuestro camino ([3]). Y le dicen: No, pues pernoctaremos en la plaza de la ciudad.
3 Y les presionó mucho y se volvieron con él y entraron ([4]) en su casa y les hizo una comida y coció panes ázimos y comieron.
4 Aún no se habían dormido ([5]), cuando la población de la ciudad —la población de Sodoma— rodearon su casa, desde los jóvenes hasta los viejos, todo el pueblo de un solo lado.
5 Y llamaron a Lot y dícenle: ¿Dónde están los hombres venidos a ti esta noche? Sácanoslos y los conoceremos.
6 Y salió (Lot) a ellos, afuera ([6]) y cerró la puerta tras sí.
7 Y dijo: Por favor, hermanos míos, no obréis mal.
8 Por favor, he aquí que tengo dos hijas que no conocen varón; os las sacaré, pues, y hacedlas lo que sean bien ([7]) a vuestra faz; sólo no hagáis nada a estos hombres porque por esto ([8]) vinieron a pasar la noche a la sombra de mi tejado.

([1]) M: «y vinieron».
([2]) M: «a la puerta» (*πύλη*).
([3]) M: «(os levantaréis) en la mañana e iréis en paz a vuestras tiendas».
([4]) M: «Y les hizo una comida y ellos hacían como si comiesen y como si bebiesen».
([5]) M: «(no) se habían acostado».
([6]) M: + «de la puerta».
([7]) M: «... y recto ante vosotros; sólo (a estos) hombres...».
([8]) M: «nada malo porque por esto...».

CAPUT XIX

1 ועלו תרין מלאכיה לסדם ברמשא ולוט הוה יתיב בתרעא דסדם ו[ח]מא יתהון לוט ורהט לקדמותהון ושאיל בשלמהון בנימוס ארעא:
2 ואמר בבעו מנכון רבוניי מטון כען לביתיה דעבדכון ואביתון ואסחון רגליכון ותקדמון ותזלון לארחכון ואמרין ליה לא ארום ברחובא דקרתא נבית:
3 ודחק עליהון לחדא וסטון לוותיה ועלו לגו ביתה ועבד להון שרו ופטירין אפה ואכלו:
4 קדם עד לא דמכו ועמא דקרתא עמא דסדם אקיפו על ביתיה מן עולימיהון ועד סביהון כל עמא מן סטר חד:
5 וקרון ללוט ואמרין ליה אן אנון גובריא די אתון לוותך בליליא אפיק יתהון לוותן ונחכם יתהון:
6 ונפק לוותהון לברא ותרעא טרד בתרה:
7 ואמר לא כען אחי תבאשון:
8 הא כען לי תרתין בנן דלא חכמן גבר אפיק כען יתהון לוותכון ועבדו להון מה דשפר באפיכון לחוד לגבריא אלין לא תעבדון פתגם ארום בגין אתון למיבתא בטל שריתי:

19 1 ועלו ‖ M ואתון [ועלו] [לסדם] M ב[סדם] M | [בתרעא] + M בפילי | ואביתו [ואביתון ואסחון] M לביתה [לביתיה] 2 ‖ text [ו[ח]מא יתמא; ‖ M וסחון [ותזלון] M בצפרא ותזלון בשלום למשכניכון [ברחובא ... נבית] M בהון [עליהון] 3 ‖ M בפלטיות קרתא נבית ועלו לגו ביתה ועבד ... | M: sed prob ועבד להון שירו והנון מתחמיין היך אכלין והיך שתין [ואכלו M incipit post ועלו לגו ביתה ‖ 4 דמכו [ישכבון] M עמא [עמיה] M | M ליילייה הדין [בליליא] I דא[תון] [די אתון] 5 ‖ I מסט[ר] [מן סטר] [לברא] + M מן תרעא [בתרה] M מן [בתרה] M ‖ 8 גבר ... [דלא] [להון יתהון] M אית די לא חכימן תשמיש דגבר [באפיכון] c Ps להין יתהין? leg | [פתגם ... בגין] M האליין [אלין] M ותקן קודמיכון לחוד לגוברייה [... לגבריא] M כל מן דעם ביש ארום מן בגין כדן.

9 Y dicen: Apártate allá. Y dicen: ¡Uno venido a habitar entre nosotros y he aquí que pide ser juez de nuestros juicios! Ahora te vamos a molestar a ti más que a ellos; y apretaron mucho al hombre, a Lot, y se aproximaron para romper la puerta.
10 Pero los hombres alargaron sus manos e introdujeron a Lot con ellos en la casa y cerraron la puerta.
11 E hirieron con ceguera ([1]) a los hombres que estaban a la puerta de la casa desde los jovencitos a los viejos, y se esforzaban por encontrar la puerta de la casa y no encontraban la puerta.
12 Y dicen los hombres a Lot: Desde este momento ¿qué tienes aquí? ([2]) Saca del lugar a tu yerno y a tus hijos y a tus hijas y todo lo que tienes en la ciudad.
13 Porque nosotros vamos a destruir este lugar porque se ha multiplicado su clamor (= el clamor contra ella) delante de Yahweh y nos ha enviado (Yahweh) ([3]) a destruirlo ([4]).
14 Y Lot salió y habló con sus yernos, desposados con sus hijas, y dijo: Levantaos, salid de este lugar porque Yahweh ([5]) va a destruir la ciudad. Y fue como si bromeara a los ojos de sus yernos.
15 Y al tiempo de subir el alba, los ángeles agarraron a Lot diciendo: Levántate, toma ([6]) a tu mujer y a tus dos hijas que están presentes para que no seas aniquilado por los pecados de la ciudad ([7]).
16 Y retardándose, los hombres cogieron sus manos, las manos de su mujer y las manos de sus dos hijas, por haber delante de Yahweh compasión de él, y le sacaron y le pusieron fuera de la ciudad.

([1]) M: «con ofuscación desde sus jóvenes hasta...».
([2]) M: «Ya, ¿qué tienes aquí? Yernos...».
([3]) I: «Yahweh»; falta en el texto. M: «el Verbo de Yahweh».
([4]) M: «a destruir(lo)».
([5]) M: «el Verbo de Yahweh».
([6]) M: «toma» (otro verbo).
([7]) M: «éstas que están presentes para que no seas aniquilado por los pecados de la ciudad».

9 ואמרין קרב להל ואמרין האחד אתא למתותבא בינינן והא הוא בעי למהוי דין דינין כדון נבאש לך יתיר מנהון ודחקו בגוברא בלוט לחדה וקרבו למתבר תרעא:
10 ופשטו גובריא ית ידיהון ואעילי ית לוט לוותהון לביתה ויתרעא טרדו:
11 ויתגובריא די בתרע ביתה מחון בסידוריה מדקיקיהון עד סביהון והוון לעין משכחא תרע ביתה ולא משכחין תרעא:
12 ואמרין גבריא ללוט מן כדון מה אית לך הכה חתנך ובניך ובנותיך וכל מה דאית לך בקרתא אפק מן א[תר]ה:
13 ארום מחבלין אנן ית א[תר]א הדין ארום סגת קבלתהון קדם ייי ושלח יתן [ייי] למשיציא יתה:
14 ונפק לוט ומלל עם חתנוי נסבי בנתיה ואמר קומו פוקו מן א[תר]א הדין ארום מחבל ייי ית קרתא והוה כמגחך באפיה חתנוי:
15 וכאשון מסק עמוד שחרא ואתוקפו מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אתתך ויתתרתין בנתך דאשכחן דלא תשתיצא בחובי דקרתא:
16 ואשתהי ואתוקפו גבריא בידוהי ובידיה דאיתתיה וביד תרתין בנתיה במחוס מן קדם ייי עלוי ואפקו יתה ואצנעו יתיה לבר מן קרתא:

9 דין | M למתותבבה [leg ′תבה] בינינן ולמהווי [למתותבא ... למהוי | M דאין דינין כדון נבעש לך מנהון לך מנהון ודחפון בגברא [... בגובריא | M בגובריא; N | למתבור [למתבר M. Incipit novus scriba [C] pro variis lect || 11 דאית [די] M | בסידוריה [בסנווריה leg? vel בחיורוריא | והוון לעין משכחא M | בחרבייא מן עולמיהון ועד [בסידוריה מדקיקיהון עד עוד מאן אית לך [מן כדון ... חתנך 12 || M ולעין למשכחה תרעא [תרע הכא חתנין M | ובנותיך [ובנתיך leg c M | א[תר]א ארתא [א]N; id vv 13. 14 || 13 יתן [למשי]צא [למשיציא M | ממריה דיי′ ;ייי + I למחבלה; M || 14 נסבי [leg נסובי [נסיבי M | ממריה דיי′ [ייי M || 15 למסוק [מסק M | אילין דאשכחן דלא תסתפי בחובי קרתא [דאשכחן ... דקרתא | M סב [דבר M || 16 ובידיה דאיתתיה [ובידוהי | M גובריא [גבריא | I [בי]דיה [בידוהי M | כד הוה מחוס מן [במחוס מן M.

17 Y cuando los sacaban fuera, dijo: Ponte a salvo por tu vida; no mires atrás y no te quedes en toda la llanura; sálvate (1) en el monte para que no perezcas.
18 Y Lot les dijo: Esperad, por favor (2), un momentito hasta que implore misericordia de delante de Yahweh.
19 Mira, te ruego (3), tu siervo ha encontrado gracia y piedad delante de ti (4) y has incrementado tu piedad que has hecho conmigo haciendo que perdure mi vida; pero yo no puedo ponerme a salvo en el monte de modo que no me alcance el mal y muera.
20 Por favor, he aquí esta ciudad cercana para huir a ella; está próxima (5). Por favor, voy a ponerme a salvo en ella. ¿No es pequeña? Y perdure mi vida.
21 Y le dijo: Mira, he tenido acepción de tu persona también en esta cosa de no destruir la ciudad de que (6) has hablado.
22 Apresúrate (7) a ponerte a salvo allí, porque no podré hacer nada hasta que entres allí. Por eso llamó a la ciudad Sóar.
23 El sol bajaba (8) sobre la tierra cuando Lot entraba en Sóar.
24 Y el Verbo de Yahweh hizo descender sobre Sodoma y sobre Gomorra azufre y fuego de delante de Yahweh, de los cielos.
25 Y destruyó estas ciudades y toda la llanura y todos los habitantes de la ciudad y las plantas de la tierra.

(1) M: «huye».
(2) M: «aquí» (*o:* «ahora»).
(3) M: «por favor».
(4) M: «a tus ojos».
(5) M: «es pequeña».
(6) M: «como...».
(7) M: «date prisa».
(8) M: «brillaba» (*o bien:* «que descendía»).

17 והוה כד אפקו יתהון לברא ואמר אשתיזב על נפשך לא תסתכל לבתרך ולא תקום בכל משרא לטורא אשתיזב דלא תסתפי:
18 ואמר לוט להון אמתינו כען קליל זעיר עד זמן דנבעי רחמין מן קדם ייי:
19 הא כען אשכח עבדך חן וחסד קדמך ותוקפת חסדך די עבדת עמי למקימה ית נפשי ואנא לית אוכל למשתיזבא לטורא דלא תארע יתי בישתא ואמות:
20 הא כען קרתא הדה קריבה למערק לתמן והיא קריבה אשתיזב כען לתמן הלא זעירא היא ותתקיים נפשי:
21 ואמר ליה הא נסבית לך אפי[ך] אף לפתגמא הדין דלא מיפך ית קרתא די מללתא:
22 אוחי אשתיזב לתמן ארום לא אוכל למעבד פתגם עד זמן דתיעול לתמן בגין כדין קרא שמה דקרתא זער:
23 שמשא נחת על ארעא ולוט על לזער:
24 וממריה דיי אחת על סדם ועל עמרה גפרית ואשא מן קדם ייי מן שמיא:
25 והפך ית קרייתא האילין ית כל משרה וית כל דייריה דקרתא וצמחוי דארעא:

17 M || ערוק [אשתיזב | M מן בתרך [לבתרך | M כיון דאפ[קו] [כד אפקו
18 ותוקף [ותוקפת | M בעינך [קדמך | M בבעו [כען || M הכא [כען
19 למשיזבא [למשתיזבא | M לית אנא יכיל [לית אוכל | M לקיימה [למקימה | M קריבה | I [למע]רוק [למערק | M בבעו [כען
20 M || יארע [תארע | M קבלית ית סבר אפך [נסבית ... לפתגמא
21 M || לי [נפשי | M זעירא [זעירא] 2.º | M לחוד בפתגמא | M [אפי[ך] text מיפך] cf 18, 1; למהפוך [די
22 M || היך מה די לית אנא יכיל [לא אוכל למעבד | M זריז [אוחי
23 M || כן [כדין | M תמן מן בגין [לתמן בגין | I אכול [אוכל | M למ[עבד]
24 M || דנחת [נחת
25 I || לוות [קדם | M קדם ייי [מן קדם ייי | M האיליין [האילין | M [ד]קרייתה וצמחה [וצמחוי.

26 Y porque la mujer de Lot era de las hijas de los sodomitas miró para atrás para ver qué sería el fin de la casa de su padre y he aquí que quedó columna de sal hasta el día en que resuciten ([1]) los muertos.
27 Y Abraham se dirigió de buena mañana al lugar en el que estuvo y oró (= orando) delante ([2]) de Yahweh.
28 Y miró atentamente en dirección de Sodoma y en dirección de Gomorra y en dirección del campo de la Llanura y vio y he aquí que subía (= y vio que subía) la humareda ([3]) de la tierra como la humareda del humo del horno.
29 Y cuando Yahweh destruyó ([4]) las ciudades de la Llanura, Yahweh ([5]) en sus buenas misericordias se acordó de Abraham y sacó a Lot de en medio de la destrucción cuando destruyó las ciudades en las que Lot habitaba.
30 Y Lot subió de Sóar. Y habitó él y sus dos hijas en una cueva (*corregir:* «en el monte»); porque temía morar en Sóar. Y habitó él y sus dos hijas en una cueva.
31 Y dijo la mayor a la más pequeña: Nuestro padre es viejo y en la tierra no hay varón para entrar a nosotras como es la costumbre de toda ([6]) la tierra.
32 Ven y hagamos beber vino a nuestro padre y tengamos relaciones con él ([7]) y suscitemos hijos ([8]) de nuestro padre.
33 Y dieron a beber vino a su padre en aquella noche; y entró ([9]) la mayor y tuvo relaciones con su padre y él no lo supo ni en el acostarse ella ni en el levantarse.
34 Y al día siguiente dijo la mayor a la pequeña: He aquí que ayer noche tuve relaciones con nuestro padre; démosle también esta noche vino y entra y ten relaciones con él y suscitemos hijos de nuestro padre.

([1]) M: «de la resurrección de...».
([2]) M: «donde (estuvo) en oración delante de...».
([3]) M: «el humo».
([4]) M: «en el tiempo en que destruyó el Verbo de Yahweh».
([5]) M: «el Verbo de Yahweh».
([6]) M: «para cohabitar con vosotras según la costumbre de toda (la tierra)».
([7]) M: «y cohabitemos».
([8]) M: «descendencia de hijos».
([9]) M: «y vino (la mayor)».

26 ועל דהות אתתה דלוט מן בנתהון דסדומיא אסתכלת לבתרה למחמי מה יהווי בסופה דבייתיה דאבוה והא היא קיימא עמוד דמלח עד זמן דייחון מיתייא:
27 ואקדם אברהם בצפרא לאתרא דקם וצלי תמן קדם ייי:
28 ואדיק כלפי סדם וכלפי עמרה וכלפי ארעא משרה וחמה והא סליק קיטורא דארעא כקיטור תננא דאתונא:
29 והווה כד שיציא ייי ית קרוי משרה ואדכר ייי ברחמוי טביא ית אברהם ושלח ית לוט מן גוא הפכתא כדי הפך ית קרייתא די שרא בהון לוט:
30 וסלק לוט מן זער ושרא במערתא [?] הוא ותרתין בנתה עמיה ארום דחל למשרי בזער ושרה במערתא הוא ותרתין בנתה:
31 ואמרת רבתא לזערתא אבונן סב וגבר לית בארעא למיעול לוותן כאורח כל ארעא:
32 אתוי ונשקי ית אבונן חמר ונשמש עמה ונקים מן אבונן בנין:
33 ואשקיין ית אבוהון חמר בליליא [ה]הוא ועלת רבתא ושמישת עם אבוה ולא ידע ב[מ]דמכה ובמקמה:
34 והווה מן יומא דבתר[ה] ואמרת רבתא לזעירתא הא שמשת ברמשא עם אבא נשקי יתיה חמר אף ליליא הדין ועולי ושמש עמה ונקיים מן אבונן בנין:

26 ואתתה דלוט על דהות מן עמה דסדם אסתכלת מן [ועל דהות ... דאבוה
דקם 27 || M תחיית [דייחון | M בתרה למחמי מה יהוי בסוף בייתיה דא[בוה]
כלפי סדם ... ארעא 28 || M תמן בצלו קד[ם] [וצלי תמן קדם | I די [קם]
קיטורא | ארע leg prob [ארעא | M כלוקבל סדום ועמורה כלוקבל [ארעא]
בזמן דחבל מימריה [כד שיציא ייי 29 || M תנן אתונה [תננא דאתונא | M תננה
כדי הפך | I כד [כדי | M מימריה דיי׳ 2.º ייי [קרוי | M קוריי ;I קרי [קרוי | M דיי׳
|| M מזעיר [מן זער 30 || M [די] הוה שרי ;I דשרא [די שרא | M בזמן דהפך
| I [למי]על [למיעול 31 || prob leg בטורא c TM Ps et O במערתא 1.º]
ונשמש | M אתיי [אתוי 32 || M למיזדמנה לוותן כנימוס כל [למיעול ... כל
| M ואשקן [ואשקיין 33 || M זרע בנין [בנין | I מא[בונן] [מן אבונן | M ונודמנה
בדמכה [ב[מ]דמכה | M ואיזדמנת [ושמישת | M ואתת [ועלת | N הוא [ה]הוא
[ו]אודמני [ושמש ... מן | M אוף [אף | M אודמנת [שמשת 34 || cf v 35 N;
ושמשי c Ps. | M לוותה ונקיימה מן [ושמש leg prob

35 Y también aquella noche dieron a beber vino a su padre y levantándose la pequeña vino y tuvo relaciones con él ([1]) y él no lo supo ni en el acostarse ella ni en el levantarse.
36 Y las dos hijas de Lot quedaron embarazadas de su padre.
37 Y la mayor parió un hijo y le llamó Moab: es el padre, el padre de los moabitas hasta el día de hoy.
38 Y también la menor parió un hijo ([2]) y llamóle Bar Ammí (= Hijo de mi pueblo): él es el padre de los ammonitas hasta el tiempo de hoy.

CAPÍTULO XX

1 Y Abraham trasladóse de allí a la tierra del sur y habitó entre Reqem y Halusah y moró en Gerar.
2 Y Abraham dijo respecto a su mujer Sara: Es mi hermana. Y Abimélek, rey de Gerar ([3]), despachó unos enviados y tomó a Sara.
3 Y se apareció el Verbo de Yahweh a Abimélek en el sueño, de noche, y le dijo: He aquí que estás para morir por causa de la mujer que has tomado, pues está casada ([4]).
4 Y Abimélek no se había acercado ([5]) a ella y dijo: Te ruego por la misericordia de delante de ti, Yahweh, ¿gente inocente, en justicia también será matada? ([6])
5 ¿No me dijo él: es mi hermana; y ella dijo: es mi hermano? Hice esto con pureza de mi corazón y con rectitud de manos (*lit.*: mis [manos]).

([1]) M: «y cohabitó con su padre».
([2]) M: «un hijo».
([3]) M: «de Erar *(sic)* y tomó a...».
([4]) M: «pues es mujer casada».
([5]) M: «(no) había cohabitado».
([6]) M: Parte de la variante ha sido borrada.

35 ואשקיין אף בליליא ההוא ית אבוהון חמר וקמת זעיראתא ושמשת עמה ולא ידע במדמכה ובמקמה:
36 ועברין תרתין בנתיה דלוט מן אבוהון:
37 וילידת רבתא בר וקרת שמה מואב הוא אבי אבוהון דמואביה עד זמן יומא הדין:
38 וזעירתא אף היא ילידת בר וקראת שמה בר עמי הוא אבוהון דבני עמוניי עד זמן יומא הדין:

CAPUT XX

1 ונטל מן תמן אברהם לארעא דרומא ושרא בין רקם ובין חלוצה ואתותב בגרר:
2 ואמר אברהם על עסק שרה אתתיה אחתי היא ושלח אבימלך מלכא דגרר ודבר ית שרה:
3 ואיתגלי מימריה דיי על אבימלך בחלמא בליליא ואמר ליה הא את מאית על אתתה דנסבת דהיא נסיבת גבר:
4 ואבימלך לא קרב לוותה ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי לחוד עמ[ה] זכיי בדינא אתקטל:
5 הלא הוא אמר לי אחתי היא והיא אמרת אחי הוא בתמימות לבי ובקשיטות כפי ידי עבדת דא:

35 ואשקיין ... ובמקמה M | וקמתה [וקמת] M | [אבו]הן sic c Ps et v 36, [אבוהון] M | לחוד [אף] M | ועברי; I [ועב]רן [ועברין] 36 || M ואזדמינת עם אבוה [ושמשת עמה] M | דמואבי [דמואביה] M | ביר [בר] 37 || I [מן אבו]הן; I מא[בוהון] [מן אבוהון] M | עמונאי [עמוניי] I | ית [שמה] M | ביר [בר] M | לחוד [אף] 38 || M.
20 1 I [את]תיה [אחתי] 2 || M לארע [לארעא] I | מת[מן] [מן תמן] דהיא ... גבר N | ואיתגליה [ואיתגלי] 3 || M דערר ונסב ית [דגרר ודבר ית קודמיך [קדמך ... אתקטל M | אודמן [קרב] 4 || M והיא אתת נסיבת גבר text prob [עמ[ה] M | יי הוא [rasum] לה למיזכי בדינא ה[rasum] מתקטיל legit עמם || 5 והיא + [לחוד היא M | כף [כפי M | הדה [דא M.

6 Y díjole el Verbo de Yahweh en el sueño: También delante de mí es manifiesto ([1]) que hiciste esto con pureza de tu corazón y también Yo te retuve ([2]) de pecar delante de mí; por esto no te di poder para acercarte a ella ([3]).
7 Y ahora, devuelve la mujer del varón pues es un profeta y orará por ti y vivirás y si no la devuelves sabe que morirás: Abimélek con todo lo que tiene (TM: «y todo lo que tienes»).
8 Y se levantó Abimélek de buena mañana y llamó a todos sus jefes ([4]) y les habló estas ([5]) palabras en sus oídos y los hombres se atemorizaron mucho.
9 Y Abimélek llamó a Abraham y le dijo: ¿Qué nos has hecho? ¿Y qué he pecado yo ([6]) contra ti que has traído contra mí y contra mi reino grandes pecados? Acciones que no está bien hacerlas has hecho conmigo.
10 Y dijo Abimélek a Abraham: ¿Qué tenías en vista que hiciste esto?
11 Y dijo Abraham: Pues me dije: Sólo que no haya sido dado el temor de Yahweh en este lugar, y me matarán por cuestión de Sara mi mujer.
12 Pero también, a la verdad, es mi hermana: es hija de mi padre pero no hija de mi madre; y ha venido a ser mi mujer.
13 Y cuando las naciones quisieron desviarme a mí en pos de sus ídolos y el Verbo de Yahweh tomóme ([7]) de casa de mi padre, le dije: Este será el favor que me has de hacer: en todo lugar a donde vayamos, di, por favor, acerca de mí: es mi hermano.
14 Y Abimélek tomó ganado menor y mayor, esclavos y esclavas y dió(lo) a Abraham y le mostró ([8]) a su mujer Sara.

([1]) M: «sé».
([2]) M: «esto: Yo también impedí...».
([3]) M: «de pecar ante mí; por esto no te dejé cohabitar (con ella)».
([4]) M: «sus servidores».
([5]) I: «todas (estas)...».
([6]) M: «¿Qué es lo que nos has hecho y qué hemos pecado?»
([7]) En el texto «tomóle».
([8]) M: «y le devolvió». Probablemente también en el texto de Neofiti hay que leer «y le devolvió» (*ḥzr*).

6 ואמר לה ממריה דיי בחלמא אף אנא גלי קדמיי ארום בתמימות לבך עבדת דא ואתחס[כ]ת אף אנא יתך מלמחטי קדמי בגין כד[י]ן לא יהבית לך רשו למקרב לוותה:
7 וכדון חזור אתתיה דגברא ארום נביא הוא ויצלי עליך ותחי ואין לית את מחזיר יתה דע ארום ממת תמות אבימלך וכל מה די ליה:
8 ואקדם אבימלך בצפרא וקרא לכל שלטוי ומלל ית פתגמיא האלין במשמעהון ודחילו גבריא לחודא:
9 וקרא אבימלך לאברהם ואמ[ר] ליה מה עבדת לנא ומה חטאנא לך ארום אייתת עלי ועל מלכותי חובין רברבין עבדין דלא כשרין למתעבדא עבדת עמי:
10 ואמר אבימלך לאברהם מה חמית ארום עבדת ית פתגמא הדין:
11 ואמר אברהם ארום אמרית לחוד לית דחלתה דיי יהיבה באתרא הדין וקטלין יתי על עסק שרה אתתי:
12 ולחוד מן קושטא אחתי ברתה דאבה היא לחוד לא ברתה דאמה והוות לי לאיתה:
13 והוה כד בעין עממיא [לאטעאה] יתי בתר טעוותהון וממרה דיי דבר יתי מן ביתה דאבה ואמרית לה דן חסדיך די תעבד[י]ן עמי לכל אתר די נעול לתמן אמרי כען עלי אחי הוא:
14 ונסב אבימלך ען ותורין ועבדין ואמהן ויהב לאברהם וחוי לה ית שרה אתתיה:

6 הדא ומנעית אוף [דא ... אף אנא | M ידעית [גלי קדמיי | M לחוד [אף
מן למיחטי קודמי [מלמחטי ... למקרב | N ואתחסבת [ואתחס[כ]ת | M א[נא]
|| M לאזדמנא [למקרב | N כדון [כד[י]ן | M מן בגין כן לא שבקית יתך למזדמנא
7 || M דאית + [מה | M ממות [ממת | M נבא [נביא | M וכדו חזר [וכדון חזור
8 || M גובריה [גברי | M האיליין [האלין | I כל + [ית | M עבדוי [שלטוי
9 חובה [חובין רברבין | M היא דא דעבדת לנו ומה חטינן [עבדת ... חטאנא
קושטא ... 12 || M ויקטלון [וקטלין 11 || I עובדין [עבדין | M רבה
כד ... 13 || M דאימיה [דאמה | M דקושטין אחותי בר[תה] [ברתה
[לאטעאה] | I יבעון [בעין | M כיון דבעון אומיא דארעא לא׳ [לאטעאה]
erasum a censore; עוא[לאט] I | ממ[רה] [וממרה | I יתי [יתיה N; leg יתי c M |
|| M אמורי בבעו אחי [אמרי כען עלי אחי | N תעבדון sic leg c M; תעבד[י]ן
14 וחוי לה] prob emend וחזר ליה; וחזר לה M.

15 Y díjole Abimélek: He aquí delante de ti mi tierra; habita en donde te parezca bien.
16 Y dijo a Sara: He aquí que he dado mil siclos (1) de plata a tu hermano; mira, esa plata se te da como presente por haber sido escondida una noche sólo de los ojos del justo y de todos los que estaban contigo y sobre todo has sido justificada. Pero si diera (2) todo lo que tengo no sería yo digno de que el justo Abraham sepa que no te he conocido (3).
17 Y oró Abraham delante de Yahweh y Yahweh curó a Abimélek, a su mujer y a sus esclavas y tuvieron hijos.
18 Porque Yahweh (4) había cerrado completamente toda matriz (*lit.*: abertura del vientre) (5) en la casa de Abimélek por causa de Sara, esposa de Abraham.

CAPÍTULO XXI

1 Y Yahweh se acordó, por sus buenas misericordias (= en su bondad misericordiosa), de Sara conforme había dicho y Yahweh hizo signos (6) con Sara conforme había hablado.
2 Y Sara quedó embarazada y parió a Abraham un hijo en el tiempo de su ancianidad, en el tiempo que le había hablado Yahweh (7).
3 Y Abraham llamó a su hijo que le había nacido —que le parió Sara— Isaac.
4 Y Abraham circuncidó a su hijo Isaac cuando tuvo ocho días, conforme a lo que le había mandado Yahweh (4).
5 Y Abraham tenía cien años al tiempo (8) en que le nació su hijo Isaac.

(1) M: «*zuzín* de siclos».
(2) M: «el justo Abraham una noche y de todo lo que está conmigo (*leer*: «contigo?») y sobre todo he sido justificado. He aquí que he dado estas cosas»; pero probablemente «estas cosas» es error de copista por «si»: «he aquí que si diera».
(3) I: «(no) me he acercado a ti».
(4) M: «el Verbo de Yahweh».
(5) M: «(todas) las membranas (de la matriz)».
(6) Milagros.
(7) M: «un hijo de la ancianidad en el tiempo que habló con él el Verbo de Yahweh».
(8) I: «cuando le nació».

15 ואמר אבימלך הא ארעי קדמיך מה דשפר באפך שרי:
16 ולשרה אמר הא יהבית אלף דסלעין דכסף לאחוך הא כספה ההוא יהיב ליך מתנה על די אתכסית ברם מן עיינוי דצדיקא ליליא חד ולכל מאן דהוה עמיך ועל כולא אתווכחת ברם אילו יהבת כל מה די לי לא הוינה כמסת דידע אברהם צדיקה דלא חכמת יתך:
17 וצלי אברהם קדם ייי ואסי ייי ית אבימלך וית אתתיה ואמהתא וילדו:
18 ארום מטרוד טרד ייי בעד כל פתחי ילדה לביתה דאבימלך על עסק שרה אתתה דאברהם:

CAPUT XXI

1 וייי אדכר ברחמוי טבי[י]א ית שרה היך מה דאמ[ר] ועבד ייי ניסין לשרה היך מה דמלל:
2 ועברת וילדת שרה לאברהם בר לאשון סיבותה לעדנא דמליל יתה ייי:
3 וקרא אברהם ית שם בריה דאתיליד ליה די ילדת לה שרה יצחק:
4 וגזר אברהם ית יצחק בריה בר תמניה יומין היך מה דפקד יתיה ייי:
5 ואברהם בר מאה שנין הוה בזמנה דאתילד לה ית יצחק בריה:

15 דפשר M || [leg דשפר] באפיך [דשפר באפך] I | [קד]מך [קדמיך] I; סל[עין] [דסלעין] I; זוזין דס[לעין] M | 16 [אמר] text corrupt אמרת | דאיתכסית M | [די אתכסית] דא[תכסית] I; [עייני ... אילו יהבת] לך [ליך] M | [חכמת] I די [ידע] [דידע] M | דאית לי [דילי] I | דעמיך [דהוה עמיך] M | יהבית [ברת] I; חכמית M | ליך [יתך] I || 17 [ויילדו] + בנין I || 18 [ייי] קרבת I.
וולדה [לילדה] M | מימריה דיי׳ [leg קדמי [קרמי] M | פ׳ [פתחי] I.
21 1 טיביא [טבי[י]א] N | דמלל [מלל] I || 2 [בר ... יתה ייי] די [אתיליד] [דאתיליד] M || 3 ביר לסבותא בזמנא די מלל עימיה ממריה דיי׳ I || 4 [דפקד] די [פקד] I || 5 ממריה דיי׳ [ייי] I כד את[ילד].

6 Y Sara dijo: Una gran alegría me ha sido hecha delante de Yahweh (1): todo el que (lo) oiga se alegrará conmigo (2).
7 ¡Oh, quién fuera y anunciara (= fuera a anunciar) a la casa de Nahor, hermano de Abraham: Sara amamanta hijos, pues le ha parido un hijo en el tiempo de su vejez! (3)
8 Y creció el niño y fue destetado (4) y Abraham hizo un gran banquete en el día de ser destetado (5) Isaac.
9 Y vio Sara al hijo que la egipcia había parido a Abraham haciendo acciones (6) inconvenientes, como prácticas (7) licenciosas en el culto idolátrico
10 y dijo a Abraham: Expulsa a esta esclava y a su hijo, porque no ha de heredar el hijo de esta esclava con mi hijo Isaac.
11 Y la cosa pareció muy mal a la faz de Abraham a causa de su hijo Ismael.
12 Y dijo Yahweh a Abraham: No parezca mal a tus ojos lo referente al muchacho y tu esclava; en todo lo que Sara te diga, escucha su voz, porque por Isaac te será nombrada la descendencia de hijos (8) (= por Isaac se perpetuará tu descendencia).
13 Y también al hijo de la esclava le he de convertir en un gran pueblo, porque es tu hijo.
14 Y Abraham se levantó de buena mañana y tomó pan (9) y un pellejo de agua y se lo dio a Agar, púsolo, lo mismo que al niño, sobre sus hombros y la despidió y ella fue y anduvo errante en el desierto de Bersabee.

(1) M: «Grande (*lit:* para mí) alegría ha hecho Yahweh».
(2) M: «Grande alegría me ha hecho el Verbo de Yahweh. Todo el que oiga mi voz se alegrará conmigo». (Este final «se alegrará conmigo» se repite en dos formas distintas unidas una tras otra).
(3) M: «y dijo: Cuán digno de crédito fue el anuncio del que anunció a Abraham desde el principio (= tiempo atrás) y dijo: Sara ha de amamantar hijos, pues le ha parido un hijo en la vejez».
(4) M: «y destetó».
(5) M: «que destetó».
(6) M: «(acciones) malas que no (están permitidas)».
(7) M: «(no propias) para ser hechas, haciendo prácticas licenciosas».
(8) M: + «justos».
(9) M: «comida y un odre de agua y se lo dio a Agar. Puso sobre...».

6 ואמרת שרה חדו רבה אתעבד לי מן קדם ייי כל דשמע יחדי עמי:
7 ואמרת אלווי מן ייזיל ותני בבייתיה דנחור אחוי דאברהם אייניקת בנין שרה ארום ילדת ליה בר לאשון סיבותיה:
8 ורבא טליא ואתחסל ועבד אברהם שרו רבא ביומא דאתחסל ית יצחק [ברה דהגר מצריתא די ילדת לאברהם עבד עובדין די לא כשרין היך מגהך בפולחנא נוכריה]:
9 וחמת שרה ית ברה דהגר מצריתא די ילדת לאברהם עבד עובדין די לא כשרין:
10 ואמרת לאברהם טרוד ית אמתא הדה וית ברה ארום לא יירת ית ברה דאמתה הדה עם ברי עם יצחק:
11 ובאש פתגמא לחדא באפוי דאברהם על עסק ישמעל ברה:
12 ואמר ייי לאברהם לא יבאש באפיך על טליה ועל אמתך כל מה דתימר לך שרה שמע בקלה ארום ביצחק יתקרי לך זרע דבנין:
13 ואף ית ברה דאמתה לאומה רבה אשיניה ארום ברך הוא:
14 ואקדם אברהם בצפרא ונסב לחם וזיק דמיין ויהיב להגר שווי על כתפה וית טליא ושלח יתה ואזלת וטעת במדברא דבארה דשבע:

6 [חדו רבה ... יחדי עמי | M סגי לי חדוה עבד לי ייָ [חדו רבה ... ייי || M חדה רבה עבד לי ממריה דייָ כל דשמע בקלי וחדי לי יתי (sic) ויחדי עמי
7 usque ad finem v ... ואמרת מה מהיימן הווה בישריה די בשר [ואמרת לריבוני אברהם מן שרוייה ואמ[ר] עתידה היא למיינקה בנין שרה ארום ילדית
8 [דאתחסל | M וחסל [ואתחסל || I ולווי [אלווי | M ליה ברא לסבותא די חסל M | post v 8 inmed sequunt verba ברה דהגר מצריתא די ילדת לאברהם עבד עובדין די לא כשרין היך מגהך בפולחנא נוכריה quae cum variis lect pertin ad v 9 seq ubi repetuntur. In v 9 desider verba היך מגהך בפולחנא נוכריה. Variae lect desider in repet v || 9 [8] דלא [די לא I; [מגהך | M [כשרין] למיתעבדה מג[הך] [כשרין היך מגהך | M בישין די לא leg מגחך | M טרוד [ית] אמתא [טרוד ית אמתה || I [נוכר]אה [נוכריה 10 || M ובעש [ובאש 11 || M ברא דאמהתא [ית ברה דאמתה | I בריה [ברה
12 ולא על אמהתך כל מה [ועל ... דתימר | M יבעש באפיך לאָ על [יבאש ... על || M צדקין + [דבנין | M די אִתמ[ר] [אשיניה | M דאמהתא [דאמתה 13 || M זרעיית בניך [ברך | M אשוי יתה 14 מזון וקרבה [לחם וזיק ... שווי על דמים ויהב להגר שיוי על [leg וקרוה] M.

15 Y se terminó (1) el agua del odre (2) y echó al niño debajo de uno de los árboles
16 y fue y se sentó (3) (= y fue a sentarse) enfrente de él, apartada como un tiro de arco, porque decía: No veré la muerte del niño; y se sentó (3) enfrente y levantó (4) la voz y lloró.
17 Y Yahweh oyó la voz (5) del niño, y el ángel de Yahweh llamó a Agar desde los cielos y le dijo: ¿Qué tienes, Agar? No temas, porque Yahweh ha oído la voz de la oración del niño (6) en el lugar donde está.
18 Levántate, levanta (7) al niño y cógele de la mano, pues en un gran pueblo le convertiré.
19 Y Yahweh (8) abrió sus ojos y vio un pozo de aguas y fue y llenó el pellejo de agua (9) y dio de beber al niño.
20 Y Yahweh fue con el niño (10) y creció y moró en el desierto y fue de los diestros del tiro con arco (11).
21 Y habitó en el desierto de Parán y su madre tomóle esposa del país de Egipto.
22 Y en aquella hora Abimélek y Pikol, jefe de su ejército, dijeron a Abraham diciendo: Yahweh está contigo (12) en todo lo que haces.
23 Y ahora júrame por el Nombre de Yahweh, aquí, que no me engañarás a mí ni a mi hijo ni al hijo de mi hijo; según la bondad que he hecho contigo harás conmigo y con la tierra donde habitas (13).
24 Y dijo Abraham: He aquí que yo lo juro y cumpliré el juramento.

(1) M: «y se acabó».
(2) M: «de su odre» (קְרָוָתֵיהּ).
(3) M: «y (se) puso».
(4) M: «y levantó» (otra palabra).
(5) M: «el Verbo de Yahweh (oyó) la voz».
(6) M: «el Verbo de Yahweh (ha oído) la voz del niño...».
(7) M: «toma».
(8) M: «el Verbo de Yahweh».
(9) M: «el odre de agua».
(10) M: «el Verbo de Yahweh en ayuda del niño».
(11) M: «un campeón del arco».
(12) M: «la Palabra de Yahweh en tu ayuda».
(13) M: «y ahora júrame por el nombre del Verbo de Yahweh que tú no me engañarás a mí, ni a mi hijo, ni al hijo de mi hijo; según el amor de verdad (= «el amor leal»; *prob leer:* «el amor y la verdad») que...»

15 ושלימו מיא מן זיקא וטלקת ית טליא תחות חד מן אילניא:
16 ואזלת ויתבת לה מן כל קובליה רחיק כמרמי בקשתא ארום אמרת לא אחמי במותא דטליא ויתבת לה מן כל קבליה ונטלת ית קלא ובכת:
17 ושמיע [קדם] ייי ית קליה דטליא וקרא מלאכא דייי להגר מן שמיא ואמר לה מה ליך הגר לא תדחלין ארום שמע ייי בקל צלותיה דטליא באתרא דהוא ביה:
18 קומי טולי ית טליא ותוקפ[י] ית ידיך ביה ארום לאומה רבה אשוי יתיה:
19 ופקח ייי ית עיינה וחמת באר דמיין ואזלת ומלת ית זיקא מיא ואשקיית ית טליא:
20 והוה ייי עם טליא ורבה ושרא במדברא והוי מן מתילף מרמי בקשתא:
21 ושרא במדברא דפארן ונסבת ליה אימיה איתה מן ארעא דמצרים:
22 והוה בשעתא ההיא ואמר אבימלך ופיכל רב חילוותיה לאברהם לממר ייי עמך בכל מה דאת עבד:
23 וכדון אשתבע לי בשמה דייי הכה אם תשקר בי ובברי ובבר ברי כחסדא די עבדת עמך תעבד עמי ועם ארעא די אתותבת בה:
24 ואמר אברהם הא אנא אשתבע ואקיים בשבועה:

15 ושלימו] M || קרבתיה [קרותיה leg] M | ויקא] M | וחסלו 16 ויתבת] M | דמיתו' + במותא] I | היך + רחיק] I | מקובליה] מן כל קובליה | M ויהבת] M || ארעמת] נטלת | M ויהבת] M || 17 [קדם] < N | ייי ית קליה] מימריה ייי בקל צלותיה דטליא | M תידחלי] תדחלין | M ממריה דיי' בקלא text] ותוקפ[י] | M סבי] טולי 18 || M תמן] ביה | M דיי' בקלא דטלא [עיי]ניה] עיינה] M ממריה דיי' ייי 19 || I ידך] ידיך | M ותוקיפי ;ותוקפו ייי עם 20 || M קרבתא [קרוותא leg] מים] ויקא מיא | M דמים] דמיין | I בקשתא] M | ילף רמי] מתילף מרמי | M מימריה דיי' בסעדא דטלא] טליא מימריה דיי' בסעדך] ייי 22 || M ואסבת] ונסבת 21 || M נגיד בקשתא וכדו קיים לי בשבועה בשם] וכדון ... דעבדת 23 || I די] [את] דאת | M ממריה דיי' הכא דלית את משקר לי בברי ולא בבר ברי כחסדא דקושטא I; דאתו[תבת] די אתותבת | I דע' די עבדת | M [וקושטא leg?] די [עבדת] M. אנא משתבע ומקיים] הא ... ואקיים 24 || M [די] אותבת

25 Y Abraham reprochó a Abimélek a propósito de un pozo de agua que robaron (1) los siervos de Abimélek.
26 Y dijo Abimélek: no sé quién ha hecho esto y tú tampoco me lo has dicho y yo tampoco (lo) oí sino hoy (2).
27 Y Abraham tomó ganado menor y mayor y (lo) dio a Abimélek y ambos pactaron una alianza.
28 Y Abraham puso aparte siete corderos del rebaño.
29 Y Abimélek dijo a Abraham: ¿Qué son estos siete corderos que has puesto aparte?
30 Y dijo: Porque tomarás de mi mano estos siete corderos para que me sirvan de testimonio de que he excavado este pozo.
31 Por esto llamó a aquel lugar Bersabee, porque allí los dos concluyeron una alianza.
32 Y habiendo pactado la alianza en Bersabee, Abimélek y Pikol, jefe de su ejército, se levantaron y volvieron a su tierra, los filisteos.
33 Y Abraham plantó un huerto en Bersabee (3) y puso en medio de él comida para los transeúntes y ocurría que cuando habían comido y bebido querían darle al pago de lo que habían comido y bebido y les decía: Vosotros coméis de quien dijo y el mundo fue; y no se movían de allí hasta que los convertía y les enseñaba a dar alabanza al Señor (4) del mundo. Y (Abraham) dio culto y oró en el Nombre del Verbo de Yahweh, Dios del mundo.
34 Y Abraham habitó en el país de los filisteos muchos días.

(1) M: «que cavaron sus siervos».
(2) M: «y tú tampoco me lo indicaste y yo (en M: «tú») no lo he conocido hasta el día de hoy» (*lit:* «hasta el tiempo de este día»).
(3) M: «en Bersabee y dispuso en él comida y bebida para los transeúntes y los vecinos (?) y cuando, comidos y bebidos, pedían darle el precio (τιμή) de lo que habían comido y bebido, nuestro padre Abraham respondía diciéndoles: Orad ante vuestro Padre que (está) en los cielos, pues de lo suyo habéis comido y de lo suyo habéis bebido; y no se movían de allí, pues los convertía al Nombre del Verbo de Yahweh, Dios del mundo».
(4) M: «al que creó».

25 ואוכח אברהם ית אבימלך על עיסק בירא דמיא דגזלו עבדוי דאבימלך:
26 ואמר אבימלך לא ידעית מן עבד ית פתגמא הדין ואף את לא תנית לי ולחוד אנא לא שמעת ארום אלהי[ן] יומא הדין:
27 ונסב אברהם ען ותורין ויהב לאבימלך וקיימו תריהון קיים:
28 ואקים אברהם ית שבעתי אמריא דענא בלחודיהון:
29 ואמר אבימלך לאברהם מה אינון שבעתי אמרתא האילן דאקימת לבלחודיהון:
30 ואמר ארום ית שבעתי אמרתא תסב מן יד[י] מן בגלל דתהוון לי לסהדו ארום חפירית ית בארה הדא:
31 על כן קרא שמה דאתרה ההוא באר שבע ארום תמן קיימו תריהון קיים:
32 וקיימו קיים בבאר שבע וקם אבימלך ופיכל רב חילוותה וחזרו לארעהון לפלשתאי:
33 ונצב אברהם פרדס בבאר שבע ויהב בגויה מזון לעובריא והווה כד אכילין ושתין הוון בעין למיתן ליה אדמי מה די אכלו ושתו והוה אמר להון מן דאמר והוה עלמא אתון אכלין ולא הוון זעיין מן תמן עד זמן דהוה מגייר יתהון ומילף יתהון למיתן שבחא למרי עלמא ופלח וצלי בשם מימרי[ה] דיי אלהה דעלמא:
34 ואיתותב אברהם בארעהון דפלשתאי יומין סגין:

25 באירא [בירא] M | והוכח [ואוכח] M | די חפרו יתה [דגזלו עבדוי]
26 ad finem v ... [ואף את] M | לית אנא ידע [לא ידעית] M || ע[בדוי] M
| ואוף את לא חוית לי ואוף אנ[א] [M אנת] לא ידעת עד זמן יומא הדין M
27 אמרי [אמריא] M | ואקים [ואקים] M || 28 textus [אלהי[ן]] יאלהים
29 הנון [אינון] M | האיליין [האילן] M | דאקימת [די [אקימת] I
30 [ד]תהוון [דתהוון] M || [לבלחודי]הן I || 30 text [יד[י] יידו
31 בבארה דש[בע] [בבאר שבע] M || 32 בארה דש[בע] [שבע
בבאירה דשבע [בבאר שבע ... 33 usque ad finem v || I דפ[לשתאי]
ואתקן בגוה מאכל ומשקה לעבורייה ולתהומייא ומן דהוון אכלין ושתין הוו בעין למיתן לה טימי מה דאכלו ושתין עני אבונן אברהם ואמ[ר] להון צלון קדם אבוכון דבשמייא דמן דידיה אכלתון ומן דידיה שתתון לא הוון זייעין מן תמן דהווה מגייר יתהון בשם ממריה דיי אלהא דעלמא M | לעובריא leg prob [לעובריא
34 באירא [בארעהון] I. || M למן דברא [למרי | I מתמן [מן תמן

CAPÍTULO XXII

1 Y ocurrió que después de estas cosas Yahweh ([1]) probó a Abraham con la décima tentación, y le dijo: ¡Abraham! Abraham respondió en la lengua del santuario y le dijo Abraham: ¡Heme aquí!
2 Y dijo: Toma, por favor, a tu hijo, tu hijo único que amas, Isaac, y vete al país del monte Moria ([2]) y ofrécele allí en holocausto sobre uno de los montes que te diré.
3 Y Abraham se levantó muy de madrugada y aparejó el asno y tomó consigo a dos de sus mozos y a su hijo Isaac y partió ([3]) leña para el holocausto y se levantó y marchó al lugar que Yahweh ([4]) le dijo.
4 Al tercer día levantó Abraham sus ojos y vio el lugar desde lejos.
5 Y (dijo) ([5]) Abraham a sus mozos ([6]): Quedaos aquí con el asno y yo y el joven ([7]) llegaremos hasta allí y oraremos y volveremos junto a vosotros.
6 Y Abraham tomó los leños del holocausto y los colocó sobre su hijo Isaac y tomó en su mano el fuego y el cuchillo y caminaron los dos juntos con corazón perfecto ([8]).
7 E Isaac habló a su padre Abraham y dijo: ¡Padre mío! Y dijo: ¡Heme aquí, hijo mío! Y dijo: He aquí el fuego y los leños, pero ¿dónde está el cordero para el holocausto?
8 Y dijo Abraham: De delante de Yahweh se preparará un cordero ([9]) para el holocausto, si no tú eres el cordero del holocausto. Y caminaron los dos juntos con el corazón perfecto ([10]).

([1]) M: «el Verbo de Yahweh».
([2]) M: «donde habrá de construirse el templo».
([3]) M: «y partió».
([4]) M: «el Verbo» (de Yahweh).
([5]) Falta en el texto.
([6]) M: «a sus dos mozos».
([7]) M: «el muchacho».
([8]) M: «con corazón fácil (= tranquilo)».
([9]) M: «el Verbo de Yahweh se preparará el cordero».
([10]) M: «corazón fácil».

CAPUT XXII

1 והוה בתר פתגמיא האלין וייי נסי ית אברהם בנסיונה עשיריה ואמר ליה אברהם עני אברהם בלשן בית קודשא ואמר ליה אברה[ם] הנני:
2 ואמר דבר כען ית ברך ית יחידך די רחמת ית יצחק ואזל לך לארע טור מוריה וקרב יתה תמן לעלה על חד טוריה דאמר לך:
3 ואקדם אברהם בצפרא ושווי ית חמרה ודבר ית תרין עולימוהי עמיה וית יצחק בריה ופצע קיסין לעלה וקם ואזל לאתרא די אמר לה ייי:
4 ביומא תליתיה ונטל אברהם ית עיינוי וחמה ית אתרה מן רחיק:
5 [ואמר] אברהם לעולימוי תבו לכון הכא גב חמרא ואנא ורביה נמטי עד הכא ונצלי ונחזור לוותכון:
6 ונסב אברהם ית קיסיא דעלתא ושוי על יצחק בריה ונסב בידיה ית אשתא וית סכינא ואזלו תריהון כחדא בלבה שלמה:
7 ואמר יצחק לאברהם אבוהי ואמר אבא ואמר הנני ברי ואמר הא אשתא וקיסייא ואן הוא אמרה לעלתה:
8 ואמר אברהם מן קדם ייי אזדמן לה אמר לעלתה ואן לא את הוא אמרא דעלתא ואזלו תריהון כחדא בלבה שלמה:

22 1 וייי] ממריה דיי׳ M || 2 סב] דבר M | יח]דייך] יחידך M | 3 די] [אמר] דאמר M | דתמן עתיד די יתבני בית מקדשא + מוריה] ממריה [דיי׳] ייי I | דא[מר] די אמר M | וקטע] ופצע I | [עולי]מוי] עולימוהי M || 4 תליתיה] תלית]אה I | 5 [ואמר] || I מר[חיק] מן רחיק] < N | ונצלי] וטלייה M | לתרין עולמוי] לעולימוי M | ורביה] הא אנא] הנני I | 6 בלב שפי] בלבה שלמה M || 7 אבוי] אבוהי I | והא קיסייא והן הוא] וקיסייא ואן הוא M || 8 ממריה דיי׳ יודמן לה אימרא] מן קדם ייי אזדמן לה אמר I | ואת הוא] ואן לא את הוא M | בלבה שלמה] בלב שפי M.

9 Y vinieron al lugar que les dijo Yahweh y Abraham construyó allí el altar y colocó los leños y ató a su hijo Isaac y le puso sobre el altar encima de los leños.
10 Y Abraham extendió su mano y tomó el cuchillo para sacrificar a su hijo Isaac. Respondió Isaac y dijo a su padre Abraham: Padre mío, sujétame bien para que no (1) te dé patadas (2) y se haga inválida tu ofrenda y sea (3) empujado (4) al pozo de la destrucción en el mundo venidero. Los ojos de Abraham estaban en los ojos de Isaac y los ojos de Isaac estaban mirando a los ángeles de lo alto (5). Abraham no los veía. En aquella hora salió una voz de los cielos y dijo: Venid, ved dos (personas) únicas (6) en mi mundo (7); una sacrifica y otra es sacrificada; el que sacrifica no titubea (8) y el que es sacrificado extiende su cuello.
11 Y el ángel de Yahweh le llamó desde los cielos y dijo: ¡Abraham! ¡Abraham! (9) Y dijo: ¡Heme aquí!
12 Y dijo: No extiendas tu mano al joven (10) y no le hagas nada pues ahora sé que eres temeroso delante de Yahweh y que no me has rehusado a tu único hijo.
13 Y Abraham levantó sus ojos y vio y he aquí un carnero entre los árboles (enredado) (11) por los cuernos; y fue Abraham y tomó el carnero y le ofreció en holocausto en lugar (12) de su hijo.

(1) M: «(para que) en la hora de mi dolor (no) nos movamos (= me mueva) convulsivamente y creemos (= cree) confusión y se encuentre inválido nuestro sacrificio y seamos (= sea) deudor de ti, entre las manos de los Cielos (= Dios). Los ojos de Isaac...».
(2) *Lit:* «demos patadas».
(3) *Lit:* «seamos».
(4) *Lit:* «empujados» (= echados).
(5) M: «Isaac los veía».
(6) = justas.
(7) *Prob:* «en el mundo».
(8) M: «no tiene miramientos» (< חוס).
(9) M: «respondió Abraham en la lengua del santuario y dijo».
(10) M: «sobre el muchacho».
(11) Falta en el texto, está en M.
(12) M: «en lugar de».

9 ואתון לאתרה די אמר ליה ייי ובנה תמן אברהם ית מדבחא וסדר ית קיסייא ועקד ית יצחק ברה ושוי יתיה על מדבחא לעיל מן קיסייא:
10 ופשט אברהם ית ידיה ונסב ית סכינא למיכוס ית יצחק בריה ענה יצחק ואמר לאברהם אבוהי אבא כפות יתי יאות דלא נבעוט יתך ויתפסיל קרבנך מנך ונדחי לגובה דחבלא בעלמא דאתי עיינוי דאברהם הווין בעיינוי דיצחק ועיינוי דיצחק הווין משוטטן במלאכי מרומא אברהם לא הוה חמא יתהון בה בשעתא נפקת בת קול מן שמייא ואמרת אתון חמון תרתין יחידין דבעלמי חד נכס וחד מתנכס דנכס לא מעכב ודמתנכס פשט צואריה:
11 וקרא ליה מלאכא דיי מן שמיא ואמר אברהם אברהם ואמר הנני:
12 ואמר לא תפשוט ידך ברביה ולא תעבד ליה כל מן דעם ארום כדון ידעת ארום דחל מן קדם ייי את ולא מנעת ית ברך ית יחידך מני:
13 ונטל אברהם ית עינוי וחמה והא דכר חד באילנא [מסבך] בקרנוי ואזל אברהם ונסב ית דכרא וקרב יתה לעלה תחות בריה:

9 ואתו ואתון [ואתון] M | [די אמר] [דא[מר] I | ייי | ממריה דיי׳ M | על] + גבי I | בשעת צערי נפרכס [נבעוט ... 10 || M מעילוי קסייא [לעיל מן קיסייא M | ונערבבה וישתכח קרבנן פסיל ונהוי חייב מנך בידי שמייא עיינוי דיצחק יצחק הות + [מרומא | I הוון [2.º הווין | I לע[למא דאתי] [בעלמא דאתי M | תרין [תרתין | I ברת קל [בת קול | I ביהי [בה | M [הוה leg] חמי יתהון צדיקין לעלמא חד נכיס וחד מתנכיס דנכיס לא חאיס [דבעלמי ... ודמתנכס ענה אברהם בלשן בית קדשא ואמ[ר] [אברהם [2.º] ואמר 11 || M די מתנכס [יחידך] M | מנדעם I; מן [דעם] [מן דעם | M על טלייה [ברביה 12 || M [יחי]דייך I || 13 [מסבך]] < N; sumitur ex M | מסבך בקרנוי [בקרנוי M. חלף | M [תחות

14 Y Abraham dio culto e invocó el Nombre del Verbo de Yahweh y dijo: Por favor, por la misericordia (1) de delante de ti, Yahweh. Todas las cosas son manifiestas y conocidas delante de ti. Que no hubo en mi corazón división en el primer momento que me dijiste sacrificar a mi hijo Isaac, hacerle polvo y ceniza delante de ti, sino que inmediatamente me levanté muy de mañana y puse por obra diligentemente con alegría tus palabras y cumplí tu orden (2). Y ahora, cuando (3) sus hijos estén en la hora de la angustia, recuerda la *aqedá* de su padre Isaac y escucha la voz de sus súplicas y óyelos y líbralos de toda tribulación, porque las generaciones que surjan después han de decir: en el monte del santuario de Yahweh donde Abraham ofrendó a su hijo Isaac, en este monte se le manifestó la Gloria de la Šekiná de Yahweh.

15 Y el ángel de Yahweh llamó desde los cielos a Abraham por segunda vez.

16 Y dijo: He jurado por el Nombre de su Verbo —dice Yahweh— que por cuanto (4) has hecho esto y no has rehusado a tu hijo unigénito,

17 ciertamente te he de bendecir y he de multiplicar tus hijos como las estrellas de los cielos y como la arena que está a la orilla del mar y tus hijos heredarán las murallas de sus enemigos.

18 Y por cuanto oiste la voz de su Verbo, en tu descendencia serán bendecidos todos los pueblos de la tierra.

19 Y Abraham volvió (5) junto a sus mozos y se levantaron y fueron juntos a Bersabee y Abraham habitó en Bersabee (6).

(1) M: «Tú eres Yahweh que ves y no eres visto, todas...».

(2) M: «tu mandato y guardé tu orden».

(3) M: «Por favor, por la piedad delante de ti, Yahweh Dios: cuando los hijos de Isaac entren en la hora de la necesidad (< ἀνάγκη = por fuerża, de necesidad) recordarás en su favor la *aqedá* de su padre Isaac y les remitirás y perdonarás sus pecados y los librarás de toda angustia, porque han de venir generaciones y han de surgir para decir: en el monte del santuario de Yahweh ofrendó Abraham...».

(4) M: «así».

(5) M: «y volvió».

(6) M: «y caminaron juntos a Bersabee». (En M constantemente se interpreta este nombre «el pozo de Šeba»).

14 ופלח אברהם וצלי בשם ממריה דיי ואמר בבעו ברחמין מן קדמיך יי כלא גלי וידיע קדמיך דלא הווה בלבי פלגו בזמנא קדמיא דאמרת לי למקרבא ית יצחק ברי למעבד יתה עפר וקטם קדמיך אלא מן יד אקדמית בצפרא ואקדמית ועבדית מימריך בחדוה וקיימית ית גזרתך וכדון כד יהוון בנוי קיימין בשעת עקתא תהווי מדכר עקדתיה דיצחק אבוהון ושמע בקל צלותהון ועני יתהון ומשיזב יתהון מן כל עקא דעתידין דריא דיקומון מבתרה למיהוי אמרין בטור מקדשא דיי דקרב אברהם ית יצחק ברה ובטורא הדין אתגליית עלוי איקר שכינתיה דיי:

15 וקרא מלאכה דיי לאברהם זמן תניינות מן שמיא:

16 ואמר בשם ממריה קיימת אמר יי ארום חלף דעבדת ית פתגמא הדין ולא מנעת ית ברך ית יחידך:

17 ארי מברכה אברך יתך ומסגיא אסגי ית בנך ככוכבי שמיא וכחלא די על גף ימא וירתון בניך ית קירי בעלי דבביהון:

18 והתברכון בזרעיתיך כל אומיא ד[אר]עא חלף די שמעת בקל ממריה:

19 ותב אברהם לוות עולימוי וקמ[ו] ואזלו כחדא לבאר שבע ושרא אברהם בבאר שבע:

14 קדמיך 1.º, | M את הוא יי׳ דחמי ולא אתחמי כלא [ברחמין ... כלא 2.º, 3.º] | M בשעתא דא[מרת] [בזמנא קדמיא דאמרת I, 1.º, 2.º, 3.º] | [קד]מך ברך קדמוי [קדמיי leg] ובמניין [ברי ... מן יד אקדמית | M קרב [למקרבא כד יהון ... | M פיקודך ונטרית ית גזרתך [מימריך ... גזרתך | M אקד[מית] בבעו ברחמין מן קדמיך יי׳ אלהים כד יהוון בנוי דיצחק עלין [דקרב אברהם בשעת אנקי תהווי מדכר להון עקידתא דיצחק אבוהן ושרי ושבק לחוביהון ומשזיב יתהון מן כל עקא ברם עתידין הינון דריא ועתידין למקום למהוון | I עקא [עקתא | M [למהווי leg] אמרין בטור בית מקדשא דיי׳ קרב אברהם [מבתרה | I דמיקום [דיקומון | I מכל [מן כל | I וש[יזב] [ומשיזב | I לקל [בקל די [עבדת] [דעבדת | M כדין [חלף 16 || I די [קרב] [דקרב | I מן [בתרה I; דעל [די על | M זרעיית בנך [בנך | ארו[ם] leg prob [ארי 17 || I בזרעיתיך ... 18 || M וירתן זרעיית בנך [וירתון בניך | M דאית [על] [חלף | N ידעראעא [ד[אר]עא | M בזרעית בניך כל אומה דא[רעא] [ד[אר]עא וא[זלו כחדא לבאר שבע | N וקמן [וקמ[ו] | M וחזר [ותב 19 || M חולף והלכו כחדא לבארה דשבע.

20 Y ocurrió después de estas cosas que fue comunicado a Abraham: He aquí que Milká ha parido hijos a tu hermano Nahor:
21 a Us, su primogénito, a su hermano Buz y a Qemuel, padre de Aram,
22 a Késed, a Hazo, a Pildaš, a Yidlaf y a Betuel.
23 Y Betuel engendró a Rebeca. Estos ocho parió Milká a Nahor, hermano de Abraham.
24 Y una concubina suya (1), de nombre Reumá, también ella parió: a Tébeh, a Gáham, a Táhaš y a Maaká.

CAPÍTULO XXIII

1 Y la vida de Sara fue de ciento veintisiete años: los años de la vida de Sara.
2 Y murió Sara en la ciudad de los Cuatro Patriarcas, que es (2) Hebrón, en tierra de Canaán; y vino Abraham a hacer duelo por Sara y a llorar por ella.
3 Y Abraham se levantó de junto a su difunta y habló con los hijos de Het, diciendo:
4 Yo soy residente y habitante con vosotros. Dadme entre vosotros una propiedad funeraria y enterraré a mi muerto (quitándolo) de delante de mí.
5 Y los hijos de Het responden a Abraham diciéndole:
6 Escúchanos, señor nuestro; tú eres entre nosotros un príncipe (3) de delante de Yahweh; en el lugar mejor de nuestros sepulcros entierra (4) a tu muerto. (Ninguno de nosotros te rehusará su sepulcro para sepultar a tu muerto) (5).

(1) M: «y una concubina suya» (otro nombre).
(2) M: «(la ciudad) de los hombres (*corregir:* «de los héroes»), que es...».
(3) M: «he aquí que eres un príncipe y jefe de...».
(4) M: «en un buen sepulcro entierra...».
(5) Falta esta parte del v; se encuentra al final del v 11.

20 והווה בתר פתגמיא האלין ואתני לאברהם למימר הא ילדת מלכא אף היא בנין לנחור אחוך:
21 ית עוץ בוכרה וית בוז אחוי וית קמואל אבוי דארם:
22 וית כשד וית חזו וית פלדש וית ידלף וית בתואל:
23 ובתואל אוליד ית רבקה תמניא אלין ילדת מלכה לנחור אחוי דאברהם:
24 ולחינתיה ושמה ראומה ויולידת אף היא ית טבח וית גחם וית [תחש] וית מעכה:

CAPUT XXIII

1 והוון חייה דשרה מאה ועשרין ושבע שנין שני חייה דשרה:
2 ומיתת שרה בקרתהון דארבעתי אבהתא היא חברון בארעא דכנען ואתה אברהם למספדא לשרה ולמבכי עלה:
3 וקם אברהם מעלווי אפי מיתה ומליל עם בנוי דחת למימר:
4 אנה דייר ותותב אנה עמכון הבו לי אחסנו דקבורה עמכון ואקבר מתי מן קדמיי:
5 ועניין בנו[י] דחתאה ית אברה[ם] למימר ליה:
6 קבל מנן רבונן רב מן קדם ייי את בינין בבית שפר קברינן קבר ית מתך גבר מנן ית קבריה לא יכלה ממך מלקבר מתך:

20 לחוד **[אף]** M | Incipit novus scriba [D] pro variis lect, D non indicat circellis locum adnex variis lect || 21 **אבוי דארם [אבוהון]** M דארמאי || 23 **אליין [אלין]** M || 24 **ופלקתיה [ולחינתיה]** M | **גחם ואת תחש [גחם ויתּ [תחש]** prob text corrupt: גחם bis: in 1.° ג vid in ת mutat; תחש TM.

23 2 **היא [דארבעתי אבהתא היא]** [leg c 440 דגיב׳] M דגובריה | ולמבכי **אחסנות [אחסנו דקבורה]** M ולמבכייה יתיה **עלה]** prob del | 4 **אנה** 1.°**]** M || 5 **בנו [בנו[י]** N sed prob י superp in text || 6 **קדמי [קודמוי** [leg קדמיי] M | **קבר ... קבר [בבית שפר** M הא רב ושליט מן **[רב** מן **גבר מנן ... מלקבר מתך** M בקבר טוב קב[ר]] desider haec ult pars v quae invenitur in fine v 11.

7 Y Abraham se levantó y saludó según la costumbre del país de los hititas (1).
8 Y habló con ellos diciendo: Si os place el entierro de mi muerto (retirándolo) de mi presencia, escuchadme y pedid(lo) para mí a Efrón (2), hijo de Sóhar.
9 Y véndame la cueva Kafelá que está en el extremo de su campo; por plata cabal (= por su total valor en plata) véndamela entre vosotros para propiedad funeraria.
10 Y Efrón habitaba en medio de los hijos (3) de Het y Efrón el hitita respondió a Abraham, oyéndolo los hijos de Het, para todos los que entraban por la puerta de su ciudad, diciendo:
11 No, señor mío, escúchame (4): te doy el campo y te daré la cueva que hay en él. Delante de los hijos de mi pueblo te la he dado: entierra a tu muerto (5).
12 Y se inclinó Abraham delante de la gente del país.
13 (Y habló con Efrón) (6) oyendo la gente del país, diciendo: Solamente, ojalá que quisieras escucharme; mira, te doy el dinero del campo; acéptalo de mí (7) y enterraremos (8) mi muerto allí.
14 Y Efrón respondió a Abraham diciéndole:
15 Señor mío, escúchame (9): un campo de cuatrocientos siclos de plata ¿qué es entre nosotros dos? Piénsalo (10) y entierra a tu muerto.

(1) M: «y alabó y elogió a la gente del país ante los hititas».
(2) M: «y suplicad por él («por mí» M *bis*) a Efrón».
(3) M: «en los dominios de los hijos de...».
(4) M: + «por favor».
(5) Así el v 11 repetido. El v 11, primera vez, dice así: «No, señor mío, escúchame: te doy el campo y te daré la cueva que hay en él; entierra a tu muerto; delante (<) te la doy; entierra a tu muerto». M 1.º: «delante de los hijos de (este) pueblo te la daré; ve, entierra...». M 2.º: «delante de los hijos de mi pueblo te la daré; ve, entierra...».
(6) Falta en el texto.
(7) M: «hazme este favor; acéptalo de mí».
(8) M: «y enterraré». El texto emplea la 1.ª pers pl «enterraremos» (= enterraré).
(9) M: «por favor, escucha».
(10) Omitido en M.

7 וקם אברהם ושאל בשלמיהון בנימוס ארעא דבני חת:
8 ומליל עמהון למימר אם ברעות נפשכון למקבר ית מתי מן קדמי קבילו מני ובעון לי מן עפרון בר צוחר:
9 ויזבן לי ית מערת כפילה די בסייפיה [ד]חקליה בכסף שלים יזבן יתה לי ביניכון לאחסנו דקבורה:
10 ועפרון הוי שרי בגו בנוי דחת וענה עפרון חתייה עם אברהם במשמעהון דבנוי דחת לכל עללי תרע קרתיה למימר:
11 לא רבוני קבל מני חקלא יהבית לך ומערתא דביה לך אתן יתה לקבל בנוי דעמא יהבית לך קבר מתך:
12 ואשתטח אברהם קדם עמא דארעא:
13 [ומליל עם עפרון] במשמעהון דעמא דארעא למימר לחוד אן לווי את מקבל מני הא יהבית כספא דחקלא קבל מני ונקבר ית מתי תמן:
14 וענה עפרון ית אברהם למימר ליה:
15 רבוני קבל מני ארעא דארבע מאה סלעין דכסף ביני וביניך מה היא חשיב וית מתך קבר:

7 Versus 7-11 bis in textu prostant: post v 11 incipit ultima pars v 6 et denuo vv 7-11. Textus est unus et idem. Variae lect fere eaedem. Variae lect *bis* a novo scriba [E] videntur script | ואודי [אברהם ... חת בשלמיהון] M | ושבח לעמיה [לעמא in textu *bis*] דארעא קדם בנוי דחת בשלמהון N *bis* || 8 למקבר [למיקבר; למקבר in textu *bis*] M 1.º, M *bis* | ופייסו עליה לע[פרון] [ובעון לי מן עפרון M; ופייסו עלי M *bis* || 9 די [לאחסנו דקבורה] דאית ליה M; M *bis* | ד < N 1.º *bis* | [ד]חקליה M *bis* || 10 לאחסנת קבר; M לאחסנת קבר בתחומיהון דבנוי [בגו בנוי M בתחומהון דבנוי M *bis* || 11 [רבוני + בבעו M | דאית ביה [דביה M | אתן יתה לקבל בנוי דעמא יהבית לך קבר מתך] sic ult pars v 11 *bis* quae in v 11 1.º ita se habet אתן יתה לך קבר מתך לקבל יהב יתה לך קבר מתך | M 1.º; קדם בני עמא אתן יתה לך אזל קבר [לקבל בנוי דעמא יהבית לך קבר מתך M *bis* || 13 [ומלל עם עפרון]] < N | M | Ex hoc v denuo scriba [D] pro variis lect | ואקבור [ונקבר M | בבעותי קבל מני יתיה [קבל מני בבעו קב[ל] [ארעא M | ארע דעבדא [ארעא M | ובינך מה היא וית [חשיב וית ובינך מה היא M. || 14 ענה [וענה M sed fort leg עם loco ית text || 15 קבל

16 Y Abraham escuchó a Efrón y Abraham pesó la plata que había hablado, oyéndolo los hijos de Het: cuatrocientos siclos corrientes en todo lugar (1), aceptados en todo comercio.
17 Y el campo de Efrón, que está en la Kafelá, frente a Mamré, el campo y la cueva que hay en él y todos los árboles que hay en la superficie del campo, que hay en toda el área, todo alrededor, quedó constituido
18 propiedad de Abraham; propiedad de Abraham ante los hijos de Het, para todos los que entraban en la puerta de su ciudad.
19 (Y después) (2) Abraham enterró a Sara, su mujer, en la cueva del campo de Kafelá que está frente a Mamré, o sea Hebrón, en tierra de Canaán.
20 Y quedó constituido el campo y la cueva que hay en él propiedad sepulcral (3) de Abraham por los hijos de Het.

CAPÍTULO XXIV

1 Y Abraham era un anciano y entrado en días, y el Verbo de Yahweh le había bendecido en todo.
2 Y Abraham dijo al servidor más viejo de su casa, que era el apoderado (4) de todo lo que tenía (5): pon, te ruego, tu mano debajo de mi muslo,

(1) M: «en toda mesa de cambio, aceptados en todo...».
(2) Falta en el texto.
(3) M: «que hay en el campo, que hay en toda el área todo alrededor... que está frente a (Mamré), en propiedad sepulcral».
(4) M: «el jefe» (mayordomo).
(5) M: «que era el que disponía en todo lo que tenía».

16 ושמע אברהם לעפרון ותקל אבר[ה]ם ית כספא דמלל במשמעהון דבנוי דחת ארבעין מאה סלעין דכסף עברין בכל אתר מתקבלין בכל פרקמטיא:
17 וקמת חקלת דעפרון די בכפילה די קדם ממרא חקלא ומערתא דביה וכל אילנא די באפיה [ד]ברא די בכל תחומא מן חזר חזור:
18 לאברהם לקנין לקבל בנוי דחת לכל עללי תרע קרתיה:
19 [ומן בתר כדין] קבר אברהם ית שרה אתתיה במערתי חקל כפילא די כל קובל מן ממרא היא חברון בארעא דכנען:
20 וקמת חקלא ומערתא דביה לאברהם לאחסנות דקבורה מן לות בנוי דחת:

CAPUT XXIV

1 ואברהם סאב ועל ביומיא וממריה דיי ברך ית אברהם בכלא:
2 ואמד אברהם לעבדיה סבא דביתיה דתפיס בכל מה דליה שוי כען ידך תחות ירכי:

16 לכל **[בכל אתר מתקבלין בכל** | I **לעפרון** + ; N **אברם [אבר[ה]ם** || 17 **די** (patera) **פתר** M | **[פרקמטיא** = *πραγματεια* **ומתקבלין לכל** **די באפיה** | in text **ימימרא** M | **דאית כלוקבל מם[רא] [קדם ממרא** **מן]** M | **דאית בחקלא דאית בכל תחומא חזור חזור [ ][ד]ברא ... חזר חזור** in text **ימן מן** || 19 **[ומן בתר כדין]** desider in text qui tantum habet **במערתא** = **במערתי** | TM **ואחר כן** **במערתי]** leg prob **במערת ד** vel forte **דביה ...** || 20 **ממרא** in text! M | **דאית כלוקבל [די כל קובל** **דאית בחקלא דאית בכל תחומא חזור חזור ... דאית כלוקבל [ממרי] [דקבורה** **לאחסנת קבר** M: except **לאחסנת קבר**, caetera vid repet var lect v 17 | **לאחסנת [לאחסנות** M (v praecedentis) | Ex hoc v iterum scriba [E] qui non adhibet circellos nec indic varias lect I.

24 2 **ואמר אברהם** id M | **[דתפיס** [leg **שליטא** **טלישא** M | **... דתפיס** M. **דהוה שליט בכל מה דאית ליה [דלית**

3 y te haré jurar por el nombre del Verbo de Yahweh, el Dios de los cielos —Él es Dios que manda sobre la tierra— (1) que no tomarás mujer para mi hijo de las hijas de los cananeos entre los que yo habito,
4 sino que irás a mi tierra y a mi parentela y tomarás mujer para mi hijo Isaac.
5 Y díjole el servidor: Quizá no quiera la mujer venir en pos de mí a este país, ¿por ventura tendré que volver a tu hijo a la tierra de donde saliste?
6 Y le dijo (Abraham) (2): Guárdate de no volver a mi hijo allá.
7 Yahweh, el Dios de los cielos, que me tomó de la casa de mi padre y de la tierra de mi parentela y que habló conmigo y conmigo hizo alianza (3) diciendo: Daré a tus hijos este país, Él enviará el ángel de misericordia delante de ti y tomarás de allí mujer para mi hijo.
8 Y si la mujer no quiere venir en pos de ti, quedarás absuelto de este mi juramento, pero no volverás allá a mi hijo.
9 Y el servidor puso su mano debajo (del muslo) (4) del juramento de su señor Abraham y le hizo juramento sobre (5) el asunto en cuestión.
10 Y el servidor tomó consigo diez camellos de los camellos de su señor (6) y todas las mejores cosas del testamento de su señor y se levantó y marchó al país de Naharáim, a la ciudad de Nahor.

(1) M: «Dios de la tierra».
(2) Falta en el texto.
(3) M: + «con juramento».
(4) Probablemente hay que añadir esta palabra. M: «muslo del juramento».
(5) M: «y le prometió con juramento sobre...».
(6) M: «y marchó, y todas las mejores cosas del almacén de su señor».

3 ואשבע יתך בשם ממריה דיי אלהא דשמיא הוא אלהא דשליט
על ארעא דלא תסב אתא לברי מן בנתהון דכנענאי די אנא
שרא ביניהון׃
4 ארום אלהן לארעי ולילדותי תזיל ותיסב אתה לברי ליצחק׃
5 ואמר ליה עבדא מה דלמה לא תצבי אתתא למיתי בתרי לארעא
הדא הא מחזרה אחזור ית ברך לארעא דנפקת מן תמן׃
6 ואמר ליה [אברהם] אזדהר לך דלא תחזר ית ברי תמן׃
7 יי אלהא דשמיא די דבר יתי מן בייתא דאבא ומן ארעא תלדוותי
ודי מלל עמי ודי קיים עמי למימר לבניך אתן ית ארעא הדא
הוא ישלח מלאכא דרחמין קדמך ותיסב אתה לברי מן תמן׃
8 ואין לא תצבי אתתא למיתיה בתרך ותזדכי מן שבועתי הדה
לחוד ית ברי לא תחזור לתמן׃
9 ושווי עבדה ית ידה תחות קיימה [ד]אברה[ם] רבוניה ואשבע
ליה על עסק פתגמא הדן׃
10 ונסב עבדא עשרה גמלין מן גמלוי דרבוניה וכל שפר
דייתיקא דריבוניה עמיה וקם ואזל לארעא נהרים לקרתא דנחור׃

3 ואשבע יתך] id M, sed verba in unum conflata: ואשבעיתך׃ | ולילדותי] דא[נא] I || 4 די אנא] M | ואלוה׳ דארעא] הוא אלהא ... על ארעא [leg ולתלוודתי [לתלדוותי M || 5 מה דלמה] דל[מה] M || 6 [אברהם] < N | לתמן] תמן M || 7 עמי 2.°] + בשבועה M | מן תמן] מת[מן] I | Variae lect vv 7-12*a* a nov scriba [F] qui indic circellos (non semper) et I. Quaed variae lect M sunt extra debit loc || 8 בתרך] antepon מן M | ותהוי זכאי] M | מן שבועתי] מש[בועתי] I || 9 קיימה] complend prob ירך קיימא ut in M | [ד]אברה[ם] text corrup | ואשבע] ואב׳ M || 10 וקיים ליה בשבועה על] ואשבע ליה על I | ואשתבע מן גמלוי] מג[מלוי] I | דרבוניה] + מלוויתיה M | דכל] וכל I | וכל שפר ... דריבוניה] יזדמן ? + 2.°] דריבוניה M | ואויל וכל שפר טוב אפותיקי דריב[וניה] M sed prob notula pertinet ad v 12, ad verb יזדמן | עמיה] בידי[ה] M | דייתיקא] אפותיקא = ἀποθήκη M Ps.

11 E hizo arrodillar a los camellos a las afueras de la ciudad, al lado del pozo de agua, al atardecer, a la hora en que salen las aguadoras.
12 Y dijo: Yahweh, Dios de mi señor Abraham, por favor, prepárame(lo) hoy delante de (mí) y haz gracia (1) con mi señor Abraham.
13 He aquí que yo estoy colocado al lado de la fuente (*texto:* «de las fuentes») de agua y las hijas de la gente del país salen (2) a sacar agua.
14 Pues sea (esto): la joven a la que diga: baja por favor tu cántaro y beberé y diga: Bebe y también daré de beber a tus camellos, a ésa has designado para tu siervo Isaac y en eso conoceré que has hecho gracia (3) con mi señor.
15 Y ocurrió que aún no había terminado él de hablar cuando he aquí que Rebeca —que había nacido a Betuel, hijo (*en el texto:* «hija») de Milká, la esposa de Nahor, hermano de Abraham, salía, su cántaro al hombro.
16 Y la joven era de muy buena apariencia, virgen: no la había conocido varón; y bajó a la fuente y llenó su cántaro y lo subió.
17 Y corrió el criado a su encuentro y dijo: Por favor, dame de beber (4) de tu cántaro.
18 Y dijo: Bebe, señor mío; y se apresuró a bajar su cántaro sobre la mano y le dio de beber.
19 Y terminó de darle de beber y dijo: (lo) llenaré también para tus camellos hasta (5) que terminen de beber.

(1) M: «y haz gracia y verdad».
(2) M: «(de la gente) de la ciudad que salen».
(3) M: + «y verdad» (= fidelidad).
(4) M: «agua de tu cántaro».
(5) M: «daré de beber hasta...».

11 וארבע גמליא לבר מן קרתא על בארא דמיא לעדוני רמשא בשעתא דנפקן מל[יי]תא:
12 ואמר ייי אלהה דרבוני אברהם יזדמן לי כען קדמ[י]י יומא הדין ועבד חסד עם רבוני אברהם:
13 הא אנא קיים מעתד על עניא דמיא ובנתהון דעמא דארעא נפקין לממלי מיא:
14 ותהוי רביתה די אימר לה ארכיני כען קולתיך ואשתי ותימר שתי ואף לגמליך אשקי יתה זמנת לעבדך ליצחק ובה אדע ארום עבדת חסד עם רבוני:
15 והוה הוא קדם עד לא אשלם לממללא והא רבקה נפקת די אתיילדת לבתואל ב[ר] מלכה אתתא דנחור אחוי דאברהם וקולתה על כתפה:
16 ורביתה שפירת חיזו לחדא בתולה וגבר לא חכים יתה ונחתת לעיינה ומלת קולתה וסלקת:
17 ורהט עבדא לקדמותה ואמר אשקיין יתי כען מן קלתיך:
18 ואמרת שתה רבוני ואוחיית ואחתת קולתה על ידה ואשקיית יתה:
19 ואשלמ[ת] למשקייה יתה ואמרת אף לגמלך אמלא עד זמן ישלמון למישתי:

11 מן קרתא [מקרתא I | בארא] text corrupt בארעא | על בארא; 12 יזדמן [אז[דמן] I; לבאירה M | מלוותא N || לעדן [לעדוני M | מל[יי]תא] [קדמ[י]י | זמן M; prob huc pertinet יזדמן v 10: cf variae lect v 10 | Variae lect M et valde rar I a scriba [E] a v 12*b*-35; desiderantur circelli || 13 מעתד] דקרתא [דארעא נפקין | מאתד M | עניא] emend prob עינא c TM O Ps | אשקי M | ולחוד [ואף N | אמר [אימר 14 || נפקין] leg נפקן | דנפקין M | דזמן לע[בדך] M 1.°; זמן [לעבדך] [ומנת לעבדך | אנה משקייה יתה [יתה M 2.° | וקשט + [חסד M || 15 אשלם למללא [אשלם לממללא M | בת [ב[ר] | M היא אתיילדת; מת[יילדת] [אתיילדת in text || 16 חיזו] [אשקיין 17 || וסלקתו! N | ומילת [ומלת M | חזיזו I; אשקיי M | מים מן קולתיך [מן קלתיך 18 || יתה] M | וזרזת [ואוחיית M | אשקי עד [אמלא עד | לחוד לגמלך [אף לגמלך 19 || יתיה I | + די M | דיש[למון] [ישלמון I.

20 Y se apresuró a vaciar su cántaro ([1]) en el abrevadero y corrió a llenar de nuevo al pozo y (lo) llenó ([2]) para todos sus camellos.
21 Y el hombre bebía y la miraba en silencio para saber si Yahweh daba o no buen éxito a su viaje.
22 Y cuando los camellos terminaron de beber, el hombre tomó un anillo de oro de un *teba* de peso, y dos ajorcas para sus muñecas de diez *(tebaim)* de oro su peso.
23 Y dijo: ¿De quién eres hija tú? Dímelo ([3]), por favor. ¿Hay en casa lugar para nosotros para pasar la noche? ([4])
24 Y díjole: Yo soy hija de Betuel, hijo de Milká que le parió a Nahor.
25 Y díjole: También tenemos paja y heno en abundancia y también lugar para pernoctar.
26 Y el hombre se inclinó y dio gracias y glorificó el nombre de Yahweh ([5]).
27 Y dijo: Bendito Yahweh, el Dios de mi señor Abraham, que no abandonó su bondad y verdad (= fidelidad) con mi señor. Puesto yo en camino, Yahweh ([6]) me ha conducido a la casa de los hermanos de mi señor.
28 Y la joven corrió a la casa ([7]) de su madre y refirió todas estas cosas.
29 Y Rebeca tenía un hermano, Labán de nombre, y Labán corrió al hombre afuera, a la fuente.
30 Y cuando vio el anillo y las ajorcas en las muñecas de su hermana y cuando oyó las palabras de su hermana Rebeca diciendo: «Así ha hablado conmigo el hombre», vino al hombre y he aquí que él estaba junto a los camellos al lado de la fuente ([8]).

([1]) M: «y se apresuró a bajar su cántaro».
([2]) M: «y dio de beber».
([3]) M: «infórmame».
([4]) M: «para establo».
([5]) M: «delante de Yahweh».
([6]) M: «el Verbo de Yahweh».
([7]) En el texto se añade: «de los hermanos del señor» (de su madre) por dittografía: cf v 27.
([8]) + «de agua».

20 ואוחיית ופנית קולתה לגו מורכין ורהטת תוב לבאירה למימלי ומלת לכל גמלוי:
21 וגבר הוה שתי ומסתכל בה שתק למידע הא אן אצלח ייי אורחה או לא:
22 והוה כד אשלימו גמליא למשתי ונסב גברא ק[די]ש דדהב טבע מתקלה ותרין שרין על ידה מן עשרה דדהב מתקלהון:
23 ואמר ברת מן את תניין כעַן לי האית בביתה אתר לנן למבתה:
24 ואמרת לה ברת בתואל אנה בר מלכה די ילדת לנחור:
25 ואמרת לה אף תבן אף כסה סגין עמן ואף אתר למבתה:
26 ועקד גברא ואודי ושבח לשמא דייי:
27 ואמר בריך הוא ייי אלהא דריבוני אברהם דלא שבק חסדה וקושטה עם ריבוני אנא באורחא דבר יתי ייי בבייתיה דאחוי דרבוני:
28 ורהטת רביתה בביתה דאחוי דרבוני דאמה ותניית ית כל פתגמיא האלין:
29 ולרבקה אח ושמה לבן ורהט לבן לוות גברא לברה לעיינה:
30 והוי כדי חמה ית קדשא וית שיריא על ידה [ד]אחת[ה] וכדי שמע ית מילי דרבקה אחתה למימר כדין מלל עמי גברא ואתא לוות גברא והא הוא קיים על גמליא על עיינא:

20 ואוחיית ופנית קולתה לגו מורכין ורהטת תוב לבאירה למימלי] עוד M | תוב] M | וזרזת ואחתת קו[לתה] ואוחיית ופנית קולתה
ומלת] ואשקיית M || 22 כד אשלימו] כיון דא[שלימו] M | קדש] ק[די]ש N || קודש
23 תניין] חויין M | האית] הא I | בביתה + דאבוך M | לנן] in text ולנוֹ; | לן לחוד] עמן ואף M 1.º, 2.º | אף 1.º, 2.º] לחוד M 1.º, 2.º | למבתה] למכונה M || 25 קדם ייי] לשמא דייי M || 26 דלא] די לא M | עם ריבוני] מן לוות רב[וני] M | דבר] id M | מימרַ דייי] ייי M || 28 ותניית] ותנית M | ית כל פתגמי[א] האלין] [leg ... כפ׳] בפתגמ[יא] האלין M || 29 אח] in text אחוי; | אח] על עיינ[א] דמי[א] M; cf v 30 || 30 והוי כדי חמה] ידי אחתי וכיון] ד[אחת[ה] וכדי שמע] id M | קדשא] והוי כיון דחמה M | דש[מע] רבקה] רברבקה M | עיינא] [ד]אחת[ה] text corrupt | ואחתת + דמיא M.

31 Y dijo: Entra, bendito de Yahweh. ¿Por qué, por favor, estás fuera? He aquí que yo he limpiado ([1]) la casa del culto idolátrico y (hay) lugar para los camellos.
32 Y el hombre entró en la casa y (Labán) desató ([2]) a los camellos ([3]) y dio paja y forraje a los camellos y agua para lavar sus pies y los pies de los hombres que estaban con él.
33 Y pusieron delante de él de comer, pero dijo: No, no comeré hasta que hable ([4]) mis palabras. Y (Labán) dijo: Habla ([5]).
34 Y dijo: Soy el servidor de Abraham.
35 Y Yahweh ([6]) ha bendecido sobremanera a mi señor y se ha hecho poderoso. Y le ha dado ovejas y vacas, plata, oro, esclavos, esclavas, camellos y asnos.
36 Y Sara, la mujer de mi señor, parió un hijo ([7]) a mi señor después de haber él envejecido ([8]) y le ha dado todo lo que tiene.
37 Y mi señor me ha hecho jurar diciendo: No tomarás mujer, para mi hijo, de las hijas de los cananeos en cuya tierra yo habito.
38 Sino que irás ([9]) a la casa de mi padre y a mi parentela y tomarás mujer para mi hijo Isaac.
39 Y dije a mi señor: Quizá que no venga la mujer en pos de mí ([10]).
40 Y me dijo: (Yahweh) ([11]) ante quien he dado culto en verdad enviará su ángel delante de ti y dará éxito a tu viaje y tomarás mujer, para mi hijo, de mi parentela y de la casa de mi padre.

([1]) «y yo he limpiado la casa; (la) he limpiado para el culto (?). La he arreglado de tres acciones duras (perversas) que había en ella: del culto idolátrico, de exhibición de desnudeces y del derramamiento de sangre inocente, y he preparado lugar para los camellos».
([2]) I: + «los bozales».
([3]) M: «los bozales de los camellos que estaban con bozal, en el camino, para que no comiesen cosa ajena».
([4]) M: «que converse (*o:* sean dichas (?))».
([5]) M: «que hablemos (= hable) mis palabras; y díjole (Labán): habla».
([6]) M: «el Verbo de Yahweh».
([7]) M: «un hijo».
([8]) M: «en la vejez».
([9]) M: «y vete».
([10]) M: «(quizá) no esté pronta la joven a venir en pos de mí».
([11]) Falta en el texto. M: «el Verbo de Yahweh».

31 ואמר עול בריכה דיי למה כען את קיים לברא והא אנא פניית ביתה מן פלחנא נכראה ואתר לגמליא:
32 ועל גברא לגו ביתא ושרא גמליא ויהב תבן וכסה לגמליא ומיין למסחיה רגלוי ורגלי גבריא דעמיה:
33 ושוון קדמוי למיכל ואמר לית אנה אכל עד זמן דאמלל מליי ואמר מלל:
34 ואמר עבדא דאברהם אנה:
35 וייי ברך ית ריבוני לחדא ותקף ויהב לה ען ותורין וכסף ודהב ועבדין ואמהן וגמלין וחמרין:
36 וילרת שרה אתתיה דריבוני בר לריבוני מן בתר די סאב ויהב לה ית כל מה די ליה:
37 ואשבע ית ריבוני למימר לא תסב אתה לברי מן בנתהון דכנענאי די אנא שרי בארעהון:
38 ארום אלהין לבייתה[ה] דאבא תיזל ולוות זרעייתי ותיסב איתה לברי ליצחק:
39 ואמרת לריבוני מה דלמא דלא תיתי אתתא בתריי:
40 ואמר לי [ייי] די פלחת קדמוי בקושטא ישלח מלאכיה קדמיך ויצלח ארחך ותסב אתה לברי מן זרעיתי ומן ביתיה דאבא:

31 ואנה פניית ביי[תה] פניית ית **[והא אנא ... לגמליא** | M כען + **עול]** דהוון [ordo invert] מן תלת אתקנית עבידן קשיין [פלחנא?] לפל [= יתיה?] קיימין בגווה מן פולחנא נכראה ומן גלוי ערייתא ומן שפיכות דם זכאי ואתרא אתקינת לגמליא M || 32 ביתה **[ביתא** | M ושרא + **וזממי** I | **גמליא]** M זממין דגמלין דהוון זמימי באורח דלא למיכל מן גוילא **[דאמלל** 33 || M די נמלל פתגמ[י] ואמ[ר] ליה ממלל **[דאמלל ... מלל** | M דאית[מלל] || 35 בתר סיבתא **[בתר די סאב** | M ביר **[בר** 36 || M ומימרי[ה] דיי **[ייי** M | דאית ליה **[די ליה** M | Variae lect M et (raro) I abhinc a nova manu [G]. Desiderantur circelli || 37 ברם די לא הן בנייתיה **[לא ... בנתהון** M || דלמא **[...?]** דלא תיתי אתתא בתריי 39 || M ואזל **[ארום ... תיזל** 38 [ייי] **]** Desider in text; M. באורחתך **[ארחך** | M מלאך **[מלאכיה** | M ממרי[ה] דיי

41 Entonces quedarás absuelto de mi juramento cuando vengas ([1]) a mi parentela. Y si no te la dan quedarás absuelto de mi juramento.
42 Y vine hoy a la fuente y dije ([2]): Te ruego por la misericordia que hay delante de ti, Yahweh, el Dios de mi señor Abraham; si hay voluntad delante de ti de dar éxito al camino que recorro,
43 he aquí que yo estaré situado al lado de la fuente de agua y he aquí que la joven que salga a llenar (su cántaro) y le diga: dame de beber un poco de agua de tu cántaro
44 y me diga: Bebe tú y sacaré también agua para tus camellos, ésa ([3]) será la mujer que Yahweh ha destinado para el hijo de mi señor.
45 No había yo terminado de hablar con mi corazón y he aquí que Rebeca salió, su cántaro sobre su hombro, y bajó a la fuente ([4]) y llenó (su cántaro) y le dije: Dame de beber, por favor.
46 Y ella prestamente ([5]) bajó su cántaro y dijo: Bebe y abrevaré también a tus camellos. Y bebí, y ella dio de beber a los camellos.
47 Y le pregunté y le dije: ¿De quién eres hija? Y dijo: Hija de Betuel, hijo de Nahor para quien le parió Milká; y puse un anillo en su nariz y brazaletes en sus muñecas.
48 Y me arrodillé y di gracias y glorifiqué el nombre de Yahweh y recé delante del Dios de mi señor Abraham que me condujo por el camino de la verdad ([6]) a tomar a la hija de los hermanos de mi señor para su hijo.
49 Y ahora, si está en vuestra voluntad el hacer gracia y bondad ([7]) con mi señor, indicádmelo y si no, indicádmelo y me volveré a ([8]) la derecha o a la izquierda.

([1]) M: «entres (= vayas)...». «Entonces», *lit* M e I «así».
([2]) M: «... este (día) (= hoy) junto a la fuente de agua y dije...».
([3]) M: «y también abrevaré a tus camellos, ésa...».
([4]) M: «a las aguas».
([5]) M: «y se apresuró».
([6]) = «fidelidad».
([7]) M: «y ahora si vosotros hacéis gracia y verdad».
([8]) M: «indicád(melo) y me volveré a...».

41 בכדן תזדכה משבועתי ארום תיתי לוות לזרעייתי ואן לא יתנון לך ותהוי זכיי מן שבועתי:
42 ואתית יומא דין לעינא ואמרית בבעו ברחמין מן קדמיך יי אלהא דריבוני אברהם אם ברעות קדמך למצלחה ארחי דאנא מהלך עלה:
43 הא אנא קיים מעתד על עיינא דמיא והא רביתה דנפקי לממלי ואמרת לה אשקיין יתי קליל מיין מן קולתיך:
44 ותימר לי אף את שתי ואף לגמליך אמלא היא אתתא די זמן יי לברה דריבוני:
45 אנה קדם עד לא אשלמת לממללה עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה על כתפה ונחתת לעיינה ומלאת ואמרת לה אשקיין ית[י] כען:
46 ואוחיית ואחתת קולתה מעלוה ואמרת שתה ואף לגמליך אשקי ושתית ואף גמליא אשקיית:
47 ושאלית יתה ואמרת לה ברת מן את ואמרת ברת בתואל בר נחור די ילדת לה מלכה ושוית קדשה על בית אפיה ושריה על ידה:
48 ועקדת ואודת ושבחת לשמה דיי וצליית קדם אלהה דריבוני אברהם דדבר יתי באורחא דקושטא למסבה ית ברת אחוי דריבוני לברה:
49 וכדון אן ברעתכון למעבד חסד וטבו עם רבוני תנון לי ואן לא תנון לי ואסטי לימינא או לשמאלה:

41 בכך [בכן leg prob] M | תהוי זכה מן [שבועתי] **[בכדן ... משבועתי** 42 M || תיעיל [תיעול leg] לות **[תיתי** לוות | I מן ש׳ **[משבועתי** | I בכן **[בכדן** | M די אלה[ה] **[קדמך?** | M הדין על עיינ[א] דמיא ואמרי[ת] **[דין לעינא ואמרית** למלי ... מין 43 || M את כען מצלה באורח[י] די אנה **[למצלחה ... דאנא** למללה [לממלה corr] ואמר לי [לה leg] אשקה יתיה [יתי leg] כען קליל **[מן** ואף לגמליך | M לחוד **[אף** | M [ו]תהוי [אמרת] **[ויתימר** 44 || M מים מן **[י**ת[י] | M למיה **[לעיינה** 45 || M ולחוד לגמלך אשק[ה] היא **[אמלא** היא | M מן עלוה **[מעלוה** | M [ו]אוחתת **[ואחתת** | M וורזת **[ואוחיית** 46 || N ית ואקדת ואודית **[ועקדת ... אלהה** 48 || M לגמליא **[גמליא** | M ולחוד **[ואף** למיסב ית ברתי **[למסבה ... אחוי** | M ושבחת קדם יי׳ וברכת ית יי׳ אלה[ה] תנון | M וכדו אין אתון עבדין חסד וקשוט **[וכדון ... וטבו** 49 || M דאחוי M. חון ואסטי על **[לי ואסטי** לי׳

50 Y Labán y Betuel responden y dicen: La cosa ha salido de delante de Dios; no podemos hablar contigo ni bien ni mal ([1]).
51 He aquí a Rebeca delante de ti; tóma(la) y vete y sea mujer del hijo de mi ([2]) señor conforme ha hablado Yahweh ([3]).
52 Y cuando oyó el servidor de Abraham sus palabras, dio gracias y alabó al nombre de Yahweh ([4]) según la costumbre del país.
53 Y sacó el servidor objetos de plata y objetos de oro y vestidos y (los) dio a Rebeca y dio un regalo a sus hermanos y a su madre.
54 Y comieron y bebieron él y los hombres que con él estaban y pernoctaron y se levantaron de mañana y dijeron: Enviadme (= dejadme marchar) a mi señor.
55 Y dijo el hermano de ella y su madre: Quédese la joven con nosotros dos o diez días ([5]) y marche después.
56 Pero (el servidor) les dijo: No me detengáis ya que Yahweh ha dado éxito a mi camino; enviadme (= dejadme marchar) y marcharé a mi señor.
57 Y dijeron: Llamemos a la joven y preguntémosle (de) su propia boca.
58 Y llaman a Rebeca y le dicen: ¿Quieres marchar con este hombre? Y dijo ella: Marcharé.
59 Y enviaron (= dejaron partir) a Rebeca, su hermana, y a su nodriza ([6]) y al servidor de Abraham y a sus hombres ([7]).

([1]) M: «ha sido fijada la cosa; no puedo yo hablar contigo ni mal, ni bien».
([2]) ¿tú?
([3]) M: «habló el Verbo de Yahweh».
([4]) M: «delante de Yahweh».
([5]) M: «un año completo o diez meses».
([6]) M: «su pedagoga».
([7]) M: «los hombres que estaban allí».

50 ועניין לבן ובתואל ואמרין מן קדם ייי נפק פתגמא לא נכל לממללא עמך טב או ביש:
51 הא רבקה קדמיך דבר ואזל ותהוי אתא לבריה דריבוני היך מה דמלל ייי:
52 והוה כד שמע עבדא דאברהם מליהון ואודי ושבח לשמה [ד]ייי כנימוס ארעא:
53 ואפיק עבד[א] מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ודורון יהב לאחיה ולאמה:
54 ואכלו ושתו הוא וגובריא די עמיה וביתו וקמו בצפרא ואמרו שלחו יתי לוות רבוני:
55 ואמר אחוה ואמה תשרי רביתי עמן תרין יומין או עשרה יומין ומן בתר כדן תיזיל:
56 ואמר להון לא תשהון יתי וייי הצלח באורחי שלחו יתי ואיזיל לוות ריבוני:
57 ואמרו נקרי לרביתה ונשאל ית פמה:
58 וקראן לרבקה ואמרן לה הא תזלין עם גברא הדין ואמרית אזיל:
59 ושלחו ית רבקה אחתהון וית מיינקתה וית עבדא דאברהם וית אנשוי:

50 אזדמן פתגמ[א] לית אנה יכיל למללא [נפק ... או ביש] M | וענ[י] M | [וענייך] 51 דריבונך leg prob | [דריבוני] M | [דבור] 51 עמך ביש או טב M || 52 כיון דשמע [כד שמע] M | [ואודי] דמלל ייי [דמלל ייי] M || 53 קוד[ם] יי׳; לשמה ייי text [לשמה] [ד]ייי | M ואודי׳ [sic] [דורון] 54 דהון [די] M | ושתו M | [ושתון] I; אשתון [ו]ושתו ואביתו [וביתו] = δώρον || 55 [יומי] דשתא שלמא או עשר ירח[ן] יומין [תרין ... או עשרה יומין] M: sed prob ult verb יומין transf ante דשתא || 56 [ואיזיל] M || 58 [וית] [ית] מיינקתה ... עבדא 59 [תזלין] M || את אוזלה וית רבית[ה] גובריא [גובריי׳] [leg [אנשוי] M | פדגוגתא (παιδάγωγος) וית אליעזר עבדא דהוו תמן M.

60 Y bendijeron a Rebeca diciéndole ([1]): Sí, has sido hasta ahora nuestra hermana, pero desde ahora en adelante tú te vas y te vas a juntar a él, al varón piadoso, y de ti surgirán miles y decenas de millares ([2]) y tus hijos heredarán las ciudades de sus enemigos.
61 Y se levantó Rebeca y su doncella y montaron sobre los camellos y fueron tras el hombre. Y el servidor tomó a Rebeca y marchó ([3]).
62 E Isaac venía (de la escuela) del Gran Sem al pozo en el que se manifestó el que existe por toda la eternidad ([4]). Y él habitaba en el país del sur.
63 E Isaac había salido a orar en el campo al atardecer y levantó los ojos y vio y he aquí que venían unos camellos.
64 Y levantó Rebeca sus ojos y vio a Isaac y se apeó del camello.
65 Y dijo al hombre: ¿Quién es ese hombre que viene ([5]) por el campo a nuestro encuentro? Y dijo el servidor: Es mi señor. Y ella tomó su velo y se cubrió ([6]) con él.
66 Y el servidor refirió a Isaac todo lo que había hecho.
67 E Isaac la introdujo en la tienda de su madre Sara y tomó a Rebeca y fue su esposa y la amó y (así) se consoló Isaac después de que murió ([7]) su madre Sara.

([1]) M: «le dijeron: hasta ahora has sido nuestra hermana; ahora tú marchas (a) juntarte con aquel justo. Quiera (Dios) que de ti salgan miles y decenas de millares de muchedumbres justas».
([2]) M: «y decenas de millares de reyes justos y hereden los descendientes de tus hijos las ciudades de los enemigos...». M dice «ángeles» por «reyes».
([3]) M: «y marcharon».
([4]) M: «junto al que se apareció la Gloria de la Šekiná de Yahweh, y él».
([5]) M: «que camina»...».
([6]) M 1.º: «se envolvió» (cf Ps). M 2.º: «se cubrió con el velo» (cf Targum fragmentario).
([7]) M: «después de la muerte de Sara».

60 וברכו ית רבקה ואמרין לה ברם עד כדון אחתן הויית ברם מן הכא ולהלא את אזלה ומדבקה לה לגברא חסידא ומניך יקומון אלפין וריבוון וירתון בניך ית קרי בעלי דבביהון:
61 וקמת רבקה ורביתה ורכבין על גמליא והלכין בתר גברא ונסב עבדא ית רבקה ואזל:
62 ויצחק הוי אתי מן בית מקדשא [מדר׳ leg] דשם רבה לבארה דאתגלי עלי קיים כל עלמא והוא הוה שרי בארעא דרומה:
63 ונפק יצחק למצלוייה באפיה ברא לעדוני רמשא ונטל עיינוי וחמה והא גמלין אתין:
64 ונטלת רבקה ית עיינה וחמת ית יצחק ואתרכנת מעלוי גמלא:
65 ואמרת לעבדא מן הוא דא גברא דאתי באפיה ברא לקדמותן ואמר עבדא הוא ריבוני ונסיבת רדידה ואתכסיית ביה:
66 ותני עבדא ליצחק ית כל פתגמא [ד]עבד:
67 [ואעל יתה] יצחק למשכנה דשרה אמה ונסב ית רבקה והות לה לאתה ורחם יתה ואנחם יצחק מן בתר דמיתת שרה אמיה:

[ו]אמרו לה עד כדון הויית אחת[ן] כדון את אזלה **[**ואמרין ... וריבוון 60 [ל]מזדווגה בההי׳ [בההוא leg] צדיק[א] יהי רעווא דמניך יפקו[ן] אלפין ורבבן ורבבי [ורבבן leg?] דמלאכן **[**וריבוון ... בעלי | ומינך **[**ומניך | M אוכלסין צדיקין **[**ורביתה ורכבין על 61 || M צדיקין וירתון זרעיית בניך ית קורוי דבע[לי] דאתגליית **[**דאתגלי ... והוא 62 || M ואזלו **[**ואזל | M וטלייתא ורכבי על עלה || 63 I לעדן **[**לעדוני | M דמהלך **[**דאתי 65 || I ריבוני | M text **[**ד]עבד 66 || M 2.º ואתעטפת **[**ואתצמצמת M 1.º; ואתכסיית | ריבוניה text corrupt ולעבד׃ || 67 [ואעל יתה] **]** desider in text | בתר דמיתת **[**שרה בתר מתת דשרה M | In M dext huj v adest notula cuj loc non deteg עובדך זהו׃.

CAPÍTULO XXV

1 Y Abraham volvió a tomar una esposa y su nombre era Qeturá ([1]).
2 Y le parió a Zimrán, a Yoqšán, a Medán, a Midyán, a Yišbaq y a Súah.
3 Y Yoqšán engendró a Šebá y a Dedán. Y los hijos de Dedán fueron comerciantes y mercaderes y jefes de pueblos ([2]).
4 Y los hijos de Midyán: Efá, Éfer, Hanok, Abidá y Eldaá. Todos éstos fueron los hijos de Qeturá.
5 Y Abraham dio todo lo que tenía a Isaac.
6 Y a los hijos de las concubinas de Abraham, Abraham dioles dones y los envió de junto a su hijo Isaac, cuando estaba aún en vida, hacia el Este ([3]) a la tierra de Oriente.
7 Y éstos (son los días de) los años de la vida que vivió Abraham: ciento setenta y cinco años.
8 Y Abraham dejó de existir ([4]) y murió en buena vejez ([5]), anciano y saciado, y fue reunido a su pueblo.
9 E Isaac e Ismael, sus hijos, le sepultaron en la cueva de la Kafelá, en el campo de Efrón, hijo de Sóhar, el hitita, que está frente a Mamré,
10 el campo que Abraham había adquirido de los hijos de Het. Allí fueron enterrados Abraham y su mujer Sara.
11 Y después de que Abraham murió ([6]), Yahweh bendijo a su hijo Isaac. Y habitaba Isaac en el pozo en el que se apareció el Viviente de todos los siglos ([7]).

([1]) M 1.º: «Era Agar que estuvo ligada a él desde el principio». M 2.º: «Es Agar que estuvo vinculada a él desde lo primero». Según *Berešit Rabbá* 61, 4 en M 1.º, 2.º, habría que sustituir Agar por Sara. El Targum palestino tiende a traducir nombres propios por comunes y en Qeturá ha visto un participio *qṭyr* = ligada, vinculada (la mujer vinculada a Abraham desde el principio, o sea, Sara).
([2]) M: «campamentos y habitantes en tiendas (grupos de tiendas) y en llanuras».
([3]) M: «a la frontera».
([4]) M: «y se estiró (= murió)», cf Ps.
([5]) M: «estando en salud (buena)».
([6]) M: «de la muerte de».
([7]) M: «(donde) se le había aparecido la Gloria de la Šekiná de Yahweh».

CAPUT XXV

1 ואוסף אברהם ונסב אתה ושמה קטורה:
2 ויליד֯ת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין וית ישבק וית שוח:
3 ויקשן אולי[ד] ית שבא וית דדן ובנוי דדן הוון תגרן ואמופרין וראשי אומין:
4 ובנוי דמדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בנוי [ד]קטורה:
5 ויהב אברהם ית כל מה די ליה ליצחק:
6 ולבני לחינתי די לאברהם יהב אברהם דורון ושלח יתהון מעלוי יצחק בריה עד הווה בחיין קדמיין לארעא מדינחא:
7 [ואלין יומי] שני חייא [ד]אברהם די חייה מאה ושבעין וחמש שנין:
8 וסאף ומית אברהם בשיבו [ט]בא סב ושביע ואתכנש לוות עמיה:
9 וקברו יתיה יצחק וישמעל בנוי במערתא כפילא בחקלא דעפרו[ן] בן צחר חתיה די כל קובל ממרא:
10 חקלא די זכי אברהם מלוות בנוי דחת תמן אתקבר אברהם ושרה אתתיה:
11 והוה מן בתר דמית אברהם וברך ייי ית יצחק ברה ויתב יצחק בבארה דאתגלי עלה קיים כל עלמיא:

25 1 קטורה] + היא הות הגר דהות אסירה לה מן שירויה M 1.º; היא הגר דהות קטירא ליה מלקדמין M 2.º; cf Berešit Rabba 61, 4 (Sara pro Agar) || 3 ... תגרן] משיריין ויתבין בשכוני[ן] ובנ[גוון] M | ואמופרין] leg ואמפורין (ἔμποροι); prob ואומנין (opifices) in Targum fragmt: cf Hieronymus, *Hebr quaest in Gn* 25, 3; *Lib interp hebr nom* (Genesis) sub vbo «Latusim» || 5 קטורה] ד[קטורה N || 6 ולבני] נוי N | לחינתי] leg? לחינתיה | דאית] די M | דורון] דורוון M | דהוא] הווה M | בחיין] + ועיבר M: hîc vid inser lect haec || 7 [ואלין יומי]] desider in text | אברהם] ד[אברהם in text || 8 ואתנגד] ואתכנש M | וסאף] in text וסבא | בשיבו] [prob leg בשלם] בשלים M | ושביע] ושביעו N | ואי[תכנש] M || חתי[ה] דאית] בחקל דעפרון] בחקלא דעפרו[ן] 9 M | כלוקבל] ממרא] מימרא N! || 11 [מן בתר דמית] במיתות[ה ד] M | דמית] id M | עלי] עלוי יקר שכינתיה דיי' [עלה ... כל עלמיא M; cf Gn 24, 62 ...

12 Y ésta es la genealogía de Ismael, hijo de Abraham, que parió a Abraham la egipcia Agar, esclava de Sara.
13 Y éstos son los nombres de los hijos de Ismael según sus nombres y sus familias: Nebayot, el primogénito de Ismael, Qedar, Abdeel, Mibsam,
14 Mišmá, Dumá, Massá,
15 Hadar, Temá, Yetur, Nafiš y Qedmá.
16 Estos son los hijos de Ismael y éstos sus nombres según sus aldeas y campamentos: doce jefes de sus pueblos (= de otros tantos pueblos).
17 Y éstos fueron los años de la vida de Ismael: ciento treinta y siete años; y expiró y murió y fue reunido a su pueblo.
18 Y habitaron desde la India hasta Halusah que está frente a Egipto, yendo tú hacia Asiria. Y habitó frente a todos sus hermanos.
19 Y ésta es la historia (*lit:* «las generaciones») de Isaac, hijo de Abraham. Abraham engendró a Isaac.
20 E Isaac tenía cuarenta años cuando tomó por esposa a Rebeca, hija de Betuel el arameo, de Paddán (Aram), hermana de Labán el arameo.
21 E Isaac rogó ([1]) delante de Yahweh por su esposa Rebeca porque era estéril y Yahweh le respondió y Rebeca su mujer quedó embarazada.

([1]) M: «(rogó) en el monte del culto, el lugar donde le había atado su padre, acerca de (su) mujer»; cf Ps.

12 ואלין תלדותא דישמעל בר אברהם די ילידת הגר מצריתא אמתא דשרה לאברהם׃
13 ואלין שמהת בנוי דישמעאל בשמתיהון לתולדותהון בכורה דישמעאל נביות וקדר ואדבאל ומבשם׃
14 ומשמע ודומה ומשא׃
15 חדר ותימא יתור נפיש וקדמה׃
16 אלין אנון בנוי דישמעאל ואלין שמהתהון בכופרניהון ובטירתהון תרין עשר רבנין לאומיהון׃
17 ואלין שני חיוי דישמעאל מאה ותלתין ושבע שנין וסף ומית ואתכנש לעמיה׃
18 ושרון מן הנדין עד הלוצה די כל קבל מצרים מעלך לאתור וקדם כל אחוי שרה׃
19 ואלין תולדותא דיצחק בריה דאברהם אברהם אולד ית יצחק׃
20 והוה יצחק בר ארבעין שנין כד נסב ית רבקה ברת בתואל ארמאה מן פדן אחתיה דלבן ארמאה ליה לאיתה׃
21 וצלי יצחק קדם ייי על עסקי רבקה אתתיה ארום עקרה הוות וענה יתיה ייי ועברת רבקה אתתיה׃

12 **[בכורה** 13 || M אמהתא **[אמתא** | M תולדוות[א] **[תלדותא** 12 M | הנון **[אנון** M | אליין **[אלין** 16 || TM יטור **[יתור** 15 || M בוכרי[ה] M c 440 Nu Ps || (castra =) ובקסטרוותהון **[ובטירתהון** | M ואליין **[ואלין** I || לוות [עמיה] **[לעמיה** | M ואתנגיד **[וסף** | M ואלין שנין **[ואלין שני** 17 M || אתורייה **[לאתור** | M מן הנדקי ועד **[מן הנדין עד** | הנדכי ?leg **[הנדין** 18 M || ואיל[יין] יחוס תולדוות׳ דיצחק **[ואלין תולדותא דיצחק** 19 **כד** 20 ארמאה | M ארמייה מן פדן **[ארמאה מן פדן** | M בזמנא דא נסב **[נסב** 2.° **[קדם ייי]** בטור פולחנא **[קדם ייי על עסקי אתתיה** 21 || M ארמאייה ושמע ממרי[ה] **[ועתר יתיה ייי ועברת** | M אתר דכספתיה מן אבוי על עסקי את[תיה] M. דה בקל צלוי ועב[רת]

22 Y los niños se empujaban en su vientre y dijo: Si así es el dolor (1) de los hijos ¿para qué, pues, he de tener hijos? Y se marchó a la escuela del Gran Sem a pedir misericordia delante de Yahweh.
23 Y Yahweh le dijo: Dos pueblos hay en tus entrañas y dos reinos se separarán de tus entrañas y un reino dominará al (otro) reino y el mayor servirá al más pequeño (2).
24 Y se cumplieron los días de parir y he aquí que en sus entrañas había mellizos.
25 Y salió el primero, rubio, todo él como un manto de pelo, y le llamaron (Esaú) (3).
26 (Y después salió su hermano, y su mano estaba asida al talón de Esaú y se le llamó Jacob) (3). E Isaac tenía sesenta años cuando los engendró.
27 Y los muchachos crecieron (4) y fue Esaú varón (5) conocedor de la caza, varón señor de campos, y Jacob fue varón perfecto en obras buenas, que habitaba en las Escuelas.
28 E Isaac amaba a Esaú porque comía de su caza, pero Rebeca amaba a Jacob.

(1) M: «si así es el dolor de la maternidad, ¿por qué yo he de quedar embarazada? Y se fue a la escuela del Gran Sem pidiendo y orando delante de Yahweh». M: «tengo vida para tener hijos. Y fue a pedir misericordia delante de Yahweh a la escuela del Gran Sem».

(2) M: «A causa de (que se está en) el fin del reino de Esaú, y después (vendrá) Jacob: su reino no será destruido y no se apartará (cesará) de él por los siglos de los siglos. Por eso se llamó Jacob».

(3) Falta en el texto.

(4) M: «Y crecieron los muchachos y Esaú era varón de muslos de bronce; (así por «cazador»: lee *nḥwš* [1.ª vez] o *nḥyl* [leg *nḥyš;* 2.ª vez] en vez de *nḥšyrkn*) y era hombre de muslos de bronce porque tenía bronce en el muslo izquierdo parecido a una espada que le servía de distintivo de ladrón: salía a robar a los viandantes y a los que volvían; y por esta causa le había bendecido su padre diciéndole: y vivirás de tu espada. Y Jacob era perfecto en obras buenas, sentado (residente) y asistente de la escuela de Sem y Éber y buscador (pedidor) de instrucción delante de Yahweh».

(5) M: «... hombre fuerte, era un impostor y de lo que cazaba le daba a probar a la boca; pero Rebeca amaba a Jacob porque era manso y aprendía en la escuela la enseñanza de la Ley».

22 ואדחקו בניא במעהא ואמרת אן כדין ה[ו]א צערהון דבניא למה כען לי בנין ואזלת לבית מדרשא דשם רבה למתבע רחמין מן קדם ייי׃
23 ואמר ייי לה תרין אומין במ[עי]ך ותרין מלכוון ממעיך יתפרשון ומלכו ממלכו תתקף ורבה יהווי משעבד קדם זעירא׃
24 ואשלימו יומההא למילד והא תאומין בגו מעיה׃
25 ונפק קדמה סמקמ[ק] כו[ליה כ]כלן דשער וקרון שמה [עשו]׃
26 [ובתר כדין נפק אחוי וידיה אחידא בעקיבא דעשו וקרא שמיה] יעקב ויצחק בר שתין שנין הווה בזמנא דאוליד יתהון׃
27 ורבו טליא והוה עשו גבר ידע צידה גבר מרי חקלין ויעקב הוה גבר שלם בעבדא טבא יתיב בבתי מדרשא׃
28 ורחם יצחק ית עשו ארום מן צידיה הוה אכיל ורבקה רחמת ית יעקב׃

22 אכ [= אן כדין] הוא צערא **[**אן כדין ... קדם ייי | N היא **[**ה[ו]א דילדותא למה דין אנא מעדייא ואזלית [ואזילת leg] לבית מדרשא דשם רבא בעייא אית לי חיין למהוי לי בנין ואזלת **[**לי בנין ... קדם ייי | M ומצלי[א] קדם ה **[**במ[עי]ך 23 || M למתבוע רחמין מן קדם ה בבית מדרשא של שם רבה **[**ממלכו | M אומה מאומה **[**ומלכו ממלכו | I מן [מעיך] **[**ממעיך | N במיעיך מן בגלל דבסוף מלכותא דעשו ואחר יעקב + **[**קדם זעירא | I מן [מלכו] M || מלכותיה דלא תתחבל ולא תפסוק מיניה לעלמי עלמין בגין קרא שמיה יעקב 24 במעה **[**בגו מעיה I; במעייה M || 25 **[**סמקמ[ק] vel סמקמין? vel סמקמיך?; forte leg סמקריי c 440 Nu Ps | **[**כו[ליה כ]כלן in text וכוכלן; כלן = *χλαῖνα* | **[**עשו] desider in text || 26 **[**ובתר כדין ... וקרא שמיה] desider in text ex homoiotel | **[**יתהון אומ[ה] M | אשתין שנין **[**שתין שנין דין M || 27 ... **[**ורבו טליא הוא נחי[ש] ירכן דהוה נחשא בירכא שמאלא בדמות סייפא והוה ליה לסימנא וסגיעו עולמייא והוה עשו גבר נחוש ירכן ומר די גבר ליסטיס (*λῄστης*) גבר נפק ומקפח עבוריי[א] ותואביי[א] [ותאוב׳ leg] הוא ומטול הכנא ברכיה אבוי ואמר ליה ועל חרבך תחיה ויעקב גבר שלם בעובדא טבא יתיב ומשמש בבית מדרשא דשם ועבר ותבע אולפן מן קדם ייי׃ M || usque ad finem v ... **[**גבר ידע [deceptor] הוה **[**גבר רמאי leg] גיבר גביר ומן ציידיה הוה טעיס ליה בפימיה ורבקה רחימת ית יעקב מן בגלל דעינוותא הוא ומשמש בבית מדרשא אולפן דאוריית[א] [mansuetus] M; sed prob verba haec pert ad v 28.

29 Y Jacob había cocido un potaje de lentejas y vino Esaú del campo y estaba cansado.
30 Y Esaú dijo a Jacob: Por favor, dame para comer ese cocido rojo porque yo estoy cansado; por eso se le llamó Edom.
31 Y Jacob dijo: Véndeme ahora tu primogenitura.
32 Y dijo Esaú: He aquí que yo voy a morir y ¿para qué me sirve ahora la primogenitura?
33 Y dijo Jacob: Júramelo hoy (1); y se lo juró (2) y vendió su primogenitura a Jacob.
34 Y Jacob dio a Esaú pan y cocido de lentejas y comió y bebió y se levantó y se fue y Esaú despreció su primogenitura y (negó) (3) en punto a la vivificación (resurrección) de los muertos y negó (4) la vida del mundo futuro.

CAPÍTULO XXVI

1 Y hubo hambre en el país además del hambre primera que había habido en los días de Abraham, y fue Isaac junto a Abimélek, rey de los filisteos, a Gerar.
2 Y se le apareció Yahweh (5) y dijo: No bajes a Egipto; habita en el país que yo te diré.
3 Mora en esta tierra y estaré con el Verbo contigo y te bendeciré, por que a ti y a tus hijos daré todos estos países y cumpliré el juramento que hice a tu padre Abraham.
4 Y te multiplicaré como las estrellas de los cielos y daré a tus hijos todos estos países y en tu justicia (6) serán benditas todas las naciones de la tierra,

(1) M: «prométeme con juramento hoy».
(2) M: «y juró».
(3) «(negó)» añadido de M.
(4) M: «y blasfemó sobre la vida del mundo...».
(5) M: «la Gloria de la Šekiná de Yahweh».
(6) M: «y en la descendencia de tus hijos».

29 ובשל יעקב תבשיל דטלופחין ואתא עשו מן אפי ברא והוא משלהי:
30 ואמר עשו ליעקב איכל יתי כען מן תבשילא סמוקא הדין ארום משלהי אנה בגין כדין קרא שמה אדום:
31 ואמר יעקב זבן כען ית בכורותך לי:
32 ואמר עשו הא אנה אזל לממת ולמה כען לי בכורותא:
33 ואמר יעקב אשתבע לי כיומא הדין ואשתבע לי[ה] וזבין ית בכורתיה ליעקב:
34 ויעקב יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתה וקם ואזל ליה ובזי עשו ית בכורותיה ועל תחיית מיתייה וכפר בחיוי דעלמא דאתי:

CAPUT XXVI

1 והוה כפנא בארעא בר מן כפנא קדמייה די הווה ביומוי דאברהם ואזיל יצחק לוות אבימלך מלכאהון דפלשתאי לגררה:
2 ואתגלי עלוי ייי ואמר לא תיחות מצרימה שרי בארעא די אמר לך:
3 אתותב בארעא הדא ואהווה במימרה עמך ואברך יתך ארום לך ולבנך אתן ית כל ארעתא האלין ואקים ית שבועתה די קיימית לאברהם אבוך:
4 ואסגי יתך ככוכבי שמיא ואתן לבניך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בזכותך כל אומיא דארעא:

אשתבע 33 || M לממות [לממת 32 || M איתי[קרא] [קרא 30 [תבשיל 34 || M וקיים [ואשתבע | M קיים לי בשבועא יו[מא] [לי כיומא וכפר בחיוי | M וכפר בתחי[ת] מיתיי[ה] [ועל תחיית מיתייה | M ותפש[יל] ואפי[ס] על חיי[ה] דעלמ[א] [דעלמא M.

26 1 קדמייה I || 2 ייי [יקר שכינתיה דיי' M || 3 [במימרה [יתך 4 || M האליין [האלין | M ולזרעיית בניך [ולבנך | I [ב]ממ[רה] בזרעת בניך [בזכותך כל אומיא | M לזרעית בניך [לבניך | M זרעיית בניך כל אומה M.

5 en pago de que Abraham oyó la voz de mi Verbo y guardó mi observancia, mis preceptos, mi Alianza y las ordenanzas de mis juicios (1).
6 E Isaac habitó en Gerar.
7 Y preguntaron las gentes del lugar sobre su mujer y dijo: Es mi hermana, porque temía decir que era su mujer, no sea que le mataran a él las gentes del país por Rebeca, pues era muy bella.
8 Y ocurrió que habiendo pasado allí muchos días, miró Abimélek, rey de los filisteos, por la ventana y vio y he aquí que (2) Isaac jugaba con Rebeca, su mujer.
9 Y llamó Abimélek a Isaac y dijo: Ciertamente es tu mujer, y ¿cómo has dicho: es mi hermana? Y díjole Isaac: Porque dije: no sea que muera (3) por causa suya.
10 Y dijo Abimélek: ¿Qué nos has hecho? Por poco un joven habría usado de tu mujer y habrías traído sobre nosotros grandes pecados (4).
11 Y Abimélek dio orden a todo el pueblo diciendo: Quien se acerque (5) a este varón y a su mujer ciertamente será matado.
12 E Isaac sembró en aquella tierra y recogió en aquel año el ciento por uno de grano y Yahweh (6) le bendijo.
13 Y el hombre se hizo poderoso e iba prosperando hasta que se hizo sobremanera poderoso.
14 Y tenía hacienda de ovejas y hacienda de vacas y muchos siervos (7). Y los filisteos tuvieron celos de él.
15 Y todos los pozos que habían cavado los siervos de su padre, los cerraron los filisteos y los llenaron de tierra.
16 Y dijo Abimélek a Isaac: márchate (8) de nuestro lado porque te has hecho más poderoso que nosotros.

(1) M: «y ha dado a conocer mi Ley»: así M; leer: «y las enseñanzas de mi Ley».
(2) M: «por la ventana y vio y he aquí que...».
(3) M: «sea matado por...».
(4) M: «un gran pecado».
(5) M: «todo el que se acerque».
(6) M: «el Verbo de Yahweh».
(7) M: «y rebaños y muchos siervos».
(8) M: «vete» (de nuestro lado).

5 חלף די שמע אברהם בקל מימרי ונטר מטרתי מצותי וקיימי וסדרי דייני:
6 ושרי יצחק בגרר:
7 ושאלון עמא דאתרא על אתתיה ואמר אחתי היא ארום דחל למימר אתתיה היא דלא יקטלון יתיה עמא דארעא על רבקה ארום שפירת [חזי] היא לחדה:
8 והוה ארום סגו לי[ה] מן יומיא ואדיק אבימלך מלכא דפלישתאי על חרכא וחזא והא יצחק מגהך עם רבקה אתתה:
9 וקרא אבימלך ליצחק ואמר לחוד הא אתתך היא והיך אמרת אחתי היא ואמר לה יצחק ארי אמרית דלא אמות מן בגללה:
10 ואמר אבימלך מה היא דא דעבדת לנא הא בקליל זעיר אילו שמש חד מן טליא עם אתתך והוות מייתי עלינן חובין רברבין:
11 ופקד אבימלך ית כל עמא למימר מן דיקרב בגברא הדין ובאיתתיה מיתקטל יתקטל:
12 וזרע יצחק בארעא ההיא ואשכח בשתא ההיא מאה שערין דגנין וברך יתיה ייי:
13 ותקף גברא והווה אזל ותקף עד זמן די תקף לחדא:
14 והוה ליה קניין דען וקנין דתורין ועבדא מסגיא וקנין ביה פלישתאי:
15 וכל באריא דחפרו עבדוי דאבוי סתמו יתהון פלשתאי ומלון יתהון עפרא:
16 ואמר אבימלך ליצחק אזל מן לוותן ארום תקפת מנן לחדא:

5 חלף] חולף M | פיקוד[י] M | מצותי] ואחווית אורייתי וסדרי דייני M | לאית[תיה] M | על אתתיה] בנוי עמא M | דייני prob leg || 7 חזי] שפירת [חזי] היא I | שפירה] ואמרו text | ואמר] desider in text: cf Gn 12, 11; היא [?]פירא[ש] M || 8 מלכא] מלכהון M | על חרכא M || 9 יתקטלה מן] אמות מן M: ה delet? | וחזא והא] על חרכא וחמא והא M || 10 עבדת] עבדית in text | בקליל] בזעיר קליל M | והוות מייתי] חובא רבא M | In variis lect [מיתית Nu] והוות מייתית M || 11 כל דיקרב] מן דיקרב M || 12 ייי] דיי׳ מימרי[ה] M || 14 ונכסין ועבדין סגין] ועבדא מסגיא M || 15 באריא] בירוותא M 1.º; בארה M 2.º | וסתימון] וסתמו M || 16 אזל מן] לך מן M.

17 E Isaac marchó de allí y acampó en el valle de Gerar y habitó allí.
18 E Isaac volvió a cavar los pozos de agua que habían cavado en los días de su padre Abraham y los filisteos habían cerrado después de que hubo muerto Abraham ([1]). Y les llamó por los nombres con que les había llamado ([2]) su padre.
19 Y los siervos de Isaac cavaron en el valle y encontraron allí un pozo de agua de fuente ([3]).
20 Y los pastores de Gerar disputaron con los pastores de Isaac diciendo: las aguas son nuestras; y llamó al pozo Eseq, porque habían discutido con él.
21 Y cavaron otro pozo y también querellaron por él ([4]): y llamó su nombre Sitná.
22 Y se marchó ([5]) de allí y cavó otro pozo y no se discutió sobre él ([6]) y llamóle Rehobot y dijo: Porque ahora Yahweh nos ha dado anchura y nos hemos hecho fuertes en el país ([7]).
23 Y subió desde allí a Bersabee.
24 Y Yahweh ([8]) se le apareció aquella noche y dijo: (Yo) ([9]) soy el Dios de tu padre Abraham; no temas porque Yo estoy contigo y te bendeciré a ti y multiplicaré a tus hijos por los méritos de mi siervo ([10]) Abraham.
25 Y construyó allí un altar y oró ([11]) en el nombre del Verbo de Yahweh y extendió allí sus tiendas y los siervos de Isaac cavaron allí un pozo.
26 Y Abimélek vino ([12]) a él desde Gerar con una escolta de sus amigos ([13]) y Pikol el jefe de su ejército.
27 E Isaac les dijo: ¿Por qué habéis venido a mí si vosotros me odiáis y me habéis despedido de junto a vosotros?
28 Y dijeron: Bien hemos visto que Yahweh estaba contigo ([14]) y hemos dicho: Por favor, haya un juramento entre nosotros y pactemos una alianza contigo:

([1]) M: «después de la muerte de (nuestro) padre».
([2]) M: «con que los llamaba».
([3]) = aguas vivas.
([4]) M: «y también se pelearon por él».
([5]) M: «y marchó de...».
([6]) M: «... otro y no se pelearon por él».
([7]) M: «El Verbo de Yahweh (nos ha dado espacio) a nosotros y hemos crecido».
([8]) M: «el Verbo de Yahweh».
([9]) Falta en el texto.
([10]) M: «tu padre».
([11]) M: «y dio culto».
([12]) M: «fue».
([13]) M: «de sus compañeros».
([14]) M: «el Verbo de Yahweh estaba en tu ayuda».

17 ואזל מתמן יצחק ושרה בנחלה דגרר ויתב תמן:
18 וחזר יצחק וחפר ית באריתא דמיא די חפרו בימוי דאברהם אבוי וסתמו יתהון פלישתאי מן בתר דמית אברהם וקרא להן שמהן בשמהתא די קרא להון אבוי:
19 וחפרו עבדוי דיצחק בנחלה ואשכחו תמן בא[ר] מיין דמבוע:
20 ואדיינו רעוי דגרר עם רעוי דיצחק למימר דינן אנן מיא וקרא שמה דבארה עשק ארום אתעשקו עמיה:
21 וחפרו באר חורי ואדינו אף עלה וקרא שמה שטנה:
22 ואסתלק מן תמן וחפר באר חורי ולא אדינו עליה וקרא שמה רחובות ואמר ארום כען אפתי יי לן ותקפינן בארעא:
23 ואסתלק מן תמן לבאר שבע:
24 ואתגלי עלוי יי בליליא ההוא ואמר [אנה] הוא אלהא דאברהם אבוך לא תדחל ארום עמך אנה וברכת יתך וסגית ית בנך בזכוותא דאברהם עבדי:
25 ובנה תמן מדבח וצלי בשם ממרי דיי ופרס תמן משכניה וחפרו תמן עבדוי דיצחק באר:
26 ואבימלך אתיה לוותיה מן גרר וסיעא מן רחמוי ופיכל רב חיילותיה:
27 ואמר להון יצחק מן בגלל מה אתיתון לו[תי] ואתון שנאתון יתי ושלחתון יתי מן לוותכון:
28 ואמרו מחמא חמינן ארום הוה יי עמך ואמרינן יהוי כען שבועה בינין ובינך ונקיים קיים עמך:

17 Variae lect et circelli ex hoc v ab alio scriba [I]. ויתב **[**ויתיב I || 18 בארייתא **[**בארה M | וסתמו **[**וסתימן M | בתר **[**מן בתר דמית אברהם 19 || M [די] הווה [קרא] **[**די קרא | M שמהון **[**שמהן | M מיתותא דאבא **[**ואדינו אף עלה | M אחרי **[**חורי 21 || M הנון **[**אנן 20 || M מים **[**מיין | I מת[מן] **[**מן תמן | M ונטל מן **[**ואסתלק מן 22 || M ואתנצון לחוד עלה **[**ייי לן ותקפינן | M כדון **[**כען | M אחרי ולא אתנצון עלה **[**חורי ולא אדינו עליה [leg וסגינן **[**וסגונן M || 23 לבארה דשבע **[**לבאר שבע M || 24 ממריה דיי׳ לן **[**ייי M | [אנה]**]** desider in text | בנך ... תדחל **[**תדחל ארום **[**עבדי | + [בנ]י[ך] **[**בנך | M בסעדך ממרי ואברך יתך ואסגי ית זרעית בניך אבוך M || 25 ופלח **[**וצלי M || 26 אזל **[**אתיה M | מן גדר **[**מן מגד[דר] I | M ממרא דיי׳ בסעדך **[**ייי עמך 28 || M חברוי **[**רחמוי M | תהוי **[**יהווי ונקיימה **[**ונקיים M.

29 que no nos harás daño así como nosotros no nos acercamos a ti y así como te hicimos ([1]) bienes ([2]) y te despedimos en paz. Tú eres desde ahora el bendecido de Yahweh.
30 Y les hizo un banquete ([3]) y comieron y bebieron.
31 Y se levantaron de mañana y se juraron alianza ([4]) mutuamente e Isaac los despidió y se marcharon de junto a él en paz.
32 Y fue en aquel día que los siervos de Isaac vinieron y le dieron cuenta acerca del pozo que habían cavado y le dijeron: Hemos encontrado agua.
33 Y le llamó Šibá; de aquí que el nombre que llamó al pozo (es) Bersabee ([5]) hasta el día de hoy.
34 Y tenía Esaú cuarenta años cuando tomó por mujer a Yehudit, hija de Beerí el hitita (y a Bosmat, hija de Elón, el hitita) ([6]).
35 Y eran rebeldes e hinchadas de espíritu ([7]) y practicaban acciones licenciosas en el culto idolátrico y no aceptaban enseñanza ni de Isaac ni de Rebeca ([8]).

CAPÍTULO XXVII

1 Y sucedió que Isaac se hizo viejo y sus ojos estaban debilitados para ver. Y llamó a Esaú, su hijo mayor, y le dijo: ¡Hijo mío! Y él le dijo: Heme ([9]) aquí.
2 Y dijo: Mira, ahora, he envejecido; no sé los días de mi muerte ([10]).

([1]) M: «(así como te) hago» (*o:* «hizo»).
([2]) M: «sólo bien».
([3]) I: «banquetes».
([4]) M: «e hicieron alianza con juramento».
([5]) M: «por lo que llamaron a la ciudad Bersabee».
([6]) Falta en el texto.
([7]) «o desesperantes (?), extinguidoras del espíritu (?)». Cf A. Díez Macho, *Mélanges... E. Tisserant*, I, 183.
([8]) M: «y amargaban la vida de Isaac y de Rebeca».
([9]) M: «Esaú respondió y dijo: He(me)».
([10]) M: «yo no conozco el día de mi muerte».

29 אין תעבד עמן בישא היך מה דלא קריבנן לך והיך מה דעבדנן עמך טבן ושלחנן יתך בשלם את הוא מן כדון בריכה דיי׳:
30 ועבד להון שירא ואכלו ושתון:
31 ואקדימו בצפרא ואשתבעו גבר לאחוי ושלח יתהון יצחק ואזלו מן לוותיה בשלם:
32 והוה ביומא ההוא ואתון עבדוי דיצחק ותניאו ליה על עסק דבאירה דחפרו ואמרן לה אשכחנן מיין:
33 וקרא יתיה שבעה בגין כדן שמה דקרא לבארה באר שבע עד זמן יומא הדין:
34 והוה עשו בר ארבעין שנין ונסב אתה ית יהודית ברת בארה חיתייה [וית בשמת ברת אילון חיתייה]:
35 והון סורבנין ומפחן רוח ומגחכן בפולחנא נוכראה ולא הוין מקבלן אולפן לא מן יצחק ולא מן רבקה:

CAPUT XXVII

1 והווה ארום סאב יצחק וכהיין עיינוי מן למחמי וקרא ית עשו בריה רבא ואמר ליה ברי ואמר ליה הא אנה:
2 ואמר הא כען סבית לא ידעית יומי מיתתי:

29 **[דעבדנן** | ׳קרובנן in text **קריבנן]** M | די לא **דלא]** M | ביש **בישא]** 30 שירא] M || כד[ן] **מן כדון** | M לחוד טב וש׳ **טבן ושלחנן]** M | די עבד **לאחוי** | M וקיימו בשבוע[ה] **ואשתבעו]** 31 I || I [וש]תו **ושתון]** I | [שי]רון **דבאירה** | M ותנון **ותניאו]** 32 I || מל[וותיה] **מן לוותיה]** M | לחברה מן בגין קרון **בגין ... שבע]** 33 M || מים **מיין]** I | דח[פרו] **דחפרו]** I | באר **[וית בשמת ברת אילון חיתייה]** 34 M || שמ[ה] **דקרתא בארה דשבע** desider in text || 35 **והון]** M | והוואה **סורבנין ... מקבלן** | M ומפחת רוח פלחן בפולחנא נכרייה ולא הוון מקב[לן] | I [נוכ]ריה **נוכראה** | M ומררן חייהון דיצח[ק] **[ולא הוין ... רבקה** | הוין ולא ordo in text **ולא הוין]** היון **הוין]** M | ודרבקה N.

27 1 M || עשו ענה ואמ[ר] הא **ואמר ליה הא** | M סאבית **סבית]** 2 M. לית אנא ידע יום מי[תתי] **לא ידעית ... מיתתי**

3 Y ahora, toma, por favor, tus armas ([1]), tu carcaj y tu arco y sal al campo y caza para mí una pieza de caza,
4 y hazme guisos como yo gusto y tráeme(los) y comeré para que mi alma te bendiga antes de que muera.
5 Y Rebeca escuchaba cuando Isaac estaba hablando con su hijo Esaú. Y Esaú fuese al campo a cobrar una pieza de caza que traer.
6 Y Rebeca dijo a su hijo Jacob: Mira, he oído la voz de tu padre hablando con Esaú tu hermano diciendo:
7 Tráeme caza y prepárame guisos y comeré y te bendeciré ([2]) delante de Yahweh antes que muera ([3]).
8 Y ahora, hijo mío, escucha mi voz ([4]) y ve a donde yo te mando.
9 Vete, por favor, al rebaño y tráeme ([5]) de allí dos buenos cabritos y haré de ellos guisos para tu padre como le gusta;
10 y lo traerás a tu padre y comerá para que te bendiga delante de Yahweh antes de que muera.
11 Y dijo Jacob a su madre Rebeca: He aquí que mi hermano Esaú es un hombre velludo y yo lampiño.
12 Quizá me palpe mi padre y seamos (= yo sea) a sus ojos como burlador de él y traiga sobre mí maldiciones y no ([6]) bendiciones.
13 Y díjole su madre: Sean sobre mí esas maldiciones tuyas, hijo mío. Escucha solamente mi voz y vete, tráeme(los) ([7]).

([1]) M: «y ahora, toma, por favor, tus armas».
([2]) M: «guisos y comeremos (= comeré ?) y te bendeciré».
([3]) M: «muramos» (= muera yo).
([4]) M: «en lo que yo» (te mando).
([5]) M: «y toma».
([6]) M: «en vez de».
([7]) M: «tóma(los)».

3 וכדון סב כען מני זינך בית ג[י]ריך וקשתיך ופק לאפיה [ד]ברא וצוד לי צ[י]ד:
4 ועבד לי תבשילין היך מה דרחמת ואייתי לי ואכול מן בגלל די תברך יתך נפשי קדם עד לא אמות:
5 ורבקה שמעת כד מלל יצחק עם עשו בריה ואזל עשו לאפיה [ד]ארעא למצוד ציד למייתייה:
6 ורבקה אמרת ליעקב ברה למימר הא שמעית ית קלא דאבוך ממלל עם עשו אחוך למימר:
7 אייתי לי ציד ועבד לי תבשילין ואיכול ואברך יתך קדם ייי עד לא אמות:
8 וכדון ברי שמע בקלי ואזל לאן דאנה מפקדה יתך:
9 אזל כען לוות ענה ואייתי לי מן תמן תרין גדיין דעזין טבין ואעביד יתהון תבשילין לאבוך היך מה דהוא רחים:
10 ותייתי לאבוך וייכול מן בגלל די יברך יתך קדם ייי עד לא ימות:
11 ואמר יעקב לרבקה אמיה הא עשו אחי גבר שערין ואנה גבר שעשיע:
12 מה דלמה דימוש יתי אבא ונהוי באפוי כמגחך בה ואייתי עלי לוטן ולא ברכן:
13 ואמרת ליה אמה עלי אינון לוטך ברי לחוד שמע בקלי ואזל אייתי לי:

3 לאפיה | N גוריך [ג[י]ריך | M וכדו טול כען מאני זינך [וכדון ... זינך [ד]ברא + ד vel rectius לאפי M; sed cf v 5 et 29, 2 | מן תמן [צ[י]ד | I; דת[ברך] [די תברך | M תפש[ילין] [תבשילין 4 || N צוד [צ[י]ד | M צ[יד] | M דברך || 5 שמעת] in text שומעת ex text hebr | [לאפיה [ד]ארעא + ד vel לאפי ארעא; cf v 3 || 7 תפשילין וניכול [תבשילין ... ואברך | M ואזל | M וכדו [וכדון 8 || [נמותא M [id est נמותי [אמות | M וא[ברך] | M סב [ואייתי 9 || M די אנא [דאנה | M במה די אנא [לאן דאנה] | M מן תמן | M די [הוא] [דהוא | M תפשילין [תבשילין | M גדיי עזין [גדיין דעזין | I מת[מן] || M שערתן; prob leg [שערין 11 || I [וי]כל [וייכול 10 מה 12 || M ווייתי על[י] [ואייתי עלי | M הא דלמא די ימשמש ונ[הוי] [דלמה ... ונהוי | I לבט[ך] [לווטך | M הנון [אינון 13 || M חולף [ולא | I לבט[ן] [לווטן] סב [אייתי M.

14 Y fue y los tomó y trajo a su madre y su madre preparó guisos como (los) quería su padre.
15 Y Rebeca tomó los mejores vestidos de su hijo mayor Esaú que estaba (1) en casa y se los vistió a Jacob su hijo menor.
16 Y recubrió con la piel de los cabritos sus manos y la parte lampiña de su cuello;
17 y puso los guisos y el pan que había hecho (2) en manos de su hijo Jacob.
18 Y vino (3) a su padre y dijo: ¡Padre (mío)! Y dijo: Heme aquí ¿quién eres, hijo mío?
19 Y dijo Jacob a su padre: Yo soy Esaú tu primogénito; he hecho conforme hablaste conmigo. Levántate, por favor, siéntate y come de (4) mi caza para que tu alma me bendiga.
20 Y dijo Isaac a su hijo: ¿Cómo ahora has encontrado tan pronto (5), hijo mío? Y dijo: Porque Yahweh, tu Dios, la preparó delante de (mí).
21 E Isaac dijo a Jacob: Por favor, acércate, y te palparé (6), hijo mío, a ver si tú eres este mi hijo Esaú o no.
22 Y Jacob se acercó a su padre Isaac y él le palpó y dijo (7): He aquí que la voz es la voz de Jacob, pero el tacto de sus manos es el tacto de las manos de Esaú.
23 Y no le reconoció porque sus manos eran como las manos de su hermano Esaú, velludas; y le bendijo.

(1) *Corregir*: «estaban». M: «(vestidos) preciosos que estaban con ella en casa».
(2) M: «la comida que había hecho».
(3) M: «y entró».
(4) M: «(Siénta)te y come de...».
(5) «¿Cómo) es que tan pronto has encontrado?»
(6) M: «y (te) palparé».
(7) M: «Cuando se oiga la voz de Jacob en oración, Esaú no podrá dañarle, y cuando se abandone (sea negligente) en las palabras de la Ley, las manos de Esaú le dominarán».

14 ואזל ונסב ואייתי לאימיה ועבדת אמיה תבשילין היך מה דרחם אב[וי]:
15 ונסבת רבקה ית לבושוי דעשו ברה רבה משבחיין דהווה בגו בייתה ואלבשת ליעקב ברה זעירא:
16 וית משכא דגדייא בני עיזייא אלבשת על ידוי ועל שעשוע[ו]ת ציוריה:
17 ויהבת ית תבשילייה וית לחמה דעבדת ביד יעקב ברה:
18 ואתא לוות אבוי ואמר אבא ואמר הנני מ[ן] את ברי:
19 ואמר יעקב לאב[וי] אנה עשו בכורך עבדת היך מה דמללת עמי קום כען תב ואכל מן ציידי מן בגלל תברך יתי נפשך:
20 ואמר יצחק לברה מה כען אוחת למשכחי ברי ואמר ארום זמן ייי אלהך קדמ[י]י:
21 ואמר יצחק ליעקב קרב כען ואמשש יתך ברי הא את הוא דין ברי עשו או לא:
22 וקרב יעקב לוות יצחק אבוי ומשש יתה ואמר הא קלה קלה דיעקב ומוש ידיה מוש ידוי דעשו:
23 ולא חכם ית[י]ה ארום הוון ידוי כידוי דעשו אחוי שערניין וברך יתיה:

14 [אב[וי] | M דהוה רחים אבוי [דרחם אב[וי] | M תפשי[לין] [תבשילין
in text תוחמדנייא די הוון גבה [משבחיין 15 || (אבוי ותי[קח]) אבותי
[שעשוע[ו]ת 16 || M ית יע[קב] [ליעקב] I [בי]תא [בייתה | M בבית[ה]
ו add supra | צוריה] prob leg צווריה; צוא[ריה] I; צוריה M || 17
[דעבדת | M מזונא די עב[דת] [לחמה דעבדת | M תפשי[לייה] [תבשילייה
c M | הא אנא מן את leg [הנני מ[ן] את | M ועל [ואתא 18 || I די עב[דת]
| M די מ[ללת] [דמללת | לאבי in text [לאב[וי] 19 || text מה ;[מ[ן]
|| M די יברך [תברך | I מצי[ידי] [מן ציידי | M [תב] לך ואכול מן [תב ואכל מן
in text קדמוי || [קדמ[י]י] | M היא דאזרות למ[שכח] [כען ... למשכחי 20
הא | M ומשמש [ומשש 22 || M ואמשמש [ואמשש | M קרוב [קרב 21
כד משתמע קלא דיעקב בצלותא לית רשו לעשו למנזקיה וכד [קלה ... דעשו
ברם [ומוש ידיה מוש ידוי | M מתרשל בפתגמי אוריתא שלטין ביה ידוי דעשו
ממוש ידיה ממוש ידוי M || 23 ה[י]ת [הוון] text initio ; add supra
habebat הווה postea mutat in הוון | שערניין [סערתיין M; cf v 11.

24 Y dijo: ¿Eres tú este mi hijo Esaú? Y dijo: Yo soy.
25 Y dijo: Acércame(lo) y comeré de la caza de mi hijo a fin de que mi alma te bendiga. Y se (lo) acercó y comió, y le trajo vino y bebió.
26 Y su padre Isaac le dijo: Acércate, por favor, y bésame ([1]), hijo mío.
27 Y se le acercó y le besó y aspiró (Isaac) el olor de sus vestidos y le bendijo y dijo: Ved ([2]), el olor de mi hijo es como olor de incienso ([3]) de buenos perfumes ([4]) que ha de ser ofrecido sobre el altar en el monte del Templo, o sea, el monte que ha bendecido el que vive y permanece por todos los siglos.
28 Y que Yahweh te dé del bien del rocío que desciende de los cielos (y de lo) más escogido y de lo mejor de la tierra, abundancia de trigo, vino y aceite.
29 Sirvan delante de ti los pueblos: todos los hijos de Esaú; sean siervos tuyos los ([5]) reinos: todos los hijos de Ismael. Sé señor y jefe sobre tu(s) hermano(s): todos los hijos de Qeturá, y adelántense a saludarte todos los hijos de Labán que es el hermano de tu madre. Quien te ([6]) maldiga será maldito como Balaam, hijo de Beor y quien te bendiga ([7]) sea bendito como el profeta Moisés, escriba de Israel.
30 Y cuando Isaac había terminado de bendecir a Jacob y acababa de salir Jacob de junto a su padre Isaac, entraba su hermano Esaú de su caza.
31 Y también él hizo guisos y (los) trajo a su padre y dijo a su padre: ¡Levántese, padre mío, y coma de la caza de su hijo para que tu alma me bendiga!

([1]) M: «acércate, por favor, y bésa(me)».
([2]) M: «venid, ved».
([3]) M: «como olor de jardín plantado en el campo de Edén al que Yahweh bendijo».
([4]) M: «buenos perfumes que han de ser ofrecidos en el monte del Templo que el Verbo de Yahweh bendijo».
([5]) M: «todos los».
([6]) M: «(a ti), Jacob, hijo mío».
([7]) M: «y quienes te bendigan, serán bendecidos como el sacerdote Aarón».

24 ואמר את הוא דן ברי עשו ואמר אנה׃
25 ואמר אקרב לי ואכל מן ציידה דברי מן בגלל די תברך יתך נפשי וקרב ליה ואכל ואייתי ליה חמר ושתי׃
26 ואמר ליה יצחק אבוי קרב כען ושק יתי ברי׃
27 וקרב לוותיה ונשק יתה ואריח ית ריח לבושוי וברך יתיה ואמר חמון ריחה דברי כריח קטרת בסמניה טביה דעתיד למתקרבא על גבי מדבחא בטור בית מקדשא הוא טורא ברך יתיה חי וקיים כל עלמיא׃
28 ויתן לך ייי מטוב טלא דנחת מן שמיא שפר ומן טובא דארעא וסגי עבור חמר ומשח׃
29 יפלחון קדמך אומיא כל בנוי דעשו ישתעבדון לך מלכוותא כל בנוי דישמעל הווי רב ושליט על אחך כל בניה דקטור[ה] ויהוון מקדמין ושאלין בשלמך כל בנוי דלבן דהוא אחוי דאמך מ[ן] דלייט יתך יהוי לייט כבלעם בר בעור ומן דמברך יתך יהוי מברך כמשה נביא ספרון דישראל׃
30 והוי כד אשלם יצחק למברכה ליעקב והוה לחוד מפוק נפוק יעקב מן לוות אפי יצחק אבוי ועשו אחוי על מן ציידיה׃
31 ועבד אף הוא תבשילין ואייתי לאבוי ואמר לאבוי יקום אבא ויאכל מן ציידיה ד[י]ברה מן בגלל תברך נפשך יתי׃

24 ואמר 1.º] + הא M || 25 קרב כען לי ואכול [אקרב לי ואכל מן M | מן [תברך] יברך M. | ואקרב לוותה [וקרב ליה M || 26 [קרב כען ושק M | אתון חמון [חמון M | ונש[ק] [לוותיה ונשק M || 27 קרוב כען ונשוק כריחה דגינתא די נציבא בחקלא דעדן [כריח קטרת ... usque ad finem v | בסמנין טבין דעתידין למתקרבה [בסמניה ... usque ad finem v | דברכיה יי׳ M | בטור בית מקדשה די ברך יתיה ממריה דיי׳ M || 28 [שפר prob ins | ומן vel verb del || 29 [קד]מיך [קדמך I | [מלכוותא] antep כל M | [אחך] יעקב + [יתך M | ליטך יהון ליטין כבל[עם] [מ[ן] דלייט ... כבלעם I | אחוך ומברכיך יהון בריכין כאהרן [ומן דמברך ... מברך | ומה in text | ברי M | [מ[ן] ברוך [מברך M | ספרנהון [ספרון M; ספריהון 110 440 (Nu Ps) || כהנא M | [לכד אשלם] סבר + M sed prob est mendum del: cf inferius | כיון דאש[לם] [למברכה M | מלו[ות] I | [לוות] סבר + M: cf supra in eod v | [מן לוות] סבר M || 31 [אף] לחוד M | [אבא] כען אב[א] M | [תברך] דת[ברך] I. | ד[י]ברה י addit | די תברך יתי נפשך [יתי M

32 Y le dijo su padre, Isaac: ¿Quién eres tú? Y dijo: Yo soy tu hijo primogénito Esaú.
33 E Isaac se estremeció con muy grande estremecimiento y dijo: ¿Quién es, pues, el que cobró caza y me la trajo y comí de todo antes de que tú vinieses y le bendije? Y ([1]) una voz salió de los cielos y dijo: También será bendecido.
34 Cuando Esaú oyó las palabras de su padre dio un fuerte grito, muy fuerte y muy amargo y dijo a su padre: ¡Padre mío, bendíceme también a mí!
35 Y dijo: Ha venido tu hermano con mucho arte y ha tomado tu bendición.
36 Y dijo: Con verdad ha sido llamado Jacob, pues he aquí que me ha suplantado estas dos veces: tomó mi primogenitura y he aquí que ahora ha tomado mi bendición. Y dijo: ¿No has dejado para mí una bendición? ([2])
37 Y respondió ([3]) Isaac y dijo a Esaú: He aquí que le he puesto ([4]) señor y dominador de ti y he constituido a todos sus hermanos esclavos ante él ([5]) y le he asegurado de trigo y vino y desde ahora ¿qué podré hacer por ti, hijo mío?
38 Y dijo Esaú a su padre: ¿Acaso sólo tienes una bendición, padre (mío)? Bendíceme también a mí, padre (mío). Y Esaú levantó ([6]) su voz y lloró.
39 Y respondió su padre Isaac y le dijo: He aquí que tu morada estará lejos de la bondad de la tierra (= lejos de las buenas tierras) y lejos de la bondad del rocío (= del benéfico rocío) que baja de los cielos, de arriba;

([1]) M: «y también será bendecido».
([2]) M: (¿No) ha quedado para Esaú una bendición?
([3]) M: «y respondió» (otro verbo).
([4]) M: «(le) he dado» (= puesto).
([5]) M: «he dado (= puesto) como esclavos para él».
([6]) M: «levantó» (otro verbo).

32 ואמר לה יצחק אבוי מן את ואמר אנה ברך בוכרא עשיו:
33 ואזדעזע יצחק זעוע רב לחדה ואמר מן כדון הוא דצד ציד ואייתי לי ואכלת מן כולה קדם עד לא תייתי וברכת יתה וברת קול נפקת מן שמיא ואמרת לחוד בריך יהוי:
34 כד שמע עשו ית מלוי דאבוי וצוח צווחה רבה תקיפא ומרירא עד לחדא ואמר לאבוי ברך יתי אף אנא אבא:
35 ואמר אתא אחוך בסוגי חכמתא ונסב ברכתך:
36 ואמר הא מן קושטא איתקרי שמה יעקב והא עקב יתי דנה תרין זמנין ית בכורת[י] נסב והא כדון נסב ברכתי ואמר הא לא שבקת לי חדא ברכה:
37 ואתיב יצחק ואמר לעשו הא רב ושליט שויתי יתה לך וית כל אחוי שויתי קדמוי לעבדין ועבור וחמר סמכ[ת] יתיה ולך מן כדון מה אעבד ברי:
38 ואמר עשו לאבוהי הא ברכה חדא אית לך אבא ברך יתי אף אנה אבא ונטל עשו קליה ובכה:
39 וענה יצחק אבוי ואמר ליה הא מן טובא דארעא תהוי משרויך ומן טוב טלא דנחת מן שמיא מן לעיל:

33 ‹ומן› + M הוא | ‹דצד› M דן די צד | ‹וברת› I ובת | ‹בריך יהוי ... וברת› 34 ‹כד שמע› M כיון דשמ[ע] | ‹וצוח צווחה› M ומרירה לח[דא] ‹תקיפא ומרירא עד לחדא› M | ‹אף› M לחוד || M ולחוד בריך יהוי 36 ‹מן קושטא› M [מן] דקושטין | ‹ועקב› M | ‹תרין› M תריין | ‹בכורת[י]› in text שויתי | I שוית ‹2.º שויתי› M יהבית; I שוית ‹1.º שויתי› M | ‹ואתיב› 37 ‹ועבור› M || M אשתבק לעשו ברכה ‹שבקת לי חדא ברכה› | בכורתו ‹לאבוהי› 38 ‹כדון› M כדו | M יהבית לה לע[בדין] ‹קדמוי לעבדין› | ‹אף› M לחוד | ‹ונטל› M וארעם | ‹מן לעיל› 39 I. מלע[יל]

40 y de tu espada vivirás y servirás delante de tu hermano (1) servirás y estarás sometido. Y cuando los hijos de Jacob estudien la Ley y guarden los mandamientos pondrán su pesado yugo (2) sobre tu cuello, pero cuando los hijos de Jacob abandonen los mandamientos y se aparten ellos mismos de estudiar la Ley (3) dominarás sobre él y quitarás el yugo de la servidumbre de encima de tu cuello.

41 Y Esaú odió a Jacob (4) por la bendición con que le había bendecido su padre. Y Esaú dijo en su corazón: No haré yo como hizo Caín quien mató a Abel en vida de su padre, el cual volvió (5) a engendrar a Set y le llamó por su nombre (6). He aquí que yo esperaré hasta que se acerquen los días del luto de mi padre y mataré a mi hermano Jacob y seré llamado asesino y heredero.

42 Y fueron contadas a Rebeca las palabras de su hijo mayor Esaú y envió a llamar a su hijo menor Jacob y le dijo: He aquí que tu hermano Esaú piensa matarte.

43 Y ahora, hijo mío, oye mi voz y levántate, vete (7) junto a mi hermano Labán a Harán,

44 y morarás con él (8) unos pocos días hasta que se apacigue el furor de tu hermano,

(1) M: «(delante de...) los judíos estarás sometido».

(2) M: «... su esclavitud (su dominio) sobre su cuello y cuando cesen los hijos de Jacob de estudiar la Ley y de guardar los mandamientos, entonces quitarás el yugo de su esclavitud de tu cuello».

(3) M: «... la Ley y cuando los hijos de Jacob abandonen los mandamientos de la Ley».

(4) M: «y guardó Esaú odio a Jacob».

(5) M, I: «y volvió su padre...».

(6) M: «(por el nombre) del matado, pues esperaré hasta el tiempo que se acerquen...». Otra lectura: «... de Abel. Yo esperaré hasta el tiempo que lleguen los días del luto de la muerte de mi padre y entonces mataré a Jacob mi hermano y, por consiguiente, seré asesino y heredero».

(7) M: «huye».

(8) «y habitarás con él (algunos días)».

40 ועל חרבך תחי וקדם אחוך תהוי פלח ומשועבד ויהוי כד יהוון
בנוי דיעקב לעיין באורייתא ומנטרין פיקודיא יהוון משויין ניר
מטולהון על צוארך ויהווי כד ישבקון בנוי [ד]יעקב פקודיא
ומנעין גרמיהון מלמלעי באורייתא תשלט ביה ותפרוק ניר שעבודא
מעלוי צוואריך׃

41 ושטם עשו ית יעקב על ברכתא די ברך יתה אבוי ואמר עשו
בלבא לית אנא עבד היך מה דעבד קין די קטל להבל בחיו[ו]י
דאבוי וחזר ואוליד ית שת וקרא ית שמיה על שמיה הא אנה
ממתין עד זמן דיקרבון יומי אבלא דאבא ואקטול ית יעקב אח[י]י
ואנא מתקרי קטול וירות׃

42 ואתני לרבקה ית מלוי דעשו ברה רבה ושלחת וקרת ליעקב ברה
זעירא ואמרת לה הא עשו אחוך מתחשב עלך למקטל יתך׃

43 וכדון ברי שמע בקלי וקום אזל לך לוות לבן אחי חרנה׃

44 ותשרי עמיה יומין קלילן עד זמן די תשתדך כליתיה דאחוך׃

40 יהודייא תהוי [תהוי פלח ומשועבד | M מאני זיניי [זייניך leg] [חרבך
מטולהון ... usque ad | M ונטרין פקודה [ומנטרין פיקודיא | M משעבד
שעבדה על צואריה וכר ימנעון גרמיהון בנוי דיעקב דלא למלעי [finem v
באורית[א] ולא למטור פקודייה הא בכן תהוי פרק ניר שעבודהו[ך] מעלווי
באורייתא וכד ישבקון בנוי [2.° יעקב | N באורייתא | [ד]יעקב | M צוארך
ונטר עשו סנה על [ושטם ... יעקב (1.°) 41 || M דיעקב פקודי דאורית[א]
| M יצחק אבוי [אבוי | I דבר[ך] [די ברך | N ית עשו [1.° עשו | M יעקב
[די קטל | M היכמה [היך מה | M לית [בלבא לית | M עני עשו [ואמר עשו
M | להבל אחוי די קטל יתיה בחיי אבוי [די קטל להבל בחיו[ו]י דאבוי | I דקטל
[על שמיה] [על שמיה ... | I אבוי +; M והדר [וחזר | N! בחיובי [בחיו[ו]י
סא דהבל ברם מתעכב אנא ; M 1.° דקטילה ארום ממתן עד זמן יקרב[ון]
עד זמן די ימטון יומי אבלא דמיתת אבא ובכן אנא קטל ית יעקב אחי ואנא
[מתחשב | I אחיך [אחוך 42 || N אחוי [אח[י]י | M 2.° משתכח קטול וירית
[וכדון 43 || M עליך למקטול [עלך למקטל | M מתחשד [מתחשב leg]
| M ותתב גבה יומ[ין] [ותשרי עמיה יומין 44 || M ערק [אזל | M וכדו
M. תחזור ; I דתש[תדך] [די תשתדך

45 hasta que se aparte de ti el furor de la ira de tu hermano y olvide lo que has hecho, y yo enviaré a cogerte (1) de allí. ¿Por qué, pues, habré de quedarme privada de vosotros dos en un solo día?
46 Y Rebeca dijo a Isaac: Siento tedio de la vida a causa de las hijas de los hititas. Si Jacob toma mujer de tales hijas de hititas —de las hijas de la población del país— ¿qué fin tiene, pues, para mí el vivir?

CAPÍTULO XXVIII

1 E Isaac llamó a Jacob y le bendijo y le ordenó diciéndole: No tomes mujer de las hijas de los cananeos.
2 Levántate, vete a Paddán-Aram, a la casa de Betuel, padre de tu madre, y cógete de allí mujer de las hijas de Labán, hermano de tu madre.
3 Y el Dios de los cielos te bendiga y te haga poderoso y te multiplique y te conviertas en una asamblea de multitud de pueblos justos (2).
4 Y te dé la bendición de Abraham, a ti y a tus hijos contigo, para que tú heredes el país de tu residencia que Yahweh dio (3) a Abraham.
5 E Isaac despidió a Jacob y fue a Paddán-Aram junto a Labán, hijo de Betuel, el arameo, hermano de Rebeca, madre de Jacob y de Esaú.
6 Y Esaú vio que Isaac había bendecido a Jacob y le había enviado a Paddán-Aram para tomarse de allí mujer cuando le bendijo y le dio orden diciendo: No tomes esposa de las hijas de los cananeos,

(1) M: «a cogerte» (*lit:* «y cogeré»).
(2) M: «numerosos».
(3) M: «que el Verbo de Yahweh dio...».

45 עד דיחזור תקוף רוגזיה דאחוך מנך וינשי ית מה דעבדת ואשלח ואדבור יתך מן תמן למה כען אתכל ית תריכון יום חד:
46 ואמרת רבקה ליצחק אתעיקת בחי מן קדם בנתהון דחיתאי אן נסב יעקב את[ה] מן בנתהון דחיתיי כאלין מן בנתהון דעמא דארעא למה כען לי חיין:

CAPUT XXVIII

1 וקרא יצחק ליעקב וברך יתה ופקד יתיה ואמר ליה לא תסב אתה מן בנתהון דכנענאי:
2 קום אזל לפדן ארם לבייתיה דבתואל אבוי דאמך וסב לך מן תמן אתה מן בנתיה דלבן אחוי דאמך:
3 ואלה שמייא יברך יתך ויתקף יתך ויסגי יתך ותהוי לקהל כנישתא אומין צדיקין:
4 ויתן לך ית ברכתה דאברהם לך ולבנך עמך למירתך ית ארעא תותבותך דיהב ייי לאברהם:
5 ושלח יצחק ית יעקב ואזל לפדן ארם לוות לבן בר בתואל ארמאה אחוה דרבקה אמה דיעקב ועשו:
6 וחמה עשו ארום ברך יצחק ית יעקב ושלח יתיה פדן ארם למסבה ליה מן תמן אתה כד ברך יתה ופקד עלוי למימר לא תסב אתה מן בנתהון דכנענאי:

45]ית מה דעבדת | M זמן די תחזור כוליתיה דאח[וך]]דיחזור ... דאחוך
46 || M תרי[כון]]ית תריכון | M ואסב]ואדבור | M יתך מה די עבדית]נסב | M דחת]דחיתאי | I בנת חיתאי]בנתהון דחיתאי | M אעיקת]אתעיקת M. אית +]כען | M דחת כאליין]דחיתיי כאלין | N את]את[ה] | M הוא +
|| I מבנת לבן]מן בנתיה דלבן 2 || I מבנת[הון]]מן בנתהון 1 **28**
ולזרעיית בניך מן בתרך]ולבנך ... תותבותך 4 || M סגי]צדיקין 3
די יהב]דיהב ייי | I ארע]ארעא | M למירות יתך ית ארע בית תותבו[תך]
ארמייא אחוה]ארמאה אחוה דרבקה | M לפדנה]לפדן 5 || M ממריה דיי׳
]למסבה | M לפדנה]פדן 6 || id I]דרבקה | I אחוי]אחוה | M דרבק[ה]
I. מבנתהון]מן בנתהון | I מתמן]מן תמן | M למיסב

7 y que Jacob había obedecido a su padre y a su madre y había marchado a Paddán-Aram,
8 y viendo Esaú que las hijas de los cananeos eran malas a los ojos de su padre Isaac,
9 Esaú se fue junto a Ismael y se tomó por mujer, además de sus mujeres, a Mahalat, hija de Ismael, hijo de Abraham, hermana de Nebayot.
10 Cinco milagros se hicieron a nuestro padre Jacob cuando salió de Bersabee para ir a Harán: Primer milagro: Se acortaron las horas del día y se puso el sol antes de tiempo porque el Verbo anhelaba hablar con él. Segundo milagro: Las piedras que tomó nuestro padre Jacob y que puso como almohada de su cabeza, cuando se levantó por la mañana, encontró que todas se habían convertido en una sola, a saber, en la piedra que erigió como estela y sobre cuya parte superior vertió aceite. Tercer milagro: Cuando nuestro padre Jacob levantó sus pies para ir a Harán, la tierra se contrajo ante él y se encontró morando en Harán ([1]). Cuarto milagro: Una piedra que para rodarla ([2]) del brocal del pozo se habían reunido todos los pastores sin lograrlo, cuando vino nuestro padre Jacob la levantó ([3]) con una sola mano abrevando el ganado de Labán, hermano de su madre. Y quinto milagro: Cuando nuestro padre Jacob levantó ([3]) la piedra del brocal del pozo, el pozo rebosó de agua y ésta subió a la superficie y continuó desbordándose veinte años, todo el tiempo que moró ([4]) en Harán. Estos cinco milagros fueron obrados en favor de Jacob, nuestro padre, cuando salió de Bersabee para ir a Harán.

([1]) M 2.º: «en un instante».
([2]) M: «para trasladar(la)».
([3]) M: «trasladó».
([4]) M: «habitó».

7 ושמע יעקב לאבוי ולאמה ואזל לפדן ארם:
8 וחמה עשו ארום בישן אנון בנתהון דכנענאי באפוי דיצחק אבוי:
9 ואזל עשו לוות ישמעל ונסב ית מחלת ברת ישמעאל בריה דאברהם אחתה דנביות על נשוי לה לאתה:
10 חמשה נסין אתעבדו עם אבונן יעקב בזמנא דנפק מבאר שבע למיזל לחרן נסא קדמיא אתקצרו שע[ו]י דיומא ו[ט]מעת שמשא דלא באשונא מן בגלל דהוה דבירא מתחמד לממלל[ה] עמיה וניסא תנינא אבניא דנסב אבונן יעקב ושוי יתהון תחות אסדי רישיה כיון דקדם בצפרא ואשכח כולהון לאבן חדא היא אבנא דאקים קיימא ואריק משח על ראשה וניסא תליתאה כיון דנטל אבונן יעקב רגלוי למזל לחרן קפצת ארעא קדמוי ואשתכח יתיב בחרן וניסא רביעאה אבנא דהוון כל רעיא מתכנשין למגללה יתה מעלוי פומא דבארה ולא הוון יכלין כיון דאתא אבונן יעקב ארים יתה בחדא ידא ואשקי ית ענא דלבן אחוי דאמה וניסא חמישאה כיון דארים אבונן יעקב ית אבנא מעלוי פומא דבארה טפת בארה וסליקת באפוי והוות טייפה עשרין שנין כל יומין דהוה שרי בחרן אלין חמישתי נסיא אתעבדו עם אבונן יעקב בזמנא די נפק מן באר שבע למיזל לחרן:

[דאברהם] בת I [ברד 9 || הנון M [אנון 8 || לפדנה M [לפדן 7
עם אבונן 10 || M: verb בריה vid repet sec M בריה דאברהם [1.º
[אתקצרו M | די נפק מן בארה דשבע [דנפק מבאר שבע M | לאבו[נן] + לה I
[ו]ט[מעת M | שעיי [שע[ו]י N | in text ושמעת emendt ab ipso *sofer* [מעת
[לממלל[ה] M | לאש[ונא] [באשונא M | וטמעת לה שמ[שא] [ו]ט[מעת שמשא
corr text ולממלל ליה | [לממלל[ה] עמיה M למימללא עימיה | [דנסב
M | אבן [לאבן I | אש[כח] [ואשכח I דאקדם [דקדם M יסודי [אסדי | נסב
[יתיב בחרן M | אתקפצת [קפצת M תליתייא [תליתאה M דאקיים [דאקים
[למגללה I [רב[עיה [רביעאה M 2.º בשעה זעירא +; 1.º בח[רן
[דבארה] M; sed loc propr טפת דבאירה ולא [דבארה ולא M למעברה
hujus notulae טפת דבאירה sine ד est post פומא דבארה 2.º | [ארים
M | חמישייא [חמישאה M | אמה [דאמה M מן ידוי וא[שקי] [ידא ואשקי M | עבר
[דארים M | דיעבר M טפת בארה (2.º) [פומא דבארה cf superius dicta circa
עם אבונן M | אליין [אלין N | חמישיתי [חמישתי M יתיב [שרי | טפת דבאירה
2.º] M לאבונן [די נפק I דנפק [באר שבע בארה דשבע M.

11 Y oró ([1]) en el lugar y pernoctó allí porque allí se le puso el sol y tomó piedras del lugar y las colocó debajo del cabezal y se durmió en aquel lugar.
12 Y tuvo un sueño y he aquí una escala fija en la tierra, pero su extremo llegaba hasta la cumbre de los cielos. Y he aquí que los ángeles que le acompañaban desde la casa de su padre subieron a anunciar a los ángeles de lo alto diciendo: Venid, ved al varón justo cuya imagen está grabada en el trono de la Gloria, al que anhelábais ver. Y he aquí ([2]) que los ángeles de delante de Yahweh subían y bajaban y le contemplaban.
13 Y he aquí que Yahweh ([3]) se puso al lado suyo y dijo: Yo soy Yahweh, el Dios de tu padre Abraham y el Dios de Isaac. La tierra sobre la que tú duermes te la daré a ti y a tus hijos.
14 Y serán tus hijos como el polvo de la tierra y dominarás en el occidente, en el norte, en el sur, y en el oriente, y por tus méritos benditas serán todas las familias de la tierra (en tu descendencia) y en la descendencia de tus hijos.
15 Y he aquí que Yo por mi Verbo estoy contigo y te guardaré dondequiera ([4]) que vayas y te volveré a este país porque mi Verbo no te abandonará hasta que Yo haya hecho lo que he hablado.

([1]) M: «Y llegó al Templo y pernoctó allí porque se le puso el sol y tomó cuatro piedras de las piedras de aquel lugar santo y las colocó de almohada y se unieron en una sola piedra. En ese tiempo conoció que había de tomar cuatro mujeres y que de ellas habían de salir cuatro campamentos que serían un pueblo, y se acostó en aquel lugar».
([2]) M: «al que (anhelábais) contemplar. Y he aquí que...».
([3]) M: «un ángel de misericordia de delante de Yahweh en pie puesto junto a él».
([4]) M: «y te guardaré en todas las cosas que vayas».

11 וצלי באתרא ובת תמן ארום טמעת ליה שמשא תמן ונסב מן
אבנוי דאתרא ושוי תחות אסדי ראשה ודמך לה באתרא ההוא:
12 וחלם והא סלם קבע בארעא וראשה מטי עד צית שמיא והא
מלאכיה דילוון יתיה מן בייתי[ה] דאבוי סלקון למבשרי
למלאכיה מרומא למימר אֲתון חמון לגברא חסידא דאיקונין
דידיה קביעא בכורסיה איקרא דהוויתון מתחמדין למחמי יתה
והא מלאכין מן קדם ייי סלקין ונחתין ומסתכלין בה:
13 והא ייי קיים עלוי ואמר אנה ייי אלהה דאברהם אבוך ואלהה
דיצחק ארעא [די] את דמך עלה לך אתן יתה ולבניך:
14 ויהוון בניך כעפרא דארעא ותתקף מערבא וצפונא ודרומא ומדנחא
ויתברכון בזכוותך כל זרעייתא דארעא ובזרעיית בניך:
15 והא אנה במימרי עמך ואנטר יתך בכל דתזל ואחזור יתך
לארעא הדא ארום לא ישבוק מימרי עמך עד דאעבד ית
דמלילית לך:

11 Usque ad finem v ... וצלי] ובת תמן ארום [וערע בית מקדש[א]
טמע שמשה ונסיב ארב[ע] אבנין מן אבני אתרא קדישא ההוא ושוינון איסדוהי
ואתעבדן לאבנ[א] חדא ביהוא זמנא ידע דהוא עתיד למיסב ארבע נשין ומינהון
[ובת] M | עתידין למיפק ארבע משיריין ויהון לעם חד ושכיב באתרא ההוא
ואבית M | תחות אסדי] יסודי I :תחות vid del: cf v 18 || 12 צית] צאת M |
[מן בייתי[ה] סלקון] corr prob קין[סל] c I; מביי[תיה] I | סלקו M | [לגברא
בכורסיה | גב[רא] I; (= εἰκών vel potius εἰκόνιον) [דאיקוני]ניה] I; [דאיקונין
בכורסי c Nu vel בכורסי איקרא] בכורסייא יקרא M; prob leg איקריה
[ייי קיים עלוי 13 || M למסתכלה בה והא] למחמי יתה והא | c 440
[די] את | M עילווי] עלוי | M מלאך דרחמי מן קדם ייי קם מעתד מעילווי
בניך 14 || M ולזרעיית בניך מן בתרך I; [ולב]נך] ולבניך | I add a דאת
זרעיית אר[עא] ובזר[עיית] זרעייתא דארעא ובזרעיית בניך | M זרעיית בנך] 1.°
ואיטור] ואנטר ... דתזל 15 || I ברך] בניך [ultim] | M בניך מן בתרך
דמלילית] זמן די אעבד] דאעבד | M יתך בכולהון [כולהון fort leg דתי[זל]
M. מה די מ[לילית]

16 Y Jacob se despertó de su sueño (1) y dijo: en verdad la Gloria de la Šekiná de Yahweh mora en este lugar y yo, yo no lo sabía.
17 Y tuvo miedo y dijo: Cuán terrible es este lugar. (No es este lugar) (2) un lugar ordinario sino un lugar señalado delante de Yahweh y esta puerta es la puerta de la oración señalada (¿que señala?) hasta la cumbre de los cielos (3).
18 Y Jacob se levantó de mañana y tomó la piedra que había puesto de cabecera y la colocó como estela (4) y derramó aceite sobre su cúspide.
19 Y llamó a aquel lugar Bet El, pero en un principio (5) la ciudad se llamaba Luz.
20 Y (Jacob) (6) hizo un voto diciendo: Si Yahweh (7) me ayuda y me guarda en el camino por el que voy y me da pan (8) para comer y vestido para cubrirme,
21 y vuelvo en paz (9) a la casa de mi padre y Yahweh es para mí Dios(10) redentor,
22 esta piedra que he puesto como estela (4) será templo para el Nombre de Yahweh y separaré para tu Nombre el diezmo de todo lo que me des.

(1) M: «de (su) agradable (sueño)».
(2) Falta en el texto.
(3) M 1.º: «No es este lugar profano sino el lugar del Templo de Yahweh y este santuario (especialmente el «Santo de los Santos») corresponde a la puerta del Templo de los Cielos»; M 2.º: «y no es este lugar común sino lugar señalado para casa de oración y ésta la puerta que señala lo más alto de los cielos».
(4) *maṣṣebá*.
(5) M: «desde el principio».
(6) Falta en el texto.
(7) M: «el Verbo de Yahweh».
(8) I: «alimento».
(9) M: «y me vuelve en paz».
(10) M: «(si) el Verbo de Yahweh en ayuda mía, es Dios».

16 ואתער יעקב מן שנתיה ואמר הא מן קושטא איקר שכינה דיי דשריה באתרה הדין ואנה לית אנה ידע:
17 ודחל ואמר מה דחיל הוא אתרא הדין [לית אתרא הדין] אתר הדיוט ארום אתר מזומן מן קדם יי והדן תרעא תרעא דצלו מזומן עד צית שמיא:
18 ואקדם יעקב בצפרא ונסב ית אבנא די שוי אסדי ראשה ושוי יתה קיימא ואריק משח על ראשה:
19 וקרא ית שמה דאתרא ההוא ביתאל וברם לוז הוה שמה דקרתא בקדמיתא:
20 ונדר [יעקב] נדר למימר אן יהוי יי בסעדי וינטר יתי באורחא די אנה מהלך בה ויתן לי לחם למיכל ולבוש למלבש:
21 ואחזר בשלם לביתיה דאבה ויהוי יי לי לאלה פרֵיק:
22 ואבנא הדא די שויית קיימא יהוי בית מקדשיא לשמה דיי וכל מה דתתן לי חד מן עשרה אפרש יתהון לשמך:

16 [קושטא ... דשריה | M [מן] טעם [שנתיה] משנ[תיה] I; [מן שנתיה] [לא [לית אנה ידע | I שר[יה] [דשריה | M דקושטין יקר שכינתיה דיי שרייה ידעית M || 17 [לית אתרא הדין]] desider in text ex homoiotel; add I | usque ad finem v ... [לית אתרא] לית דין אתר חול אילהן אתר בית מקדשא דיי ודין היכלא מכוון תרע בית מקדש[א] די בשמייא | ולית דין אתרה אתר הדיוט ברם אלאהן אתר מזמן לבית צלו הוא והדן תרעא דמכוון עד [צית] ושוי | M תחות יסודי [אסדי | I דשוי [די שוי 18 || I לאהן [ארום M 1.º, 2.º | בקדמיתא] M | בר[ם] [וברם | I שמ[ה] [ית שמה 19 || M ואקיים ית[ה] [יתה מן שרוייה M || 20 [יעקב]] desider in text | יי [דיי | M מימריה דיי [וינטר למלבוש [למלבש | I מזון [לחם | M וית[ן] [בה ויתן | I דאנה [די אנה | M ויטור מימריה דיי [יי לי לאלה | M ויחזר יתי בש[לם] [ואחזר בשלם 21 || M בסעדי לאלה | M פרוק [פרֵיק 22 || I דשויתי [די שויית; אקימת | M [די] דתתן] emendatum in תן די תתן ab I; דתתן | I יתה [יתהון M.

CAPÍTULO XXIX

1 Y Jacob se puso en marcha y fue al país de los hijos del Oriente.
2 Y vio y he aquí (que había = «y he aquí que vio») un pozo en el campo y, tumbados junto a él, había allí tres rebaños de ovejas porque de este pozo abrevaban a los rebaños y sobre el brocal del pozo había una gran piedra.
3 Y juntando allí todos los rebaños rodaban (1) la piedra del brocal del pozo y abrevaban el ganado y volvían a colocar la piedra en su sitio sobre el brocal del pozo.
4 Y (Jacob) (2) les dijo: Hermanos míos ¿de dónde sois? Y dicen: Somos de Harán.
5 (Y les dijo: ¿Conocéis vosotros a Labán, hijo de Nahor? Y dicen: Le conocemos) (3).
6 Y les dijo: ¿Está bien? Y dicen: Está bien y he aquí que viene con (4) el rebaño Raquel, hija suya.
7 Y dijo: He aquí que el día todavía está alto; no es tiempo de recogerse los animales; abrevad el ganado e id a apacentar (5).
8 Y dijeron: No podemos hasta que estén reunidos todos los rebaños y rodada la piedra de sobre el brocal del pozo. Entonces podremos abrevar (6) el ganado.
9 Todavía estaba hablando con ellos cuando vino Raquel con el rebaño de su padre, pues era pastora (7).

(1) M: «y rodaban».
(2) Falta en el texto; añadido en I.
(3) Falta en el texto; añadido en M.
(4) M: «del (rebaño)».
(5) M: «ahora el día está en (su) fuerza; no es tiempo de recoger los rebaños; abrevad el ganado e id a apacentar».
(6) M: «y abreven» (puedan abrevar).
(7) M: + «de ganado».

CAPUT XXIX

1 ונטל יעקב רגלוי ואזל לארעא בני מדינחא:
2 וחמה והא בארה באפי ברה והא תמן תלתא עדרי דען רביעין עלה ארום מן בארה ההו[י]א ישקון עדריא ואבנא רבא על פימה דבארה:
3 ומתכנשין תמן כל עדריא ומגלין ית אבנא מעילוי פמא דבארה ומשקין ית ענא ומחזירין ית אבנא על פמה בבארה לאתרה:
4 ואמר להון [יעקב] אחי מן אן אתון ואמרין מן חרן אנן:
5 [ואמר להון חכימין אתון ית לבן בר נחור ואמרין חכימין אנן:]
6 ואמר להון הא שלם לי[ה] ואמרין שלם והא רחל ברתיה אתייא עם ענה:
7 ואמר הא עד כדון יומא תלי לא אשון מכנש בעירא אשקו ענא ואזלו רעון:
8 ואמרו לא אנן יכלין עד זמן דית[י]כנשון כל עדריא ויגלון ית אבנא מעלוי פמה דבארה ונשקי ית ענא:
9 עד כען הווה ממלל עמהון ורחל אתת עם ענה די לאבוהי ארום רעיא רעייה הוות:

29 1 לארעא **]**לארע I || 2 בארה 1.°**]** באר M | באפיה **[**באפי ברה ההוא **]**ההו[י]א N c ms E in *MdW* | ואבנא **]**ואבן I | פימה **]** vel? פומה || 3 ומתכנשין **]**ויתכנשין M | ומשקין **]**וישקון M | ומחזירין **]**ויחזרון M | [leg ישון'] M | ומגלין **]** [leg לון'] ויתגלגלין M | בבארה **]** prob leg דבארה || 4 [יעקב]**]** desider in text; add I || 5 Vers desider in text; add a M | הא אתון **[**חכימין אתון ית חכימין ית M || 6 [לי]ה**]** in text לי sed autor var lect mutavit in ליה; הוא I | מן **[**עם M || 7 usque ad finem v ... כדון**]** כדו יומא בתוקפא לית אשון למכנשה עדרייה אשקון ענא ואזלו ורעון M || 8 לית **[**לא M | דית[י]כנשון **]** primo דיתכנשון; ויגלגלון **[**ויגלון I | די יתכ[נשון] M || 9 הא עד כדון ממלל **[**עד כען הווה ממלל M | דאית לאבוהא **[**די לאבוהי M | ונשקי **]**וישקון M | רעיא **]** del | רעייה **]** + ען M.

10 Y cuando Jacob vio a Raquel, hija de Labán, hermano de su madre, y el ganado de Labán, hermano de su madre, se acercó Jacob y quitó ([1]) la piedra de encima del brocal del pozo y dio de beber al ganado de Labán, hermano de su madre.
11 Y Jacob besó a Raquel y, levantando ([2]) la voz, lloró.
12 Y Jacob refirió a Raquel que él era hermano de su padre y que era hijo de Rebeca; y ella corrió a anunciarlo a su padre.
13 Y cuando Labán oyó la noticia acerca de Jacob, hijo de su hermana, corrió a su encuentro y le abrazó ([3]) y le besó y le introdujo en su casa. Y él contó a Labán todas estas cosas.
14 Y Labán le dijo: Ciertamente eres como pariente carnal mío. Y habitó con él un mes de días ([4]).
15 Y Labán dijo a Jacob: He aquí que tú eres mi hermano ([5]), no puede ser que sirvas delante de mí de balde; indícame ([6]), pues, cuál será tu salario.
16 Y Labán tenía dos hijas: el nombre de la mayor era Lea y el nombre de la menor Raquel.
17 Y los ojos ([7]) de Lea se levantaban en oración pidiendo casarse con el justo Jacob y Raquel era de buena figura ([8]) y de buen parecer.
18 Y Jacob amaba a Raquel y dijo: Serviré en tu presencia ([9]) siete años ([10]) por tu hija menor Raquel.
19 Y dijo Labán: Mejor es casarla ([11]) contigo que casarla con otro hombre ([12]). Habita conmigo ([13]).

([1]) M: «rodó».
([2]) M: «y levantando» (*lit:* «y levantó») (otro verbo: cf ms E de la Geniza del Cairo).
([3]) M: «y (le) abrazó».
([4]) M: «y habitó con él un mes de días».
([5]) M: «en verdad eres mi hermano; no...».
([6]) M: «que sirvas conmigo de balde; indícame».
([7]) M: «tiernos porque lloraba y suplicaba que no le cayese la suerte (= no le tocase en suerte) casarse con Esaú. Y Raquel...».
([8]) I: «en su semblante».
([9]) M: «serviré contigo».
([10]) M: + «de días».
([11]) M: «mejor es para mí darla».
([12]) M: «que dar(la) a (otro) hombre».
([13]) M: «conmigo».

10 והוה כד חמה יעקב ית רחל ברת לבן אחו[ה] דאמה וית ענה דלבן אחו[ה] דאמה וקרב יעקב וגלי ית אבנא מעלוי פימא דבארה ואשקי ית ענה דלבן אחו[ה] דאמה:
11 ונשק יעקב לרחל ונטל ית קליה ובכה:
12 ותני יעקב לרחל ארום אחוי דאבוה הוא וארום בר רבקה הוא ורהטת ותניית לאבוהי:
13 והוי כדי שמע לבן ית שמעה דיעקב בר אחתה ורהט לקדמותיה וגפף יתה ונשק יתה ואעיל יתה לגו בייתיה ותני ללבן ית כל פתגמ[י]א האילין:
14 ואמר ליה לבן לחוד היך קריב בשרי את ושרי עמיה ירח דיומין:
15 ואמר לבן ליעקב הא אחי את לית אפשר למפלח קדמיי מגן תנה לי כען מה הוא אגרך:
16 וללבן תרת[י]ן בנן שמא דרבתא לאה ושמה דזעירתא רחל:
17 ועיני דלאה הוויין זקיפן בצלו בעיא למיסבא יעקב צדיקא ורחל הוות יאיה בריבוו[ת]ה ושפירא בחזוה:
18 ורחם יעקב ית רחל ואמר אפלח קדמך שבע שנין ברחל ברתך זעירתא:
19 ואמר לבן תקן מסבה יתה לך מן למסבה יתה לגבר חורן שרי עמי:

10 כד חמה] כיון דחמה M | אחו[ה] 1.º] ita leg c M; id אחו[ה] 2.º, 3.º sed ms E *MdW* אחוי; אחוי N | וגלי] leg? וגלגל; וגלגל M | פימא] פימה vel פומה?: cf v 2 || 11 ונטל] וארעם M || 12 ברה דרב[קה] בר רבקה M | ואעיל | וחבק] וגפף M | לאבוה] כיון דשמע כדי שמע M || 13 האילין] פתגמא N | פתגמ[י]א] ועל לבייתיה ... M || 14 קריבות בשרי] ושרי a scriba var lect mut in ושרה | יום[ין] I || 15 דיומין] ויתב גביה ירח דיום[ין] ושרי ... דיומין M | תפלוח גבי מגן חווי לי] למפלח ... תנה לי M | מן קושטין אחי ולית] אחי את לית M || 16 תרת[י]ן] י superadd prob a *sofer* | בנן] + נקבן M || 17 רכיכן על דהוות בכייא ומצלייה דלא תסוק במזליה דעשו ורחל] וקיפן ... M | בריבוודה] בריבוו[ת]ה N; בזיוה I || 18 אפלח קדמך] יא[ייא] M | שנין] קד[מך] I | קדמך] a scriba var lect mut in קדמיך; אפלוח גבך M || 19 למסבה יתה לגבר] טב לי דנתן יתה] תקן מסבה יתה + דיומין M | גבי] עמי M | אחרן] חורן M | למתן לג[בר] M.

20 Y Jacob sirvió por Raquel siete años (1) que a sus ojos fueron como unos pocos días por el amor con que la amaba (2).
21 Y dijo Jacob a Labán: Dame mi mujer (porque han terminado) (3) los días de mi servicio y entraré (4) a ella.
22 Y Labán reunió a toda la gente del lugar e hizo un banquete. Respondió Labán y le dijo: He aquí que este piadoso varón ha morado siete años entre nosotros. Nuestros pozos no han sido escasos y nuestras acequias (?) se han multiplicado. Y ahora ¿qué consejo dáis vosotros para que le hagamos habitar entre nosotros aquí siete años más? Y le dieron (5) un consejo engañoso: casarle con Lea en vez de Raquel.
23 Y pasó que al anochecer tomó a su hija Lea y la llevó (6) junto a él y él entró (7) a ella.
24 Y Labán le dio a su hija Lea como esclava a su sierva Zilpá.
25 Y he aquí, en la mañana, que era Lea. Y dijo a Labán: ¿Qué es lo que me (8) has hecho? ¿No he servido contigo por Raquel? ¿Y por qué, pues, me has engañado? (9)
26 Y dijo Labán: En nuestra tierra no (10) es correcto obrar así: entregar a la menor antes de la mayor.
27 Termina los siete días de esta fiesta de bodas y te daré también a ésta por servir todavía otros (siete) (11) años.
28 Y Jacob hizo así. Y terminó los siete días de esta fiesta nupcial y (Labán) le dio por esposa a su hija Raquel.

(1) M: + «de días».
(2) M: «porque (la amaba)».
(3) Falta en el texto.
(4) M: «y cohabitaré».
(5) M 1.º: «este hombre ha habitado entre nosotros siete años de días. Nuestras fuentes han sido bendecidas y los hatos de nuestros rebaños han aumentado. Y ahora dadme consejo: ¿qué deberemos hacer con él para que more con nosotros otros siete años? Y se levantó la gente del país y dieron».
M 2.º: «dadme un consejo que le haga morar entre nosotros aquí todavía...».
M 3.º: «engañoso: (y) le casarían».
(6) M: «y (la) hizo entrar».
(7) M: «y cohabitó».
(8) M: «(¿qué) nos (has hecho?)».
(9) M: «(he servido) contigo. Y por qué, pues, me has engañado?»
(10) M: «no se hace así en nuestro lugar: dar».
(11) M: «por servir (*lit:* «servirás») conmigo todavía siete». («Siete» falta en el texto).

20 ופלח יעקב ברחל שבע שנין והוון באפוי כיומין קלילן מן רחמתא דהוה רחם יתה:
21 ואמר יעקב ללבן הב לי ית אתתי [ארום אשלימו] יומי פלחני ואיעול לוותה:
22 וכנש לבן ית כל עמה דאתרא ועבד שירו ענה לבן ואמר להון הא שבע שנין גברא חסידא הדין שרי בינינן בארנן לא חסרו ובית שקוותן סגון וכדון מה אתון יהבין עצה ונישרי יתה בינינן הכה עוד שבע שנין ויהבו לה עצה דרמיו למסבה יתה ללאה חלף רחל:
23 והוה ברמשא ונסב ית לאה ברתה ואייתי יתה לוותה ועל לוותה:
24 ויהב לבן לה ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה לאמהה:
25 והוה בצפרא והא הי לא[ה] ואמר ללבן מה היא דעבדת לי הלא ברחל פלחת עמך ולמה כען רמית בי:
26 ואמר לבן לא כשר למעבד כדן בארענא למיתן זעירתא קדמיי לרב[רב]נתא:
27 אשלם שבעתי יומי משתותא דא ואתן לך אף ית דא בפולחנא די תפלח עד תוב [שבע] שנין אחריניין:
28 ועבד יעקב כן ואשלם שבעתי יומי משתותא דא ואסיב לה ית רחל ברתה לה לאתה:

20 מן רחמתא] supra add prob a *sofer* | ן[קליל]י] M דיומין + שנין] desider in text; ארי אשלימני [ארום אשלימו] M || 21 מן די הוה] דהוה גברא] שבע שנין גברא ... ויהבו 22 || M ואזדמן] ואיעול | I [אשלימו leg] הדין שרי בינינן שבע שנין דיומין מבועינן אתברכו ועדרי ענינן סגון וכדו היבו לי עצה מה נעבד בה וישרי גבן ושב [שובע leg] שנין אוחראין וקמו עמה דארעא ויהבו M | ושק[וותן] I] מה אתון יהבין supra add | ן[באר]י] דבית שקוותן] דרמיו] דרמיו למסבה יתה | M הבו עצה דתשרי בינינן הכא עוד] ... הכה עוד חולף I: hoc verb I mendose ponit supra רמיו || M ואסיבו לה | חלף] 23 M || לאמה] לאמהה 24 || M ואזדמן] ואעל | M ואייתי] גבך] עמך ... רמית בי | M לן] לי | ילא] in text לא[ה] | supra add י] היא 1.º] M מתעבד כן באתרן למ[יתן] | כשר ... למיתן 26 || M ולמען כען שקרת בי שבעתי 27 || M רבתא] in text ילרבברנתא; I קדם] קדמיי | נתא] לרב[רב] די תפלח] M | לחוד] אף | M משתיא דדא] משתותא דא | M שבע יומי] יומי [שבע] M | תפלוח גבי עוד שבע] תפלח ... תוב [שבע]] desider in text; cf v 30 || 28 M | שבע יומי משתיא דדא] שבעתי יומי משתותא דא I. דלאה] דא

29 Y Labán le dio a su hija Raquel, como esclava, a su sierva Bilhá.
30 Y también entró a Raquel (1) y amó también a Raquel más que a Lea. Y sirvió con él aún de nuevo otros siete (2) años.
31 Y fue manifiesto delante de Yahweh que (3) Lea era odiada y determinó con su Verbo darle hijos. Y Raquel era estéril.
32 Y concibió Lea y parió un hijo y llamóle Rubén pues dijo: Por cuanto manifiesta está delante de Yahweh mi aflicción, ciertamente ahora me amará mi marido.
33 Y todavía volvió a concebir y parir un hijo y dijo: Por cuanto he sido oída (4) delante de Yahweh que soy yo odiada, me ha concedido también éste (5). Y le llamó Simeón.
34 Y concibió de nuevo y parió un hijo (6) y dijo: Ahora, esta vez se citará conmigo mi marido porque le he parido tres hijos. Por esto le llamó Leví.
35 Y volvió a concebir y parió un hijo y dijo: Esta vez loaremos y alabaremos (7) ante Yahweh. Por esto le llamó Judá. Y cesó de parir.

CAPÍTULO XXX

1 Y vio Raquel que no paría hijos a Jacob y tuvo celos de su hermana y dijo a Jacob: Dame hijos y si no yo muero (8).
2 Y fue vehemente la ira de Jacob contra Raquel y dijo: ¿Acaso los frutos (de) los fetos de las entrañas proceden de mí? (9) Mira, yo y tú iremos a pedir delante de Yahweh que te (ha impedido) (10) los frutos (de) los fetos de las entrañas.

(1) M: «y cohabitó también con Raquel».
(2) M: «con él aún siete...».
(3) M: «(que) no era Lea amada a los ojos de su marido y dijo (= determinó)».
(4) M: «es manifiesto».
(5) M: «(que) yo no soy amada a los ojos de mi marido; y me ha dado también a éste».
(6) M: «un hijo» (variante gráfica).
(7) M: «y alabaremos» (= y alabaré). Lo mismo en el texto: «loaré y alabaré».
(8) M: «yo soy considerada como de los muertos».
(9) M: «... para que los impidamos (= impida). Vayamos, yo y tú, e iremos a pedir misericordia delante de (Yahweh)».
(10) Falta en el texto; está en I.

29 ויהב לבן לרחל ברתה ית בלהה אמהתא לה לאמהה:
30 ועל אף לוות רחל ורחם אף ית רחל מלאה ופלח עמיה עוד תוב שבע שנין אחרניין:
31 וגלי קדם ייי ארום שניא הוות לאה ואמר במימרה למיתן לי בנין ורחל הוות עקרה:
32 ועברת לאה וילדת בר וקראת שמיה ראובן ארום אמרת ארום גלי קדם ייי ית צערי ארום כדון ירחם יתי בעלי:
33 ועברת עוד תוב וילידת בר ואמרת ארום שמיע קדם ייי ארום שניא אנה ויהב לי אף ית דין וקראת שמיה שמעון:
34 ועברת תוב וילדת בר ואמרת כדון בהדא זמנא יזדמן לוותי בעלי ארום ילדת ליה תלתא בנין בגין כדן קרא שמיה לו[י]:
35 ועברת תוב וילידת בר ואמרת הדה זמנה נודי ונשבח קדם ייי בגין כדין קראת שמה יהודה וקמת מן למילד:

CAPUT XXX

1 וחמת רחל ארום לא הוות ילדה ליעקב וקניית רחל באחתה ואמרת ליעקב הב לי בנין ואין לא מיתה אנה:
2 ותקף רוגזה דיעקב ברחל ואמר הא מני אנון פרי וולד מעייא הא אנא ואת ניזל ונבעי קדם ייי די [מנע] מניך פירי וולד מעייא:

30 לחוד ית [אף ית רחל מלאה | M ואזדמן לחוד ית רחל [ועל ... רחל 31 || M גבה עוד שבע [עמיה עוד תוב שבע | M רחל מן לאה שניא הוות לאה רחימא באפי בעלה ואמר [לאה ואמר | M לא הות [במימרה | supra add: י leg במימריה vel potius במימרי [לי | leg לה c E Ps || 32 ויקראת + ית M | ירחום [ארום גלי ... בעלי | M verb haec repetuntur ex homoiotel initio v inmed seq || 33 גלי M | שמיע [שניא ... ית דין לא הוינא רחימא [כדון | M ביר [בר 34 || M באפי בעלי ויהב לי לחוד אף [ית leg] דן כדו M | כן [כדן | M לו[י] [text ילוו || 35 כדו בהדא [הדה | M ונשבח [ונשבחת leg] | M כן [כדין | M למן [מן למילד [ילד]מלמ I.

30 1 M מן מיתה אנא חשיבא [מיתה || 2 הנון [אנון | M דמנע [די [מנע] | M די נמניע יתהון אתיי אנה ואת ונזיל ונבעי רחמין מן קדם [מנע] desider in text; מנע I | מינך [מניך I; ממך M.

3 Y dijo: He aquí a mi esclava Bilhá; entra ([1]) a ella y parirá y yo criaré. Quizá tenga yo también hijos por medio de ella.
4 Y le dio ([2]) a su esclava Bilhá por esposa y Jacob entró ([3]) a ella.
5 Y Bilhá concibió y parió a Jacob un hijo ([4]).
6 Y dijo Raquel: Yahweh ([5]) me ha hecho justicia y ha escuchado también mi voz y me ha dado un hijo ([6]); por eso llamóle Dan.
7 Y volvió a concebir Bilhá, la esclava de Raquel, parió a Jacob un segundo hijo ([7]).
8 Y dijo Raquel: También he sido escuchada en la oración que hice delante de Yahweh para que me diera hijos como los dio a mi hermana. Y llamóle Neftalí.
9 Y vio Lea que había cesado de ([8]) parir y tomó a su esclava Zilpá y se la dio por esposa a Jacob.
10 Y Zilpá, esclava de Lea, parió a Jacob un hijo ([7]).
11 Y dijo Lea: Ha venido la buena suerte ([9]) que demolerá el fundamento de las naciones ([10]). Y le llamó Gad.
12 Y Zilpá, esclava de Lea, parió un segundo hijo ([7]) a Jacob.
13 Y dijo Lea: Las hijas de Israel me glorificarán con grandes alabanzas en las sinagogas ([11]). Y llamó su nombre Aser.

([1]) M: «... mi esclava Bilhá; cohabita (con ella)».
([2]) M: «y le dio» (otro verbo).
([3]) M: «y cohabitó (con ella)».
([4]) M: «un hijo» *(bir)*; I: + «varón».
([5]) M: «el Verbo de Yahweh en sus buenas obras (= en su bondad) y también ha escuchado».
([6]) M: «... un hijo; por eso lo llamó...».
([7]) M: «un hijo» *(bir)*.
([8]) M: «había cesado de» (otro verbo).
([9]) M: «la buena suerte».
([10]) La palabra demolerá, *gd*^{c}, hace juego con el nombre de Gad, el cual ha de demoler por su descendiente Elías, el fundamento (= la fe, la idolatría) de las naciones.
([11]) M: «alabanza con que me alabarán las hijas de Israel en las escuelas. Y llamó...».

3 ואמרת הא אמתי בלהה על לוותה ותלד ואנה ארבי מה דלמה דאתבני אף אנה על ידיה:
4 ואסבת ליה ית בלהה אמהתה לאתה ועל לוותה יעקב:
5 ועברת בלהה וילידת ליעקב בר:
6 ואמרת רחל דן יתי ייי ואף שמע בקלי ויהב לי בר בגין כדן קראת שמה דן:
7 ועברת תוב וילדת בלהה אמהתה דרחל בר תניין ליעקב:
8 ואמרת רחל בצלותא די צלית קדם ייי דיתן לי בנין היך מה דיהב לאחתי לחוד אשתמעת וקראת שמה נפתלי:
9 וחמת לאה ארום קמת לה מן למילד ונסבת ית זלפה אמהתה ויהבת יתה ליעקב לאתה:
10 וילידת זלפה אמהתה דלאה ליעקב בר:
11 ואמרת לאה את[א] גדה טבא דעתיד למגדעא משתו[ת]הון לאומה וקראת ית שמיה גד:
12 וילידת זלפה אמהתה דלאה בר תניין ליעקב:
13 ואמרת לאה תשבחה רבה ישבחון יתי בנת ישראל בבתי כנישותא וקראת ית שמה אשר:

3 [מה דלמה ... על ידיה M | [אמתי בלהה אודמן M || 4 [ואתבני אוף אנא מנהו [מנה ?leg] [ויהבת לה [ואסבת ליה M || 5 [בר ביר M; + דכר I || [לוותה c ms E *MdW*; לוותיה N | [ואודמן M 6 [בר ... קראת | ממריה דיי בעבדוי טב[י]א ולחוד שמע [ייי ואף שמע M || [בר ביר M | [אמהתה ואמהתה N 7 [תוב עוד M || ביר בגין כן קרת M 8 [בצלותא די צלית M | [די צלית] דצ[לית] I || [דיתן למיתן M | [ויקראת די יהב ללאה אחתי ולחוד [דיהב ... לחוד M 9 [קמת לה מן [מן למילד M | פסקת מן + ית M || 10 מלמ[ילד] I || [בר ביר M || 11 [את[א] אתו 1m ; אתא 2m | [גדה טבא מזלא טבא M | [ויקראת משתודהון | [משתו[ת]הון vel? משתייהון c 440 Nu; in text ויקרת M || 12 [בר ביר M || 13 [תשבחה ... וקראת שבוחה די שבחו יתי בנתהון דישראל בבתי מדרשייה וקרת M.

14 Y Rubén fue en los días de la recolección del trigo y encontró mandrágoras en el campo y las trajo a su madre Lea. Y dijo Raquel a Lea: Dame, por favor, de las mandrágoras de tu hijo:
15 Y le dijo: ¿Es (esto) poco que me hayas cogido mi marido que pides coger las mandrágoras de mi hijo? Y dijo Raquel (1): ¡Por esto que él use de ti esta noche en pago de las mandrágoras de tu hijo!
16 Y vino Jacob del campo al anochecer (2) y salió Lea a su encuentro y le dijo: Entrarás (3) a mí, porque te he alquilado por las mandrágoras de mi hijo. Y usó de ella aquella noche (4).
17 Y Yahweh (5) oyó la voz de la oración de Lea y concibió y parió un quinto hijo (6) a Jacob.
18 Y dijo Lea: Yahweh (7) me ha dado mi salario porque di mi esclava a mi marido. Y llamó su nombre Isacar.
19 Y aún concibió Lea y parió un sexto hijo (6) a Jacob.
20 Y dijo Lea: Yahweh (5) me ha regalado buenos dones: Esta vez mi marido me hará regalos porque (8) le he parido seis hijos. Y llamóle Zabulón.
21 Y después parió una hija y la llamó Diná.

(1) M: «con juramento: cohabitará contigo esta noche en pago de las mandrágoras».
(2) M: «de noche».
(3) M: «cohabitarás (con)».
(4) M: «y cohabitó con ella aquella noche».
(5) M: «el Verbo de Yahweh».
(6) M: «hijo» *(bir)*.
(7) M: «he aquí que el Verbo de Yahweh me ha dado».
(8) M: «ahora, por esta vez, cohabitará mi marido conmigo, porque...».

14 ואזל ראובן ביומי חצדא דחטיא ואשכח יברוחין באפי ברא ואייתי יתהון לוות לאה אמיה ואמרת רחל ללאה הבי כען לי מן יברוחי דבריך:
15 ואמרת לה הא זעירא היא דא די נסבת ית בעלי ואת בעיא למיסב ית יברוחי דברי ואמרת רחל בגין כדין ישמש עמיך בליליא הדין תחות [י]ברוחוי דבריך:
16 ואתא יעקב מן אפי ברא ברמשא ונפקת לאה לקדמותיה ואמרת לה לוותי תיעול ארום מג[ו]ר אגרית יתך ב[י]ברוחוי דברי ושמש עמה בלילי[א] הוא:
17 ושמע ייי בקל צלותה דלאה ועב[יר]ת וילידת ליעקב בר חמשיי:
18 ואמרת לאה יהב ייי אגרי די יהבת אמתי לבעלי וקראת שמיה יששכר:
19 ועברת תוב לאה וילדת בר שתיתי ליעקב:
20 ואמרת לאה זבד יתי ייי זבידין טבין הדה זמנא יזבוד יתי בעלי ארום ילדית לי שתא בנין וקראת שמה זבולן:
21 ומן בתר ילדת ברתה נקבה וקרת ית שמה דינה:

14 הב לי כען [הבי ... יברוחי | M ללאה [לוות לאה | M חצדהון [חצדא
זעיר די נסבת [זעירא ... נסבת 15 || I מיב[רוחי] [מן יברוחי | M מן יברוחוי
בשבועתא [בגין כדין ... [י]ברוחוי | M לחוד + [למיסב | M נסיבת c Ps] M [leg?
[וחוי] יברי supra add a *sofer* | M יזדמן לותיך ליליא הדין חולף [עמיך
[בליליא 16 || I לי[ליא] [י]ברוחוי [ ] text habet דִּברוחוי; י supra add
[מג[ו]ר | M תזדמן [תיעול | M לוותי [לה לוותי | M לעידוני רמשא [ברמשא
[ושמש עמה בלילי[א] | י supra interp | M מיגור N; מגיר M c E | [ב[י]ברוחוי
N | ועברית [עב[יר]ת | M ממריה דיי׳ [ייי 17 || M ואזדמן לוותה בליל[יא]
M || לאמהתי [אמתי | M הא יהב לי ממריה דיי׳ [יהב ייי 18 || M ביר [בר
[ייי 20 || N sed א delet שתיתייא | M ביר [בר | M עוד [תוב 19
כדו בהדא [הדא זמנא ... ארום | M זבודין leg? זבידין c Ps E | M ממריה דיי׳
[בתר 21 || I אשתה [שתא | M ליה leg | M זמנא יזדמן בעלי לוותי [לי
+ כדין I; + כן M | ברה [ברתה M | Explicit variarum lect scriba [I] et v inseq incipit scriba [J] cui debentur lect var M, I et circelli.

22 Cuatro son las llaves que están en la mano de Yahweh, Señor de todos los siglos, y que no son entregadas ni al ángel ni al serafín (1): la llave de la lluvia, la llave del alimento, las llaves de los sepulcros y la llave de la esterilidad. Y así la Escritura (2) explica y dice: «Yahweh os abrirá el buen tesoro desde los cielos»; la llave del alimento, pues así comenta la Escritura (3) y dice: «Abres tu mano y sacias a todos los vivientes en que tienes complacencia»; la llave de los sepulcros, pues así comenta la Escritura (4) y dice: «He aquí que Yo abriré vuestros sepulcros y os haré subir de vuestras tumbas, pueblo mío»; la llave de la esterilidad, pues así la Escritura (5) explica y dice: «Y Yahweh recordó en sus buenas misericordias (= en su misericordiosa bondad) a Raquel y Yahweh oyó la voz (6) de la oración de Raquel y determinó por su Verbo darle hijos» (7).
23 Y concibió y parió un hijo y dijo: Yahweh recogió (8) mis afrentas.
24 Y le llamó José, diciendo: Añádame Yahweh (9) otro hijo.
25 Y cuando Raquel parió a José, dijo Jacob a Labán: Por favor, despídeme (= déjame marchar) y marcharé a mi lugar y a mi tierra.
26 Dame a mis mujeres y a mis hijos por las que he servido ante ti y me marcharé, pues tú sabes el servicio que he prestado delante de ti(10).
27 Y Labán le dijo: Por favor, si yo he encontrado gracia y favor ante tu faz... (11) He sabido por adivinación (12) que Yahweh (9) me ha bendecido por mérito tuyo.
28 Y dijo: Determina (13), por favor, tu salario ante mí y (te lo) daré.

(1) M: «ni a una tropa (= de ángeles)».
(2) Dt 28, 12.
(3) Sl 145, 16.
(4) Ez 37, 12.
(5) *Berešit Rabbá* 73.
(6) M: «el Verbo de Yahweh la voz de mi oración...».
(7) M: + «por cuanto cuatro llaves (hay) que no son entregadas ni al ángel, ni al serafín: las llaves de la lluvia, las llaves del sustento, las llaves del sepulcro y las llaves de la esterilidad».
(8) M: «recogió el Verbo de Yahweh (*lit:* «del Nombre»)...».
(9) M: «el Verbo de Yahweh (*lit:* «del Nombre»)».
(10) M: «contigo».
(11) M: «delante de ti».
(12) M: «he sabido por presagios».
(13) M: «determina».

22 ארבע מפתחן דאינון מסירין ביד רבון כל עלמ[י]א ייי ולא מסרן לא למלאכא ולא לשרף מפתחא דמטרא ומפתחא דפרנסתא ומפתחי דקבריה ומפתחא דעקרתא [מיפתחא דמיטרא] וכן כתבא ומפרש ואמר יפתח ייי לכון ית אוצרא טבא מן שמייא מפתחא דפרנסתא דכן כתבא מפרש ואמר פתח ידך ומשביע לכל חיי דאית בהון רעוא מפתחא דקבריה דכן כתבה ומפרש ואמר הא אנא פתח ית קבריכון ואסיק יתי[כון] מקבריכון עמי מפתח דעקרתא דכן כתבה ומפרש ואמר ואדכר ייי ברחמוי טביא ית רחל ושמע ייי ית קל צלותה דרחל ואמר במימריה למיתן לה בנין:
23 ועברת וילידת בר ואמרת כנש ייי ית חסדיי:
24 וקרת ית שמה יוסף למימר יסף ייי לי בר חורן:
25 והוה כד ילדת רחל ית יוסף ואמר יעקב ללבן שלח יתי כען ואזיל לאתרי ולארעי:
26 הב לי ית נשי וית בני די פלחית קדמיך בהן ואזיל ארום את ידעת פלחני די פלחית קדמך:
27 ואמר ליה לבן אן כען אשכחית חן וחסד באנפיך נסיית וברך יתי ייי בזכותך:
28 ואמר קוץ כען אגרך קדמיי ואתן:

22 מפתחן 1.º] מופ[תחן] I | עלמ[י]א] ' add supra | למלאכא] למלאך M | ומפתחא] [לשרף] M | מופתח מט[רא] [לשרף מפתחא דמטרא ומופתח פרנ[סתא] M | דעקרתא ... מופתח קבריה [מפתחי דקבריה [מיפתחא דמיטרא] desider in text; add I; ומופתח עקרתה M | מיטר[א] M | מפתח פר' [מפתחא דפרנסתא M | מיפתח קב' [מפתחא דקבריה M | מיפתח עק' [מפתח דעקרתא | יתי[כון] in text tantum M | ייי ית קל M | משום דארבעה מפתחיא + [למיתן לה בנין M | מימריה דה בקל צלותה [צלותה דלא אינון מסירין לא למלאך ולא לשרף מפתחיא דמיטר[א] מפתחיא דפרנסתא M || כנש מימריה דה [כנש ייי 23 || מפתחיא דקבראה ומפתחיא דעקרתא M || אחרן [חורן M | מימריה דה [ייי 24 || in text [לאתרי ולארעי 25 || דפל[חית] I | [קדמיך] [די פלחית ה: לאתריה ולארעיה delet a *sofer* || 26 בבעו [כען M | קדמיך [באנפיך M | [נסיית גבך I; [קד]מך M || 27 מימריה דה [ייי | ה יתי בזכ[ותך] [יתי ייי בזכותך | אטיירת M | פסוק [קדמיי | עלוי M. 28 [קוץ

29 Y le dijo: Tú sabes lo que he servido (1) delante de ti y lo que era (2) tu ganado antes de mí y (cómo) ha crecido y se ha multiplicado.
30 Porque el poco ganado que tenías antes de mí ha crecido y se ha multiplicado y Yahweh (3) te ha bendecido por mis méritos y ahora ¿qué puedo hacer yo? También yo estoy obligado a alimentar a mis hijos y a la gente de mi casa.
31 Y dijo: ¿Qué te he de dar? Y dijo Jacob: No me (des) (4) nada. Volveré a apacentar tu rebaño, lo guardaré si me haces esto:
32 Hoy pasaré entre todo tu ganado. Separaré de él todo cordero con manchas blancas y moteado y todo cordero rojizo en el ganado lanar y moteado y manchado de blanco (5) en el ganado cabrío y (eso) será mi salario.
33 Y mis méritos darán testimonio de mí en el día de hoy y de mañana; cuando subas (6) a recibir mi salario delante de ti, todo lo que en el cabrío no sea manchado de blanco y moteado y lo que en el lanar no sea rojizo, será conmigo (como animal) hurtado.
34 Y dijo Labán: Bien, ¡ojalá sea según tus palabras!
35 Y en aquel día separó los machos cabríos manchados de blanco y moteados y todas las cabras manchadas de blanco y moteadas, todo lo que tenía algo blanco y todo lo rojizo en el lanar y lo puso en manos de sus hijos.
36 E interpuso un camino de tres días de marcha entre él y Jacob. Y Jacob apacentaba el restante ganado de Labán.

(1) M: «sabes el servicio (con) que te he servido».
(2) M: «(lo que) eran los rebaños que pacían delante de mí».
(3) M: «el Verbo de Yahweh (*lit:* «del Nombre»)...».
(4) M: «(no) me des nada de ganado».
(5) M: «manchado de blanco».
(6) Ms E (de la Geniza del Cairo, *MdW*): «suba yo».

29 ואמר ליה את ידע ית מה די פלחת קדמ[ך] ויתּ מה דהוה בעירך קדמיי ותק[י]ף וסגה:
30 ארום קליל בעיר דהוה לך קדמיי ותקף וסגה וברך ייי יתך בזכוותי וכען מה אנה יכל למעבד ואנה זקיק למפרנסה בניי ואנשי בייתי:
31 ואמר מה אתן לך ואמר יעקב לא [תיתן] לי כלום מדעם אן תעבד לי פתגמא הדן אחזור ארעי ענך אנטר יתיה:
32 אעבר בכל ענן יומא הדן אפרש מן תמן כל אמר קרח ונמר וכל אמר לחוש באמרייא ונמר וקרח בעזייא ויהוי אגרי:
33 ויסהדן עלי זכוותי ביומא הדן ודמחר ארום תיעול למקבלה אגרי קדמיך כל די לית הוא קרח ונמר בעיזייא ולחוש באימריא גניב הוא עמי:
34 ואמר לבן הא טאבות אלוי יהוי כמליך:
35 ואפרש ביומא ההוא ית תישיא קרוחי ונמוריה ויתּ כל עזיא קרוחתא ונמורתא כל דאית ביה שומה חיורא וכל לחוש באמריא ושוי ביד בנוהי:
36 ושוי ארח מהלך תלתא יומין בינה ובין יעקב ויעקב רעי ית ענא דלבן דאשתיירת:

29 דפל[חת] [די פלחת] I | חכם ית פלחני דפל[חת] [ידע ... די פלחת] M | די הוון ניכסיך רעיין קדמי [דהווה ... קדמיי] M | [קד]מך ;יקדמת text [קדמ[ך] I | עד קדמיי [קדמיי] M | צעיר מה [קליל בעיר] M | supra add ' [ותק[י]ף] || 30 מה [ייי] M | וכדו מה אנה יכיל למיעבד [וכען ... למעבד] M | מימריה דה [תיתן] לי כלום מדעם | in text תעבד ;sub infl seq תעבד [ ] I | מן [מתמ[ן] I | אטור יתהון [אנטר יתיה] M || 32 מן תמן [תתן לי כל מאן דעאן] M || 33 ולמחר [ודמחר] M | וגרוח [וקרח] M | קרוח ונמור [קרח ונמר] M | דלית [די לית] I | [קד]מך [קדמיך] E *MdW* | אעיל [תיעול] קרוח [קרח ונמר] I || 34 טובא אמרית לווי [טאבות אלוי] M | גבי [עמי] M | ונמור [אלוי] M | כפתגמך [כמליך] M | Incipit nov manus [K] pro var lect M, I et circellis || 35 קרוחייא [קרוחי] M | קרוחא [קרוחתא] M | ביד בנוהי [בינה] M | דיומין בין בינוי ובין [יומין בינה ובין] 36 || I בידי בנוי ;בינהון E *MdW* | הוה רעי [רעי] M | מה דאישתירו [דאשתיירת] M.

37 Y Jacob se tomó varas de álamo (1) verde, de almendro y de plátano y sacó de ellas descortezos blancos de la capa blanca que hay en las varas.
38 Y colocó las varas que había pelado (2) en los pilones, en los abrevaderos donde el ganado entraba (3) a beber (delante del ganado, y al venir a beber se cubría) (4).
39 Y el ganado se cubría junto a las varas y el ganado parió (crías) con manchas blancas, moteadas y listadas (5).
40 Y Jacob separó el lanar y puso el rebaño mirando frente a lo moteado de blanco y todo lo que era rojizo del ganado de Labán. (Y se hizo rebaños para sí y no los mezcló con el ganado de Labán) (4).
41 Y siempre que el ganado primerizo (6) se cubría, Jacob ponía las varas delante del ganado, en los pilones, para cubrirlos delante de las varas.
42 Pero con los tardíos del ganado, no las ponía. Y tuvo mucho ganado: los animales tardíos eran para Labán y los primerizos para Jacob.
43 Y el hombre se hizo enormemente poderoso y tuvo mucho ganado, siervas, siervos, camellos y asnos.

(1) M: «de una blancaflor». Blancaflor, nombre de un arbusto aromático.
(2) M: «(que) había descortezado».
(3) M: «venía».
(4) Falta en el texto.
(5) M: «con motas».
(6) M: «nacido tarde».

37 ונסב לי יעקב חטרא דלבן רטיב ודלוז ודלוב וקלף בהון קלפין חוורין מן קלופיתא חוורתא די על חוטרתא:
38 ואקם ית חוטריא די פצל במו[ר]כוותא בשקיא דמיא דתיעול ענה למשתי [קדם ענה והוון מתיחמן במיתיהין למשתי]:
39 ואתיחמו ענה על חטריא וילדת ענה קרוחין נמורין ומקדקדין:
40 ואמריא אפרש יעקב ושוי אפי ענה לקבל קרוחיא וכל לחוש בעניה דלבן [ושוי ליה עדרין בלחודוי ולא ערביב יתהון עם ענה דלבן]:
41 והוה בכל [זמן] דאתיחמת ענה בכירתה ושוי יעקב ית חוטריא קדם ענה במו[ר]כותא למחמא יתהון בחוטריא:
42 ובלקישי ענה לא הוי משוי והווה ליה עז סגין לקישיא ללבן ובכיריה ליעקב:
43 ותקף גברא לחדא לחדא והוי ליה עז סגין ואמהן ועבדין וגמלין וחמרין:

37 ודלווי E; ודלבוי M; ודלוב] דפרח לבן [דלבן | M ליה leg [לי | קלופיתא] קלופייתא M | דאית] די I || 38 [ואקם | קלופין] קלפין I | במודכ׳ N; במורכיוותא] במו[ר]כוותא M | קלף] פצל M | ואקיים] דתיעול | [ד]תיתי M | [קדם ענה והוון מתיחמן במיתיהין למשתי] desider in text id I; omiss ex homoiotel || 40 קלוקביל] לקבל M | קרוחייא] קרוחיא M | [ושוי ליה עדרין בלחודוי ולא ערביב יתהון עם ענה דלבן] desider in text omiss ex homoiotel et mutuat e Ps; ולא שוי יתהון על ענה דלבן E *MdW* || 41 [זמן] desider in textu | דאתיחמת] בכל [זמן | יחמות] בכל [בכל] M | בכירתה] לקישא sic M | קלוקביל] קדם M | בחוטריא ... למחמא] במו[ר]כותא N M || 42 במודכ׳ M; במו[ר]כיותא למהווייו מתחמן בחוט[ריא] ובלקישות M | והווה] והוון emendatum ex lect || 43 חדא 1.° לחדא] M; desider circellus in text sed sic leg c E *MdW*.

CAPÍTULO XXXI

1 Y oyó las palabras de los hijos de Labán diciendo: Jacob ha tomado todo lo que es de nuestro padre y de nuestro padre ha adquirido todas esas riquezas (1).
2 Y vio Jacob el semblante de Labán y he aquí que no era amistoso con respecto a él (2) como en los días anteriores (*lit:* «ni como ayer ni como anteriormente»).
3 Y Yahweh dijo a Jacob: Vuélvete al país de tus padres y a tu parentela y Yo, por mi Verbo, estaré contigo.
4 Y Jacob envió a llamar a Raquel y a Lea, al campo, junto a su ganado.
5 Y les dijo: Yo veo el semblante de vuestro padre y no es amistoso con respecto a mí (3) como en los días anteriores; pero el Verbo del Dios de mi padre (4) ha estado en favor mío (5).
6 Y vosotras sabéis (6) que con toda mi fuerza serví delante de vuestro padre.
7 Y vuestro padre me ha engañado y ha cambiado diez (7) veces mi salario, pero Yahweh no le dio poder para hacerme mal (8).
8 Si decía así: Las que tengan manchas blancas serán tu salario, todo el ganado paría (crías manchadas de blanco; y si decía así) (9): Las que sean moteadas serán tu salario, todo el ganado paría moteadas.
9 Y Yahweh (10) ha vaciado las riquezas de vuestro padre y me (las) ha dado a mí.

(1) M: «esta gloria» (= esta fortuna).
(2) M: «igual respecto a él».
(3) M: «igual respecto a mí».
(4) M 1.º: «pero el Dios de mi padre»; M 2.º: «su Verbo ha estado».
(5) = «conmigo».
(6) M: «conocéis».
(7) M: «y vuestro padre me ha engañado y vuestro padre ha cambiado mi salario ya diez (veces)».
(8) M: «(no) le permitió el Verbo de Yahweh hacerme daño».
(9) Falta en el texto.
(10) M: «el Verbo de Yahweh».

CAPUT XXXI

1 ושמע ית מלוי דבנוי דלבן למימר נסב יעקב ית כל מה דאבונן ומן דאבונן קנה ית כל נכסיא האלין:
2 וחמא יעקב ית סבר אפוי דלבן והא לית אינון שיפין לקבליה לא הך דאתמל ולא היך דקדמוי:
3 ואמר יי ליעקב חזור לארע אבהתך לתלדוותך ואהוי בממרי עמך:
4 ושלח יעקב וקרא לרחל וללאה לאפי ברא לוות ענה:
5 ואמר להון חמה אנה ית סבר אפוי דאבוכון והא לית אנון שפין לקבלי לא היך דאתמל ולא היך דקדמוי ומימר אלהה דאבה הווה בסעדי:
6 [ואתן] ידעתן ארום בכל חיילי פלחית קדם אבוכון:
7 ואבוכון שקר בי ושלחף ית אגרי עשרה זמנין ולא יהב יי רשו למבאשא לי:
8 אן כדין הוה אמר קרחין יהוי אגריך הוות ילדה כל ענה [קרוחין ואן כדין הוה אמר] נמרין יהווי אגרך הוות ילדה כל ענה נמרין:
9 ורוקן יי ית נכסוי דאבוכון ויהב לי:

31 1 מלוי **]**מלהון M | ומן ... קנה ית **]**דאבונן ומן [leg מה] דאית לאבונן ומן מן | M איקרא הדין **]**כל נכסיא האלין M | Iterum variae lect a scriba [J] || 2 שוין לקובליה **]**שיפין לקבליה M || 3 מימריה **]**יי M | דאבוכן **]**דאבוכון M || 4 באפי **]**לאפי M || 5 בסעדך **]**עמך M | דה ואלהא דאבא **]**ומימר אלהה ... הווה M | אנין שוין לקובלי **]**אנון שפין לקבלי M || חכמתון **]**ידעתן N < **]**[ואתן] 6 גבי **]**בסעדי M | מימריה הוה ואבוכן שקר בי ופרג אבוכן ית **]**ופרג ית אבוכן **]**ואבוכון ... עשרה 7 sic in M: שבק יתיה מימריה דה למבאשה לי **]**יהב ... לי M | אגרי] אגרי דנה עשרה וילדו **]**הוות ילדה כל M | קרוחין **]**קרחין I | אם **]**אן 8 N! רשוי **]**רשו כל I | **]**[קרוחין ואן כדין הוה אמר] desider in text: omiss ex homoiotel | 9 יתהון [לי] **]**לי | מימריה דה **]**יי M.

10 Y cuando el ganado se cubría, levanté mis ojos y vi en sueños y he aquí que los machos cabríos (1) que subían sobre el ganado tenían manchas blancas y eran moteados y listados.
11 Y el ángel de Yahweh me dijo en el sueño: ¡Jacob! Y dije: Heme aquí (2).
12 Y dijo: Levanta, por favor, tus ojos y ve: todo el cabrío (3) que sube sobre el ganado está moteado de blanco, es moteado y listado, porque es manifiesto ante Él todo lo que Labán te ha hecho (4).
13 Yo soy el Dios que me aparecí a ti en Bet El donde ungiste una estela y donde me hiciste un voto (5). Ahora levántate, sal de este país y vuelve a la tierra de tu parentela.
14 Y Raquel y Lea respondieron y le dijeron: ¿Por ventura todavía tenemos nosotras parte y herencia en la casa de nuestro padre?
15 ¿No hemos sido consideradas por él como extranjeras pues nos vendió y hasta se ha comido también el dinero (6) de nuestra venta?
16 Todas las riquezas (7) que Yahweh (8) sacó de nuestro padre son de nosotras y de nuestros hijos; y ahora haz lo que Yahweh (8) te ha dicho.
17 Y se levantó Jacob y cargó a sus hijos y a sus mujeres sobre camellos.
18 (Y llevó) (9) todos sus ganados y toda la riqueza (10) que había adquirido —sus riquezas y su hacienda que había adquirido en Paddán Aram— para ir (11) junto a su padre Isaac, a la tierra de Canaán.
19 Y Labán había ido a esquilar el ganado y robó Raquel los idolillos de su padre (12).

(1) M: «en visión y he aquí que los machos cabríos que subían».
(2) M: «respondió Jacob y dijo en la lengua santa: Heme aquí».
(3) M: «los moruecos».
(4) M: «delante de Él todo lo que Labán está dispuesto a hacerte».
(5) M: «voto explícito».
(6) M 1.º: «el precio de nuestra venta»; M 2.º: «y él quiere incluso tomar el dinero de nuestra *ketubá*» (= contrato matrimonial).
(7) M: «la riqueza».
(8) M: «el Verbo de Yahweh».
(9) Falta en el texto.
(10) M: «el haber que había atesorado, las riquezas de su propiedad que había atesorado en Paddán».
(11) I: «para entrar».
(12) M: «las imágenes de los ídolos que tenía su padre».

10 והוה בשעתא דאת[י]חמת ענא ונטלת עיניי וחמת בחלמא והא גדיא דסלקין על ענא קרוחין נמורין ומקדקדין:
11 ואמר לי מלאכא דיי בחלמא יעקב ואמר הא אנא:
12 ואמר טל כען עיינך וחמי כל גדיא דסלקין על ענה קרוחין נמורין ומקדקדין ארום גלי קדמיי ית כל מה דלבן עבד לך:
13 אנה הוא אלהה דאתגלית עלך בבית אל די רבית תמן קיימא די נדרת לי תמן נדר כדון קום פוק מן ארעא הדא וחזור לארעא תלדוותך:
14 וענה רחל ולאה ואמרין לה הא עד כדון אית לנא חלק ואחסנא בביתא דאבונן:
15 הלא כאלו נכריין אתחשבנן ליה ארום זבן יתן ואכל לחוד מיכל ית כסף זבנן:
16 ארום כל נכסיא די אפיק יי מאבונן דידן אינון ודבנן וכדון מה די אמר יי לך עבד:
17 וקם יעקב וטען ית בנוי וית נשוי על גמליה:
18 [ודבר] ית כל בעירא וית כל ממוניה די קנה נכסוי וקניינוי די קנה בפדן ארם למיזל לוות יצחק אבוהי לארעא דכנען:
19 ולבן אזל למגזז ית ענה וגנבת רחל ית צלמייה די לאבוה:

10 בשעת יחמות ענה [בשעתא ... ענא M | [דאת[י]חמת י supra add | [קרוחין] id M || 11 בחזוי והא תישיא דסל[קין] [בחלמא והא גדיא דסלקין M || 12 [קדמיי ... לך] id M | [קרוחין] כל [ענה] M | [ענה] דכרייא [גדיא M | טול [טל עתיד למיעבד לך [leg לבן] קדמוי ית כל מה דאית ללבן M || 13 דאתגלית [חלק 14 כדו [כדון M | פירו[ש] דנדר [נדר M | דאיתגליית עליך [עלך חולק M || 15 [יתן] והוא בעי למיס[ב] [יתן ... זבנן | נכר' [נכריין 16 עותרא [נכסיא M | כל [מה] [מה M | וכדו [וכדון M | הוא וליבנין [אינון ודבנן M | מימריה דה [ייי M || 17 מימריה דה [ייי M; transp בנוי et אנשוי [וטען ית בנוי ונטל אנשוי c Samar LXX || 18 [ודבר]] desider in text | סגולה [ממוניה ... בפדן I | למיעול [למיזל I | דנקה [קנה 1.º די | M די סגל נכסי קנינוי די סגל בפ[דן] צלמי טעוותא [צלמייה די לאבוה | M למיגז [למגזז 19 לארע [לארעא I || דל[אבוה] [די לאבוה | M דאית לא[בוה] I.

20 Y Jacob engañó a Labán el arameo porque no le comunicó que huía.
21 Y huyó él con todo lo que tenía. Y se levantó y pasó el Río y se dirigió a la montaña de Galaad ([1]) (*lit:* «de Galaada»).
22 Y ocurrió cuando los pastores de Labán fueron a abrevar del pozo al ganado, que ([2]) no podían; y esperaron dos y tres días esperando que quizá desbordaría, pero no desbordó. Entonces se anunció a Labán, el día tercero, que Jacob había huído.
23 Y tomó a sus hermanos consigo y le persiguió con una caminata de siete días de recorrido y le dio alcance en la montaña de Galaad (*lit:* «de Galaada»).
24 Y Yahweh ([3]) se apareció a Labán el arameo en el sueño, de noche, y le dijo: Guárdate de no hablar ni bien ni mal con Jacob.
25 Y Labán alcanzó a Jacob. Y Jacob extendió sus tiendas en la montaña y Labán hizo acampar a sus hermanos en la montaña de Galaad (*lit:* «Galaada»).
26 Y dijo Labán a Jacob: ¿Qué es lo que has hecho? Me has engañado (y has llevado a mis hijas como prisioneras que huyen del filo de la espada) ([4]).
27 (¿Por qué, pues, huiste furtivamente y me engañaste (a mí) y a mis hijas) ([4]) y no me lo comunicaste? Si me lo hubieras comunicado te hubiera despedido con alegría, con cantos, con adufes y con cítaras.
28 ¡Ni me has dejado besar a mis hijas y a mis hijos! Ahora has obrado neciamente en lo que has hecho.

([1]) M: «porque había visto en el espíritu santo que allí se había de operar la liberación de Israel en los días de Jefté de Galaad».
([2]) M: «... Jacob allí junto al pozo, y no encontraron aguas y esperaron tres días por si se desbordaba, pero no se desbordó, y entonces se anunció en el día tercero que el piadoso Jacob había marchado por cuyos méritos las aguas habían desbordado del pozo veinte años». Cf Ps.
([3]) M: «el Verbo de Yahweh».
([4]) Falta en el texto; tomado de M.

20 וגנב יעקב ית דעתא דלבן ארמאה על דלא תני לה ארום ערק הוא:
21 וערק הוא וכל מה די לה וקם ועבר ית נהרא ושוי ית אפוי לטור גלעדה:
22 והוה כיון דאזלו רעוי דלבן למשקיה ענה מן בארה ולא יכלו ואמתינו תרין תלתא יומין סברין דלמה דהיא טייפה ולא טפת בכדין אתני ללבן ביומא תליתייא ארום ערק יעקב:
23 ודבר את אחוי עמיה ורדף בתרי[ה] ארח מהלך שבעה יומין וארע יתיה בטור גלעדה:
24 ואתגלי ייי על לבן ארמאה בחלמא בלליא ואמר לה אזדהר לך לא תמלל עם יעקב מן טב עד בישׁ:
25 וערע לבן ית יעקב ויעקב פרס ית משכניה בטורא ולבן אשרי ית אחוי בטורא גלעדה:
26 ואמר לבן ליעקב מה עבדת וגנבת ית דעתי [ודברת ית בנתי היך שביין דערקין מן קדם שלפי חרבא]:
27 [למה כען אטמרת למערוק וגנבת ולבנתיי] ולא תנית לי אילו תנית לי שלחת יתך בחדון בשירין בתופין ובכינרין:
28 ולא שבקתי יתי למנשקיה לבני ולבנתי כדון אסכלת ית מה דעבדת:

| M דאית **[**די 21 || M היך [ערק] **[**ערק | M ארמיה **[**ארמאה 20 ארום חמא ברוח קודשא דתמן עתיד למיהוי שהביתא [שיזבותא leg] **]**גלעדה M || 22 Usque ad finem v ... **[**והוה כיון באֹרה | M רעיא בתר **[**רעוי | M ואתני ללבן ביומא תליתאה ארום ערק יעקב usque ad finem v ...**]** [...] יעקב תמן על בארה ולא אשכחו מיא ואמתינו תלתא יומין דלמה יהא טיפה ולא טפת ובכן אתני ביומא תליתאה ארום אזל יעקב M || 23 חסידא דבזכו׳ הוון מיא טיפין מיא [leg מן] על בירא עשרין שנין **[**את leg ית | **[**ורדף + מן I | **[**בתרי[ה]**]** in text ובתרית; leg? בתרוי c Ps || 24 M דלא **[**לא | M ארמיה **[**ארמאה | M מימריה דה׳ **[**ייי || 25 I ו**[**עד**]** | M **[**עד verb haec bis in text | **[**ולבן אשרי ית אחוי בטורא **]**וערע M | וארע **[**בטורא 1.º וגנבת ית דעתי ודברת ית בנתי היך **[**וגנבת ית דעתי ... חרבא 26 בטור M || desider in text; affert M | **[**ודברת ית ... חרבא**]** M | שביין דערקין מן קדם שלפי הרבא **[**למה כען ... ולבנתי**]** desider in text; affert M | **[**שלפי**]** שלופה M || 27 M כדו **[**כדון 28 || M ולבנותיי **[**ולבנתיי**]** | **[**ית במה M.

29 Tengo conmigo fuerza y mucha gente para causaros mal, pero el Dios de vuestro padre me dijo en la noche diciendo: Guárdate de hablar con Jacob ni bien ni mal.
30 Y ahora, te marchaste porque anhelabas (1) tanto la casa de tu padre. (Pero) ¿por qué me robaste mis dioses ( )? (2)
31 Y respondió Jacob y dijo a Labán: Porque tuve miedo, pues me dije: No habías de arrebatar a tus hijas de mi lado.
32 Aquel con el que encuentres (tus dioses, muera) (3). Frente a nuestros hermanos tómate conocimiento de lo que tengo conmigo (4) y tómalo. Y Jacob no sabía que Raquel los había robado.
33 Y Labán entró en la tienda de Jacob y en la tienda de Lea y en la tienda de las dos concubinas y no (los) encontró; y salió de la tienda de Lea y entró en la tienda de Raquel.
34 Y Raquel había cogido (los ídolos) (5) y los había puesto en la silla (6) del camello y se había sentado sobre ellos. Y Labán registró toda la tienda y no (los) encontró.
35 Y dijo a su padre: No parezca mal a los ojos de mi señor (7) que no pueda levantarme delante de ti, porque tengo lo que es costumbre en las mujeres. Y Labán registró toda la tienda y no encontró los idolillos.
36 (Y se encendió la ira de Jacob) (8) y se querelló con Labán. Y respondió Jacob y dijo a Labán: ¿Cuál es mi pecado y cuál es mi ofensa que has venido en persecución tras mí?

(1) M: «tenías que acudir a casa de...».
(2) Hay una palabra raspada por la censura; M: «las imágenes de mis ídolos».
(3) Raspado por la censura; M: «las imágenes (palabra raspada) de tus ídolos».
(4) M: «de lo que está conmigo de tus cosas» (*lit:* «de lo que es tuyo»).
(5) Raspado por la censura. M: «las imágenes (raspado) de los ídolos y los había puesto».
(6) M: «debajo de la silla».
(7) M: «no se encienda la ira de mi señor».
(8) Falta en el texto: tomado de M.

29 אית עמי חיל ואוכלסין סגין למבאשא לכון ואלה דאבוכון ברמשא אמר לי למימר אזדהר לך מן למללה עם יעקב מן טב ועד בישׁ׃
30 וכדון מיזל אזלת ארום מתחמדה אתחמדת לבייתיה דאבוך למה גנבת ית דחלתי [ ]׃
31 וענה יעקב ואמר ללבן ארום דחלת ארום אמרת לא תגזול ית בנתך מן לוותי׃
32 גב מן די תשכח ית [ ] קביל אחינן חכם לך מה עמי וסב לך ולא ידע יעקב ארום רחל גנבת יתהון׃
33 ועל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה ובמשכנא דתרתין לחינתא ולא אשכח ונפק מן משכנא דלאה ועל למשכנא דרחל׃
34 ורחל נסבת ית [טעותא] ושוית יתהון בעביטא דגמלא ויתבת עליהון ופשפש לבן ית כל משכנה ולא אשכח׃
35 ואמרת לאבוה לא יבאש באפוי דריבוני ארום לא אכיל למיקם מן קדמיך ארום ארח בנשיא לי ופשפש לבן ית כל משכנא ולא אשכח ית צלמיה׃
36 [ותקף רוגזה דיעקוב] ואדיין בלבן וענה יעקב ואמר ללבן מה חובתי ומה סרחני ארום רדפת בתריי׃

29 עמכון ואלהא [לכון ואלה] I סגיא [סגין] | M לי [עמי] מן למללה | M מטב [מן טב] I || 30 וכדו [וכדון] I לבייתיה ... [מתחמדה] | M דלא תמלל | M כען + [למה] דחלתי] + verb erasum a censore; M ומתכנשה תתכניש לב[ייתיה] | M צלמי טעוותי || 31 I דלא [לא] | I מלו[ותי] [מן לוותי] || 32 I דת[שכח] [די תשכח] | M עם כל מן [גב מן] טעותך ימות] [ית] haec verba vel his simil eras a censore | [צלמי] M: *ṣlmy* טעוותך [טעותך]] verb eras | M דאית גבי מן דידך [עמי] | M קדם אחיך חכים [קביל אחינן חכם] || 33 M 1.º, 2.º [וב]משכ[ניה] M [במשכ]ניה [במשכנא] | M ובמשכנא 1.º, 2.º] || 34 [טעותא] eras a censore | [צלמי] טעוותא [טעותא]] ושוית יתהון [eras] [ליבאש באפוי דריבוני 35 || M תחות עבי[טא] [בעביטא] | M ושווית ית[הון] [מן קדמיך] I אכל [אכיל] | M לית אנה יכיל [לא אכיל] | M יתקוף רוגזה דרבו[ני] I מקדמך | I נשיא [בנשיא] || 36 [ותקף רוגזה דיעקוב]] desider in text; affert M | עם לבן [בלבן] M.

37 Puesto que has registrado todos mis objetos ¿qué has encontrado de todos los objetos de tu casa? ([1]) Ponlos aquí delante de mis hermanos y de tus hermanos y que juzguen de los dos.
38 Desde hace veinte años yo estoy contigo; tus ovejas y tus cabras no han quedado sin cría y no me he comido los carneros ([2]) de tu rebaño.
39 No te traje res despedazada. Cada una de las que huían del número yo la pagaba. De mí la exigías. Las que los ladrones robaban durante el día y las que las fieras del campo mataban por la noche yo las pagaba.
40 En el día me devoró el calor y el hielo en la noche ([3]), y mi sueño huyó de mis ojos.
41 Hace veinte años que me estoy en tu casa; serví delante de ti ([4]) catorce años por tus dos hijas y seis por tu ganado, y diez veces cambiaste ([5]) mi salario.
42 Si el Dios de mi padre, el Dios de Abraham y el Fuerte de Isaac, no hubiera estado conmigo, ciertamente ahora me hubieras despedido con las manos vacías. Manifiestos son delante de Yahweh mis dolores y el trabajo ([6]) de mis manos y (esta) noche (te) amonestó ([7]).
43 Y respondió Labán y dijo a Jacob: Las hijas, hijas mías son; y los hijos, hijos míos son; y el ganado, ganado mío es ([8]); y todo lo que tú ves es mío. Y ¿qué podré hacer hoy a estas mis hijas o a los hijos que parieron?

([1]) M: «las armas» (*sic:* prob corrompido por «objetos de tu casa»); «ponlos ante mis hermanos y tus hermanos y juzguen».
([2]) M: «y la recompensa (de los carneros)».
([3]) M: «y el hielo de la noche».
([4]) M: «contigo».
([5]) M: «cambiaste» (otro verbo).
([6]) M: «y la rectitud de mis manos (es) manifiesta».
([7]) M: «le amonestó de noche», ms C *MdW:* «te amonestó de noche».
([8]) M: «estas mujeres hijas mías son, y los hijos son considerados como hijos míos: de mis hijas nacieron; y el ganado de mi ganado es».

37 ארום פשפשת ית כל מניי מה אשכחת מן כל מני ביתך שוי הכה לקבל אחי ואחיך ויוכיחן מן תרינן:
38 דנה עשרין שנין אנה עמך רחליך ועזיך לא אתכלו ואמריי דכרי ענך לא אכלית:
39 קטילא לא אייתית לוותך כל חדא מנהון דהוות ערקה מן מניינה אנה הוינא משלם יתה מני את תבע יתה מה דהוון גנביא גנבין באיממא וחיות ברא מתכלא בליליא אנה הוינא משלם יתהון:
40 הוינא באיממא אכל יתי שרבא וקלשא בליליא ואתנדדת שנתי מן עייני:
41 דנה לי עשרים שנין בגו בייתך פלחית קדמך ארבע עשרה שנין בתרתין בנתך ושית שנין בענך ושלחפת ית אגרי עשרה זמנין:
42 אלולי אלהיה דאבא אלהא דאברהם ותקיפא דיצחק הו[ה] לי ארום כדון ריקן שלחת יתי ית צערי וית ל[י]ותי דידי גלי קדם ייי ואוכח ברשמא:
43 ועונה לבן ואמר ליעקב בנתא בנתיי ובניא בניי ועונה עניי וכל מה דאת חמי לי הוא ולבנתי מה אעביד לאלין יומא דן או לבניהון די ילדן:

מאני זינך שווי כעין בין אחי ובין [מני ביתך ... ויוכיחן | I מכל [מן כל 37
[ועזיך | I [רח]לך [רחליך 38 || I [וא]חיך [ואחיך M | אחיך ויוכ[יחן]
| I ממ[ניינה] [מן מניינה | M איתת [אייתית 39 || M ואגר [ואמריי | I [וע]זך
יתה מני את | M מן ידוי [ידיי leg] הוות תבע יתה ומה [מן מניינה ... תבע יתה מה
מה [תבע יתה מה M: verb haec pertin ŧantum ad הוות תבעת [תבע ית leg
verb [באיממא | I הויתי [הוינא 40 || I בימ[מא] [באיממא | תבע יתה מה
מן | M וקרושא בליל[יא] [וקלשא בליליא | M שורבא [שרבא | I בימ[מא]
בניתיך [בנתך | M גבך [קדמך 41 || [מעניי M [prob script מעניי [עייני
[leg בנותיך vel [בנתייך I | M ופרגת [ושלחפת | M דנה + [אגרי 42 || M
ותקופה M | [הו[ה] in text יהוה | [לי | M בסעדי [כדון | M כדו [לי]ותי
in text prob לוותי | M קשיטות כף ידי גלי [ל[י]ותי דידי גלי | [ואוכח ברמשא
נשיא אילין בנתי [בנתא ... עניי 43 || M והוכח יתה ברמה [ברמשה leg]
הינן ובניא הין [היך leg?] בניי אנון חשיבין דמן בנתיי אתילידן ועונה מן ענה
[די] M: haec ult varia lect I; די ילידו להון ילדו [די ילדן | M דידי היא
—להון ילדו— affigitur circello verb לאלין; sed fortasse var lect ita est intellig: ילדו M; להון ילדן [לאלין M.

44 Y ahora, ven y pactemos una alianza yo y tú y sirva de señal (1) entre los dos.
45 Y Jacob tomó una piedra y la erigió como una estela.
46 Y dijo Jacob a sus hermanos: Reunid piedras (2); y cogieron piedras e hicieron un mojón y comieron allí, sobre el mojón.
47 Y Labán lo llamó *Igar Sahaduta* y Jacob lo llamó en la lengua del santuario *Gal Ed.*
48 Y dijo Labán: Este mojón sea hoy testigo entre los dos. Por esto lo llamó Galaad;
49 y *Sapita* (3) porque dijo: Aparezca Yahweh y juzgue entre nosotros cuando no estemos a la vista uno de otro.
50 Si maltratas a mis hijas y si tomas mujeres además de mis hijas —(aunque) no haya nadie con nosotros— ve: Yahweh (4) es testigo entre nosotros dos.
51 Y dijo Labán a Jacob: He aquí este mojón y esta estela que he levantado entre nosotros dos.
52 Testigo es este mojón y testigo es esta estela que no he de cruzar ni llevar este mojón hacia ti (y que tú no has de cruzar hacia mí este mojón) (5) ni esta estela para hacer mal (6).
53 El Dios de Abraham y el Dios de Nahor juzguen entre nosotros dos, el Dios de los padres de ellos. Y juró Jacob por el Fuerte de su padre Isaac.
54 Y Jacob hizo sacrificios en la montaña e invitó a sus hermanos a comer pan (7) y comieron pan (7) y pasaron la noche en la montaña.

(1) M: «de testimonio».
(2) M: «a sus hijos que llamaba en la lengua del santuario sus hermanos: reunid piedras».
(3) Atalaya. Ps: *Sekuta* = atalaya.
(4) M: «el Verbo de Yahweh».
(5) Falta en el texto.
(6) M: «para mal».
(7) M: «alimento».

44 וכדון אתא ונקיים קיים אנא ואת ויהוי לסימן ביני וביניך:
45 ונסב יעקב אבן ואקם יתה קיימא:
46 ואמר יעקב לאחוהי כנשי אבנין ונסבו אבנין ועבדו אוגר ואכלו תמן על איגרא:
47 וקרא לה לבן איגר שהדותא ויעקב קרא ליה בלשון בית קדשא גלעד:
48 ואמר לבן איגרא הדן סהד ביני וביניך יומא הדין בגין כדין קרא שמה גלעד:
49 וצפית די אמר יתגלי ייי וידון ביני וביניך ארום נטמר גבר מחבריה:
50 אין תצער ית בנתי ואין תסב נשין על בנתי לית גבר עמן חמי ייי הוא סהד ביני וביניך:
51 ואמר לבן ליעקב הא איגרא הדין והא קיימתא הדא די אקימית ביני וביניך:
52 סהד אגרא הדין וסהדא היא קיימתא הדה אן אנא לא אעבור ואייתי לוותך ית איגרא הדין [ואן את לא תעבר לוותי ית איגרא הדין] וית קיימתא הדא למבאשא:
53 אלהא דאברהם ואלהא דנחור ידינון בינין אלהה דאבוהון ואשתבע יעקב בתקיפה דאבוי דיצחק:
54 ונכס יעקב נכסין בטורא וקרא לאחוי למיכל לחם ואכלו לחם ואביתו בטורא:

44 ונקיימה M | לסהדו [לסימן] M || 45 ואקים [ואקם] M || 46 אבנין ... [לאחוהי] לבנוהי דהוה קרי להון בלשון בית קודשא אחוי [אחיו] M | איגר [אוגר] I; יְגַר C *MdW* || 47 אוגר סהיד [איגר שהדותא] I; יְגַר שָׂהֲדֵי C *MdW* || 48 כן [כדין] M || 49 וְצַפִּיתָא C *MdW* | [וצפית] מן [חבריה] I || 50 מימריה דה [ביני] M | [script ביניני?] בינין I || 52 [ואייתי לוותך] עלייך M | [ואן את לא תעבר לוותי ית איגרא הדין] desider in text; omiss ex homoiotel|[תעבר לוותי] תעבור לוותי M | לביש [למבאשא] M || 53 ידונון [ידינון] M c C *MdW* || 54 נכיסה [נכסין] M | לחם 1.º, 2.º [מזון] 1.º, 2.º M.

CAPÍTULO XXXII

1 Y Labán se levantó de buena mañana y besó a sus hijos y a sus hijas y los bendijo. Y marchó y volvió Labán a su lugar (de residencia).
2 Y Jacob prosiguió en su camino y le encontraron los ángeles de delante de Yahweh (1).
3 Y dijo Jacob cuando los vio: Quizá sean mensajeros de Labán, el hermano de mi madre, que ha vuelto a perseguirme o campamentos de mi hermano Esaú que viene a mi encuentro o campamentos de ángeles de la presencia de Yahweh, venidos a librarme de los dos. Por lo cual (2) llamó a aquel lugar Mahanaym.
4 Y envió Jacob mensajeros delante de él a su hermano Esaú, al país de Gabla, al territorio (3) de los idumeos.
5 Y Jacob les dio orden diciendo: Así diréis a mi señor Esaú: Así dice tu siervo Jacob: He habitado con Labán y me ha detenido (hasta) ahora (4).
6 Y tengo bueyes, asnos, siervos y siervas, y he enviado a comunicarlo (5) a mi señor a fin de encontrar gracia y bondad a tus ojos (6).
7 Y volvieron los espías junto a Jacob diciendo: Llegamos (7) a tu hermano Esaú y he aquí que él viene a tu encuentro y con él cuatrocientos soldados.
8 Y Jacob tuvo mucho miedo y se angustió y dividió en dos campos la gente que estaba con él, las ovejas, el vacuno y los camellos.

(1) M: «los ángeles de Yahweh».
(2) M: «... cuando los vio: Quizá sean los campamentos de mi hermano Esaú que vienen ante mí para darme muerte; o quizá los campamentos de Labán, el hermano de mi madre, que vienen a mi retaguardia para darme muerte; o quizá campamentos de Yahweh que vienen para librarme. Por lo cual...».
(3) I: «junto a».
(4) M: «y he diferido mi venida hasta ahora».
(5) M: «a comunicar(lo)».
(6) M: «ante ti».
(7) M: «venimos».

CAPUT XXXII

1 ואקדם לבן בצפרא ונשק לבנוי ולבנתיה וברך יתהון ואזל וחזר לבן לאתריה׃
2 ויעקב אזל לאורחיה וארעו בה מלאכין מן קדם ייי׃
3 ואמר יעקב כד חמה יתהון דלמא מלאכין מן דלבן אחוי דאמה אינון דחזר למרדף בתרי או משרין דמלאכין דעשו אחי אינון דהוא אתי לקדמותי או משרין דמלאכין מן קדם ייי אתין למשיזבא יתי מן ידי תריהון בגין כן קרא שמיה דאתרא ההוא מחנים׃
4 ושלח יעקב שליחין קדמוי לוות עשו אחוי לארע גבלא לתחומהון דאדומאי׃
5 ופקד יתהון יעקב יתהון למימר כדן תאמרון לרבוני לעשו כדן אמר עבדך יעקב עם לבן אתותבת ואשתהיית [עד] כדון׃
6 והוה לי תורין וחמרין ועבדין ואמהן ושלחת למתנייה לריבוני למשכחה חן וחסד באפיך׃
7 וחזרו מלל[י]יה לוות יעקב למימר מטינן לוות אחוך לוות עשו והא הוא אתא לקדמותך וארבע מאה דגברין פולמרכין עמה׃
8 ודחל יעקב לחדא ועקת ליה ופלג ית עמא דהוון עמה ית ענה וית טוריא וגמליא לתרתין משריין׃

32 2 מלאכי[א] M || 3 **[כד חמה ... בגין** כין דחמא יתהון דלמא דמשירייתא דעשו אחי אתיין לקדמותי למיקטול יתי או דלמה דמשריתיה דלבן אחוה דאמה אתיין מן בתרי למיקטול או דילמה **משרין דמלאכן דעשו ... לקדמותי** | M דמשיריין דה אתיין לשיזב[ה] יתי מן בגין bis in text, sed prima vice desider **דמלאכין** quod suppl I || 4 **לארע גבלא** סמיך **[לתחומהון** | I [לארע]א ד[גבלא] || 5 יתהון 2.° **]** del | **[למתנייה** M || 6 ושהית למיתי עד כדו **[ואשתהיית כדון** | N < **[עד]** **]** | M למחווייה | M קודמיך **[באפיך** || 7 **[מלל[י]יה** in text מללהיה sed י super ה add | **אתינן [מטינן** M | **פולמרכין [פולמוסין** c I: (πόλεμος) || leg (πολέμαρχος) 8 **ועקת [ואתעיק** M | **עניה [ענה** M | **טוריא [טוריא]** ת I M cui debetur punctum inscript in ט (= delend).

9 Y dijo: Si Esaú viene a un campo y le hace perecer, el campo que queda se salvará.
10 Y dijo Jacob: Dios de mi padre Abraham y Dios de mi padre Isaac, Yahweh (1), que me has dicho: Vuelve a tu país y a tu parentela y te favoreceré (2),
11 he aquí que yo soy pequeño y no soy digno de todas las gracias y de toda la verdad (= lealtad) que has hecho con tu siervo, porque con mi bastón pasé este Jordán y ahora, he aquí que yo he llegado a ser dos campamentos (3).
12 Líbrame, por favor, de las manos de mi hermano, de las manos de Esaú, porque le tengo miedo, no sea que venga y me mate y haga desaparecer la madre (4) con los hijos.
13 Y Tú has dicho: Ciertamente te favoreceré y haré a tus hijos como la arena del mar que no podrán, por su gran número, ser contados.
14 Y pasó allí aquella noche y tomó de lo que había traído en sus manos un presente para su hermano Esaú,
15 doscientas cabras, veinte machos cabríos, doscientas ovejas, veinte carneros;
16 treinta camellas criando con sus crías, cuarenta vacas y diez toros, veinte asnas y diez asnos (de Libia).
17 Y puso en mano de sus siervos cada rebaño por separado y dijo a sus siervos: Pasad delante de mí y poned espacio entre rebaño y rebaño.
18 Y mandó al primero diciendo: Cuando te encuentre mi hermano Esaú y te pregunte diciendo: ¿(de) quién vienes tú y a dónde vas y de quién son estos (animales) que van delante de ti?

(1) M: «Verbo de Yahweh».
(2) M: «y te favoreceremos (= te favoreceré)».
(3) M: + «grandes».
(4) I: «las madres».

9 ואמר אן ייתי עשו לחדא משריתא ויקטול יתיה ותהוי משריתה דמשת[ייר]ה לשיזבה:
10 ואמר יעקב אלהה דאברהם אבה ואלהה דיצחק אבה ייי דאמר לי חזור לארעך ולתולדותך ואוטב לך:
11 הא זעיר אנה ולית אנה כמסת מן כל חסדיא ומן כל קושטא די עבדת עם עבדך ארום בחוטרי עברת ית ירדנא הדין וכדון הא אנה לתרתין משריין:
12 שיזב יתי כען מן ידוי דאחי מן ידוי דעשו ארום דחל אנא מנה דלא ייתי ויקטול יתי וישיצי אמה עם בניא:
13 ואת אמרת מייטיבה אייטב לך ואשוי ית בניך כחלא דימא די לא יתמנון מן סגי:
14 ואבית תמן בליליה ההוא ונסב מן מה דאיתי בידי דורון לעשו אחוי:
15 עזין תרתין מא[וות]ן ותיישים עשרים רחלין תרתין מאוותן ודכרין עשרין:
16 גמלים מיינקין ובניהן תלתין תורין נקבן ארבעין ותורין דכרין עשרה אתנין עשרין ולוודקין עשרה:
17 ושוי ביד עבדוי עדר עדר לבלחודוי ואמר לעבדוי עברו קדמ[י]י ונפיש תשוון בין עדר ובין עדר:
18 ופקיד ית קדמיה למימר ארום יערע יתך עשו אחי וישאל [ית]ך למימר מן את אתי ולאן את אזל ולמן אלין אנון די קדמיך:

9 [דמשת[ייר]ה] M | למשריתא חדא ויקטול [לחדא משריתא ויקטול 10 דאבוה [דיצחק אבה] I | דאבוה [דאברהם אבה] N || דמשתרייה 11 [ירדנה] M || ונייטבה עמך [ואוטב לך] M | מימריה דה [ייי] I | [יצ׳] אמתתא [אמהתא leg] I || 12 [אמה] M || רברבן + [משיריין] I | יור[דנא] 13 [סגי] I || 14 [דאיתי בידי דורון] 15 M || דהוה עמה דו[רון] 16 [לוודקין] N 1.º; מָאנן 1.º, 2.º C *MdW* || [מא[וות]ן] [leg? מאתיין] מאתון עדרי[ן] [עדר עדר] M | 17 *Λυδικοὶ* [*ὄνοι*]; לוֹבדְקִין C *MdW* || [קדמ[י]י] in text | קדמוי ונפש [ונפיש] M | לבין [בין] I || 18 [אחי] in text אחוי sed ו vid a 2 m emendt | [וישאל [ית]ך] text vid corrupt | וישאלונך [מן] leg דמן; vel potius c C למן את dempto | אתי [ולאן] ולהין I [די קדמיך] דקדמך I.

19 Dirás: De tu siervo Jacob; es un don y ha sido enviado a mi señor Esaú y he aquí que también él está detrás de nosotros.
20 Y también dio orden al segundo y al tercero y a los que caminaban tras (1) los rebaños diciendo: Palabras como éstas hablaréis con Esaú cuando le encontréis.
21 Y diréis: He aquí que también Jacob viene detrás de nosotros. Porque dijo: Haré propicio su rostro (2) con el don que va delante de mí y después veré su semblante; quizá me manifieste rostro complaciente (3).
22 Y pasó el don delante de él y él pasó aquella noche en el campamento.
23 Y se levantó aquella misma noche y tomó a sus dos mujeres y a sus dos concubinas (4) y a sus once hijos y pasó el vado de Yabboq (*lit:* Yabboqa).
24 Y las cogió y (las) hizo pasar el torrente e hizo pasar todo lo que tenía.
25 Y quedó solo Jacob y el ángel Sariel, en figura de un hombre, se peleó (5) y abrazó con él (= luchó con él cuerpo a cuerpo) hasta que subió la aurora (6) (*lit:* la columna de la aurora).
26 Y vio que no le podía y tocó la articulación de su muslo y se desconyuntó la articulación del muslo de Jacob en la lucha (7) con él.
27 Y dijo: Déjame ir, porque ha subido la aurora (*lit:* la columna de la aurora), porque ha llegado el tiempo de dar alabanzas (8) (a Dios), de los ángeles de lo alto y yo soy el jefe de los alabadores (9). Y le dijo: No te dejaré ir si no me bendices.
28 Y le preguntó: ¿Cuál es tu nombre? Y dijo: Jacob.

(1) M: «también a todos aquellos que caminaban tras...».
(2) M: «el semblante» (de su rostro).
(3) M: «reciba el semblante de (mi) rostro».
(4) M: «sus esclavas».
(5) M: «se agarró».
(6) M: «hasta la subida de la aurora».
(7) M: «en la agarrada».
(8) M: «del envío».
(9) M: «de los mensajeros».

19 ותאמר לעבדך ליעקב דורון היא ואשלחת לריבוני לעשו והא
אף מן בתרן:
20 ופקד אף ית תנינא אף ית תליתיא אף ית דמהלך בתר עדריא
למימר כפתגמא הדין תמללון עם עשו בזמניה די תארעון יתה:
21 ותימרון לחוד הא יעקב אתי בתרן ארום אמר ארעי אפוי
בדורון דמהלכה קדמיי ומן בתר כדון אחמי סבר אפוי מה דלמה
דיסב לי אפין:
22 ועברת דורון קדמוי והוא אבית בליליא ההוא במשריתא:
23 וקם בלילה ההוא ודבר ית תרתין נשוי וית תרתין לחינתיה וית
חד עשרתי בנוי ועבר ית מעבר יבקה:
24 ונסב יתהון ועבר ית נחלה ועבר ית כל דיליה:
25 ואשתייר יעקב לבלחדוי ואתפגש מלאך שריאל בדמות גבר וגפף
עמיה עד זמן די סליק עמוד שחרא:
26 וחמא ארום לא הוה יכיל ליה וקרב בכף ירכיה יקהת כף ירכיה
דיעקב באתפגשותא עמה:
27 ואמר שלח יתי ארום מטא סלק עמודא דשחרא ארום מטא זמניהון
דמלאכי מרומא למשבחא ואנא ריש למשבחיא ואמר לא אשלח יתך
ארום אלה[י]ן ברכת יתי:
28 ואמר ליה מה שמך ואמר יעקב:

19 אף] prob inserendum c C הוא אתי; cf v praec ubi אתי vid superfl, et v 21 | מן בתרן] מבת[רן] I || 20 אף 1.º, 2.º] לחוד M 1.º, 2.º | בזמן] בזמניה I || לחוד ית כל אילין דמהלכין בתר] אף ית דמהלך בתר M | 21 ארעי] + סבר I | דיסב[ר] לי אפין] [leg אפיי] די קבל ית סבר אפוי M | דיסב] text tant דיסב in fine lin: leg? די יסבר c Ps || 23 לחינתיה] [leg אמהתיה] אמתיה M | עשרתי] id M || 24 יתהון] in text sequitur ית נחל quod del | כל] + מה I || 25 ואשתייר] ואִשְׁתַּדַּר M; sed M referend potius ad ואתפגש | עמה מלאך] [leg?] ואשתדי ... די סליק | ואתפגש] בדמות גבר עד מסק M | עד מיסק קריצתא] עד זמן ... שחרא [ק]סל I; del מטא 1.º c I | למשבחא] למישלחא M | למשבחיא] [leg prob] למשלחא M | אנא משלח] אשלח M | אלהון] אלה[י]ן N; הן] אלא I || 28 שמך] + הוא I: rect ordo הוא שמך.

29 Y dijo: No serás llamado más (1) Jacob sino Israel, porque has pretendido superioridad con los ángeles (2) que están delante de Yahweh y con los hombres y los has podido.
30 Y Jacob preguntó y dijo: Comunícame por favor tu nombre. Y dijo: ¿Por qué, ahora, preguntas mi nombre? Y allí le bendijo.
31 Y Jacob llamó al lugar Paniel, porque he visto ángeles de delante de Yahweh, cara a cara, y se ha salvado mi vida.
32 Y le brilló el sol cuando pasaba a Paniel y cojeaba de su pierna.
33 Por esto hasta el día de hoy los hijos de Israel no comen el nervio ciático que está en la articulación del muslo, porque había tocado en la articulación del muslo de Jacob, en el nervio ciático.

CAPÍTULO XXXIII

1 Y (Jacob) (3) levantó sus ojos y vio y he aquí que Esaú venía y con él cuatrocientos hombres a pie (4); y dividió los niños entre Lea, Raquel y las dos concubinas (5).
2 Y colocó a las concubinas y a sus hijos delante, a Lea y a sus hijos detrás (y a Raquel y a José detrás) (6).
3 Y él pasó delante y los saludó según la costumbre del país (7) siete veces antes de acercarse a su hermano.

(1) M: «(no) será dicho más».
(2) M: «en forma de hombres».
(3) Falta en el texto; está en I.
(4) M: «soldados».
(5) M: «siervas».
(6) Falta en el texto.
(7) M: «y se echó a tierra».

29 ואמר לא יעקב יתקרי עוד שמך ארום אלהן ישראל ארום אתרברבת עם מלאכין מן קדם ייי ועם גוברין ויכלת להון:
30 ושאל יעקב ואמר תני כען שמך ואמר למה כען את שאיל לשמי וברך יתי תמן:
31 וקרא יעקב שמה דאתרא פניאל ארום חמית מלאכין מן קדם ייי אפין כל קביל אפין ואשתיזבת נפשי:
32 ודנחת ליה שמשא כד עבר ית פניאל והוא הווה מטלע על ירכיה:
33 בגין כך לא אכלין בני ישראל ית ג[יד]א דנשיא די על כף ירכא עד זמן יומא הדין ארום קרב בכף ירכיה דיעקב בגידא דנשיא:

CAPUT XXXIII

1 ונטל [יעקב] ית עיינוי וחמא והא עשו את[י] ועמה ארבע מאה דגוברין רגלין ופלג ית טליא על לאה ועל רחל ועל תרתין לחינתה:
2 ושוי ית לחינתה וית בניהון קדמיין וית לאה ובניה אחריין [וית רחל וית יוסף אחריין]:
3 והוא עבר קדמיהון ושאל בשלומהון בנימוס ארעא שבעה זמנין עד זמן די קרב לוות אחיו:

29 M || בדמות גו[ברין] [מן קדם ייי ועם גוברין M | יתאמ[ר] עוד [יתקרי עוד 30 I | יתי leg || יתיה תשאל [שאיל 31 I | ההוא + [דאתרא || כד 32 I | על כדין [בגין כן I | ייכלון [אכלין 33 M || כיוון די ע[בר] [עבר ג[יד]א N | דנשיא 1.º, 2.º] נש[יא] 1.º, 2.º I | דאית [די I | דין [הדין I.

33 1 [יעקב]] desider in text: יעקוב I | [את[י] text ואת | רגלין] M | תנינין [1.º אחריין 2 || M אמהתא [לחינתה M | פולימכין [פולימסין leg] [ויית רחל וית יוסף אחריין]] desider in text: omiss ex homoiotel || 3 בשלומהון] hebraism pro בשלמהון | M ואישתטח על ארעה [ושאל ... ארעא I. דקרב [די קרב

4 Y Esaú corrió a su encuentro y le abrazó y se echó sobre su cuello y le besó y lloraron (1).
5 Y levantó sus ojos y vio a las mujeres y a los niños y dijo: ¿Qué son éstos para ti? Y dijo: Son hijos de que hizo gracia Yahweh a tu servidor (2).
6 Y se acercaron las concubinas con sus hijos y le saludaron (3).
7 Se acercaron también Lea y sus hijos y le saludaron (y después se acercó José y Raquel y le saludaron) (4).
8 Y dijo: ¿Es de ti todo este campamento que he encontrado? Y dijo: (es) para encontrar gracia y favor a tus ojos.
9 Y dijo Esaú: Yo tengo mucho, hermano mío; quede para ti todo lo que es tuyo.
10 Y dijo Jacob: No, por favor; si, por favor, he encontrado gracia y favor a tus ojos, has de recibir de mí mi don, porque por eso he visto (5) tu semblante como he visto el semblante de ángeles de delante de Yahweh y te mostraste propicio.
11 Acepta, por favor, el presente que te he traído, porque Yahweh me ha hecho gracia (6) y porque tengo de todo; y le presionó y (lo) tomó.
12 Y dijo: Pongámonos en movimiento, por favor, y marchemos y nosotros iremos (= yo iré) al frente de ti.
13 Y le dijo: Mi señor sabe (7) que los niños son delicados y que hay ovejas y vacas que crían (8) delante de mí. Si se les fuerza (9) sólo un día, morirá todo el ganado.

(1) M: «Esaú lloraba porque los dientes se le habían embotado (= no podía morder) y Jacob lloraba por la suavidad de su cuello» (que se había hecho liso y duro como el mármol, según el Midráš).
(2) M: «se ha compadecido y ha protegido el Verbo de Yahweh».
(3) M: «y se acercaron las siervas con sus hijos y se inclinaron».
(4) Falta en el texto.
(5) M: «(mi don) de mis manos, porque por esto me has hecho propicio tu semblante».
(6) M: «el Verbo de Yahweh ha tenido compasión de mí».
(7) I: «conoce».
(8) M: «que suben».
(9) M: «yo (les) fuerzo».

4 ורהט עשו לקדמותה וגפף יתיה ואתרכן על צווריה ונשק יתה ובכו:
5 ונטל ית עוונוי וחמה ית נשיא וית טפליא ואמר מה אינון אילין לך ואמר טליא די חן ייי ית עבדך:
6 וקריבן לחינתה אינין ובניהן ושאלין בשלמיה:
7 [ו]קרבת לחוד לאה ובנהה ושאלין בשלמיה [ובתר כדין קריב יוסף ורחל ושאלין בשלמיה]:
8 ואמר מן לך כל משריתא הדא די ארעת ואמר למשכחא חן וחסד באפך:
9 ואמר עשו אית לי סגין אחי יתקיים לך כל מה די לך:
10 ואמר יעקב לא כען אן כען אשכחית חן וחסד באפך ותקבל דורון דידי מני ארום בגין כדין דחמית סבר אפיך היך חמי סבר אפי מלאכין מן קדם ייי דאתרעית:
11 קבל כען ית ברכתי די אייתת לך ארום חן יתי ייי וארום אית לי כל מן דעם ודחק עלוי ונסב:
12 ואמר נטול כען ונהלך וניזיל מן כל קובלך:
13 ואמר ליה רבוני ידע ארום טלייא מחטין ועגא ותורייא מיינקין קדמיי אן דחקין עליהון יום חד מייתן כל עגא:

4 ורהט ... ונשק יתה ובכו I: hîc vid ponend etsi ובכו sit super יתה inmed ante וגפף | ובכו + ויעקב [leg? דקהן שניו דקרין שניו [leg על] עשו הוה בכי עד M || 5 חס ואגין מימריה דה חן ייי M | הוה בכי על שעיות צואריה M || 6 וקריבו אמהתא הנין ובניהן וסג[ד]ו [M וסגרו] וקריבן ... ושאלין M || 7 [ובתר] M | ובניה וסגדו ובנהה ושאל | sed ו delet | וקרבת text [ו]קרבת desider in text: omiss ex homoiotel || 8 הן מן [כדין ... בשלמיה] I | דאר[עת] [די ארעת] + למשכחא קדם רבוני M sed prob leg || 9 יהוו[י] לך מה דאית לך יתקיים ... די לך M קדם רבוני באפך || 10 כען 1.º, 2.º בבעו 1.º, 2.º I | קדמיך ותקבל ית דורון באפך ... דורון M | מן ידוי [leg ידיי] ארום מן בגין כן ארעי[ת] סבר אפיך דידי ... סבר אפיך חס יתי חן יתי ייי M | איתיית אייתת prob leg ואתרʿ || 11 דאתרעית מנדעם ודחק ביה ונסיב מן דעם ... ונסב M | מימריה דה כל קובלך || 12 כלוכלקובלך I; כ del || 13 חכם ידע I | חטין מחטין M | סלקון מיינקין [leg סלקין] M | דחק אנא דחקין M | הא כל ענה מייתין מייתן כל ענא I.

14 Pase, por favor, mi señor delante de su siervo y yo los conduciré de acuerdo con mi condición ([1]) al paso de las bestias de trabajo que tengo en mi mano y al paso de los niños hasta que vaya ([2]) junto a mi señor a Gabla ([3]).
15 Y dijo Esaú: Permite, por favor, que deje ([4]) contigo parte de la gente que están conmigo. Y dijo (Jacob): ¿Para qué ahora? ¡(Demasiada) gracia y favor encuentro ([5]) a los ojos ([6]) de mi señor!
16 Y Esaú reemprendió aquel día su camino a Gabla.
17 Y Jacob se movió a Sukkot y se construyó una casa para sí e hizo tiendas para el ganado. Por esto llamó al lugar Sukkot.
18 Y vino Jacob, perfecto en obras buenas, al fuerte de Siquem que está ([7]) en la tierra de Canaán, al volver de Paddán-Aram, y acampó delante ([8]) de la ciudad.
19 Y compró el área del campo en el que desplegó su tienda a los hijos de Hamor, padre de Siquem, por cien perlas.
20 Y levantó allí un altar y oró ([9]) allí en el nombre de Yahweh ([10]), el Dios de Israel.

([1]) Es decir, con tranquilidad, despacio: *Berešit Rabbá* s. 78.
([2]) I: «entremos (= entre)».
([3]) M: «vaya por delante, por favor, mi señor y reciba su porción y la recompensa de la gran bendición con que nuestro padre le bendijo en este mundo delante de su siervo; y yo solo conduciré a la enseñanza de la Ley que está delante de mí y a la esperanza en su justicia (justificación de la Ley) a los hijos del destierro hasta el tiempo en que terminen los destierros, y (con) muchos (guerreros) entraré a mi señor para entablar combate en Gabla».
([4]) M: «permite que ponga».
([5]) M: «encontremos» (*prob:* «encuentre»).
([6]) M: «delante de mi señor».
([7]) M: «la ciudad de Siquem que está en el país».
([8]) M: «enfrente de».
([9]) M: «y dio culto».
([10]) M: «del Verbo de Yahweh».

14 יעבר כען רבוני קדם עבדה ואנא אדבר יתהון להוני לרגל עבידתא די בידי ולרגל טלייא עד זמן די אזל לוות רבוני לגבלה:
15 ואמר עשו אשבוק כען עמך מן עמא די עמי ואמר למה כען אשכח חן וחסד באפוי דרבוני:
16 וחזר ביומא ההוא עשו לארחה לגבלה:
17 ויעקב נטל לסכתה ובנה לה בית ולבעירה עבד מטלין בגין כדין קרא שמה דאתרא סכות:
18 ואתא יעקב שלם בעבדא טבא לכרכה דשכם די בארעא דכנען במיתייא מפדן ארם ושרא קדם קרתא:
19 וזבן ית תחומא דחקלא די פרס תמן משכניה מלוות בנוי די חמור אבוי דשכם במאה מרגליין:
20 ואקם תמן מדבח וצלי תמן בשם ייי אלהא דישראל:

14 Usque ad finem v ... יעבר] יקדם כען רבוני ויקבל חולקיה ואגר בירכתא רברבתא דברכיה אבא בעלמא הדין קדם עבדיה ואנא אדבר לבלחודוי לאולפן אוריתא די קדמיי ולסוברה בזכותיה ית בני גלותא עד זמן דיסוֹפון גלותא ורבין אעול לות רבוני לאגחא קרבא בגבולא I; דב[ידי] די בידי] M | דאית] די M | אקים] אשבוק M | ניעול] אזל I || 15 דאית קדמי M | בית] קדם רבוני] באפוי דרבוני M | נשכחה] אשכח I | דעמי] די עמי M || 17 דאתדעא] דאתרא M | כן] כדין M | ביתה ולכסוי] ולנכסוי leg] ולבעירה קרתה שכם דאית] לכרכה דשכם די בארעא M || 18 [דאתרא leg] ההו[א] M || 19 כלקביל] קדם I | מן פ[דן] מפדן] M | בארעה תחומא דחקלא] M: prob leg פרס פרסת] פרס תמן I | id] די פרס M | תחום חק[לא] מן ל[וות] מלוות] ת[מן] משכניה | מרגליין] I non recte super ponit מן ל׳: μαργαρίτης || 20 מימריה דה׳ ייי] M ופלח] וצלי M.

CAPÍTULO XXXIV

1 Y salió Diná, hija de Lea, que había engendrado ([1]) a Jacob, a dejarse
ver con las hijas de la gente del país.
2 Y la vio Siquem, hijo de Hamor ([2]), el hiweo, señor del país, y la
cogió y abusó de ella ([3]) y la deshonró.
3 Y su alma se prendó de Diná, hija de Jacob, y se enamoró de la
joven ([4]) y habló al corazón de la joven palabras de paz ([5]).
4 Y Siquem dijo a su padre Hamor diciendo: Tóma(me) esta joven ([4])
para mujer.
5 Y Jacob oyó que había deshonrado a su hija Diná. Y sus hijos es-
taban con el ganado ([6]) en el campo, y calló ([7]) Jacob hasta que vi-
nieron.
6 Y Hamor, padre de Siquem, salió hacia Jacob para hablar con él.
7 Y los hijos de Jacob entraron del campo cuando (lo) oyeron y los
hombres se encolerizaron y les sentó muy mal porque había come-
tido ([8]) una abominación en Israel abusando ([9]) de la hija de Jacob
y tal cosa no estaba bien hacerla.
8 Y Hamor habló con ellos diciendo: Mi hijo Siquem, se ha prendado
su alma de vuestra hija. Dádsela, por favor, por esposa ([10]),
9 y mezclaos con nosotros: dadnos ([11]) a nosotros vuestras hijas y to-
maos para vosotros nuestras hijas.
10 Y habitaréis con nosotros y la tierra estará delante de vosotros:
morad ([12]) y comerciad en ella y tomad posesión de ella.

([1]) M: «la hija de Lea que fue engendrada».
([2]) I: «de los gentiles» (*lit:* «de las naciones del mundo»).
([3]) M: «y cohabitó con ella».
([4]) M: «la joven» (otra palabra).
([5]) M: «palabras de paz al corazón de la joven».
([6]) M: «sus rebaños».
([7]) M: «dejó» (el asunto).
([8]) M: «se había cometido».
([9]) M: «cohabitaron con».
([10]) M: «dádsela, por favor, por esposa».
([11]) M: «dad» (*lit:* «daréis»).
([12]) M: «habitad en ella».

CAPUT XXXIV

1 ונפקת דינה ברת לאה די ילדת ליעקב למתחמייא עם בנתהון
דעמא דארע[א]:
2 וחמא יתה שכם בר חמור חיוויה רבה דארעא ונסב יתה ושמש
עמה וצער יתה:
3 ואתרעיית נפשה בדינה ברת יעקב ורחם ית רביתא ומליל עם
לבה [ד]רביתה מלל דשלם:
4 ואמר שכם לחמור אבוי למימר אסב ית רביתה הדא לאתה:
5 ויעקב שמע ארום סאב ית דינה ברתה ובנוי הוון עם בעירה
באפי ברא ושתק יעקב עד זמן דאתון:
6 ונפק חמור אבוי דשכם לוות יעקב לממללה עמה:
7 ובנוי דיעקב עלו מן אפי ברה כדי שמעו ואתרגזו גבריא ובאש
להון לחדא ארום מרחקא עבד בישראל למשמשה עם ברתה דיעקב
וכדן לא הוה כשר למתעבדא:
8 ומלל חמור עמהון למימר שכם ברי אתרעיית נפשה בברתכון אסבו
יתה כען לה לאתה:
9 והתערבו לן בנתכון הבו לן וית בנתן תסבון לכון:
10 ועמן תשרון וארעא תהוי קדמיכון שרון ואתגרו בה ואחסנו יתה:

34 1 דלד[ת] I | ברתא דלאה דאיתילידת [ברת ... ילדת M | [די ילדת
ושמש | אומות העולם nempe I; א ה [חמור 2 || M בבנתהון [עם בנתהון
[ומליל] [ומליל ... דשלם | M טליתא [רביתא 3 || M ואיזדמן לותה [עמה
[ד]רביתה M | מילין דשלם על לבה דטליתא] in text זורביתה || 4 [רביתה
M || 5 טליתא [באפי ברא | M נכסוי [בעירה c v 7; באפיה ברא N |
M || 6 עד מיעלהון [עד ... דאתון | M ושבק [ושתק למליל [לממללה
7 [וכדן | M למיזדמנה [למשמשה | M איתעבד [עבד | M ובעש [ובאש
היבו כען יתה ליה לאתו [אסבו ... לאתה 8 .M; הָיבוּ etiam in M || וכן
ms C *MdW* Gn 34, 12 || 9 [והתערבו לן | M ותתערבון עמן [הבו
M. ואיתחסנו בה [ואחסנו יתה | M תיבו בה [שרון 10 || M תתנון

11 Y dijo Siquem al padre y hermanos de ella: Halle ([1]) gracia y favor en vuestra faz y daré lo que me digáis.
12 Cargadme mucho en la dote y en la *ketubá* (= contrato matrimonial) y daré como ([2]) me digáis, pero dadme a la joven ([3]) por esposa.
13 Y respondieron los hijos de Jacob a Siquem y a Hamor, su padre, con su mucha ciencia y (así) hablaron ([4]) porque había deshonrado ([5]) a su hermana Diná.
14 Y les dicen: Nosotros no podemos hacer tal cosa —dar ([6]) nuestra hermana a un varón que tiene (prepucio) ([7])— porque es para nosotros un oprobio ([8]).
15 Pero nos mezclaremos con vosotros con esto: si sois como nosotros circuncidando a todo varón.
16 Y os daremos nuestras hijas y tomaremos vuestras hijas para nosotros y moraremos con vosotros y seremos todos un solo pueblo.
17 Pero si no nos escucháis circuncidándoos, tomaremos a nuestra hija y marcharemos.
18 Y sus palabras parecieron bien ([9]) a los ojos de Hamor y de Siquem, hijo de Hamor.
19 Y no tardó el joven ([10]) en hacer la cosa porque su alma estaba prendada de la hija de Jacob y él era el más importante de todos los hombres de la casa de su padre.
20 Y vinieron Hamor y su hijo Siquem a la puerta de su ciudad y hablaron con los hombres de su ciudad ([11]) diciendo:
21 Estos varones son perfectos con nosotros en obras buenas; habiten en el país y comercien en él; el país —que es de dilatada extensión— está ante ellos. Nos tomaremos sus hijas por mujeres y les daremos a ellos nuestras hijas.

([1]) M: «hallemos».
([2]) M: «todo (lo que)».
([3]) M: «la joven» (otra palabra).
([4]) M: «habló».
([5]) M: «habían deshonrado».
([6]) M: «dar» (otra expresión).
([7]) Falta en el texto y en M, I.
([8]) M: «una abominación».
([9]) M: «parecieron bien».
([10]) M: «el joven».
([11]) M: «la gente de la ciudad».

11 ואמר שכם לאבוה ולאחיה אשכח חן וחסד באפיכון וית מה די תאמרון לי אתן:
12 אסגון עלי לחדא פרן וכתובה ואתן היך מה די תאמרון לי ואסבו לי ית רביתה לאתה:
13 וענון בנוי דיעקב ית שכם וית חמור אבוי בסגי חכמתהון ומללו די סאב ית דינה אחתהון:
14 ואמרן להון לית אנן יכלין למעבד פתגמא הדין למיסב ית אחתן לגבר די ליה [עורלה] ארום בזיון הוא לן:
15 לחוד בדה נתערב לכון אן תהוון כוותן למגזר לכון כל דכורא:
16 ונתן ית בנתן לכון וית בנתכון נסב לון ונשרי עמכון וניהווי כולן לאומה חדה:
17 ואן לא תשמעון לן למגזר ונסב ית ברתן וניזל:
18 ושפרו מיליהון באפוי דחמור ובאפוי דשכם בר חמור:
19 ולא אשתהי רביא למעבד פתגמא ארום אתרעיית נפשיה בברתיה דיעקב והוא הוה יקר מן כל אנשי ביתיה דאבוי:
20 ואתא חמור ושכם ברה לתרע קרתיהון ומלילו עם אנשי קרתיהון למימר:
21 גברייא האילין שלמין בעבדא טבא עמן וישרון בארעא ויתגרון בה וארעא הא פתיא היא בתחומה קדמיהון ית בנתהון נסב לן לנשין וית בנתן נתן להון:

11 **[די תאמרון]** M | ודי תימר[ון] **[וית מה די תאמרון]** M | **נשכחה [אשכח]** 12 **[פרן]** = ?φερνή; פְּרָיִן C *MdW* | **[היך]** כל M | **[ומללו]** ועניו **[וענון]** 13 M || **טליתא [רביתה]** I | דתי[מרון] **[תאמרון]** M | ומליל 14 M || **די סאבו [די סאב]** למיתן **[למיסב]** M | **דליה [די ליה]** I | **[עורלה]** desider in text et in M I | **מרחקא [בזיון]** M || 15 **[לחוד]** **ורביא** 19 M || **וייטבו [וישפרו]** 18 M || **בהדא [בדה]** I | ל]ה[וד] **עמא [אנשי קרתיהון]** 20 M || **מיקר [יקר]** M | **רעה [אתרעיית]** M | **טליא** דקרתא M || 21 **האיליין [האילין]** M | **עמן** [vel עמנא?] **הנון עמא** נתנין **[נתן]** M.

22 Pero los hombres se mezclarán con nosotros para vivir con nosotros, para ser todos un solo pueblo, con esta condición: circuncidando (1) nosotros todo varón así como ellos están circuncidados.
23 Su hacienda y sus riquezas (2) y todo su ganado ciertamente serán nuestros; sólo mezclémonos con ellos y habitarán con nosotros.
24 Y escucharon a Hamor y a su hijo Siquem todos los que salían por la puerta de su ciudad (= todos los guerreros de su ciudad) y se circuncidaron todos los varones: todos los que salían por la puerta de su ciudad (= todos los guerreros de su ciudad).
25 Y ocurrió que, al tercer día, cuando eran (más fuertes) los dolores de su circuncisión, dos hijos de Jacob, Simeón y Leví, hermanos de Diná, tomaron cada uno una espada y entraron en la ciudad con toda seguridad y mataron a todos los varones.
26 Y pasaron a filo de espada a Hamor y a su hijo Siquem y cogieron a Diná de la casa de Siquem y salieron.
27 Los hijos de Jacob entraron por encima de los muertos y saquearon la ciudad porque habían deshonrado a su hermana (3).
28 Y cogieron su ganado mayor y menor (y sus asnos) (4) y lo que había en la ciudad y lo que había en el campo,
29 y toda su riqueza, y cautivaron todos sus niños y mujeres y saquearon todo lo que había en las casas.

(1) M: «cuando circunciden».
(2) M: «sus rebaños y su hacienda».
(3) M: «habían deshonrado a Diná».
(4) Falta en el texto.

22 לחוד בדה אתערבו לנא גברייא למשרי עמן למהוי לאומא חדא במגזר לנא כל דכורא היך דאינון גזרין:
23 קנינהון וממוניהון וכל בעירהון הלא דידן אינון לחוד נתערב להון וישרון עמן:
24 ושמעו לחמור ולשכם בריה כל נפקי תרע קרתיה וגזרו כל דכורא כל נפקי תרע קרתיה:
25 והוה ביומא תליתיא כד הוון צעורין מן גזרתהון ונסבו תרין בנוי דיעקב שמעון ולוי אחי דינה גבר חרביה ועלו לקרתא לרוחצן וקטלו כל דכוריא:
26 ית חמור ית שכם בריה קטלו לפ[ת]גם דחרב ונסבו ית דינה מבייתה דשכם ונפקו:
27 בנוי דיעקב עלו על קטיליא ובזון קרתא די סאבו אחתהון:
28 ית עניהון ית תוריהון [ויח חמריהון] ית מה די בקרתא ויח מה די באפי ברא נסבו:
29 ית כל ממוניהון ית כל טפליהון ית נשיהון שבו ובזו ית כל מה דהווה בגו בייתה:

22 **בדה אתערבו לנא גברייא למשרי עמן למהוי לאומא חדא** M | **אתערבו** [ערבו]ית I | **עמן** גבן M: ita vid leg M, et non prout M jacet גבן [למהוי]; cf infra | **למהוי** + כולן I: ita vid leg I et non prout I jacet [למשרי] כולן; cf inmed supra | **במגזר** נכסיהון **קנינהון וממוניהון** 23 || I [ד]הנון **דאינון** M | **הך היך** M | כד יגזור וקניניהון M | **לחוד** [ל]ה[וד] I | **וישרון** ונשרון N || 25 **אחי** אחיה M | **קטילו** [קטלו] M | **לרוחצן** [דכוריא] ' superadd a *sofer* || 26 **ובזון** [ובזו] M | **מבייתה** מן בייתיה I || 27 **לפ[ת]גם** in text ילפגם | **סאבו** סאיבו ית דינא M | Iterum ex hoc v manus [I] pro variis lect || 28 **די** 1.º, 2.º **דאית** 1.º, 2.º M | **[ויח חמריהון]** desider in text | **באפי ברא** באפיה דברא N | **ברא** בריה M || 29 **שבו ובזו** שבון ובזו M | **בגו בייתה** בביתה I.

30 Y dijo Jacob a Simeón y a Leví: Me habéis hecho mal dándome un mal renombre ([1]) delante de los habitantes del país, de los cananeos y de los perezeos. Y yo tengo poca gente y se juntarán contra mí (y me causarán la muerte) ([2]) y me exterminarán a mí y a los hombres de mi casa ([3]).

31 Responden los dos hijos de Jacob, Simeón y Leví, y dicen a su padre Jacob: No es conveniente que digan en sus sinagogas y en sus escuelas: (unos incircuncisos) ([4]) han mancillado vírgenes ([5]), e idólatras ([6]) a la hija ([7]) de Jacob. Pero es conveniente que digan en las sinagogas de Israel y en su escuela ([8]): Fueron matados incircuncisos por causa de una virgen, e idólatras ([9]) por haber mancillado ([10]) a Diná, la hija de Jacob. Después de esto que Siquem ([11]), hijo de Hamor, no se jacte en su interior y no se enorgullezca en su corazón y diga: Como a mujer que no tiene hombre que demande la humillación. Así se ha tratado a Diná, nuestra hermana, como mujer perdida, prostituta ([12]).

([1]) M: «mi fama» (quizá «fama», hablilla: *ṭyb* en vez de *ṭby*).
([2]) Falta en el texto; tomado de M.
([3]) M: «... contra mí y me matarán y destruirán las madres con los hijos».
([4]) Raspado por la censura.
([5]) M: «Otro libro» (quizá en origen «profanaron» *s'(bw)* entendido como sigla de *sefer 'aḥer*): «a vírgenes» (*lit:* «a vírgenes en cuanto a la virginidad», es decir, en cuanto al hymen, en contraposición a «vírgenes en cuanto a la menstruación» (Le Déaut).
([6]) *Lit:* «los que dan culto a los ídolos»; esta última palabra raspada por la censura.
([7]) M: «han mancillado a la hija de».
([8]) M: «en las escuelas».
([9]) M: raspado por la censura.
([10]) I: «mancillaron a Diná»; M: «a causa de la hija de Jacob y no sólo (esto) sino que no».
([11]) M: «después de esto no conviene a Siquem».
([12]) M 1.º: «(como mujer) perdida, prostituta que no tiene vengador, se ha hecho a mi hermana Diná. Por esto hemos hecho esto»; M 2.º: «(que no tiene) vengador de sangre, ni vengador de humillación, así ocurrió a Diná, la hija de Jacob. Y dijo: como mujer ramera y prostituta ha considerado a nuestra hermana».

30 ואמר יעקב לשמעון ולוי אבאשתון לי למיסבא שמי ביש קדם
דיירי ארעא בכנעניי ובפריזיי ואנה עם למניין ויתכנשו
לוותי [ויקטלון יתי] וישיצון יתי ולאינשי בייתי׃

31 עניין תרין בנוי דיעקב שמעון ולוי ואמרין ליעקב אבוהון לא
יאה הוא דיהוון אמרין בכנישתיהון ובמדרשיהון [ערלין] סאיבו
בתולן ופלח[י] [צלמין] לברתיה דיעקב ברם יאי הוא דיהוון
אמרין בכנישתיהון דישראל ובבית מדרשהון ערלין אתקטלו על
עסק בתולה [ופלחי צלמין] על די סאבו לדינה ברתיה דיעקב כלא
מן כל כדין דלא יהוו[י] שכם בר חמור מלגלג בנפשיה ומתגאי
בלביה ויאמר באתה דלית לה בר נש תבע עלבנה כדון אתעבד
לדינא אחתן היך אתה טעיא נפקת ברא׃

30 בדרייריה [leg] | M טבי [שמי | M בעשתון [אבאשתון | M בדרייריה [קדם דיירי
M | במניין [למניין | I [ובפריזיי | I [בכנענ]אי [ובפריז]אי [בכנעניי | M [בדרייריה
עלי ויקטלון יתי [primo vid script] [לוותי ... בייתי | in text? < [ויקטלון יתי]
31 || M [אותי] וישיצי אמהתא עם בנייה למהוי [הוא דיהוון אמרין
M | דהוי [leg דיהוי] מתאמר [דיהוון אמרין | M [אמר]מית ובבתי [ובמדרשיהון
M | סא̄ בתולן לבתולתא [בתולן | rasum a censore [ערלין] | M מד[רשיהון]
טניפו ית [לברתיה | rasum a censore [צלמין] | in text זופלחו [ופלח[י]
M | אלא כדן יאי דיהוון [ברם יאי הוא דיהוון | M ברתא דיהוון אמרין בכנישתיהון
בגין בתולה [על עסק בתולה | M ובבתי [ובבית | M דיתאמר בכני[שתיהון] 2.º]
M | [ופלחי צלמין] rasum a censore | בגין ברתיה דיעקב [על די סאבו ... דלא
דא מן [כלא מן ... שכם | I טניפו ית דינה [סאבו לדינה | M ולא עוד אלא דלא
M | מתג[אי] [מלגלג ... ומתגאי | leg יהוי ש׳ | יהוון שכם [M דא לא יאי לשי[כם]
כאתה leg prob [באתה | I ואמר הך אתה [ויאמר באתה | M במיליה + [מלגלג
usque ad finem v ... [דלית לה טעיה נפקת ברא דלית ליה תביע איתעביד
M | usque ad finem v ... [דלית לה בדינה אחתי בגין כן עבדינן פתגמ[א] הדין
[דלית לה] תבוע אדם [vindex sanguinis] ולא תבוע עלבן כן הוה לדינה ברתיה
[תבע עלבנה | M דיעקב ואמר היך אתה זני ונפקת ברא [מחשב] ית אחת[ן]
I | ברתיה דיעקב כאתה [אחתן היך אתה | כדין leg prob [כדון | I ולא תבע עלבן
I. בר [ברא

CAPÍTULO XXXV

1 Y Yahweh ([1]) dijo a Jacob: Levántate, sube a Bet El y habita allí y construye ([2]) allí un altar el Nombre del Verbo de Yahweh que se te apareció ([3]) en tu huída ([4]) de tu hermano Esaú.
2 Y dijo Jacob a los hombres de su casa y a todos los que con él estaban: Retirad los dioses extranjeros de entre vosotros, purificaos y lavad vuestros vestidos ([5]).
3 Y levantémonos y subamos a Bet El y construiré allí un altar al Nombre de Yahweh que me respondió en la hora de ([6]) mi angustia y me asistió ([7]) en el camino que recorrí.
4 Y dieron a Jacob todos los dioses extranjeros que había en sus manos ([8]) y los pendientes de sus orejas ([9]) y Jacob los escondió debajo de una encina cercana ([10]) a Siquem.
5 Y se pusieron en marcha ([11]) y el temor de Yahweh fue sobre las ciudades de los contornos y no persiguieron a los hijos de Jacob.
6 Y entró ([12]) Jacob —él y toda la gente que estaba con él— en Luz (*lit:* «Luza») o sea Bet El, que está en el país de Canaán.
7 Y construyó allí un altar y llamó ([13]) al lugar donde se le apareció Yahweh, Bet El, porque allí se le había aparecido Yahweh en su huída de la presencia de su hermano Esaú.
8 Y murió Débora, la nodriza ([14]) de Rebeca y fue enterrada debajo de la encina ([15]) y la llamó Encina del Llanto.

([1]) M: «el Verbo de Yahweh».
([2]) M: «y haz» (*lit:* «y harás»).
([3]) M: «al Dios que se (te) apareció».
([4]) M: «en el tiempo que huiste».
([5]) M: «que con él estaban: retirad las imágenes (palabra raspada por la censura) de los ídolos que haya entre vosotros y purificaos y lavad vuestros vestidos».
([6]) M: «... el altar a Dios que me respondió en la hora de...».
([7]) M: «su Verbo».
([8]) M: «las imágenes (palabra raspada) de los ídolos que había en sus manos» (en su poder).
([9]) M: «que había en sus orejas».
([10]) M: «que había frente a Siquem».
([11]) M: «los hijos de Israel y fue (el temor de Yahweh)...».
([12]) M: «y vino (Jacob)».
([13]) M: «y dio culto y oró allí en el Nombre del Verbo de Yahweh, el Dios que se le apareció en Bet El, porque allí se le había aparecido la Gloria de la Šekiná de Yahweh en el tiempo en que huyó de Esaú».
([14]) M: «la nodriza» (otra palabra).
([15]) M: «de Bet El».

CAPUT XXXV

1 ואמר ייי ליעקב קום סוק לבית אל ושרי תמן ובני תמן מדבח לשם
ממרי דייי דאתגלי עלך במערקך מן קדם עשו אחוך:
2 ואמר יעקב לאנשי ביתיה ולכל מן דהווה עמיה עברו ית פלחנא
נכריה מביניכון ואדכון וחוורו לבושיכון:
3 ונקום ונסק לבית אל ואבנה תמן מדבח לשמה דייי דענה יתי בשעת
עקתי והווה בסעדי באורחא דהלכת:
4 ויהבו ליעקב ית כל פלחנא נכריה די בידיהון וית קדשיא די
באדנהון וטמר יתהון יעקב תחות בלוטה דסמיך לשכם:
5 ונטלו והוות דחלתא דייי על קרייתא די חזור חזור יתהון ולא
רדפו בתר בנוי דיעקב:
6 ועל יעקב לוזה די בארעא דכנען הי[א] בית אל הוא וכל עמא
די עמיה:
7 ובנה תמן מדבח וקרא לאתרא דאתגלי עלוי תמן ייי בית אל
ארום תמן אתגלי עלוי ייי במערקיה מן קדם עשו אחוי:
8 ומיתת דברה מינקתה דרבקה ואתקברת מן תחות בלוטה וקרא
שמיה דבלוט בכיתה:

35 1 **[**לשם ממרי דייי דאתגלי | M ותעביד **]**ובני | M מימריה דיי **]**ייי ... || M 2 בזמנה די ערקת מן **]**במערקך מן | M לאלהא דא[תגלי] דהווה
דאית עמיה אעבירו [vb rasum a censore :?צלמי] טעותא דאית **]**לבושיכון
[מדבח ... בשעת 3 || M ביני[כון] ותהכון [ותדכון leg] ותחוורון לבושיכון
די **]**דהלכת | M ממריה + **]**והווה | M מדבחא לאלהא די ענה יתי בשע[ת]
הל[כת] I || 4 **[**vb rasum] טעוותא דאית בידי **]**ית כל פלחנא ... בידיהון
דאית כלוקבל **]**דסמיך לשכם | M דאית במשמעהון **]**די באדנהון
קריית[א] דאית **]**קרייתא די חזור | M בני ישראל והווה **]**והוות 5 || M שכם
חזור M | חזור 1.º**]** delet a scriba var lect | **]**יתהון leg להון c M || 6 **[**ועל
ואתא M | די 1.º**]** דאית בארעא | M דבא[רעא] **]**די I | [ה]י[א] in text יהי |
[וקרא 7 Usque ad finem v || M דהוון עימי[ה] I; דעמ[יה] **]**די עמיה
ופלח וצלי תמן בשם ממריה דיי אלהא די אתגלי עלוי בביתאל ארום תמן אתגליית
דבירה **]**דברה 8 || M עלוי יקר שכינתיה דיי בזמן דערק מן קדם עשו N
sed י superadd | מרביתה M **]**מינקתה | מתחו[ת] I; + לביתאל M;
prob + לביתאל מן תחות.

9 Dios (1) etèrno —sea alabado su nombre por siempre y por los siglos de los siglos— tu mansedumbre y tu rectitud y tu justicia y tu poder y tu gloria no acabarán por los siglos de los siglos (2). Nos enseñaste a bendecir al novio y a la novia desde Adán y su esposa (3); y nos enseñaste también a visitar a los enfermos desde nuestro padre Abraham, el justo, y cuando te apareciste a él en la Llanura de la Visión cuando aún (4) estaba sufriendo de la circuncisión; y nos enseñaste también a consolar a los que lloran desde nuestro padre Jacob, el justo. La muerte (*lit:* «el camino del mundo») sorprendió a Débora, nodriza de su madre Rebeca. Y Raquel murió junto a él en el camino y él se sentó clamando y lloró lanzando alaridos y abatido. Pero Tú, por tus buenas misericordias (= por tu bondad misericordiosa), te apareciste a él y le bendijiste: con las bendiciones (5) de los que lloran le bendijiste y le consolaste, por lo que así explica la Escritura y dice: Y Yahweh se apareció por segunda vez a Jacob al volver (6) de Paddán-Aram y le bendijo.

(1) M: «Dios, etc.».

(2) M: «(nos) enseñaste mandamientos convenientes y leyes buenas; nos enseñaste a bendecir, etc».

(3) M: «pues así comenta la Escritura (Gn 1, 28): Y el Verbo de Yahweh los bendijo y les dijo el Verbo de Yahweh: Creced y multiplicaos y llenad la tierra y dominadla; y todavía nos enseñaste (a visitar)...».

(4) M: «y le ordenaste circuncidar su prepucio. Y se sentó a la puerta de su tienda al calor del día pues así explícitamente dice la Escritura (Gn 18, 1): Y se apareció a él el Verbo de Yahweh en la Llanura de la Visión. Y todavía nos enseñaste a bendecir a los que lloran desde nuestro padre Jacob, el justo, cuando se le aparecieron a su vuelta de Paddán-Aram cuando sobrevino la muerte de Débora, la nodriza de Rebeca, su madre, y a su vera murió Raquel en el camino y nuestro padre Jacob se sentó clamando y dando lamentos y doliéndose y llorando, y Tú, el Señor de todo el mundo, Yahweh, en la medida de tus buenas misericordias te manifestaste a él y le consolaste y le bendijiste con las bendiciones de los que lloran, por su madre; por eso la Escritura explícitamente dice...».

(5) M: «Y le bendijiste con la bendición del que llora y le consolaste y así la Escritura dice explícitamente que se (le) manifestó... Y todavía nos enseñaste a sepultar a los muertos desde nuestro señor Moisés a quien Yahweh, el Señor de los siglos —sea su nombre bendito por los siglos— le enterró».

(6) M (inferior): «el Verbo de Yahweh, por segunda vez, a Jacob al volver».

9 אלהא דעלמא יהא שמיה מבורך לעלם ולעלמי עלמין ענוות[נו]תיך וישרותך וצדיקותך ותוקפך והדרך [והדדך] לא פסקין לעלמי עלמין אלפת יתן למברכה לחתנה ולכלתה מן אדם וזוגיה ועוד אלפת יתן למבקרא ית בישיא מן אבונן אברהם צדיקא כד אתגליתא עלוי במשרה חזווה ועד כען הווה צער מן גזרתא ועוד אלפתא יתן למנחמה ית אבליה מן אבונן יעקב צדיקא אורחיה דעלמא ארעת לדבורא מרבעותא דרבקה אמיה ומיתת רחל עלוי באורחיה ויתב ליה צווח ובכה ומ[י]לל ו[מא]ך ואת ברחמך טביא אתגליתא עלוי וברכת יתה ברכת דאבילה ברכת יתיה ונחמת יתיה דכן כתב[ה] מפרש ואמר ואתגלי יי על יעקב זמן תנינות במיתייה מן פדן ארם וברך יתיה:

9 אלהא כול] אלהא M: nempe אלהא etcetera | מבורך] hebraism [ולע׳ ע׳] אלפת ית [יתן [leg פיקודין] ולעלמי עלמין ... למברכה | מברך loco N | ענוותונתיך] ענוות[נו]תיך M | יאיין וקיימין שפירין אלפת יתן למברכה כול [והדרך]] bis N: 2um prob אלפת 1.°, 2.° I, id est leg אלפתא | אלפת׳ 1.°, 2.°] [וזוגיה ועוד אלפת יתן למבקרא I | מאדם] מן אדם | והודך loc כתבה מפרש ובריך יתהון ממריה דיי׳ ואמ[ר] להון מימריה דיי׳ תקופו וסגון ומלון מן I | אלפֶת 2.°] אלפת M | ית ארעא וכבשו יתה ועוד אלפת [יתן למבקרא ופקדת [ועד כען הווה ... דכן כתב[ה] מפרש ואמר I | 1.° מאב[ונן] 1.°] אבונן יתיה למגזור עורלתיה ויתב ליה בתרע משכניה כמחום יומא דכו [דכן [leg כתבא מפרש ואמר ואיתגלי עלוי ממריה דיי׳ במשרי חזווה ועוד אלפת יתן למיברכה ית אבליה מן אבונן יעקב צדיקא כד איתגליון עלוי במתייה מן פדן ארם אורחיה דעלמא כד ארעת לדבורה מרבית[ה] דרבק[ה] אימיה ומיתת עלוי רחל באורחא ויתב ליה אבונן יעקב צווח ומיילל ומספד ובכי ואת רבון כל עלמא יי׳ במכלת רחמיך טבייה איתגליית עלוי ונחמת יתיה וברכתה דאבלייה [מן] [מן גזרתא M | ברכת יתיה על אימיה בגין כדין כתב[א] מפרש ואמ[ר] 2.° I | 2.° מאב[ונן] מן אבונן I | אבילא] אבליה I | לנחמה] למנחמה I | אדם ומלל [מ[י]לל ו[מא]ך I | ואימיה מיתת] אמיה ומיתת I | מרבנייתא leg מרבעותא] ובכת I | [אתג]לית] אתגליתא I | ומיילל ואת] מ[י]לל ו[מא]ך ואת N | ואמך ובכת[א] דאבילא ברכת יתיה ונחמת] יתה ברכת ... כתב[ה] מפרש ואמר ואתגלי יתיה וכן כתבא מפר[ש] ואמ[ר] דאיתגלי ועוד אלפתא יתן למיקבר מיתיא כתב[ה] | M מרבנא משה דקבר יתיה רבון עלמיא יי׳ יהיא שמיה מברך לעלמיא] מימריה דיי׳ יי על יעקב ... במיתייה | I וירא: ואתגלי] ואתגלי in text יכתבת M ad calcem | תנינות על יעקב במיתייה מפדן] מן פדן I.

10 Y le dijo Yahweh ([1]): Tu nombre es Jacob, pero ya no se llamará
más tu nombre Jacob, sino que será tu nombre Israel. Y llamó su
nombre Israel.
11 Y le dijo Yahweh: Yo soy el Dios de los cielos. Crece y multiplícate.
Un pueblo y una asamblea de multitud de pueblos justos surgirán
de ti y de tus lomos saldrán reyes que dominarán en las naciones.
12 Y el país que di a Abraham e Isaac a ti te lo daré, y a tus hijos des-
pués de ti daré el país.
13 Y la Gloria de la Šekiná ([2]) de Yahweh subió de junto a él en el lugar ([3])
en que había hablado con él.
14 (Y Jacob erigió una estela en el lugar en el que había hablado con
él) ([4]) una estela de piedra, y sobre ella vertió una libación y derramó
sobre ella aceite.
15 Y llamó Jacob al lugar donde Yahweh ([1]) había hablado con él,
Bet El.
16 Y se movieron de Bet El, y había (*o:* «era»?) el tiempo de la reco-
lección ([5]) de la tierra ([6]), para entrar en Efrata y Raquel dio a luz
y tuvo un parto difícil.
17 Y cuando paría con dificultad, la partera le dijo: No temas porque
también éste te resulta hijo ([7]).
18 Y al exhalar su alma —pues murió— le llamó «Hijo ([8]) de mi dolor»,
pero su padre le llamó en la lengua del santuario, Benjamín.
19 Y murió Raquel y fue enterrada en el camino de Efrata, o sea Belén ([9]).
20 Y Jacob erigió una estela sobre su sepulcro; es la estela del sepulcro
de Raquel hasta el día de hoy.

([1]) M: «el Verbo de Yahweh».
([2]) I: «la Šekiná de la Gloria».
([3]) M: «(subió) de junto a él la Gloria de la Šekiná de Yahweh en el lugar...».
([4]) Falta en el texto.
([5]) *'alalta*?
([6]) Parece que se trata de un paréntesis: «era el tiempo de la recolección de la tierra». M: «una *kibrá* de tierra para entrar; (*kibrá* = la distancia que puede correr un caballo).
([7]) M: «hijo varón».
([8]) M: «hijo» *(bir)*.
([9]) M: + «de Judá».

10 ואמר ליה ייי שמך יעקב ולא יתקרי שמך תוב יעקב ארום אלהן
ישראל יהוי שמך וקרא ית שמיה ישראל׃
11 ואמר ליה ייי אנה אלה שמיא תקף וסגי אמה וקהל כנישת אומין
צדיקין יקומון מינך ומלכין דשלטין באמיא מן חלציך יפקון׃
12 וית ארעא די יהבת לאברהם וליצחק לך אתננה ולבניך מן בתרך
אתן ית ארעא׃
13 ואסתלקת איקר שכינתה דייי מעילוי באתרא די מלל עמיה׃
14 [ואקים יעקב קיימא באתרא די מלל עמיה] קיימא דאבן ונסך
עלה נסוכין ואריק עלה משח׃
15 וקרא יעקב ית שמה דאתרא די מלל עמיה תמן ייי בית אל׃
16 ונטלו מביתאל והווה אשון עללתה דארעא למתייה לאפרתה
וילדת רחל ואתקשיית במילדה׃
17 והוה כדי אתקשיית במילדה ואמרת לה חייתא לא תדחלין ארום
לחוד דין ליך בר׃
18 והוה במיפקה דנפשה ארום מיתה הוה וקרא שמה בר צערי ואבוי
קרי ליה בלשון בית קדשה בנימין׃
19 ומיתת רחל ואתקברת בארחא דאפרתה היא בית לחם׃
20 ואקם יעקב קיימא על קבורת[ה] היא קיימת קבורתא דרחל עד
זמן יומא הדין׃

10 V desider in text et add ab autore var lect in marg dext | 11 I אלא הן [אלהן | I עוד [תוב | I יאתקרי [יתקרי | M מימריה דיי׳ [ייי | I || 12 I דיהבת [די יהבת | I אתננה [חל]צך [חלציך] I || M שלטין [דשלטין | I ולבנך בתרך [ולבניך מן בתרך | I אתן יתה | M מעלוי יקר שכינתיה דיי׳ באתרה [איקר ... באתרא | I שכינת יקרא [שכינתה || 13 איקר M ולזרעיית בתרך; I || 14 [ואקים יעקב קיימא ... עמיה]] desider in text ex homoiotel || 15 אשון M ממריה דיי׳ [ייי | I דמלל [די מלל | I דמלל [די מלל || 16 [כדי אתקשיית | id I כדי [כדי || 17 M כברת אר[עא] למיעול [עללתה ... למתייה | M ביר דכר [בר | M תדחילי [תדחלין | M בזמן דאת[קשיית] [דנפשה || 18 I הוה + [ואבוי | M ביר [בר | I נפשי[ה] באורח [בארחא דאפרתה 19 || M יהודה + [בית לחם | M אפרתא ואקים [ואקם 20 || M.

21 Y se puso en camino Israel y extendió su tienda más lejos ([1]) de la Torre del Rebaño.
22 Y cuando los israelitas estaban acampados en aquella tierra, fue Rubén y cohabitó con Bilhá (concubina de su padre) ([2]) y (lo) oyó Israel. Y los hijos de Jacob fueron doce.
23 Los hijos de Lea: Rubén el primogénito de Jacob, Simeón, Leví, Judá, Isacar y Zabulón.
24 Los hijos de Raquel: José y Benjamín.
25 Los hijos de Bilhá, la sierva de (Raquel: Dan y Neftalí.
26 Los hijos de Zilpá, la sierva de) ([3]) Lea: Gad y Aser. Estos son los hijos de Jacob que le nacieron en Paddán-Aram.
27 Y vino Jacob junto a su padre Isaac a Mamré, la ciudad de los gigantes —o sea, Hebrón— donde habían habitado Abraham e Isaac.
28 Y fueron los días ([4]) de Isaac ciento ochenta años.
29 Y llegó a su fin Isaac y murió ([5]) y fue juntado a su pueblo, viejo y saciado de días; y sus hijos, Esaú y Jacob, le enterraron.

CAPÍTULO XXXVI

1 Y éstas son las generaciones de las familias de Esaú, o sea Edom.
2 Esaú tomó sus mujeres de las hijas de los cananeos: Adá, hija del hitita Elón y Oholibamá, hija de Aná, hija del hiwweo ([6]) Sibón.
3 Y Basemat, hija de Ismael, hermana de Nebayot.

([1]) M: «más allá de».
([2]) Falta en el texto; añadido en I.
([3]) Falta en el texto.
([4]) M: «los días de la vida de».
([5]) M: «y murió» (*lit:* «y se estiró»).
([6]) M: «del hitita»: prob variante gráfica «del hitita» de v 2.

21 ונטל ישראל ופרס משכוניה רחיק מן מגדלא לעדר:
22 והוי כדי שרון ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן וישכב ית בלהה ושמע ישראל והוון בנוי דיעקב תרין עשר:
23 בניה דלאה בכורה דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון:
24 בניה דרחל יוסף ובנימין:
25 ובניה דבלהה אמהתה [דרחל דן ונפתלי
26 ובניה דזלפה אמהתה] דלאה גד ואשר אלין בנוי דיעקב דאתילדו לה בפדן דארם:
27 ואתא יעקב לוות יצחק אבוי ממרא קרתהון דגיבריא היא חברון דאתותב תמן אברהם ויצחק:
28 והוון יומי דיצתק מאה ותמנין שנין:
29 וסאף יצחק ומית ואתכנש לוות עמיה סאב ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוי:

CAPUT XXXVI

1 ואלין יחוס תולדוותיה דעשו הוא אדום:
2 עשו נסב ית נשוי מן בנתהון דכנענאי ית עדה ברת אלון חיתייא וית אהליבמה ברת ענה ברת צבעון חירייה:
3 ואת בשמת ברת ישמעאל אחתיה דנביות:

כדי 22 || ממגדלא דעדר [מן מגדלא לעדר | להל מן [רחיק מן 21 ית | וילך ... ישראל [ואזל ... ישראל M affert text hebr | I כד שרא [שרון I: text hebr | [בלהה + [leg יו אבוי [אביו פילגש I | Hic v sec MMegillah 4, 10 legendus hebraice tantum et non vertd aramaice quam regulam sequunt M et I non vero N exc וישכב || 25-26 [דרחל ... אמהתה] Desider in text: omiss ex homoiotel || 27 [דאתותב] [ותב]דאית I || 28 יומי חיוי [ימוי M || 29 [וסאף ואתנגד M | [ומית ומיית M.

36 1 [תולדוותיה דעשו in text תולדוותיהון sed recte, ab ipso *sofer* ut vid, emendatum; תולדוות עשו M || 2 [מן בנתהון] מבנ[תהון I | [חירייה חיתאה M! || 3 [ואת ex text hebr; leg וית.

4 Y Adá parió a Esaú a Elifaz y Basemat parió a Reuel.
5 Y Oholibamá parió a Yeús, a Yalam y a Qórah. Estos son los hijos de Esaú que le nacièron en la tierra de Canaán.
6 Y Esaú tomó sus mujeres y sus hijos y sus hijas y todas las personas de su casa y toda su riqueza ([1]) y todos sus animales y toda su hacienda ([2]) que había adquirido ([3]) en la tierra de Canaán y marchó de la presencia de su hermano Jacob a otra tierra,
7 porque la riqueza ([4]) de ellos era demasiado grande para habitar juntos y la tierra de su residencia no podía sostenerlos ([5]) por causa de sus ganados ([6]).
8 Y habitó Esaú en la montaña de Gabla; Esaú es Edom.
9 Y éstas son las genealogías de las familias de Esaú, padre de los idumeos, en la montaña de Gabla.
10 Éstos son los nombres de los hijos de Esaú: Elifaz, hijo de Adá, mujer de Esaú. Esta(!) es Reuel, hija(!) de Basemat, esposa de Esaú.
11 Y fueron los hijos de Elifaz: Temán, Omar, Sefó, Gatam y Qenaz.
12 Y Timná fue concubina ([7]) de Elifaz, hijo de Esaú y parió a Elifaz y a Amaleq. Éstos son los hijos de Adá, mujer de Esaú.
13 Y éstos son los hijos de Reuel: Náhat, Zérah, Šammá y Mizzá. (Éstos son los hijos de Basemat, mujer de Esaú.) ([8])
14 Éstos fueron los hijos de Oholibamá, hija de Aná, hija de Sibón, mujer de Esaú: parió a Esaú a Yeús, Yalam y Qórah.
15 Éstos son los jefes de los hijos de Esaú: Hijos de Elifaz, primogénito de Esaú: el jefe Temán, el jefe Omar, el jefe Sefó, el jefe Qenaz.

([1]) M: «sus riquezas».
([2]) M: «el haber».
([3]) M: «había adquirido».
([4]) M: «la hacienda de ellos era demasiado grande».
([5]) M: «sostener(los)».
([6]) M: «sus rebaños».
([7]) M: «concubina» (otra palabra).
([8]) Falta en el texto.

4 וילידת עדה לעשו ית אליפז ובשמת ילדת ית רעואל:
5 ואהליבמ[ה] ילדת ית יעוש וית יעלם וית קרח אלין בנוי דעשו די אתילדו ליה בארעא דכנען:
6 ונסב עשו ית נשוי וית בנוי וית בנתיה וית כל נפשתא דביתי[ה] וית ממונה וית כל בעיריה וית כל קנייניו די קנה בארעא דכנען ואזל לארעא חורי מן קדם יעקב אחוי:
7 ארום הוה ממוניהון סגיא מן למישרי כחדא ולא יכלית ארעא תותבותהון למסחנא יתהון מן קדם בעיריהון:
8 ושרא עשו בטורא דגבלא עשו הוא אדום:
9 ואלין יחוס [תלדוותא] דעשו אבוהון דאדומיי בטורא דגבלא:
10 אלן שמהת בנוי דעשו אליפז ברא דעדה אתתיה דעשו דא רעואל בת בשמת אתתיה דעשו:
11 והוון בנוי דאליפז תימן ואומר צפו וגעתם וקנז:
12 ותמנע הוות לחינתה לאליפז ברה דעשו וילידת לאליפז ית עמלק אלין בנוי דעדה אתתיה דעשו:
13 ואלין בניה דרעואל נחת וזרח שמה ומיזה [אלין הוון בניה דבשמת אתתיה דעשו]:
14 אלין הוון בניה דאהליבמה ברת ענה ברת צבעון אתתיה דעשו וילדת לעשו ית יעוש וית יעלם וית קרח:
15 [אלין] רברבוי דבנוי דעשו בנוי דאליפז בכוריה דעשו רבה תימן רבה אומר רבו צפו רבה קנז:

5 אלין] + אינון I; אליין M | די אתילדו] דאת[ילדו I || 6 ממונה] לארע] לארעא M | סגל] קנה I | דקנה] די קנה M | סגולה] קנייניו M | נכסוי | I מלמ[ישרי] מן למישרי] M סגולהון סגי] ממוניהון סגיא 7 || M אחורי] חורי | I יכלה] יכלית I | ארע] ארעא I | תותבותהון] praemit בית M | למסחנא] תולדוות; add supra] תלדוותא] 9 || M נכסיהון] בעיריהון M | למסבול | M דאדומיי] מאי] I [דאדו 10 || שמהת] שמהת׳ a *sofer*? | אתתיה דעשו] M פלקי] לחינתה 12 || leg ורעואל בר; cf v 17 דא רעואל בת] I אתת עשו | I בר עשו] ברה דעשו 13 || [אלין הוון ... אתתיה דעשו] desider in textu, omiss ex homoiotel || 15 [אלין] add super text | I בנוי] דבנוי | בוכריה] M.

16 El jefe Qórah, el jefe Gatam, el jefe Amaleq. Éstos son los jefes de Elifaz en la tierra de los idumeos. Éstos son los hijos de Adá.
17 Y éstos son los hijos de Reuel, hijo de Esaú: El jefe Náhat, el jefe Zérah, el jefe Šammá, el jefe Mizzá. Éstos son los jefes de Reuel en el país de Edom. Éstos son los hijos de Basemat, mujer de Esaú.
18 Y éstos son los hijos de Oholibamá, mujer de Esaú: el jefe Yeús, el jefe Yalam, el jefe Qórah. Éstos son los jefes (nacidos) de Oholibamá, hija de Aná, mujer de Esaú.
19 Éstos son los hijos de Esaú —o sea, Edom— y éstos son sus jefes.
20 Éstos son los hijos de Seir, el hauranita; los habitantes del país: Lotán, Šobal, Sibón y Aná,
21 Dišón, Éser y Dišán. Éstos son los jefes (de) los hauranitas (hijos de Gabla) (1) en la tierra de Gabla (2).

. . . . . .

31 Y éstos son los reyes que reinaron en el país de los idumeos antes de que reinara un rey sobre los hijos de Israel.
32 Y reinó en Edom Bela, hijo de Beor y su ciudad se llamaba Dinhabá.
33 Y murió Bela y reinó tras él Yobab (hijo de Zérah de Bosrá) (1).
34 Y murió Yobab, hijo de Zérah, y reinó tras él Hušam, de la tierra del sur.
35 Y murió Hušam y reinó tras él Hadad, hijo de Bedad, que mató a los madianitas en el territorio de los moabitas; y su ciudad se llamaba Awit.

(1) Falta en el texto.
(2) Faltan los vv 22-30, omitidos por homoioteleuton.

16 רבה קרח רבה געתם רבה עמלק אלין רברבוי דאליפז בארעהון דאדומיי אלין בניה דעדה:
17 ואלין בנוי דרעואל בר[ה] דעשו רבה נחת רבה זרח רבה שמה רבה מזה אלין רברבוי דרעואל בארעהון דאדומיי אלין בנ[יה] דבשמת אתתיה דעשו:
18 ואלן בניה דאהליבמה אתתה דעשו רבה יעוש רבה יעלם רבה קרח אלין רברבניה דאהליבמה ברת ענה אתתיה דעשו:
19 אלין בנוי דעשו ואלין רברבניהון הוא אדום:
20 אלין בנוי דשעיר חוורניה דייריה דארעא לוטן ושובל וצבעון וענה:
21 ודישון ואצר ודישן אלין רברבניה חוורני[י] [בנוי דגבלה] בארעא דגבלא:
31 ואלין מלכיא די מלכו בארעהון דאדומיי קדם עד לא ימלך מלך לבני ישראל:
32 ומלך באדום בלע בר בעור ושמיה דקרתא דנהבה:
33 ומית בלע ומלך בתרה יובב [בר זרח מבצרה]:
34 ומית יובב בר זרח ומלך בתרה חשם מן ארעא דרומא:
35 ומית חשם ומלך בתרה הדד בן בדד די קטל ית מדייני בתחומייהון דמואבאי ושמה דקרתיה עוית:

16 אלין 1.º] אליין M | אליפז] דאליפז M | דאדומיי] דאדומ]אי I || 17 בר עשו] בר[ה] דעשו I | אליין 2.º] אלין M | בניה] אליין בנ[יה] I | דאדומיי] דאדומ]אי I | בארעהון] בארע]תהון I; supra add ה] בר[ה M || 18 ואלן] ואליין 1.º M | אליין] אלין M | רברבניה] רברבניה] אליין בניה 3.º אלין M; in text א׳ בנוי || 19 ואליין] ואלין M | אליין] אלין M || 20 אליין] אלין M || 21 [חוור]נאי] [חוורני[י] I | [בנוי דגבלה] desider in textu; add a manu poster in M simul cum verbis בארעהון דאדומיי; in text primò לרברבניהון: hoc verb pertinet ad finem v 30 sed error fuit delet | [דגבלה] דשעיר M | בארעהון דאדומיי] בארעא דגבלא M a manu poster: cf hunc v supra || vv 22-30: Desiderantur in textu; ex v 30 tantum superest לרברבניהון בארעא דגבלא quorum primum verb est delet. Causa omissionis est homoiotel vv 21 et 30 || 33 [בר זרח מבצרה] desider in text || 34 בר זרח] prob pert ad v praec.

36 Y murió Hadad y reinó tras él Samlá de Masreqá.
37 Y murió Samlá y reinó tras él Saúl de Mesopotamia.
38 Y murió Saúl y reinó tras él Báal Hanán, hijo de Akbor.
39 Y murió Báal Hanán, hijo de Akbor, y reinó tras él Hadar y se llamaba la ciudad Pau y su mujer Mehetabel, hija de un fabricante de redes de caza que trabajó con su lanza de caza todos los días (de) su vida y se enriqueció y adquirió riquezas y conoció qué es la plata y el oro.
40 Y éstos son los nombres de los jefes de Esaú, según sus familias, sus lugares, por sus nombres: el jefe Timná, el jefe Alwá, el jefe Yetet.
41 (El jefe Oholibamá, el jefe Elá, el jefe Pinón) (1).
42 El jefe Qenaz, el jefe Temán, el jefe Mibsar.
43 El jefe Magdiel, el jefe Iram. Éstos son los jefes de los idumeos —o sea, Esaú, padre de los idumeos— según sus residencias en la tierra donde habitaban.

CAPÍTULO XXXVII

1 Y habitó Jacob en el país de la residencia de sus padres, en el país de Canaán.
2 Estas son las genealogías de la descendencia de Jacob: José, de diecisiete años, apacentaba con sus hermanos el ganado. Y era un joven criado con los hijos de Bilhá y los hijos de Zilpá, mujeres de su padre. Y José trajo a su padre la mala fama de sus hermanos.
3 E Israel amaba a José más que a todos sus hijos porque era hijo de vejez y le hizo una túnica de colores.
4 Y vieron sus hermanos que su padre le amaba más que a todos sus hermanos y le odiaron y no podían hablar con él palabras de paz (= pacíficamente).
5 Y José tuvo un sueño y (lo) comunicó a sus hermanos y aún le odiaron más.
6 Y les dijo: Oid, por favor, este sueño que he tenido (*lit:* que he soñado).
7 He aquí que nosotros estábamos atando gavillas en medio del campo, y he aquí que mi gavilla se levantó e incluso quedó de pie, y he aquí que vuestras gavillas se juntaron y saludaron a mi gavilla.

(1) Falta en el texto.

36 ומית הדד ומלך בתרה שמלה מן משרקה:
37 ומית שמלה ומלך בתרה שאול מן ביני נהרייא:
38 ומית שאול ומלך בתרה בעל חנן בן עכבור:
39 ומית בעל חנן בר עכבור ומלך בתרה הדד ושמה דקרתא פעו ושמה דאתתה מהיטבאל ברתיה דגברא סרדא דהווה לעי במטרדה כל ימו[י] חיוי ועתר וקנה נכסין וידע מה הוא כספא ומה הוא דהבא:
40 ואלין שמהת רברבנוי דעשו לזרעיתהון לאתריהון בשמתיהון רבה תמנע רבה עלוה רבה יתת:
41 [desideratur]:
42 רבה קנז רבה תימן רבה מבצר:
43 רבה מגדיאל רבה עירם אלין רברבני אדומיי למדוריהון לארעא תותבותיהון הוא עשו אבוהון דאדומיי:

CAPUT XXXVII

1 ושרא יעקב בארעא תותבותיה דאבוי בארעא דכנען:
2 אלין ייחוס תולדותיה דיעקב יוסף בר שבע עשרה שנה הוה רעי עם אחוי בענה והוא הוה טלי מתרבי עם בנוי דבלהה ועם בנוי דזלפה נשוי דאבוי ואייתי יוסף טבהון דאחוי ביש לוות אבוהון:
3 וישראל הוה רחים ית יוסף מן כל בנוי ארום בר סיבו הוה ליה ועביד לי פרגוד מצייר:
4 וחמון אחוי ארום יתיה הוה רחים אבוהון מן כל אחוי וסנין יתיה ולא יכלין לממללה עמיה מלין דשלם:
5 וחלם יוסף חלם ותני לאחוי ואוסיפו תוב למ[י]סני:
6 ואמר להון שמעו כען חלמא הדין די חלמית:
7 והא אנחנא מכרכין כורכוון בגו חקלא והא קמת כורכותי ולחוד אזדקפת והא מתכנשין כורכותכון ושאלו בשלמה דכורכוותי:

41 Desider in text et M || 43 רברבני] רברבניי in text.
37 3 לי] leg ליה | פרגוד] παραγώδης || 5 למ[י]סני] י add prob ab ipso *sofer*.

8 Y le dijeron sus hermanos: ¿Por ventura vas a reinar sobre nosotros o mandar en nosotros? Y aún le odiaron más a causa de sus sueños y de sus palabras.
9 Y por segunda vez volvió a tener un sueño y lo refirió a sus hermanos y dijo: He aquí que de nuevo he tenido un sueño y he aquí que el sol, la luna y once estrellas me saludaban.
10 Y lo contó a su padre y a sus hermanos; y le riñó su padre y le dijo: ¿Qué significa este sueño que has tenido? ¿Por ventura vendremos yo, tu madre y tus hermanos a saludarte según la costumbre del país?
11 Y sus hermanos le tuvieron envidia, pero su padre guardaba las palabras (*o:* «la cosa»).
12 Y fueron sus hermanos a apacentar el ganado de su padre a Siquem.
13 Y dijo Israel a José: ¿No están tus hermanos pastoreando en Siquem? Ven y te enviaré junto a ellos. Y díjole: Heme aquí.
14 Y dijo: Vete, por favor, y ve cómo están tus hermanos y cómo está el ganado y dame cuenta. Y le envió desde la llanura de Hebrón y vino a Siquem.
15 Y un ángel en forma de hombre le encontró —pues he aquí que andaba extraviado por el campo— y el hombre le preguntó diciendo: ¿Qué buscas?
16 Y dijo: Yo busco a mis hermanos. Indícame, por favor, dónde pastorean ellos.
17 Y dijo el hombre: Marcharon de aquí porque les oí decir: Vayamos a Dotain. Y José fue tras sus hermanos y los encontró en Dotain.
18 Y le vieron de lejos y, antes de que se acercara a ellos, planearon matarle.
19 Y unos a otros se dijeron: He aquí que viene el señor de estos sueños (*o:* «que viene este maestro en sueños»).
20 Y ahora venid, y matémosle y arrojémosle en uno de los aljibes y diremos: Una mala fiera lo devoró; y veamos qué habrá al cabo de sus sueños.
21 Y oyólo Rubén y le libró de sus manos y dijo: No le matemos y no nos hagamos responsables de su vida.
22 Y Rubén les dijo: no derraméis sangre inocente, arrojadlo en este aljibe que hay en el desierto y no extendáis contra él la mano de asesinos; (lo dijo) para librarlo de sus manos a fin de devolverlo a su padre.
23 Y ocurrió que cuando José llegó junto a sus hermanos, le despojaron de la túnica de colores que tenía sobre sí.
24 Y le cogieron y le arrojaron al aljibe, pero el aljibe estaba vacío: no tenía agua.

8 ואמרין ליה אחוי הא ממלך תמלך עלנא אן משלט תשלט בן ואוספו תוב משנא יתיה על חלמוי ועל מלוי׃
9 וחלם תוב זמן תניינות ותני יתיה לאחוי ואמר הא חלמת חלם תוב והא שמשא וזהרא וחד עשר כוכבין שאלין בשלמיי׃
10 ותני לאבוי ולאחוי ונזף בה אבוי ואמר ליה מה חלמא הדין די חלמת הא מייתי ניתי אנא ואמך ואחך למשאל בשלמך בנימוס ארעא׃
11 וקנון ביה אחוי ואבוי הוי מנטר ית פתגמא׃
12 ואזלון אחוי למרע ית ענא דאבוהון בשכם׃
13 ואמר ישראל ליוסף הלא אחיך רעין בשכם אתא ואשלח יתך לוותהון ואמר ליה הא אנא׃
14 ואמר לו אזל כען וחמי ית שלמיהון דאחיך וית שלמא דענא ואתיב יתי פתגם ושלח יתיה מן מישרא דחברון ואתא לשכם׃
15 וארע יתיה מלאך בדמות גבר והא הוא טעי בחקלא ושאל יתיה גברא למימר מה את בעי׃
16 ואמר ית אחי אנא בעי תני לי כען אן אנון רעין׃
17 ואמר גברא נטלו מן הכא ארום שמעת יתהון אמרין ניזיל לדותינה ואזל יוסף בתר אחוי וארע יתהון בדתן׃
18 וחמון יתיה מרחיק וקדם עד לא קרב לוותהון ואתחשבו עלוי למקטליה׃
19 ואמרין גבר לאחוי הא מרי חלמיא האלין אתי׃
20 וכדון אתו ונקטול יתיה ונטלק יתיה בחד מן גוביא ונימר חיוותא בשתא אכלת יתיה ונחמי מה יהווי בסופהון דחלמוי׃
21 ושמע ראובן ושזיב יתיה מן ידיהון ואמר לא נקטול יתיה ונתחייב בנפשיה׃
22 ואמר להון ראובן לא תשפכון אדם זכיי טלקו יתיה לגובא הדין די במדברא וידא דקטולין לא תפשון ביה מן בגלל למשיזבא יתיה מן ידיהון למחזרה יתיה לוות אבוי׃
23 והוה כד אתא יוסף לוות אחוי ואשלחו ית פרגודא מציירה די עלוי׃
24 ונסבו יתיה וטלקו לגובא וגובא הווה ריקן לית ביה מיין׃

10 וטף in text]נוף

25 Y se sentaron a comer pan y alzaron sus ojos y vieron y he aquí una caravana de sarracenos que venía de Galaad (*lit:* «de Galaada») y sus camellos cargados de cera, resina y ládano, caminando para bajar(lo) a Egipto.
26 Y dijo Judá a sus hermanos: ¿De qué riqueza nos vamos a beneficiar nosotros si matamos a nuestro hermano y cubrimos su sangre?
27 Venid y vendámosle a los sarracenos y no extendamos nuestras manos sobre él ya que es nuestro hermano, pariente carnal; y le oyeron sus hermanos.
28 Y pasaron unos hombres madianitas, mercaderes; y subieron y sacaron del aljibe a José y vendieron a José a los sarracenos por veinte siclos de plata y condujeron a José a Egipto.
29 Y volvió Rubén al aljibe y he aquí que José no estaba dentro del aljibe, y rasgó sus vestiduras.
30 Y volvió junto a sus hermanos y dijo: El muchacho no está (en el aljibe) y yo no sé dónde ir.
31 Y tomaron la túnica de José y mataron un cabrito y tiñeron la túnica de sangre.
32 Y enviaron la túnica de colores de José y la llevaron a su padre y dicen: Esto hemos encontrado, reconoce, por favor, a ver si es o no la túnica de tu hijo.
33 Y la reconoció y dijo: Ésta es la túnica de mi hijo: una mala fiera le ha devorado. De muerte José ha sido matado (= José ciertamente ha sido matado).
34 Y Jacob rasgó sus vestidos y puso saco en lugar de ellos e hizo duelo por su hijo muchos días.
35 (Y se levantaron) todos sus hijos y todas sus hijas a consolarle, pero él rehusó ser consolado y dijo: No; bajaré junto a mi hijo al *šeol*. Y su padre le lloró.
36 Y los madianitas le vendieron a los egipcios: a Putifar, comandante del faraón, jefe de la guardia.

25 ויתבו למיכל לחם ונטלו עיניהון וחמון והא סיעא דסרקין דסרקעין אתיא מן גלעדה וגמלהון טעונין שעוה וקטף ולטום אזלין לנחתה למצרים:
26 ואמר יהודה לאחוי מה ממון אנן מתהניין ארום נקטול ית אחונן ונכסי ית אדמיה:
27 אתו ונזבן יתיה לסרקעין וידינן לא נפשט ביה ארום אחונן קרב בשרן הוא ושמען ליה אחוי:
28 ועברו גברין מדיינין תגרין ודלון ואפקון ית יוסף מן גובא וזבנ[ו] ית יוסף לסרקעין בעשרין סלעין דכסף ואובילו ית יוסף מצרימה:
29 וחזר ראובן לגובא והא לית יוסף בגו גובא ובזע ית לבושוי:
30 וחזר לוות אחוי ואמר טליא לית ואנה לית אנה ידע לאן אנה אזל:
31 ונסבו ית פרגודא דיוסף ונכסו צפיר בר ע[י]זין וצבעו ית פרגודה באדמה:
32 ושלחו ית פרגודה מציירה דיוסף ואייתון לוות אבוהון ואמרין דא אשכחנן חכם כען אן פרגודה דבריך היא אי לא:
33 וחכם יתה ואמר הדא פרגודא דברי חיוה בישא אכלת יתה קטולין אתקטל יוסף:
34 ובזע יעקב לבושוי ושוי שקא תחתוי ואתאבל על בריה יומין סגין:
35 [וקמו] כל בנוי וכל בנתיה למנחמה יתיה וסרב למתנחמה ואמר ארום אחות על ברי לשאולה ובכה יתיה אבוי:
36 ומדייניי זבינו יתיה למצראי לפוטיפר שליטא דפרעה רב ספקליטוריה:

25 עייניהון ו] add supr a *sofer* | דסרקין דסרקעין] dittogr; cf vv 27 et 28 et Gn 39,1 || 28 וזבנא] וזבנ[ו] in text || 30 לית] text add vba אנה ידע לאן אנה הבא errore repett et delenda || 31 ע[י]זין] י superadd || 35 [וקמו]] desider in textu || 36 ספקליטוריה] spiculator; cf Gn 40,3.4; 41,10.12 et Mc 6,27.

CAPÍTULO XXXVIII

1 Y ocurrió en aquel tiempo (*lit:* «en aquella hora») que Judá bajó de junto a sus hermanos y se desvió a un hombre adulamita, de nombre Hirá.
2 Y allí vio Judá a la hija de un hombre cananeo, de nombre Šúa y la tomó por mujer y entró a ella.
3 Y concibió y parió un hijo y llamóle Er.
4 Y volvió a concebir y parió un hijo y llamóle Onán.
5 Y aún (concibió) otra vez y parió un hijo y llamóle Selá. Y ocurrió que terminó (de parir) desde que le parió.
6 Y Judá tomó mujer para su primogénito Er. Y se llamaba Tamar.
7 Y Er, el primogénito de Judá, hacía obras malas delante de Yahweh, y murió por el Verbo (*o:* «por un decreto») de delante de Yahweh.
8 Y Judá dijo a Onán: Entra a la mujer de tu hermano y cásate con tu cuñada y suscita descendencia de hijos al nombre de tu hermano.
9 Y Onán sabía que los hijos no se llamarían por su nombre y cuando entraba a la mujer de su hermano destruía sus obras sobre la tierra para no suscitar hijos al nombre de su hermano.
10 Y lo que hacía disgustó delante de (Yahweh) y murió también él por el Verbo de delante de Yahweh.
11 Y dijo Judá a Tamar, su nuera: Permanece viuda en la casa de tu padre hasta que crezca mi hijo Selá; pues se decía: No sea que también él muera como sus hermanos. Y fuese Tamar y residió (= y fue Tamar a residir) en la casa de su padre.
12 Y (pasaron) muchos días y murió la hija de Šúa, esposa de Judá; y, consolado que fue Judá, él y Hirá, su amigo el adulamita, subieron junto a los esquiladores de su ganado a Timná.
13 Y fue comunicado a Tamar diciendo: He aquí que tu suegro sube a Timná a esquilar el ganado.
14 Y se quitó de encima los vestidos de su viudez y se cubrió con un velo y se envolvió en él y se sentó en el cruce de los caminos que hay en el camino de Timná, porque veía que Selá había crecido y ella no le era dada por mujer.

CAPUT XXXVIII

1 והוה בשעתא ההיא ונחית יהודה מן לוות אחוי וסטה לוות גבר עדולמיי ושמה חירה:
2 וחמה תמן יהודה ברתה דגבר כנענאי ושמיה שוע ונסב יתה ועל לוותה:
3 ועברת וילדת בר וקרת ית שמיה ער:
4 ועברת תוב וילדת בר וקרת ית שמיה אונן:
5 ואוספת תוב וילדת בר וקרת ית שמה שלה והוה דפסקת מן דילדת יתיה:
6 ונסב יהודה אתה לער בוכריה ושמה תמר:
7 והוה ער בכורה דיהודה עבד עובדין בישין קדם ייי ומית במימר מן קדם ייי:
8 ואמר יהודה לאונן עול לוות אתתיה דאחוך ויבם יתה ואקים זרע דבנין לשמה דאחוך:
9 וידע אונן ארום לא לשמיה יתקרון בניה והוה כד הוה עליל לוות אתתא דאחוי הוה מחבל עובדוי על ארעא דלא מקמא בנין לשמה דאחוי:
10 ובאש קדם [ייי] מה דעבד ומית אף הוא במימר מן קדם ייי:
11 ואמר יהודה לתמר כלתיה תבי ארמלה בבייתיה דאבוך עד זמן דיתרבי שלה ברי ארום אמר דלא ימות לחוד הוא כאחוי ואזלת תמר ויתבת לה בבייתה דאבוה:
12 וסגין יומייא ומיתת ברת שוע אתתיה דיהודה ואנחם יהודה וסלק לוות גזזי ענה הוא וחירה רחמיה עדולמיי לתמנתה:
13 ואתני לתמר למימר הא חמוך סלק לתמנתה למגז ענה:
14 ועברת לבושי ארמלותה מעילווה וכסיית ברדידה ואתעטפת בה ויתבת לה בפרשות אורחתה די על ארח תמנתה ארום חמת ארום רבה שלה והיא לא אתנס[י]בת ליה לאתה:

10 [ייי]] ית in text! || 13 ואתני] in text ואתניה || 14 אתנס[י]בת] י add supr.

15 Y la vio Judá y la creyó una prostituta porque estaba con el rostro velado en la casa de Judá y Judá no la había conocido.
16 Y se desvió hacia ella al camino y dijo: Déjame, por favor, que entre a ti, pues no sabía que era su nuera. Y ella dijo: ¿Qué me darás por entrar a mí?
17 Y dijo: He aquí que yo te enviaré un cabrito del ganado. Y (ella) dijo: Con tal que me des una prenda hasta tanto lo envíes.
18 Y dijo: ¿Qué prenda te he de dar? Y dijo ella: Tu anillo-sello, el cordón de tu sello y el bastón de tu mano. Y se (lo) dio y entró a ella y quedó encinta de él.
19 Y se levantó y fuese y echó de sí el velo y vistió sus vestidos de viudez.
20 Y Judá envió el cabrito por mano de su amigo el adulamita para recoger su prenda de mano de la mujer, pero no la encontró.
21 Y preguntó a la gente del lugar diciendo: ¿Dónde está la prostituta que se sentaba en el cruce de caminos en el camino? Y le dicen: Aquí no hay ninguna prostituta.
22 Y volvió junto a Judá y dijo: No la he encontrado, e incluso la gente del lugar han dicho: Aquí no hay prostituta.
23 Y dijo Judá: Tómelo para sí no sea que seamos objeto de burla. He aquí que yo he enviado el cabrito y he aquí que ahora no la he encontrado ([1]).
24 Y aconteció como tres meses después que se comunicó a Judá diciendo: Tu nuera Tamar se ha prostituído. He aquí que está encinta de prostitución. Y Judá dijo: Sacadla y sea quemada.

([1]) *o*: «has encontrado».

15 וחמה יתה יהודה וחשב יתה יהודה לנפקת בר ארום כסיית אפין
הוות בבייתיה דיהודה ולא הוה יהודה חכם יתה:
16 וסטה לוותה לארחה ואמר הבי כען אעול לוותיך ארי לא הוה
ידע ארום כלתה היא ואמרת מה את יהב ל[י] ארום תעול לוותי:
17 ואמר הא אנה אשלח גדי בר עזין מן ענה ואמרת אן תתן ערבון
עד זמן דתשלח:
18 ואמר מה ערבונא די אתן ליך ואמרת עזקתך ושותפך וחוטרך
די בידך ויהב לוותה ועל לוותה ועברת מיניה:
19 וקמת ואזלת ועברת רדידה מעילווה ולבשת לבושי ארמלותה:
20 ושלח יהודה ית גדייה בר עזייא ביד רחמה עדולמייה למיסב ית
ערבוניה מן ידא דאתתא ולא אשכח יתה:
21 ושאל ית עמא דאתרא למימר אן היא נפקת ברה דיתבה בפרשות
ארחתה על ארחה ואמרין לית הכא אתה נפקת בר:
22 וחזר לוות יהודה ואמר לא אשכחית יתה ולחוד עמה דאתרא
אמרו לית הכא אתא נפקת בר:
23 ואמר יהודה תסב לה דלא נהווי לביזיון הא שלחית גדייה הדין
והא כדון לא אשכחית יתה:
24 והוה היך בתר תלתא ירחין ואתני ליהודה למימר זניית תמר
כלתך ולחוד הא היא מעברה בגין דזנו ואמר יהודה אפיקו יתה
ותתוקד:

16 ארום תעול לוותי] bis in text! prima vice post כלתה היא et ante ואמרת | [ל[י] in text ל!

25 Tamar salía a ser quemada por el fuego y pidió los tres testigos y no los encontró. Levantó los ojos a las alturas y dijo: Te lo pido, por las misericordias de delante de ti, Yahweh: Tú que respondes a los angustiados en la hora de su tribulación, respóndeme a mí en esta hora que es la hora de mi angustia, Dios que respondes a los angustiados. E ilumina mis ojos y dame los tres testigos y yo te prometo tres justos en el valle de Dura: Ananías, Mišael y Azarías. Cuando bajen al fuego abrasador, santificarán tu santo Nombre. Y al instante Yahweh oyó la voz de su súplica y dijo a Miguel: Baja, dale los tres testigos de él. Y se iluminaron sus ojos y los vio y los puso en las manos de los jueces y dijo: Del hombre mismo de quien estas cosas son estoy embarazada. Pero yo, aunque sea quemada, no le pondré en evidencia. El testigo (*o:* «mi testigo») que hay entre mí y él pondrá en su corazón el verlos en esta hora y me librará de este gran juicio. Inmediatamente se levantó Judá sobre sus pies y dijo: Os lo ruego, hermanos míos y hombres de la casa de mi padre, escuchadme: Prefiero ser quemado en este mundo con fuego que se extingue para que no seamos quemados (1) en el mundo venidero cuyo fuego es inextinguible. Prefiero ser sonrojado en este mundo, que es mundo pasajero, para que no seamos (2) sonrojados (3) delante de mis padres justos en el mundo venidero. Y escuchadme, hermanos míos y casa de mi padre: Con la medida con que el hombre midiere se le medirá (4), ya sea medida buena ya sea medida mala. ¡Bienaventurado todo hombre que pueda manifestar sus obras! Por cuanto cogí la túnica de mi hermano José y la teñí con sangre del cabrito y dije a Jacob: Reconoce, reconoce, por favor, si es o no la túnica de tu hijo, ahora se me dice a mí: De quien son este anillo-sello, este cordón y este bastón, de él estoy encinta. Tamar, mi nuera, es inocente; de mí está embarazada; lejos de ella —de mi nuera Tamar— el concebir hijos de prostitución. Bajó una voz de los cielos y dijo: Los dos están justificados; de delante de Yahweh viene la cosa.

26 Y (los) reconoció Judá y dijo: Mi nuera Tamar es inocente, porque no le di a mi hijo Selá. Y no volvió a conocerla más.

27 Y ocurrió que en la hora en que daba a luz había en su vientre dos mellizos.

(1) = «sea quemado».
(2) = «sea».
(3) = «sonrojado».
(4) Cf Ps ad loc; *Šemot Rabbá* 1 (5*b*); *Sifre* 28*b*; *Soṭa* 1, 7; Mt 7, 2; Lc 6, 38.

25 תמר נפקת למתוקדה בנורא ובעת תלתא סהדי ולא אשכחת יתהון
תלת עייני במרומיא ואמרת בבעו ברחמין מן קדמיך יי את הוא
דעני לעיקי בשעת עקתהון עני יתי בשעתא הדה דהיא שעת אננקי
אלהא דעני לאנינקי ואנהר עייני והב לי תלתא סהדי ואנה מקיימה
לך תלתא צדיקין בבקעת דורא חנניה מישאל ועזריה כד נחתין
בנורא יקידתא ומקדשין שמך קדישא ומיד שמע יי קל צלותה ואמר
למיכאל חות הב יתהון לה תלתא שהדוי ואנהרון עיינה וחמת
יתהון ויהבת יתהון בידוי דדיינ[י]א ואמרת ליה גברא דאילין
דיליה מיניה אנה מעברה ואנה אף על גב דאנה יקדה לא מפרסייה
ברם שהדי דביני לביניה הוא יתן בליביה למיחמי יתהון בשעתא
הדה ויפרוק יתי מן דינא רבא הדין מיד קם יהודה על רגלוי ואמר
בבעו מנכון אחיי ואינשי בייתי דאבא קבילו מיני טב לי יקד
בעלמא הדין באשא טפיא ולא ניקוד בעלמא דאתי דהוא אשא
אכל[א] אשא טב לי בהית בעלמא הדין דהוא עלם עב[יר] ולא
נבהת קדם אבהתי צדיקיא בעלמא דאתי וקבילו מיני אחי ובית
אבא במכלותא דאינש מיכל בה מיתכל ליה בין מכלותא טבא בין
מכלותא בישא וטובוי כל אנש דמגלי עובדוי על דנסב[י]ת
פרגודה דיוסף אחי ואצבעת יתיה בדמא דצפירא ואמרית ליעקב
אכר אכר כען הא היא פרגודא דברך או לא ואנה איתמר לי
כען דמן אינון עזקתה ושותפא וחוטרא האילין מיניה אנה מעברה
וזכאה היא תמר כלתי מיני היא מעברה חס לה תמר כלתי לית
היא מעברא בנין דזנו בר[ת] קלא מן שמיא נפקת ואמרת תריכון
זכיין מן קדם יי הוה פתגמא:

26 וחכם יהודה ואמר זכאה היא תמר כלתי בגין כך לא אסבת יתה
לשלה ברי ולא אוסף תוב למחכם יתה:

27 והווה בשעתה דילדת והא תומיין בגו מעייה:

25 א[דיינ]י superadd prob a *sofer* | [עב]יר in text עבוד | ת[נסב]י superadd | [בר]ת קלא in text זברם קלא || 26 [כך] leg? כן.

28 Y pasó que, al dar a luz, un niño extendió su mano y, tomándolo la partera, ató de la mano de él un hilo carmesí diciendo: Éste salió el primero.
29 Y fue que, cuando él retiró su mano, salió su hermano y dijo ella: ¡Cuán fuerte eres y cuán fuerte has de ser, hijo mío! Y llamóle Peres.
30 Y después salió su hermano sobre cuya mano estaba el hilo carmesí, y le llamó Zérah.

CAPÍTULO XXXIX

1 Y José fue bajado a Egipto y lo compró Putifar, comandante del faraón, jefe de la guardia, varón egipcio, de manos de los sarracenos que lo habían bajado allí.
2 Y Yahweh estuvo con José y fue un hombre afortunado en buenas obras y fue jefe y apoderado en la casa de su señor egipcio.
3 Y vio su señor que Yahweh estaba con él y que todo lo que hacía, Dios le daba éxito en sus manos,
4 y José encontró gracia y favor a sus ojos y le hizo sirviente suyo y le nombró administrador de su casa y entregó en su poder todo lo suyo.
5 Y ocurrió que desde el tiempo en que le nombró administrador de su casa y de cuanto tenía, Yahweh bendijo la casa del egipcio por mérito de José, y la bendición de Yahweh fue sobre todo lo que tenía en casa y en el campo.
6 Y dejó debajo del poder de José todo lo que tenía y no conocía después de él ningún asunto, sino sólo el pan que comía. Y José era de buen parecer (1) y de hermoso semblante (2).
7 Y (ocurrió) después de estas cosas (que) la mujer de su amo levantó sus ojos a José y le dijo: Cohabita conmigo.

(1) *Lit:* «hermoso en su parecer».
(2) *Lit:* «y hermoso en su semblante».

28 והוה כמילדה ופשט וולדה ית ידה ונסבת חייתא וקטרת על ידיה זיהוריה למימר דין נפק קדמיי:
29 והוה כדי חזר ידיה והא נפק אחוי ואמרת מה תקפת ועתיד למתקף ברי וקרא שמיה פרץ:
30 ומן בתר כן נפק אחוי די על ידיה זהוריתא וקרא שמה זרח:

CAPUT XXXIX

1 ויוסף הונחת למצרים וזבין יתיה פוטיפר שליטא דפרעה רב אספקלטריה גבר מצראי מן ידיהון דסרקיי די אוחתו יתיה לתמן:
2 והוה ייי ית[!] יוסף והוה גבר מצלח בעבדא טבא והוה רב ושליט בביתיה דרבוניה מצרייה:
3 וחמא רבוניה ארום ייי הווה עמיה וכל מה דהוה עבד הוה ייי מצלח על ידוי:
4 ואשכח יוסף חן וחסד באפוי ושמש יתיה ומיני יתיה אפיטרופוס על ביתיה ו[כ]ל מה דליה מסר תחות רשותיה:
5 והוה מן זמנא דמנא יתיה אפיטרופוס על ביתיה ועל כל מה דהוה ליה וברך ייי ית ביתיה דמצריה בזכותיה דיוסף והוה ברכתיה דיי בכל מה דהוה ליה בבייתיה ובאפי ברא:
6 ושבק כל מה די ליה תחות רשותא דיוסף ולא הוה ידע מן בתריה כל מאן דעם ארום אלהן לחמא דהוה אכל והוה יוסף יאי ברווה ושפיר בחזיו:
7 והווה בתר פתגמ[י]א האלין ונטלת אתתיה דרבוני ית עיינה לוות יוסף ואמרת לה שמש עמי:

39 1 הונחת] sic!; אתּוחת E *MdW*; איתחת Ps || 4 אפיטרופוס] ἐπίτροπος | ו[כ]ל in text ועל ex ·v seq || 5 ובאפי] N || 6 בחזיו] leg בחזוי; ?בחזוה E *MdW* || 7 פתגמ[י]א] ' superadd.

8 Y él rehusó y dijo a la mujer de su señor: He aquí que mi señor no conoce después de mí (lo que tiene en casa y todo) (1) lo suyo lo ha entregado en mi poder.
9 No hay jefe ni oficial en esta casa fuera de mí y nada me ha retirado sino a ti, porque eres su mujer; y ¿cómo podré hacer yo tan gran mal y cómo podré pecar delante de mi Dios?
10 Y (ocurrió que) cuando ella hablaba con José día tras día, él no la escuchaba en lo de cohabitar con ella en este mundo, para no estar con ella en el mundo futuro.
11 Y fue en un día de éstos que entró dentro de la casa a hacer sus cuentas y no había ninguna persona de la gente de su casa allí en la casa.
12 Y ella le agarró por los vestidos diciendo: Yace conmigo. Pero él dejó sus vestidos con ella y huyó y salió al mercado.
13 [Y (ocurrió que) cuando vio que había dejado sus vestidos con ella y había salido al mercado] (1),
14 (llamó) (1) a los hombres de la casa y les habló diciendo: Ved que me ha traído un hombre hebreo para chancearse de nosotros (= de mí). Ha entrado a mí para abusar de mí (2), pero he gritado con grandes voces;
15 y (sucedió que) cuando oyó que yo levantaba mi voz y gritaba, dejó sus vestidos conmigo y huyó y salió al mercado (3).
16 Y ella guardó sus vestidos en su mano (4) hasta que vino su señor a su casa.
17 Y habló con él estas palabras diciendo: Ha entrado a mí el esclavo hebreo que nos trajiste, para chancearse de mí.
18 Y (ocurrió que) cuando levanté (5) mi voz y grité, abandonó sus vestidos en mis manos y huyó al mercado.

(1) Falta en el texto.
(2) M: «para cohabitar conmigo».
(3) M: «fuera».
(4) M: «con ella».
(5) M: «alcé».

8 וסרב ואמר לאתתיה דרבוניה הא רבוני לא ידע מן בתרי [מה בביתיה וכל] מה דליה מסר תחות רשותי:
9 לית רב ושליט בביתה הדין מני ולא חסך מני כל מה דעם ארום אלהן יתיך בגלל דאת א[י]תתיה והיכדין אעבד בישתא רבתא הדא ואחטי קדם אלהי:
10 והוה כד מללת עם יוסף יום בתר יום ולא שמע אליה למשמשה עמה בעלמ[א] הדין דלא למהוי עמה לעלמא דאתי:
11 והווה היך זמן יומא הדין על לגו ביתא למחשבה חשבונוי ולא הוה גבר מן עמיה דביתיה תמן בביתה:
12 ותפשת יתה בלבושוי למימר שמש עמי ושבק לבושוי עמה וערק ונפק לשוקא:
13 [והוה כדי חמת ארום שבק לבושוי עמה ונפק לשוקא]:
14 [וקרת] לאנשי בייתה ואמרת להון למימר חמון דאייתי לי גבר עבריי למגחכה בן על לוותי למשמשא עמי וצוחית בקל רם:
15 והוי כדי שמע ארום ארימת קלי וצווחת ושבק לבושוי עמי וערק ונפק לשוק[א]:
16 וצנעת לבושוי בידה עד זמן דאתא רבונה לביתיה:
17 ומלילת עמיה כפתגמיא האילן למימר על לוותי עבדא עברא די אית[י]ת לן למגחכה בי:
18 והוה כד ארימת קלי וצווחת ושבק לבושוי בידי וערק לשוק[א]:

8 [מה בביתיה וכל]] desider in text; omiss ex homoiotel בתרי inter et בביתיה; hac de causa text habet בתריה loc בתרי | בתרי] text בתריה!; cf inmed supra || 9 תתיה[א] י superadd || 10 דלא] in textu [והוה כדי חמת ארום שבק לבושוי עמה דלהא quod fort leg דלמא || 13 [וקרת]] desider in text | למזדמני לוותי למשמשא עמי] M | Ex hoc v habentur variae lect, fere omnes M, raro I, a novo scriba [L] || 15 כין כדי שמע] bis in text; unum deld | גבי[עמי] M | וצבחת [וצווחת] M | ארעימת [ארימת] M | דשמע [ונפק] M | לברא [לשוק[א]] M 1.°; לבר[א] M 2.° || 16 [וצנעת בידה | ושבקיה] hîc vid refer ושבקת M: cf O Bibl Hebr Lisboa 1491 | אית[י]ת [אייתית] M | האילין [האילן] M || 17 בבי[תיה] [לביתיה] M | גבה י add || 18 ארעימת [ארימת] M.

19 Y (fue que), cuando su señor oyó las palabras que su mujer hablara con él diciendo: Tales cosas me ha hecho tu esclavo, se inflamó su cólera.
20 Y el señor de José le cogió y le puso en la cárcel, en el lugar en que estaban detenidos los presos del rey. Y estuvo allí en la cárcel.
21 Y Yahweh estuvo con José y puso sobre él gracia y bondad y le hizo encontrar gracia a los ojos del jefe de la cárcel (1).
22 Y puso el jefe de la cárcel bajo la autoridad de José (2) todos los presos que había en la cárcel y todo lo que allí hacían, él lo hacía.
23 El jefe de la cárcel no veía ningún asunto (3) después de él, porque Yahweh estaba con él y todo lo que hacía, Yahweh lo daba éxito en sus manos.

CAPÍTULO XL

1 Y ocurrió después de estas cosas que pecaron el jefe de los coperos del rey de Egipto y el jefe de los panaderos contra su señor el rey de Egipto.
2 Y el faraón se encolerizó contra sus dos oficiales, contra el jefe de los coperos y el jefe de los panaderos.
3 Y los puso bajo custodia en la casa del jefe de la guardia, en la cárcel, el lugar donde José estaba preso.
4 Y el jefe de la guardia dio el encargo de ellos a José y los servía. Y pasaron días en el arresto.

(1) M: «el Verbo de Yahweh (fue) en ayuda de José e inclinó a él (su) bondad y puso bondad en la faz del jefe de la cárcel».
(2) M: «en las manos de José».
(3) M: «... nada (que estuviera) en su mano, porque el Verbo de Yahweh estaba en su favor, y todo lo que hacía, el Verbo de Yahweh lo hacía prosperar...».

19 והוה כד שמע רבוניה ית מליא דאתתיה דמללת עמיה למימר כפתגמיא האילין עבד לי עבדך ותקף רוגזיה:
20 ונסב אדוניה דיוסף יתיה ושוי יתיה בבית חבושי[ה] באתרא דחבישוי דמלכא חבושין והוה תמן בבית חבושא:
21 והוה ייי עם יוסף ושוי עלוי חן וחסד ושוי חנו באפי רב בית חבושיה:
22 ושוי רב בית חבושיה תחות רשותא דיוסף ית כל חבושיה די בבית חבושיה וית כל מה דהוון עבדין תמן הוא הוה עבד:
23 לית רב בית חבושיא חמי ית כל מן דעם מן בתרה מן בגלל דהוה ייי עמיה וכל מה דהוה עבד הוה ייי מצלח על ידוי:

CAPUT XL

1 והוה בתר פתגמיא האלין סרחו רב מזוגייא דמלכא דמצרים ורב נחתומייא לרבוניהון למלכא דמצרים:
2 ורגז פרעה על תרין שליטוי על רב מזוגיא ועל רב נחתומיה:
3 ושווי יתהון במטרא בביתיה דרב אספקלטוריה בבית חבושיה אתרא די יוסף חביש תמן:
4 ומני רב אספקלטוריה ית יוסף עליהון ושמש יתהון והוה יומין במטרא:

19 כיון דשמע [כד שמע] M | האילין [האילין] M || 20 [ושוי ... חבושי[ה] M || חבישים [חבושין] M || 21 Usque ad finem v ... ממרה [ייי ... וחבש M | בסעדה דיוסף והטה לוותה חסד ושווי חסדא באפיה דרבונא בית דיי׳ M || 22 חבישי[ה] [חבישא M | בידוי [תחות רשותא דיוסף 1.º חבושיה || 23 חבישא דאית בבית חבושא [חבושיה די בבית חבושיה M | דיוסף M. מנדעם בידיה מה דממרה דיי׳ בסעדה וכל מה [מן דעם ... v Usque ad finem M. דהוה עבד ממרה דיי׳ מצלח

40 3 ספקליטרי׳ [אספקלטוריה M; cf Gn v seq; 37, 36; 41,10.12 | די יוסף [חבושי[ה] M | דאית חביש [חבושיה ... חביש | M חבישי[ה] [חבושיה M. והוה משמש [ושמש | M ספקלטריה [אספקלטוריה 4 || M דיוסף

5 Y tuvieron los dos —el jefe de los coperos y el jefe de los panaderos del rey de Egipto que estaban presos en la cárcel— un sueño, cada uno un sueño en la misma noche, cada uno con su significado.
6 Y José vino a ellos por la mañana (1) y los vio y he aquí que sus rostros estaban disgustados (2).
7 Y preguntó a los oficiales (3) del faraón que estaban con él en prisión en la casa de su señor, diciendo: ¿Por qué causa vuestros rostros están hoy disgustados? (4)
8 Y le dicen: Hemos tenido un sueño y no hay quien lo interprete. Y les dijo José: ¿No vienen de delante de Yahweh las interpretaciones? Referídmelos, por favor.
9 Y contó el jefe de los coperos su sueño a José y le dijo: En mi sueño, he aquí que una vid estaba (5) delante de mí.
10 Y en la vid había tres sarmientos. Y floreció: hizo salir las flores, maduraron sus racimos y se convirtieron en uvas.
11 Y la copa del faraón estaba en mi mano. Y tomé los racimos y los exprimí en la copa del faraón y puse la copa en la palma de la mano del faraón.

(1) M: «al tiempo de la mañana».
(2) M: «excitados» (*o:* «serios»).
(3) M: «al oficial».
(4) M: «excitados».
(5) M: «plantada».

5 וחלמו חלם תריהון גבר חלמא בלילי חד גבר כפתרון חלמה רב מזוגייא ורב נחתומיא די למלכא דמצרים דהוון חבושין בבית חבושיה:
6 ואתא לוותהון יוסף בצפרא וחמה יתהון והא אפיהון בישין:
7 ושאל ית שליטוי דפרעה דעמיה במטרא בבייתיה דרבונה למימר מן בגלל מן אפיכון בישן יומא הדין:
8 ואמרין ליה חלם חלמנן ופתר לית ליה ואמר להון יוסף הלא מן קדם ייי פתרוניא תנון כען לי:
9 ותני רב מזוגיא ית חלמיה ליוסף ואמר ליה בחלמי והא גפן קדמ[י]י:
10 ובגפנא תלתא שרביטין והיא אפרחת אסקת נצית בשלו סגוליה ואתעבדו לענבין:
11 וכסא דפרעה בידי ונסבת ית ענביא ועצרת יתהון בכסה דפרעה ושוית כסא בכף ידיה דפרעה:

5 חבושין] חבישין M | בבית חבושיה] in text praecedit בבית חבושין quod deld || 6 ועל בעדנ׳ צפרא ... בצפרא] ואתא M | זעיפין] בישין M || 7 דאית עמה] דעמיהּ M | שליטה] שליטוי M | זעיפין] בישן M || 8 חלמן M 1.°; חוון M 2.° || 9 תנון] תנון M | חלמן ופתר] ופתר M | ית] text ילית | 10 ובשלו] בשלו M | שתילה קדמוי] קדמיי [leg; קדמוי text] קדמ[י]י M || 11 עיבין vel עובון [leg ענבין] לענבין] על כף M.

12 Y José le dijo: Ésta es su explicación ([1]): Los tres sarmientos son los tres padres del mundo, a saber: Abraham, Isaac y Jacob, los hijos de cuyos hijos han de ser reducidos a esclavitud en el país de Egipto y han de ser libertados por tres jefes fieles ([2]): Moisés, Aarón y María, que se comparan a los racimos. Y respecto a lo que has dicho: Tomé los racimos y los exprimí en la copa del faraón y puse la copa en las manos del faraón, se refiere a la copa del castigo que el faraón ha de beber a la postre. Pero en cuanto a ti, jefe de los coperos, no te quitarán (tus) sueldos ([3]) pues has tenido este buen sueño ([4]). Pero José no dijo la interpretación del sueño y le interpretó lo que le pareció bien. Y le dijo José: Ésta es su interpretación: Los tres sarmientos son tres días.

13 Al cabo de tres días, el faraón levantará tu cabeza y te repondrá ([5]) en tu servicio, y pondrás la copa en la palma de la mano del faraón según el procedimiento ([6]) anterior cuando eras su copero ([7]).

14 (No te pido) sino que te acuerdes de mí cuando te vaya bien y me hagas, por favor, gracia y bondad ([8]), y me recuerdes delante del faraón y me saques de esta cárcel;

15 porque fui en realidad arrebatado furtivamente de la tierra de los hebreos y aquí tampoco he hecho nada para que me hayan puesto en la cárcel.

16 Y vio el jefe de los panaderos que había descifrado bien y dijo a José: También estaba yo en mi sueño y he aquí tres canastas de pan candeal ([9]) sobre mi cabeza.

([1]) M: «es la explicación del sueño».
([2]) M: «justos (*corr?: pryqyn*, redentores) fieles».
([3]) *Lit:* «sueldos», «beneficios», «rentas».
([4]) M: «recibirás buena paga por el sueño que has soñado».
([5]) M: «y te volverá».
([6]) M: «(la copa) del faraón en su mano según el procedimiento».
([7]) M: «le dabas de beber» (= eras su copero).
([8]) M: «y verdad».
([9]) M: «fino» (pan «de lecho» donde se acostaban para los banquetes).

12 ואמר ליה יוסף דין פתרוניה תלתי שרביטיה תלתי אבהת עלמא
אנון אברהם יצחק ויעקב דמן בני בניהון עתידין למשתעבדא
בשעבודא דארעא דמצרים ועתידין למתפרקא על ידי תלתא פרנסין
מהמנין משה ואהרן ומרים דמתילין בסגוליא ודי אמרת נסבית
ענביה ועצרת יתהון בכסא דפרעה ושוית כסא בידוי דפרעה
היא כסא דפורענתא דפרעה עתיד למשתי בסופא ואת רב מזוגיא
לא מובדין אגרין דחלמת חלמא טבא הדין ברם פתרוניה דחלמא
לא הוה יוסף אמר ופתר ליה יוסף היך מה דהוה שפר באפוי
ואמר ליה יוסף דין פתרוניה תלתא שרביטא תלתא יומין אנון:
13 לסוף תלתא יומין ירומם פרעה ית ראשך ויחזור יתך לשימושך
ותשוי כסא בכף ידיה דפרעה כסדר דינא קדמיה די הוות מזיג ליה:
14 ארום אן אדכרת יתי עמך כד ייטב לך ותעבד כען עמי חסד וטיבו
ותדכר יתי לוות פרעה ותיפוק יתי מן בית חבושא הדין:
15 ארום מתגנבא אתגנבת מן ארעא דעבריי ואף הכה לא עבדת כל
מאן דעם ארום שוון יתי בבית חבושא:
16 וחמא רב נחתומא ארום טבית פתר ואמר ליוסף אף אנה בחלמי והא
תלתא סלין דפיתא נקיתא על ראשי:

12 תלתא הנון [ℵ.º2 תלתי ... אנון ... דמן | M הוא פתרונ׳ חלמא [פתרוניה
[מהמנין | M מתפרקין [למתפרקא | M משתעבדין [למשתעבדא | M דמן
פליתי׳ (φιάλη) דרוגי [כסא דפורענתא ... רב מזוגיא | M צדיקין מהמנין
רב מזוגיא דנסבת [רב מזוגיא | M דפרעה עתיד למשתי בעקבה אף את רב מזוגי
[אגרין | M קבל אגר טב בחלמא דחלמת [לא מובדין ... טבא הדין | M יתהון
ליה מן בתר כן פתר מה [ופתר ליה יוסף היך מה דהוה | prob leg אגרך c 440 Nu
[וה]דה M | אנון: ult vb] הנון M || 13 [ראשך] bis in text | [ויחזור יתך
[די הוות | M [כסא] דפרעה בידי כס[דר] [כסא בכף ... כסדר | M ואתבך
[כד ייטב לך | M דתדכר [אדכרת 14 || M משקה יתי[ה] [מזיג ליה | id I
M | קדם פרעה [לוות פרעה | M וקשוט [וטיבו | M היך זמן דמייטבין לך
M || חבישא הדין [חבושא הדין | I מבית חבישא [מן בית חבושא | M ותפק [ותיפוק
ארעהון דעבראי ולחוד הכא [ארעא דעבריי ואף הכה | I מארעא [מן ארעא 15
M | חבישא חדין [חבושא 16 || M [דפיתא leg? ריפתא: «repostería», «pastelería» | ककबטין [נקיתא M: i e אַקַקוּבְטוֹן: ἀκκούβιτον = accubitum.

17 Y en la canasta de encima había toda clase de comida del faraón, obra de repostero, y las aves la comían de la canasta de sobre mi cabeza.
18 Y respondió José y dijo: Ésta es la interpretación del sueño: Las tres canastas son tres duras (1) servidumbres que Israel tendrá que servir en la tierra de Egipto: con barro, con ladrillo y con toda suerte de trabajo en el campo. Y el faraón ha de dar decretos perversos contra Israel y arrojará a sus hijos al río. Pero el faraón perecerá y sus ejércitos serán aniquilados y los hijos de Israel saldrán libres, con la cabeza descubierta. Pero tú, jefe de los panaderos, recibirás una mala recompensa, pues has tenido este sueño. Pero José no dijo la interpretación del sueño y José (2) le explicó lo que le pareció (bien). Y José le dijo: Ésta es su interpretación: Las tres canastas son tres días.
19 Al cabo de los tres días el faraón levantará tu cabeza de encima de ti y te crucificará sobre una cruz (3) y las aves comerán tu carne sobre tu cabeza.
20 Y ocurrió que al tercer día fue el cumpleaños del faraón e hizo un banquete a todos sus oficiales y elevó la cabeza del jefe de los coperos y levantó (= quitó) la cabeza del jefe de los panaderos entre sus oficiales (4).
21 Y restituyó a su servicio (5) al jefe de los coperos y puso la copa en la palma de la mano del faraón.
22 Y crucificó al jefe de los panaderos, como José les había interpretado.

(1) M: «duras».
(2) M: «y José no le dijo; después de esto José le interpretó lo que no era bueno a sus ojos y le respondió y dijo: Ésta es la interpretación del sueño: Las tres cestas son tres días».
(3) M: «el madero» (*o:* «horca»).
(4) M: «entre sus servidores».
(5) M: «a su lugar».

17 ובסל עילאה מכל מיכלא דפרעה עבד נחתום ועופא אכל יתהון מן סלה מעלוי ראשי׃
18 וענה יוסף ואמר דן פתרונה דחלמא תלתי סליה תלתיה שעבודיא תקיפיה דעתידין ישראל למשתעבדא בארעא דמצרים בטינא ובליבני ובכל פלחין באפי ברא ועתיד פרעה למגזר גזרן בישא על ישראל ורמי בניהון לנהרא ברם פרעה יאבד וחיילותיה ישתצון ובני ישראל יפקון פריקין בריש גלי אף את רב נחתומי[ה] תקבל אגר בי׳ש דחלמת חלמא הדין ופתרוניה דחלמא לא אמר יוסף ופתח ליה יוסף היך מה דהוה [שפר] באפוי ואמר ליה יוסף דין פתרוניה תלתא סליא תלתה יומין אינון׃
19 לסוף תלתא יומין ירים פרעה ית ראשך מעילוך ויצלב יתך על צליבה ויאכל עופא ית בשרך מעלווי ראשך׃
20 והוה ביומא תליתא יום גניסיא דפרעה ועבד שרוי לכל שלטנוי ו[רו]מם ית ראשה דרב מזוגיה וארים ית ראשה דרב נחתומיא בגו שלטנוי׃
21 וחזר ית רב מזוגיה לשמושה ושוי כסא בכף ידא דפרעה׃
22 וית רב נחתומיה צלב היך מה דפתר להון יוסף׃

17 ובסלתא עליי׳ מן כל מזוני[ה] דפרעה **[**ובסל ... דפרעה 18 דן || M קשיין **[**תקיפיה | I תלת **[**תלתיה | M דין פתרוני[ה] **[**פתרונה **[**למשתעבדא | M משתעבדין **[**פרעה] הוא פרעה מלכא **[**פרעה ... בישא | M דאפי׳ **[**באפי | I למהוי גזר גזרין **[**למגזר גזרן | M מצרי[ם] גזר גזירין בישין **[**לנהרא ... יאבד | M בנהרא וסופי[ה] דפרעה ייבד **[**ובני ישראל יפקון פריקין | M ואף בחלמ[א] בישא **[**אף | hîc vid ponend דחלמא לא אמר | M פריקין usque ad finem v**]** [דחלמא לא] הוה יוסף אמר ליה מן בתר כן פתר ליה יוסף מה די לא הוה שפר באפוי ועבד ענה יתיה ואמר דין הוא פתרוניה חלמא תלתא **[**ופתח | M סלייא תלתא יומין הנון **[**שפר] | ופתר leg prob sic vid leg loco אמר c 440 Nu Ps || 19 קיסה **[**צליבה | M [מע]לוך **[**מעלווי ראשך || M ביני עבדוי **[**בגו שלטנוי | ויחמם in text **[**ו[רו]מם **[**גניסיא 20 *γένεσις* 21 לאתריה **[**לשמושה M.

23 José dejó (= olvidó) el favor ([1]) de arriba y el favor de abajo y el favor que le había acompañado desde ([2]) la casa de su padre y confió en el jefe de los coperos, en carne perecedera, en carne que gustará la copa de la muerte. Y no se acordó de la Escritura, pues está escrito en el libro de la Ley de Yahweh que se parece al libro de las Guerras: Maldito sea el hijo del hombre que confía en la carne, que ([3]) pone su confianza en la carne. Por lo cual el jefe de los coperos no se acordó de José y le olvidó hasta cuando llegó el término de ser soltado.

CAPÍTULO XLI

1 Y fue al cabo de dos años de días que el faraón tuvo un sueño. Y he aquí que él estaba de pie a la orilla del río.
2 Y he aquí que del río suben siete vacas hermosas de vista y gordas de carnes y pacían en los juncos ([4]).
3 Y he aquí otras siete vacas que subían del río tras ellas, de mal aspecto, flacas de carnes, y se pusieron junto a las (otras) vacas a la orilla del río.
4 Y las vacas de mal aspecto y flacas de carnes ([5]) devoraron a las vacas de buen aspecto y gordas; y se despertó el faraón.
5 Y se durmió y volvió a tener un sueño: Y he aquí siete espigas que brotaban de un solo tallo, gruesas y lozanas.

([1]) = «la bondad».
([2]) M: «que le había acompañado con amor desde».
([3]) M: «y pone la carne como su confianza, y bendito el hombre que confía en el nombre del Verbo de Yahweh y pone como su confianza al Verbo de Yahweh; por esto». Cf Jr 17,5.
([4]) M, I: «entre los papiros».
([5]) M: «y pequeñas».

23 שבק יוסף חסדא דלעל וחסדא דלרע וחסדא דלוי יתיה מן בייתה דאבוי ואתרחיק ברב מזוגיה בבשר עביר בבשר דטעים כסא דמותא ולא אדכר כתבא דכתיב בספר אוריתא דיי דמתילא בספר קרביא לייט יהוי בר נשא די תרחץ בבשרא די ישוי בשרא רוחצנא בגין כן לא אדכר רַב מְזוֹגֵיהּ יַת יוֹסֵף וְאַנְשִׁי יָתֵיהּ עַד זִמַן דְּמָטָא קִיצָא לְמִתְפַּרְקָא׃

CAPUT XLI

1 וַהֲוָה לְסוֹף תַּרְתֵּין שְׁנִין דְּיוֹמִין וּפַרְעֹה חָלָם וְהָא הוּא קָיֵם עַל גּוּף נַהֲרָא׃
2 וְהָא מִן נַהֲרָא סָלְקִין שְׁבַע תּוֹרִין יַאְיָן לְמֶחֱמֵי וּבָרְיָן בִּבְשַׂרֵיהוֹן וְהַווּ רָעְיָן בְּאַגְמִין׃
3 וְהָא שְׁבַע תּוֹרִין אָחֳרָנִין סָלְקִין בַּתְרֵיהוֹן מִנַּהֲרָא בִּישָׁן לְמֶחֱמֵי וְחַסְנִין בִּבְשַׂרֵיהוֹן וְקָמוּ לְהוֹן בְּסָטַר תּוֹרַיָּא עַל כֵּ[י]ף נַהֲרָא׃
4 וְאָכְלִין תּוֹרַיָּא דְּבִישִׁין לְמֶחֱמֵי וְחַסְנִין בִּבְשַׂרֵיהוֹן יַת שְׁבַעְתֵּי תּוֹרַיָּא יַאְיָן לְמֶחֱמֵי וּבָרְיָתָא וְאִתְּעַר פַּרְעֹה׃
5 וְדַמֵּךְ לֵיהּ וְחָלַם זִמְן תִּנְיָנוּתָ וְהָא שְׁבַע שִׁבֻּלִין סַלְקָן בְּקָנֶה חַד בְּרִירִין וְטַבָן׃

23 עבר ובשר [עביר ... כסא] M | די לווה יתיה ברחמין מן [דלוי יתיה מו] די ישוי בשרא ... | M עבור דטעים כסא דמות[א] [עביר ... דמותא] M | טעם כסה וישוי בשרא רחצונא ובריך יהוי גברא די יתרחיץ בשם ממרי[ה] דיי׳ וישווי [בגין כן ממרה דיי׳ רחצניה מן בגין כן] M; ואנ׳[ואנשי] M | קציה [קיצא] M | ואנשייה I; vv 40,23*b* - 41,8*a* exhibent vocaliz et signa diacr a scriba variarum lect posita.

41 2 יאיין [יאין] והוון M | [באגמין] בגו פומא [leg גומא] I; בגו פומא סלקין מן בתרי׳ מן נהרא [סלקין בתריהון מנהרא] M | 3 [leg גומא] M || 4 ואכליה בגי פימא (פומא) [על כ[י]ף נהרא] + ? [leg (vel) כֵּ[י]ף] ׳ superadd | שבלין מליין [שבלין] M. [leg זִמַן] זמן || 5 ודקיקין [וחסין] M || [leg גומא] M

6 Y he aquí siete espigas pequeñas y quemadas por el viento del este crecían tras (1) ellas.
7 Y devoraron las espigas pequeñas a las siete espigas gruesas y llenas. Y se despertó el faraón y he aquí que era un sueño.
8 Y por la mañana —como el espíritu del faraón estaba turbado— envió a llamar a todos los adivinos de los egipcios y a todos sus sabios y les refirió el faraón sus sueños, pero no hubo quien los interpretase al faraón.
9 Y habló el jefe de los coperos con el faraón diciendo: Hoy recuerdo yo mis pecados.
10 El faraón se enfadó contra sus oficiales y me puso en arresto en la casa del jefe de la guardia a mí y al jefe de los panaderos.
11 Y yo y él tuvimos un sueño la misma noche; cada uno soñamos un sueño con su significado propio.
12 Y había allí con nosotros un joven hebreo, siervo del jefe de la guardia, y se lo referimos y nos interpretó nuestros sueños. Interpretó a cada uno según su sueño.
13 Y ocurrió que sucedió como nos lo interpretó: a mí me restituyó a mi servicio y a él lo crucificó sobre la cruz.
14 Y el faraón envió a llamar a José y le sacaron corriendo de la prisión y se cortó el pelo y lavó sus vestidos y entró al faraón.
15 Y dijo el faraón: He tenido un sueño y no hay quien lo interprete. Y he oído respecto a ti diciendo: Oyes el sueño y lo interpretas.
16 Y respondió José al faraón diciendo: No yo, de delante de Yahweh se dará la respuesta favorable al faraón.
17 Y el faraón habló con José: Estaba en mi sueño y he aquí que yo estaba de pie a la ribera del río.
18 Y he aquí que del río subieron siete vacas gordas de carne y de buen aspecto y pacían en los juncos.
19 Y he aquí que otras siete vacas subieron tras ellas, muy macilentas y de mal aspecto y flacas de carne, y no he visto en toda la tierra de Egipto (vacas) tan malas como ellas.
20 Y las vacas malas y flacas devoran (= devoraron) a las siete vacas gordas primeras.

(1) M: «(viento) del este subían tras».

6 וְהָא שְׁבַע שִׁבֳּלִין דְּקִיקִין וּשְׁרִיפַן רוּחַ דְּקֻדִים צָמְחִין בַּתְרֵיהוֹן׃
7 וּבְלָעוּן שָׁ[וּ]בְלַיָּא דְּקִיקָתָה יַת שְׁבַעְתִּי שָׁבְלַיָּא בַרְיָיתָא וּמַלְיָיתָא וְאִיתְּעִיר פַּרְעֹה וְהָא הוּא חֶלְמָם׃
8 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וְאִטְרַפַּת רוּחֵיהּ דְּפַרְעֹה וּשְׁלַח וּקְרָא יַת כָּל חַרְטֻמֵּי מִצְרָאֵי וְיַת כל חכימיהון ותני פרעה להון ית חלמוי ולית דפשר יתהון לפרעה׃
9 ומלל רב מזוגיא עם פרעה למימר ית סרחנ[י]י אנה מדכר יומא הדין׃
10 פרעה רגז על [ש]ליטוי ושוי יתי במטרא בבייתה דרב אספקלטוריא יתי וית רב נחתומיה׃
11 וחלמנן חלם בלילי חד אנה והוא גבר כפתרון חלמא חלמנן׃
12 ותמן עמן טלי עברי עבד לרב אספקלטורייה ותנינן לה ופתר לן ית חלמינן גבר כחלמיה פתר׃
13 והוה הֵיךְ מה דפתר לן כדין הוות יתי חזר לשמושי ויתיה צלב על צליבא׃
14 ושלח פרעה וקרא ית יוסף וארהטו יתיה מן בית חבושיא וספר וחוור לבושוי ועל לוות פרעה׃
15 ואמר פרעה חלם חלמית ופתיר לית ליה ואנה שמעית עלך למימר תשמע חלמא למפתר יתיה׃
16 וענה יוסף ית פרעה למימר בר מני מן קדם ייי יתענה ית שלמא דפרעה׃
17 ומליל פרעה עם יוסף בחלמי והא אנא קיים על גיף נהרא׃
18 והא מן נהרא סלקן שבע תורין בריין בבשרהון ויאין ברווהון והווין רעיין באגמא׃
19 והא שבע תורין אחרנין סלקן בתרהון דלילן ובישן מחמי לחדא וחסיין בבשרהון ולא חמת כוותיהון בכל ארעא דמצרים בישן׃
20 ואכלין תוריא חסיתא ובישתא ית שבעתי תוריא קדמייתא בריאתה׃

6 דקד[ם] סליקן מן בתר **[**דקדים צמחין בתריהון M || 7 **[**ובלעון ובלעין M | שבליא **[**ש[ו]בליא 2m [*naqdan*] || 9 סרחנוי **[**סרחנ[י]י N || 10 ליטוי **]** in text ופליטוי; ליטוי[ש] **]**

21 Pero entran (= entraron) en sus entrañas y no se conoció que habían entrado en sus vientres, pues su aspecto era pobre como antes. Y desperté.
22 Y vi en mi sueño y he aquí siete espigas brotaron de un solo tallo llenas y lozanas,
23 y he aquí que siete espigas espinosas (*o:* marchitas), delgadas y quemadas por el viento del este crecían tras ellas,
24 y devoraron (las espigas delgadas) a las (siete) espigas buenas. Y lo dije a los adivinos y no hay quien me (lo) interprete.
25 Y dijo José al faraón: El sueño del faraón es uno solo. Ha comunicado al faraón, lo que Yahweh va a hacer.
26 Las siete vacas buenas son siete años y las siete espigas son siete años. El sueño es uno solo.
27 Y las siete vacas flacas y malas que subieron tras ellas son siete años y las siete espigas débiles, quemadas por el viento del este, serán siete años de hambre:
28 aquella cosa que hablé con el faraón: Yahweh ha comunicado al faraón lo que va a hacer.
29 He aquí que vienen siete años de mucha abundancia en toda la tierra de Egipto.
30 Y surgirán tras ellos siete años de hambre y será olvidada toda la abundancia en la tierra de Egipto pues el hambre aniquilará al país.
31 Y la abundancia no será notada en el país ante esa hambre de después, porque será muy fuerte.
32 Y el que haya sido comunicado el sueño al faraón dos veces (significa) que la cosa ha sido fijada delante de Yahweh y hay prisa delante de Yahweh de ponerla en ejecución.
33 Y ahora, designe el faraón un hombre prudente y sabio y póngale sobre todo el país de Egipto.
34 Encargue el faraón a un hombre y nombre administradores en todo el país de Egipto y cobren el quinto del producto de la tierra de Egipto en los siete años de la abundancia.
35 Y reúnan todas las vituallas de estos siete años buenos que van a venir y almacenen trigo bajo el control del faraón, vituallas en las ciudades, y guárdenlas.
36 Y las vituallas serán un buen recuerdo para el país en los siete años de hambre que habrá en Egipto y el país no será arruinado por el hambre.
37 Y pareció bien la cosa a los ojos del faraón y a los ojos de todos sus oficiales.

21 ועללין לגו מעיהון ולא אתודע ארום עלו לגו מעיהן וחזוויהן חשיך היך מה דהוון בקדמיתא ואיתעירית:
22 וחמת בחלמי והא שבע שבלין סלקן בקנה חד מלין וטבן:
23 והא שבע שבלין צנינן דקיקין שריפן רוח דקדים צמחן בתריהון:
24 ובלען שבליא [ ] טביא ואמרית לחרש[י]א ולית דפשר לי:
25 ואמר יוסף לפרעה חלמא דפרעה חד הוא ית מה דיי עבד אתני לפרעה:
26 שבעתי תורייה טבתה שבע שנין אינון ושבעתי שבליא טבתא שבע שנין אינון חלמא חד הוא:
27 ושבעתי תורייה חסיתה ובאישתא דסלקן בתריהון שבע שנין אינון ושבעתי שבליה דקיקתה שריפן רוח קד[י]ם יהוין שבע שנין דכפן:
28 ההוא פתגמא די מלילית עם פרעה ית מה דיי עבד אתני לפרעה:
29 הא שבע שנין אתיין שבע תקף בכל ארעא דמצרים:
30 ויקומון שבעתי שנין כפנא בתריהון ותתנשי כל שבעה בארעא דמצרים וישיצא כפנא ית ארעא:
31 ולא יתוודע שבעה בארעא מן קדם כפנא ההוא בתר כדן ארום תקיף הוא לחדא:
32 ועל דאתני חלמא לפרעה תרתין זמנין ארום אזדמן פתגמא מן קדם יי ומוחי מן קדם יי למעבד יתיה:
33 וכדון ימנה פרעה גבר סכלתן וחכים וישוי יתיה על ארעא דמצרים:
34 יפקיד פרעה גבר וימנה אפיטרופין בכל ארעא דמצרים ויהוון מפקין חד מן חמשה דעללתה דארעא דמצרים בשבעתי שני שבעה:
35 ויכנשון ית כל מזון שבעתי שניא טבתא עללתא האליין ויכנשון עיבור תחות רשותא דפרעה מזון בקריתא ויטרון:
36 ויהוי מזונא לדכרן טב לארעא לשבעתי שני כפנא די יהויין במצרים ולא תשתיצי ארעא בכפנא:
37 ושפר פתגמא באפוי דפרעה ובאפוי כל שלטנוי:

24 [ ]] דקיקיא ית שבע שבליא desider in text omiss ex homoiotel | 27 קדום [קד[י]ם N || 34 [אפיטרופין superadd י [לחרש[י]א ἐπίτροπος.

38 Y dijo el faraón a sus oficiales: ¿Dónde encontraremos nosotros un hombre como éste sobre el que habite el espíritu santo de delante de Yahweh?
39 Y dijo el faraón a José: Puesto que Yahweh te ha dado a conocer todo esto, no hay hombre prudente ni sabio como tú.
40 Tú serás nombrado administrador de mi casa y por los decretos de tu boca será provisto todo mi pueblo. Sólo por el trono de mi reino yo seré más que tú.
41 Y dijo el faraón a José: Ve (= mira), que te constituyo señor y jefe de toda la tierra de Egipto.
42 Y quitó el faraón el anillo de su mano y lo puso en las manos de José y le vistió vestidos de lino y puso en su cuello el collar de oro.
43 Y le hizo montar en su segunda carroza y gritaban delante de él: ¡Viva el padre del rey, que es maestro en la ciencia, aunque joven y tierno en años! Y le constituyó señor y jefe sobre todo el país de Egipto.
44 Y dijo el faraón a José: Yo soy el faraón; fuera de ti nadie extenderá su mano para atar su cinturón ni su pie para montar el caballo en toda la tierra de Egipto.
45 Y el faraón llamó a José «Hombre a quien las cosas ocultas son manifiestas» y le dio por mujer a Asenat, hija de Putifar, señor de Tanis. Y José salió a todo el país de Egipto.
46 Y José tenía treinta años cuando estuvo delante del faraón, rey de Egipto. Y José salió de la presencia del faraón y pasó por todo el país de Egipto.
47 Y la tierra produjo en los siete años de la abundancia y se llenaron los graneros.
48 Y reunió toda la vitualla de los siete años que hubo en el país de Egipto, y puso las vituallas en las ciudades: puso las provisiones del distrito de la ciudad, de su alrededor, dentro de ella.
49 Y José almacenó trigo, como la arena del mar, en gran cantidad, hasta el punto de no poderse contar porque no había suma total de tal cantidad.
50 Y a José, antes de que viniera el año del hambre, le nacieron dos hijos que le parió Asenat, hija de Putifar, señor de Tanis.
51 Y José llamó al primogénito Manasés, «porque Yahweh me hizo olvidar todo mi trabajo y todos los hombres de la casa de mi padre».

38 ואמר פרעה לשלטנוי אן אנן משכחין כוות דין גבר די רוח דקדש מן קדם ייי שרייה עלוי׃
39 ואמר פרעה ליוסף מן בתר דאודע ייי יתך כל דא לית סכלתן וחכים כוותך׃
40 את תהווי ממני אפיטרופוס על בייתי ועל גזירת פומך יתזנון כל עמי לחוד כרסי מלכותי אנה רב מנך׃
41 ואמר פרעה ליוסף חמי דמניית יתך רב ושליט על כל ארעא דמצרים׃
42 ועבר פרעה ית עזקתא מעילוי ידיה ויהב יתיה על ידוי דיוסף ואלבש יתיה לבושין דבוץ ושוי מניכא דדהבא על צואריה׃
43 וארכב יתיה בארתכא תניינתא דידיה והוון מקלסין קדמוי יחי אבוי דמלכא דרב בחכמתא וזעיר [בשפר] ורכיך בשנייה ומני יתה רב ושליט על כל ארעא דמצרים׃
44 ואמר פרעה ליוסף אנה פרעה בר מינך לא יפשוט גבר ית ידיה למיסר זונה וית רגלה למרכב סוסא בכל ארעא דמצרים׃
45 וקרא פרעה שמ[ה] דיוסף גברא דטמירתא גליו ליה ואסב ליה ית אסנת ברת פוטיפרע רבה דטנס ליה לאתתה ונפק יוסף בכל ארעא דמצרים׃
46 ויוסף בר תלתין שנין הווה כד קם קדם פרעה מלכא דמצרים ונפק יוסף מן קדם פרעה ועבר בכל ארעא דמצרי[ם]׃
47 ועבדת ארעא בשבעתי שני שבעה ויתמלון אוצריא׃
48 וכנש ית כל מזון שבעתי שנייה דיהוון בארעא דמצרי[ם] ושוי מזון בקרויא מזון תחומה דקרתא די חזר חזר לה יהב בגוה׃
49 וכנש יוסף עבור כחלא דימא סגין לחדא עד זמן דאתמנע מן לממני ארום לא הוי סכום למנינה׃
50 וליוסף אתיליד תרין בנין קדם עד לא תיתי שתא דכפנא מה די ילדת לה אסנת ברת פוטיפרע רבה דטנס׃
51 וקרא יוסף ית שמה דבכורה מנשה ארום נשי יתי ייי ית כל עמלי וית כל אנשי ביתיה דאבא׃

39 בתר] bis; alt superest || 43 [בשפר]] delet a 2 m || 44 זונה] ζωνή || 51 יתיה יתי] N: initio prob ה יתי.

52 Y al segundo llamó Efraím, «porque Yahweh me ha hecho crecer en
la tierra (de) mi dolor».
53 Y terminaron los siete años de la abundancia que hubo en Egipto.
54 Y empezaron a venir los siete años del hambre como había dicho
José. Y en todos los países había el hambre, pero en toda la tierra de
Egipto había pan.
55 Y tuvo hambre todo el país de Egipto y el pueblo gritó delante del
faraón por pan, y dijo el faraón a todos los egipcios: Id a José; haced
lo que él os diga.
56 Y habiendo el hambre por toda la faz de la tierra, José abrió todos
los graneros en los que había (grano) y (lo) vendió a Egipto. Y el
hambre arreció en la tierra de Egipto,
57 y todos los habitantes de la tierra entraban a Egipto a comprar trigo
a José porque arreciaba el hambre en toda la tierra.

CAPÍTULO XLII

1 Y vio Jacob en el espíritu santo que se vendía trigo en Egipto y dijo
Jacob a sus hijos: ¿Por qué, pues, aparentáis saciados entre el hambre?
(*lit:* «entre las hambres»).
2 Y dijo: He aquí que he oído que se vende trigo en Egipto, bajad allá
y compradnos de allí y viviremos y no moriremos.
3 Y bajaron diez hermanos de José a comprar trigo a Egipto.
4 Pero Jacob no envió a Benjamín, hermano de José con sus hermanos,
porque dijo: No sea que le suceda un accidente.
5 Y los hijos de Israel vinieron a comprar en medio de los que entraban
(a lo mismo) porque había hambre en la tierra de Canaán.
6 Y José era el jefe del país y vendía a todo el pueblo del país. Y vi-
nieron los hermanos de José y le saludaron según la costumbre del
país.
7 Y vio José a sus hermanos y les reconoció y se les mostró hostil y
habló con ellos palabras duras y les dijo: ¿De dónde habéis venido?
Y dicen (= y dijeron): De la tierra de Canaán a comprar víveres.

52 וית שמה דתניינא קרא אפרים ארום תקף יתי ייי בארעא צערי:
53 ושלמון שבעתי שני שבענא די הוין במצרים:
54 ושריין שבע שני כפנא למיתי כמה דאמר יוסף והוה כפנא בכל
ארעתא ובכל ארעא דמצרים הוה לחמא:
55 וכפנת כל ארעא דמצרים וצווחו עמא קדם פרעה על עיסק לחמא
ואמר פרעה לכל מצראי אזלו לוות יוסף מה דיימר לכון תעבדון:
56 וכפנא הוה על כל אפי ארעא ופתח יוסף כל אוצריה דבהון [עיבור]
וזבן למצרים ותקף כפנא בארעא דמצרים:
57 וכל דיירי ארעא עלו למצרים למזבן עיבור מן יוסף ארום
תקף כפנא בכל ארעא:

CAPUT XLII

1 וחמא יעקב ברוח קודשא ארום אית עיבור מזדבן במצרים ואמר
יעקב לבנוי למה כעין תתחמון שביעין ביני כפנין:
2 ואמר הא שמעית ארום עיבור מזדבן במצרים חותו לתמן וזבונן
לן מתמן ונחי ולא נמות:
3 ונחתו אח[י] יוסף עשרה למזדבן עבור מן מצרים:
4 ית בנימין אחוי דיוסף לא שלח יעקב עם אחוי ארום אמר דלא
יערע יתיה סקל:
5 ועלו בני ישראל למזבן בגו עלליה ארום הוה כפנא בארעא דכנען:
6 ויוסף הוא הוה שליט על ארעא והוא הוה מזבן לכל עמא דארעא
ואתון אחוי דיוסף ושאלו בשלמיה כנימוס ארעא:
7 וחמא יוסף ית אחוי וחכם יתהון ואתדבב עליהון ומלל עמהון
מלין קשין ואמר להון מן אן אתי[ת]ון ואמרין מן ארעא דכנען
למזבן מזון:

55 ואמר - לחמא] inter vba haec repetitur ותרעב כל ארץ, nempe «incipit» hebr hujus v || 56 [עיבור]] desider in text.
42 3 [אח[י]] in text אחו et insert י[אח] || 7 אתיהון] אתי[ת]ון N!

8 Y José reconoció a sus hermanos pero ellos no le reconocieron.
9 Y recordó José los sueños que había soñado a propósito de ellos y les dijo: Sois espías. Habéis venido a ver las acciones malas (1) del país.
10 Y le dicen: (No) (2), mi señor; tus servidores han venido a comprar víveres.
11 Todos nosotros somos hijos de un solo padre; somos de confianza; tus siervos no son espías.
12 Y les dijo: Ciertamente habéis venido a ver las malas acciones (1) del país.
13 Y (le) dicen: Tus servidores somos doce hermanos, hijos de un solo varón, en la tierra de Canaán, y he aquí que el más pequeño está hoy con nuestro padre; y uno de nosotros, que salió de junto a nosotros, no sabemos cuál ha sido su fin.
14 Y José les dijo: He aquí la palabra que he hablado con vosotros diciendo (= es lo que os he dicho): Sois espías.
15 En esto seréis probados: ¡Por vida de la cabeza del faraón que no saldréis de aquí si no viene acá vuestro hermano menor!
16 Enviad a uno de vosotros y traiga a vuestro hermano y vosotros quedad presos y se examinarán vuestras palabras a ver si sois veraces. Si no, por vida de la cabeza del faraón, que sois espías.
17 Y les metió en la cárcel tres días.
18 Y al día tercero les dijo José: Haced esto y viviréis: Yo soy temeroso delante de Yahweh.
19 Si vosotros sois gente de confianza, uno de vosotros, otro hermano vuestro, sea encarcelado en vuestra cárcel, y vosotros marchad, llevad víveres de trigo, (pues) están hambrientas vuestras casas.
20 Y me traeréis a vuestro hermano menor y se confirmarán vuestras palabras y no moriréis. Y así lo hicieron.
21 Y dicen unos hermanos a otros: En verdad nosotros somos responsables de la sangre de nuestro hermano, pues lo vimos en la angustia de su alma cuando se movía convulsivamente delante de nosotros y no le oímos. Por esto nos ha sobrevenido esta gran angustia.
22 Y les repondió Rubén diciendo (3): ¿No os dije: no pequéis contra el muchacho, y no oísteis? Y he aquí que su sangre también es reclamada.

(1) *o:* «los puntos desguarnecidos de entrada».
(2) Falta en el texto.
(3) En el texto sigue «no pequéis», por dittografía.

8 וחכם יוסף ית אחוי ואנון לא חכמו יתיה:
9 ואדכר יוסף ית חלמיא די חלם להון ואמר להון ילילין אתון למיחמי ית מעלליא דארעא אתי[ת]ון:
10 ואמרין ליה [לא] רבוני ועבדיך אתון למזבן מזון:
11 כלנ בנוי דגבר חד אנן היימינן אנן לא הוון עבדיך ילילין:
12 ואמר להון ארום מעללי דארעא אתיתון למיחמי:
13 ואמרין תרין עשר עבדך אחין אנן בנוי דגבר חד בארעא דכנען והא זעירא עם אבונן יומא הדין וחד מנן מן דנפק מן לוותן לית אנן ידעין מה הוה בסופיה:
14 ואמר להון יוסף הא פתגמא די מלילת עמכון למימר ילילין אתון:
15 בדא תבדקון חיי רישיה דפרעה אן תפקון מן הכה ארום אלהן אתא אחוכון זעירא להכה:
16 שלחו מנכון חד וייתי ית אחוכון ואתון אתחבשו ויבדקון מליכון הא קושטנין אתון אן לא חיי רישיה דפרעה ארום ילילין אתון:
17 וחבש יתהון במטרא תלתא יומין:
18 ואמר להון יוסף ביומא תליתא דא עבדו וחיון מן קדם ייי אנה דחיל:
19 אם היימנין אתון חד מנכון אחוכון חרנא יתחבש בבית חבושיכון ואתון אזלו אובי[לו] מזון עבור כפנים בתיכון:
20 ואת אחוכון זעירא תייתון לוותי ויתהימנן מליכ[ו]ן ולא תמותון ועבדו כדין:
21 ואמרין גבר לאחוי ברם חייבין אנן באדמה דאחונה די חמינן בעקת נפשיה כד הוה מפרפר קדמינן ולא שמעינן בגין כך אתת עלינן עקתה רבתה הדה:
22 וענה ראובן יתהון למימר לא תחטון הלא אמרית לכון לא תחטון בטלייא ולא שמעתון ולחוד דמיה הא מתבע:

9 אתיהון **[**אתי[ת]ון**]** N: cf v 7 || 10 **[**לא**]** desider in text || 19 **[**אוביכן**]** N || 20 **[**מליכ[ו]ן**]** in text מליכין!; || 21 **[**כך**]** leg? כן.

23 Y ellos no sabían que (José les oía porque) (1) Manasés estaba como intérprete entre ellos.
24 Y se retiró de junto a ellos y lloró. Y volvió junto a ellos y habló con ellos y tomó de ellos a Simeón y delante de ellos le prendió.
25 Y dio orden José de llenar sus recipientes de trigo y de devolver el dinero de cada uno en su saco y de darles provisiones para el camino. Y así se les hizo.
26 Y ellos cargaron sus granos sobre sus burros y marcharon de allí.
27 Y uno de ellos abrió su saco para dar forraje a su asno en la posada y vio el dinero que estaba en la boca de su costal,
28 Y dijo a sus hermanos: Mi dinero ha sido devuelto y he aquí que está en la boca de mi costal. Y se sobresaltó su corazón y temblaron unos frente a otros diciendo: ¿Qué es esto que Yahweh nos ha hecho?
29 Y vinieron a su padre Jacob a la tierra de Canaán y le contaron todo lo que les había acontecido diciendo:
30 El hombre, señor de la tierra (de Egipto), habló con nosotros palabras duras y nos tomó como espías del país.
31 Y le dijimos: Somos de confianza; no somos espías.
32 Somos doce hermanos, hijos de nuestro padre. Uno de nosotros que salió de junto a nosotros, no sabemos qué fin ha tenido, y el más pequeño hoy está con nuestro padre en la tierra de Canaán.
33 Y nos dijo el varón, el señor del país: En esto conoceré que vosotros sois de confianza: retened conmigo a uno de vosotros y tomad (el grano) para el hambre de vuestras casas e idos.
34 Y traedme a vuestro hermano menor y conoceré que no sois espías, que sois de fiar. Os daré a vuestro hermano y podréis poseer la tierra.
35 Y estaban vaciando sus sacos y he aquí que la bolsa del dinero de cada uno estaba en su saco, y viendo ellos y su padre las bolsas de su dinero, temblaron.
36 Y les dijo su padre Jacob: Me dejásteis sin José. Desde que le envié a vosotros a Dotain no (sé) (1) yo cuál ha sido su fin. Y ahora pedís tomar a Benjamín; y ellos cuentan conmigo para que surjan las doce tribus.

(1) Falta en el texto.

23 ואנון לא ידעין ארום [שמע הוה יוסף ארום] היך תרגומן הוה מנשה קיים ביניהון:
24 וסטה מלוותיהון ובכה וחזר לוותהון ומלל עמהון ונסב מן לוותהון ית שמעון וחבש יתיה קדמיהון:
25 ופקיד יוסף ומלון ית מניהון עבור ולמחזרה כספהון גבר לשקיה ולמיתן להון זבדין לארחא ועבד להון כדון[= ין]:
26 ונטלו ית עבריהון על חמריהון ואזלו מן תמן:
27 ופתח חד מינהון ית שקיה למיתן כסה לחמריה בבית אבתותתה וחמא ית כספא והא הוא בפום טעונה:
28 ואמר לאחוי א[ת]חזר כספי והא הוא בפום טעוני ואזדעזע לבהון וחרדו גבר לקבל אחוי למימר מה הוא דא דעבד יי לנא:
29 ואתון לוות יעקב אבוהון לארעא דכנען ותנון לה ית כל מה די ערע יתהון למימר:
30 מלל גברא רבוני דארעא עמן מלין קשיין ושוי יתן כמיללין ית ארעא:
31 ואמרנא ליה היימינין אנן לא הווינן מיללין:
32 תרין עשר אנן אחין בנוי דאבונן חד מנן מן דנפק מלוותן לית אנן ידעין מה הוה בסופיה וזעירא יומא דן עם אבונן בארעא דכנען:
33 ואמר לן גברא רבוניה דארעא בדא אדע ארום היימנין אתון חד מנכון אצנעון לוותי וית כפנים בתיכון סבו ואזילו:
34 ואייתון ית אחוכון ית זעירא לוותי ואדע ארום לא יללין אתון ארום היימנין אתון ית אחוכון אתן לכון וית ארעא תחסנון:
35 והוו אינון מפנין שקיהון והא גבר צררא דכספא בסקיה וחמון ית צרריהון דכספיהון אינון ואבוהון ודחילו:
36 ואמר להון יעקב אבוהון יתי תכלתון יוסף מן דשלחת יתיה לוותכון לדותינא לית אנא [ידע] מה הוה בסופיה ואתון בעין למיסב ית בנימין ואנון סכימין עלוי למקמה תרין עשרתי שבטיא:

23 [שמע הוה יוסף ארום]] desider in text ex homoiotel || 27 אבתותתה]] leg? אבתותה vel אבותה c 43, 21 || 28 חזר]א[ת] c 43, 12; אחזר N || 29 ערע]] text יערע || 30 עמן]] עמין N || 36 [ידע]] desider in text.

37 Y dijo Rubén a su padre diciendo: Podrás matar a mis dos hijos si no te lo traigo. Entrégalo en mis manos y yo te lo devolveré.
38 Y dijo: Mi hijo no bajará con vosotros pues su hermano murió y ha quedado él solo, y si le acontece un accidente en el camino que vais a andar haréis descender mi ancianidad con pena al *šeol*.

CAPÍTULO XLIII

1 Y el hambre era fuerte en el país.
2 Y cuando terminaron de comer los granos que habían traído de Egipto les dijo su padre: Volved, compradnos un poco de comida.
3 Y le dijo Judá diciendo: He aquí que el hombre formalmente nos advirtió diciendo: No veréis mi semblante si no está vuestro hermano con vosotros.
4 Si tú quieres enviar a nuestro hermano con nosotros, bajaremos y te compraremos vitualla;
5 pero si no le envías, no bajaremos porque el hombre nos dijo: No veréis mi semblante si vuestro hermano no está con vosotros.
6 Y dijo Israel: ¿Por qué me habéis hecho mal comunicando al hombre: he aquí que ahora tenéis un hermano?
7 Y dijeron: El hombre preguntó insistentemente por nosotros y nuestra familia diciendo: ¿Vive aún vuestro padre? ¿Tenéis aún un hermano? Y le informamos según estas palabras. (Y dijo Judá): ¿Por ventura habíamos de saber que nos diría: haced bajar a vuestro hermano?
8 Y dijo Judá a su padre Israel: Deja ir al muchacho conmigo y nos levantaremos y marcharemos y viviremos y no moriremos ni nosotros ni tú ni nuestros hijos.
9 Yo salgo fiador de él; a mí me lo reclamarás; si no te lo traigo a ti y lo pongo (delante de ti) (1), estaremos (2) alejados de tu saludo, por todos los días.

(1) Falta en el texto.
(2) = «estaré». El sentido es: «no te podré saludar en adelante».

37 ואמר ראובן לאבוי למימר ית תרין בניי תקטול אין לא אייתית יתיה לוותך מסר יתיה על ידיי ואנה אחזר יתיה לוותך:
38 ואמר לא יחות ברי עמכון ארום אחוי מית והוא בלחודוי אשתייר ויארע יתיה סקול באורחא תהלכון בה ותחתון ית שיבתי בדוי לשאול:

CAPUT XLIII

1 וכפנא תקיף בארעא:
2 והוי כדי אשלמו למיכל ית עיבורא די אייתון ממצרי[ם] ואמר להון אבוהון חזורו זבונן לן זעיר מזון:
3 ואמר ליה יהודה למימר הא מסהד[א] אסהד בן גברא למימר לא תחמון סבר אפ[י]י ארום אלהן אחוכון עמכון:
4 אן ברעותך משלחה ית אחונן עמן נחות ונזבון לך מזון:
5 ואן לית את משלח לא נחות ארום גברא אמר לן לא תחמון סבר אפ[י]י ארום אלהן אחוכון עמכון:
6 ואמר ישראל למה אבישתון לי למתנייא לגברא הא כעין אית לכון אח:
7 ואמרן משאל שאל גברא לנא ולתלדותן למימר הא כעין אבוכון קיים הא אית לכון אח ותנינן ליה על פום פתגמיא האליין [ואמר יהוד[ה]] הא מידע הוינן ידעין ארום יימר אחיתו ית אחוכון:
8 ואמר יהודה לישראל אבוי שלח טליא עמי ונקום ונזל ונחיה ולא נמות לחוד אנן ולחוד את ולחוד טפלינן:
9 אנה ערב יתיה מנ[י] את תבע יתה אם לא אייתי יתיה לוותך ואקמית יתיה [לקדמך] ניהוי מרחק מן שאלת בשלמך כל יומיא:

43 3 et 5 אפוי **[**אפ[י]י N || 6 **[**אח in text אחוי || 7 **[**אח in text אחוי, י prob delet | **[**האליין - הא מידע inter vb haec text affert ואמר יהוד[ה] nempe, init v sequent || 9 [מנ[י] **]** text ומגו | [לקדמך] **]** desider in text.

10 Ciertamente si no nos hubiéramos detenido, ya habríamos vuelto y venido dos veces.
11 Y les dijo su padre Israel: Si así lo habéis determinado, haced esto: tomad, en vuestros recipientes, de las mejores cosas del país y llevad como presente un poco de resina, un poco de miel, cera, aceite de pistachos y almendros.
12 Y tomad en vuestra mano dinero doblado y devolved en mano el dinero que fue devuelto en la boca de vuestros costales no sea que haya habido error.
13 Y tomad a vuestro hermano y marchad, volved al hombre.
14 Y el Dios de los cielos os dé gracia delante del gobernador y os suelte a vuestro otro hermano y a Benjamín. Y yo que quedé privado de mi hijo José, no volveré a quedar privado de Benjamín.
15 Y tomaron los hombres este presente y tomaron en mano doble cantidad de dinero y a Benjamín, y se levantaron y bajaron a Egipto y se presentaron ante José.
16 Y (vio) ([1]) José con ellos a Benjamín y dijo al que había sido nombrado administrador de su casa: Introduce a estos hombres en palacio y sacrifica unos animales y prepára(los), porque los hombres comerán conmigo a la hora de comer.
17 E hizo el hombre como dijo José y el hombre introdujo a los varones en el palacio de José.
18 Y los hombres temieron porque habían sido introducidos al palacio de José y dicen (= dijeron): Somos introducidos por el asunto del dinero que fue devuelto anteriormente en nuestros costales, para enseñorearse de nosotros y engañarnos y tomarnos por esclavos a nosotros y a nuestros jumentos.
19 Y se acercaron al hombre que estaba constituido sobre el palacio de José y hablaron con él a la puerta del palacio.
20 Y dijeron: Por favor, mi señor: anteriormente bajamos a comprar víveres.
21 Y ocurrió que entramos en la posada y abrimos nuestros costales y he aquí que había el dinero de cada uno en la boca de su costal, nuestro dinero con (todo) su peso (= íntegro); y lo hemos devuelto en nuestra mano.

([1]) Falta en el texto.

10 ארום אלולי דאשתהינון ארום כדון חזרנון ואתינן דנה תרין זמנין׃
11 ואמר להון ישראל אבוהון אן כדן גמרתון דא עבדו סב[ו] מן טובא דארעא במניכון ואחתו דורון קליל קטף וקליל דבש שעוה משח דבוטנין ודלוזין׃
12 וכסף בכפלה סבו בידכון וית כספא דאתחזר בפום טעוניכון תחזרון בידכון דילמא שלו הות׃
13 וית אחוכון סבו ואזלו חזרו לוות גברא׃
14 ואלה שמיא [י]שוי לכון רחמין קדם שליטא וישלח לכון ית אחוכון חרנא וית בנימן ואנה היך מה תכלת על יוסף ברי לא אוסף למתכלה על בנימן׃
15 ונסבו גבריא ית דורון הדא וכסף מכופלה נסבו בידיהון וית בנימן וקמו ונחתו למצרים וקמו קדם יוסף׃
16 [וחמא] יוסף עמהון ית בנימן ואמר למן דהוה ממני אפיטרופוס על בייתיה אעיל ית גבריא לפלטורין ונכוס נכסון ואתקן ארום עמדי יאכלון גבריא באשון שירותא׃
17 ועבד גברא היך מה דאמר יוסף ואעל גברא ית גבריא לפלטורין דיוסף׃
18 ודחלו גבריא לפלטורין ארום אתעלו לפלטורין דיוסף ואמרין על עיסק כספא דאתחזר בטעונינון בקדמיתא אנן מתעלין למתרברבא עלינא ולמתעקפא עלינן ולמסב יתן לעבדין וית חמרינן׃
19 וקרבו לוות גברא דהוה ממני על פלטורין דיוסף ומללון עמיה בתרעא פלטורין׃
20 ואמרין בבעו מנך רבוני מחת נחתין בקדמיתא למזבן מזון׃
21 והוה ארום עלינן לבית אבותה ופתחנן ית טעונינן והא כספא דגבר בפם טעונה כספינן במתקליה וחזרנן יתיה בידנא׃

10 דאשתהינון] leg דאשתהינן | חזרנון] leg חזרנן M || 11 סב[ו]] leg סבא N || 14 [י]שוי] text ושוי | שליטא] text ישליטיא | תכלת] תׄ del c ms D *MdW II* || 16 [וחמא]] desider in text omiss ex homoiotel | פלטורין] *πραιτώριον*; cf vv 17.18 || 18 לפלטורין 1.°] del | בטעונינן] leg בטעונינן || 21 אבותה] cf 42, 27.

22 Y hemos bajado en nuestras manos otro dinero para comprar vituallas. Nosotros no sabemos quién puso el dinero en nuestros costales.
23 Y dijo: Paz con vosotros; no temáis. Vuestro Dios y el Dios de vuestros padres os ha puesto un tesoro en vuestros costales. Yo recibí vuestro dinero. Y les sacó a Simeón.
24 Y el hombre introdujo a los varones en el palacio de José y les dio agua y lavaron sus pies y dio forraje a sus asnos.
25 Y prepararon el presente antes de que viniera José al tiempo de la comida, pues habían oído que allí comerían.
26 Y vino José a la casa y le trajeron el presente que tenían en su poder al palacio y le saludaron según la costumbre del país.
27 Y les saludó y dijo: ¿Está sano vuestro anciano padre que me dijísteis? ¿Vive hasta el presente?
28 Y dicen (= dijeron): Está sano tu siervo nuestro padre. Vive (1). Y se inclinaron, dieron las gracias y alabaron (a Dios).
29 Y levantó sus ojos y vio a su hermano Benjamín, hijo de su madre, y dijo: ¿Es éste vuestro hermano menor que me dijísteis? Y dijo: Sea sobre ti, hijo mío, la gracia de delante de Yahweh (2).
30 Y José se apresuró a entrar al dormitorio porque se le habían conmovido las entrañas por su hermano y deseaba llorar; y lloró allí.
31 Y se lavó la cara y salió. Y se dominó (3) y dijo: Poned la comida (4).
32 Y le pusieron (la comida) (5) por separado a él y a ellos por separado y a los egipcios que comían con él por separado, porque no pueden los egipcios comer con los hebreos porque es una abominación para los egipcios.

(1) M: «he aquí que hasta el presente (vive)».
(2) M: «el Verbo de Yahweh te dé su favor».
(3) M: «y se dominó».
(4) *Lit:* «el pan»; M: «la comida».
(5) Falta en el texto; añadido en M.

22 וכספא חורן אחתנן בידינן למזבן מזון לא ידעינן מן שוי כספא בטעוננא:
23 ואמר שלם לכון לא תדחלון אלהתכון ואלהה דאבהתכון יהב לכון סימן בטעוניכון כספכון אתקבלת ואפק לוותהון ית שמעון:
24 ואעיל גברא ית גבריא לפלטורין דיוסף ויהב להון מיא ואסחון רגליהון ויהב כסא לחמריהון:
25 ואתקנו ית דורון עד זמן דאתא יוסף באשון שרותא ארום שמעו ארום תמן ייכלון לחם:
26 ועל יוסף לגו בייתה ואייתון לה ית דורון די בידיהון לפלטורין ושאלון בשלמיה בנימוס ארעא:
27 ושאל להון בשלם ואמר הא שלם הוא אבוכון סבא דאמריתון הא עד כען הוא בחיין:
28 ואמרין שלם לעבדך אבונן הא הוא בחיין ועקדו ואודו ושבחו:
29 ונטל עייניו וחמא ית בנימן אחוי ברה דאמה ואמר הדין הוא אחוכון זעירא דאמרתון לי ואמר מן קדם ייי יהוי מחוס עלך ברי:
30 ואוחי יוסף ארום גלו מעוי על אחוי ובעא למבכי ועל לקיטונא ובכא תמן:
31 וש[ז]ג אפוי ונפק ואזדרז ואמר שוון לחם:
32 ושוון ליה לבלחודוי ולהן לבלחודיהון ולמצראי דאכלין עמיה לבלחודיהון ארום לא הוון יכלין מצראי למיכל עם עבריי לחם ארום מרחקה היא למצראי:

26 Resumuntur variae lect | בבייתה [לפלטורין] M | ושאלו [ושאלון] M | בנימוס] prob leg כני׳ || 27 מלין דשלם + [ושאל] M | די [דאמריתון] M | M הא שלם הוא עבדך [שלם לעבדך] 28 || M כדון [כען] | M אמר׳ M || 29 די אמר׳ [דאמרתון] I | [מן קדם ייי יהוי מחוס עלך] M הא עד כדון [הא] M || 30 גלו מעוי [רחמוי] M | אתגללו [לקיטונא] M || 31 ש[ז]ג [וש] in text ושוג; ושזג M | ואשתהי [ואזדרז] M | [לחם] *κοιτών* || 32 מזון [לחם]: hîc vid ponend c E *MdW* | עבראי [עבריי] M. M מזון

33 Y los hizo echarse ([1]) delante de él al mayor según su mayor edad, al menor según su menor edad; y los hombres estaban atónitos uno frente a otro.
34 Y tomó porciones de su mesa y las dividió entre ellos; y aumentó cinco veces más la porción de ([2]) Benjamín sobre las porciones de todos ellos. Y bebieron y se emborracharon con él.

CAPÍTULO XLIV

1 Y mandó al que había constituido administrador de ([3]) su casa diciendo: Llena los costales de los hombres de víveres cuanto puedan llevar ([4]) y pon el dinero de cada uno en la boca de su costal.
2 Y pondrás mi copa, la copa de plata, en la boca del costal del menor junto con el dinero de su compra. E hizo según las palabras que habló José.
3 Se iluminó la mañana ([5]) y los hombres fueron despedidos, ellos y sus jumentos.
4 Salidos de la ciudad, (y) no habiéndose alejado, José dijo al que era administrador ([6]) de su casa ([7]): Levántate, vete en persecución tras ellos y dales alcance y diles: ¿Por qué, ahora, habéis pagado mal por bien?
5 ¿No es en la que mi señor bebe ([8]) y en la que hace las adivinaciones? ([9]) Habéis obrado mal en lo que habéis hecho.

([1]) M: «y se sentaron delante de él».
([2]) M: «y aumentó las porciones de».
([3]) M: «los hombres de».
([4]) M: «soportar».
([5]) M: «...con brillo el Astro (?)» (= *hystr*' ?).
([6]) M: «a aquél que había sido administrador» (jefe; *lit:* «nombrado»).
([7]) M: «(sobre) los hombres».
([8]) M: «(en la) que bebía».
([9]) M: «en la que consultaba los presagios».

33 וארבע יתהון קדמוי רבה כרביותה וועירא כזעירותה ותמהו גברייא גבר לקבל חבריה:
34 ונסב חולקין מן קדמוי ופלג להון ורבי חולקא דבנימן מן חולקיהון דכולן חמשה חולקין ושתון ורוון עמיה:

CAPUT XLIV

1 ופקיד למן דהוה ממנא אפיטרופוס על בייתי למימר מלי ית טעוניהון דגובברייא מזון היך מה דייכלון למטען ושוי כספא דגבר בפום טעוניה:
2 וית כלידי כלידא דכספא תשוי בפום טעוניה דזעירא וית כסף זבנה ועבד כמלתיה דיוסף די מליל:
3 צפרא אנהר וגבריא אשתלחו אינון וחמריהון:
4 אנון נפקו ית קרתא לא ארחקו ויוסף אמר למן דהוה אפיטרופוס על בייתיה קום רדף בתר גבריא ותארע יתהון ותימר להון למה כען שלמתון בישן חלף טבן:
5 הלא דן די ישתי רבוני ביה והוא מקסם יקסם ביה אבאשתון דעבדתון:

33 כזעירותה] כזעיותי[ה] M | כרביותה] כרביותי[ה] M | ויתבו קדמוי] וארבע ... קדמוי I | וכי זעיר' [leg וכיז'] גברייא גבר לקבל חבריה] גבר לחברי[ה] M || גובריי[א] M 34 ורבון] ורוון עמיה M | דכולהון] דכולן M | ואסגי חולקוי] ורבי חולקא עמי[ה] M.

44 1 דהינון] דייכלון M | אינשי + M | על] M | ית דן דה[וה] למן דהוה] M || למסבול] למטען E *MdW* | דהוון יכלין; יכלון M 2 בפמא] בפום I | צפרא אנהר] דמלל] די מליל M | כפתגמא] כמלתיה M | זבונא] זבנה I || 3 היגון] אינון M | היספרא] בצפרה E *MdW*] בנוגהא I | היגון] אינון M || 4 לדן דממני ממני] למן דהוה אפיטרופוס M | רחקו] ארחקו I | על בייתיה] M | גובריי[א] ואתרע] וגבריא ותארע M | אינשי + M | על] בגובברייא] חלף I | דשתי ריבוני בי[ה] די ישתי רבוני ביה M | די הוה שתי] די ישתי 5 || חולף אבעשתון] אבאשתון דעבדתון M | מטיירה הוה מטייר ביה] והוא מקסם ... ביה במה דעבדתון M.

6 Y les dio alcance y habló con ellos estas palabras.
7 Y dicen: ¿Por qué, pues, habla mi señor estas palabras? (Lejos de tus esclavos hacer tales cosas) (1).
8 He aquí que te hemos devuelto anteriormente del país de Canaán el dinero (2) que encontramos en la boca de nuestros costales, y ¿cómo habremos podido robar de la casa de tu señor plata y oro?
9 Aquel de tus siervos con el que se encuentre sea matado y seamos también nosotros esclavos para mi señor.
10 Y dijo: También ahora sea según vuestras palabras; aquél con quien se encuentre será esclavo mío y vosotros seréis inocentes.
11 Y se apresuraron a bajar (3) cada uno su costal a tierra y cada uno abrió su costal.
12 Y registró, empezando por el mayor y terminando por el menor, y la copa fue encontrada en el costal (4) de Benjamín.
13 Y rasgaron sus vestidos y pusieron (la carga) cada uno (5) sobre su jumento y tornaron a la ciudad.
14 Y vino Judá con sus hermanos al palacio de José —él estaba allí ahora— (6) y le saludaron según la costumbre del país.
15 Y les dijo José: ¿Qué es esta acción que habéis hecho? ¿No sabéis (7) que un señor y jefe como yo tiene poder de adivinar? (8)

(1) M: «lejos de...»; falta en el texto.
(2) M: «que encontramos».
(3) M: «y se dieron prisa en bajar».
(4) M: «en la boca del costal de».
(5) M: «y cargaron cada uno».
(6) M: «y todavía (*lit.:* «hasta entonces», «hasta ahora») estaba allí dando (habitando?) y se echaron a tierra ante él».
(7) M: «... conocéis que».
(8) M: «... un hombre como yo tiene poder de adivinar?»

6 וארע יתהון ומלל עמהון ית פתגמיא האליין:
7 ואמרין ליה למה כען ימליל רבוני פתגמיא האליין [חס לעבדך מן למעבד כפתגמיא האליין]:
8 הא כספא דאשכחנן בפום טעונינן חזרנן יתיה לוותך בקדמיתא מן ארעא דכנען והיך כדין נגנב מן ביתה דרבונך כסף או דהב:
9 ית מן די ישתכח לוותיה מן עבדך יתקטל ואף אנן נהוי לריבוני לעבדין:
10 ואמר לחוד כדון כמליכון כן הוא ית מן די ישתכח לוותה יהוי לי עבד ואתון תהוון זכיין:
11 ואוחן ואחתו גבר ית טעוניה על ארעא ופתחו גבר טעוניה:
12 ופשפש ברבה שרי ובזעירא סייף ואשתכח כלידא בטעוני[ה] דבנימן:
13 ובזעו לבושיהון ושוון גבר על חמריה וחזרו לקרתא:
14 ואתא יהודה ואחוי לפלטורין דיוסף והוא כען הווה תמן ושאלו בשלמיה כנימוס ארעא:
15 ואמר להון יוסף מה עבדא הדן די עבדתון הלא ידעתון ארום מקסם יקסם רב ושלט דכוותי:

6 וערע [וארע] I | + למימר I | [עמהון] למיכפתגמיא [ית פתגמיא] M || 7 ואמרי [ואמרין] I | [חס לעבדך מן למעבד כפתגמיא האליין] desider in text omiss ex homoiotel; [כפי האי] מן למעבד [לעבדך] חס M | [חס לי] M: cf v 17 || 8 דאשכחנן [דאשכחנן] M | מן ארעא [מארעא] I | מחוס מן הא || 9 והיך דין [והיך כדין] I | ואיך נגנוב [והיך כדין נגנב] M || [די ישתכח] ית 10 || M לריבונן [לריבוני] M | ולחוד [ואף] I גבי[ה] [לוותיה] I דאשתכח וזריזו [ואוחון ואחתו] 11 || M ית [מן די] אשכח גביה יהוי [מן די ... יהוי] M ואוחיתו || M בפם טעוני[ה] [בטעוני[ה]] 12 || M בארעא [על ארעא] M | ואטעינו גבר [ושוון גבר] 13 [כען ... ארעא] M לפלטין [לפלטורין] 14 || M עד כדון הוה יהיב [leg? יתיב] תמן ואשטטחו קדמוי על ארעא [עבדא] 15 || M חכמתון ארום [ידעתון ארום] I דעבדתון [די עבדתון] M | עבידתא מקסם | דכוותי in text [דכוותי] M מטיירא יטייר גבר דכוותי [יקסם ... דכוותי] ידי דכוותי: del.

16 Y dijo Judá: ¿Qué diremos a mi señor ([1]), qué hablaremos y cómo nos justificaremos? De delante de Yahweh ha sido encontrada la falta de tus siervos. Henos esclavos de mi señor ([1]) nosotros y aquel en cuyo poder fue encontrada la copa.

17 Y dijo: ¡Lejos de mí hacer tal! Aquel en cuyo poder se ha encontrado la copa él será esclavo mío, pero vosotros subid en paz a vuestro padre.

18 Y se acercó a él Judá, furioso en las palabras y aunque era comedido en el lenguaje ([2]). Rugió como el león y dijo: Por favor, mi señor, hable ahora tu esclavo una palabra y mi señor no se enfade contra tu esclavo. ¿No nos dijiste desde el primer momento que vinimos a ti: Yo temo delante de Yahweh? Y, ahora, tus juicios han vuelto a ser como los juicios del faraón, tu señor. Y dijo: He aquí ahora, señor nuestro, que la primera vez que vinimos nos dijiste: Yo temo delante de Yahweh, y ahora dices: Yo temo al faraón. ¿Quizá no se te ha dicho o quizá no se te ha hecho oir lo que hicieron Simeón y Leví, dos hermanos míos, en la ciudadela de Siquem, que entraron en ella y mataron en ella a todo varón porque deshonraron en ella a nuestra hermana Diná, la cual no es del número de las tribus y no tiene parte ni herencia en el reparto de la tierra? ¡Cuánto más por nuestro hermano Benjamín, que es del número de las tribus y que tiene parte y herencia en el reparto del país! Pues en cuanto a mí, mi fuerza es mayor que la fuerza de Simeón y de Leví. Lo juro, si saco mi espada de la vaina no la volveré a ella hasta que haya matado a todos los egipcios. Empezaré por ti y terminaré por el faraón, tu señor, pues yo soy tan noble como tú y mi padre tanto como tu señor el faraón. Pues que tú juras aquello por lo que tú juras, yo te juro a ti por la vida y la cabeza de mi padre como tú juras por la vida y la cabeza (*lit:* «por la vida de la cabeza») del faraón, tu señor, que si desenvaino mi espada no la envainaré hasta que quede llena de muertos

([1]) M: «a-de nuestro señor».

([2]) *o:* «(En un principio) hablando furiosamente, después moderando su lengua» (G. Vermès).

16 ואמר יהודה מה נאמר לרבוני מה נמליל ומה נזדכי מן קדם
יי ארעת חובתהון דעבדך הא אנן עבדין לריבוני לחוד אנן לחוד
מן דאשתכח כלידא בידיה:

17 ואמר חס לי מן למעבד דא גברא דאשתכח כלידא בידיה הו יהוי
לי עבד ואתון סקון בשלם לוות אבוכון:

18 וקרב לוותיה יהודה זעף במלין ומדכדך בלישנא נהם כאריה
ואמר בבעו מינך רבוני ימלל כען עבדך פתגם ורבוני לא יתקוף
רוגזך בעבדך הלא מן זמנא קדמייא דאתינן לוותך הווית אמר
לן מן קדם יי אנה דחיל וכדון חזרו דינך למהווי מדמיין לדינוי
דפרעה רבך: ואמר הא כען רבונן הא בזמנא קדמאה דאתינא
אמרת לן מן קדם יי דחיל וכדו את אמרת מן פרעה אנה דחיל
דילמא לא אתאמר לך או דילמא לא אשתמע לך מה דעבדו שמעון
ולוי תרין אחיי בכרכה דשכם דעלו בגווה וקטלו בה כל דכורא
מן בגלל דסאיבו בגווה ית דינה אחתן דלית היא ממנין שבטיא
ולית ל[ה] חולקא ואחסנא בפילוג ארעא כל דכן בגלל בנימן
אחונן דהוא ממניין שבטייא ואית ליה חולק ואחסנא בפילוג ארעא
ואנא חילי תקיף מן חילהון דשמעון ולוי בשבועתא אם אשלוף
סייפי מן תייקא לא אתיבנא לגווה עד זמן דקטיל אנה כל מצראי
מינך אנה משרי ובפרעה רבך אנה מסיים ארום יקיר אנה כוותך
וא[ב]ה כוות פרעה רבך ארום דאת ימה מה משתבע בה את משתבע

16 לריבוני M 1.º; לרבונן[ך] M 2.º | דן דאשתאכח [מן דאשתכח M | הא מחוס מן קדמוי [חס לי 17 || [ד]אישת[כח] M; די תאשכח [דאשתכח I || [זעף ... ואמר בבעו 18 || M סוקו [סקון | M לעבד [עבד | M [קדמיי ?leg] ואמר בבעו M: hîc vid inserend c 110 | [ואמר בבעו ... ובפרעה רבך אנה מסיים
ואמר בבעו רבנן הא בזמנא קדמא דאתינא אמרת לן מן קדם יי אנא דחיל
וכדו את אמרת מן קדם פרעה אנה דחיל דילמא לא אתמר לך או דילמא לא
אשתמע לך מה דעבדו שמעון ולוי תרין אחיי בכרכה דשכם דעלו בגווה וקטלה
בה כל דכור׳ מן בגלל דסאיבו בגווה ית דינה אחתן דלית היא ממנין שבטייא
ולית לה חולק ואחסנא בפילוג ארעא כל דכן בגלל בנימין אחונ[ן] דהא ממנין
שבטיי[א] ואית ליה חולק ואחסנא בפילוג ואנה חילי תקיף מן חיליהון דשמעון
ולוי בשבועתא אם אשלוף סייפי מן תייק׳ לא אתבינ[ה] לגווה עד זמן דקטל

de la tierra de Egipto. No la envainaré hasta que hagamos a toda la tierra de Egipto desierta de habitante. Por ti empezaré y por el faraón tu señor, por el que juras, yo terminaré. Con tal de hacerlo, lo haré a pesar de la voluntad de mi padre. ¿Por ventura no se te ha hecho saber ni se te ha contado lo que hicieron dos hermanos míos, Simeón y Leví, en la ciudadela de Siquem, que estaba tranquila y entraron en medio de ella y mataron a filo de espada a todo varón porque habían mancillado a nuestra hermana Diná la cual no se contaba con nosotros entre las tribus y no recibirá con nosotros herencia? ¡Cuánto más (se hará) por nuestro hermano que se cuenta con nosotros entre las tribus y recibirá parte y herencia con nosotros en el reparto del país, y cuánto más siendo yo más duro que ellos, cuánto más siendo mi fuerza más dura que la de ellos y que he dado fianza del joven a mi padre y le he dicho estas palabras: Si no te lo traigo a tu lado y lo pongo en tu presencia seamos (1) lejos (2) del saludo de mi padre todos los días! ¿O quizá no se te ha comunicado o no se te ha contado que nosotros somos reyes y príncipes como tú en la tierra de Canaán? Así como tú y el faraón tu señor sois príncipes en el país de Egipto así yo y Jacob somos señores en el país de Canaán (3).

(1) = sea.
(2) excluido, ¿impuro?
(3) Las lecciones de M correspondientes a este capítulo repiten al pie de la letra o poco menos algunos de los textos integrados en el versículo.

אנה לך בחיי רישיה דאבא היך מה דאת משתבע בחיי רישיה
דפרעה רבך דאן שלף אנה חרבי מן גווה תיקא לית אנה מחזר
יתה לתיקה עד זמן די ימלי כל ארעא דמצרים קטילין לית אנה
מחזר יתה לתיקה עד זמן דנעבד כל ארעא דמצרים צדי מן דיור
מנך אנה משרי ומן פרעה רבך דאת ימי ביה אנה מחסל על מנת
למעבד מעבד על כורחיה דאבא הא לא אשתמע לך ולא אתני לך
מה עבדו תרין אחיי שמעון ולוי בכרכא דשכם דהוו בשלווה
ועלו בגווה וקטלו כל דכורא לפתגם דחרב על די סאבו לדינה
אחתן דלא הוו[ת] מתמניי[ה] עמן מן שבטיא ולא מקבלה עמן
אחסנייה [sic] על חד כמה וכמה על אחונן דהוא מתמני עמין מן
שבטיא ומקבל חולק ואחסנא עמן בפלוג ארעא ועל חד כמה וכמה
דאנה קשה מינהון וע[ל] חד כמה דחילי קשי מן דידהון וערבת ית
טליא מן לוות אבה ואמרי ליה למימר אין לא אייתת יתי לוותיך
ואקמית יתיה קדמך נהוי מרחק מן שאלת שלמה דאבה כל יומייא
או דלמא דלא אשתמע לך ולא אתני לך ארום מלכין ושליטין
אנן כוותך בארעא דכנען היך מה דאת ופרעה רבך שליטין בארעא
דמצרים כן אנה ויעקב אבה שליטין בארעא דכנען:

[ורבוני לא יתקוף] M אנה כל מצראי מנך אנה משרי ובפרעה רבך אנה מסיים
[מדמיין] (sic) למהוון M | [למהווי מדמיין] במשמועה דרבנן ולא [יתקוף]
[מדמיין לדינוי דפרעה רבך] hîc vid inserend ארום אשתבע M varia lectio
correspondens vbis sequentibus בחיי [לך] משתבע אנה ... ארום דאת ימה:
hoc significat paraphrasim post vba מדמיין לדינוי דפרעה רבך usque
ad vba בחיי [לך] משתבע אנה ... ארום דאת ימה esse delendam, et reapse N
habet duplicem paraphrasim aliquantulum divers ejusd text | [בחיי]
id M | ית דינה [ל]ה id M | [חילי] חיליה N | ואנה [וא[ב]ה N |
M עד זמן די נעבד כל ארעיה דמצרי׳ צדי [עד זמן דקטיל אנה כל מצראי
M[ע׳ ז׳] די נמל[י] כל ארעא ... ; M עד זמן דימלו כל ארעא דמצרים קטילין
M | ובפרעה רבך אנה מסי[ם] הלא לא אשתמע [ובפרעה רבך אנה מסיים ...
דלא הוו[ת] מתמניי[ה] עמן ... ועל חד I דסאיבו [לדינה] [די סאבו לדינה
ולא הוה מתמניא עמן לא בפלגא עמן חולק ואחסנ[א] בפילוג [כמה וכמה
משאילת [מן שאלת | עמין M ארעא ע[ל] חד כמ[ה] וכמ[ה] leg עמאן vel עמנן
I | יומי [או דל׳] [יומייא או דלמא M למשאל בשלמא [מן שאלת שלמה
M. [וש׳] אוף [אנן] [ושליטין אנן

19 Y cuando (1) el querido y noble José vio que se había ido la bravura
de su hermano Judá y vio también que su rabia salía del corazón y
que habían rasgado los vestidos, entonces José se turbó (2) y tembló
delante de Judá y José hizo señas a su hijo Manasés y golpeó con su
pie sobre el palacio y retembló (3) todo el palacio. Respondió Judá (4)
y dijo: Esto es una confirmación de que esta fuerza es de la casa de
mi padre y ésta es una fuerza (tan) grande porque viene de la costilla
de mi padre. Si no ¿sería capaz de hacer tal cosa? Por esto empezó
Judá a ser modesto en sus palabras (5) y dijo palabras humildes: Mi
señor ha preguntado a sus siervos diciendo: ¿Tenéis padre o hermano?
20 Y dijimos a mi señor: Tenemos un padre anciano y (6) un muchacho
hijo de ancianidad, pequeño; y su hermano murió y sólo ha quedado
él de su madre, y su padre le ama.
21 Y dijiste a tus siervos: Bajádmelo y pondré mis ojos sobre él.
22 Y dijimos a mi señor. El muchacho no puede abandonar a su padre;
si el muchacho abandona a su padre, él morirá.
23 Y dijiste a tus siervos: Si vuestro hermano menor no baja con vos-
otros, no veréis (más) (7) (mi) semblante.
24 Y subimos a tu siervo, a mi (8) padre y le comunicamos las palabras
de mi señor (8).
25 Y dijo mi padre (9): Volved, compradnos un poco de comida.
26 Y dijimos: No podemos bajar; si baja (10) con nosotros nuestro her-
mano menor (bajaremos) (11), porque no podemos ver el rostro del
hombre si nuestro hermano menor no está con nosotros.

(1) M: «cuando José vio que había desaparecido (...), hizo seña a Manasés», cf *Berešit Rabbá* 93, 6.
(2) I: «delante de él y tembló José». «Su rabia»: prob «sus pelos».
(3) M: «y le hizo temblar. Judá pensó en su corazón y dijo: ésta es la fuerza de (...). Por esto».
(4) I: «dijo (= pensó) Judá en su corazón».
(5) M: «humilde en sus palabras».
(6) M: «y tiene en (su) ancianidad un pequeño».
(7) Texto probablemente corrompido: «no veréis muchas veces».
(8) M: «de nuestro señor».
(9) M: «nuestro padre».
(10) M: «está».
(11) Falta en el texto.

19 והוה כד חמא יוסף חביבא ויקירא דסל[י]קת גבורתיה דיהודה אחוי
ועוד חמא דנפקין שערתיה מלביה ובזעו לבושיה בההיא שעתא
ואתבהל וארתת יוסף מן קדמוה דיהודה ורמז יוסף למנשה ברה
וטפח ברגליה על פלטין ואזדעזע כל פלטין ענה יהודה ואמר
דלמה דהא גבורתא מן דבית אבה היא ודן חיילא רבא על דהוא
מן עילעא דאבה אין לא הווה כשר למעבד כדין מן בגין כדן
שרי יהודה ממכמך במילוי ואמר מילין מכיכן רבוני שאל ית
עבדוי למימר הא אית לכון אב או אח:
20 ואמרנן לריבוני אית לן אבונן סב וטלי בר סיבו זעיר ואחוי
מית ואשתייר הוא בלחודוי לאמיה ואבוי רחים יתיה:
21 ואמרית לעבדך אחותן יתיה לוותי ואשוי עיני עלוי:
22 ואמרנן לריבוני לא יכל טליא למשבק[ה] ית אבוי אן שבק טליא
ית אבוי מית הוא:
23 ואמרת לעבדך אן לא יחות אחוכון זעירא עמכון לא תסגון
למיחזי סבר אפ[י]י:
24 והוה ארום סלקנן לוות עבדך אבה ותנינן ליה ית מלוי דריבוני:
25 ואמר אבה חזרו זבנן לן קליל מזון:
26 ואמרינן לית אנן יכלין למיחות אן נחת אחונן זעירא עמן אנן
[נחתין] ארום לית אנן יכלין למיחמי סבר אפוי דגברא ואחונן
זעירא לית הוא עמן:

19 ... כין דחמא יוסף דסלקית [...] רמז למנשה [כד חמא ... דסל[י]קת M |
[קדמוה] מן קדמוי וארתת יוסף [וארתת יוסף] דסקות in text | [דסל[י]קת]
וזעזע יתיה חשב יהודה [ואזדעזע ... מן בגין כדן] [פלטין] *παλάτιον* | קדמוי leg
| אמר יהוד[ה] בליביה [ענה יהודה] בליביה ואמר דן חייליה [] מן בגין כדן I
[הא אית] [רבוני] id M | מדכדך במלוי [ממכמך במילוי] מדבית I | [מן דבית]
[בלחודוי] | M ואית ליה בסיבו זיעור [וטלי בר סיבו זעיר] האית M || 20
למשבקת [למשבק[ה] || 22 [עיני] [leg עייניי [עייניי] לבלחוד M || 21
[למיחזי] | תספון leg prob c Ps [תסגון] מיית [מית] M | ואין [אן] N |
M || דריבונן [דריבוני] | M אבונן [אבה] 24 || N אפוי [אפ[י]י] | M למיחמי
M; אנן נתתין ארום [אנן נחתין] ארום | M אית [נחת] 26 || I אבונן [אבה] 25
[נחתין] desider in text | Hinc rursus forma litter in var lect mutat. [J].

27 (Y) ([1]) nos (dijo) ([1]) mi padre: Vosotros sabéis ([2]) que mi esposa Raquel me parió dos hijos.
28 Y salió uno de ellos de junto a mí y dije: Ciertamente ha sido matado. Y hasta el presente no lo he visto.
29 Y si cogéis también a éste de mi lado y le pasa algún accidente, haréis bajar con mal mi vejez al *šeol*.
30 Y ahora, al entrar yo junto a tu siervo, mi padre ([3]), sin estar con nosotros ([4]) el muchacho siendo su vida para él tan querida como la propia,
31 sucederá cuando vea que el muchacho no está con nosotros, que morirá ([5]), y tus siervos harán descender la ancianidad de tu siervo, nuestro padre con dolor al *šeol*.
32 Pues tu siervo ha salido garante del muchacho delante de mi padre diciendo: Si no te lo traigo ([6]) seamos ([7]) lejos ([8]) del saludo de mi padre por todos los días.
33 Y ahora, quede, por favor, tu siervo en lugar del muchacho como esclavo de mi señor y el muchacho suba con sus hermanos.
34 Porque ¿cómo subiré junto a mi padre sin estar conmigo el muchacho? ¡Que no vea yo el mal que a mi padre va a sobrevenir!

([1]) Falta en el texto.
([2]) M: «conocéis».
([3]) M: «nuestro padre».
([4]) M: «conmigo, siendo la vida del muchacho tan querida».
([5]) M: «conmigo (escrito: «con él») que morirá».
([6]) M: «y lo pongo delante de ti».
([7]) = sea (yo).
([8]) ¿impuro?; cf v 18.

27 [ואמר] עבדך אבה לן אתון ידעתון ארום תרין בנין ילידת לי רחל אתתי׃
28 ונפק חד מן לוותי ואמרת לחוד קטולין אתקטל ולא חמית יתיה עד כדון׃
29 ותסבון אף ית דין מן לוותי וארע יתיה סקול ותחתון ית סיבתי בביש לשאול׃
30 וכדון כמעלי לוות עבדך אבה וטליה לית הוא עמן ונפשיה חביבה עלוי כנפשיה׃
31 ויהוי כד יחמי ארום ל[י]ת טליא עמן מית הוא ויחתון עבדך ית שיביתיה דעבדך אבונן בדווי לשאול׃
32 ארום עבדך ערב ית טליא מן לוות אבה למימר אן לא אייתת יתה לוותך ניהווי מרחק מן שאלת שלמה דאבה כל יומיא׃
33 וכדון יתיב כען עבדך תחות טליא עבד לריבוני וטליא יסק עם אחוי׃
34 ארום היך כדין אסק לוות אבה וטליא לית הוא עמי דלא אחמי בבישתא די יארע ית אבה׃

27 [ואמר] desider in text | ידעתון] חכמתון M || 28 חד] + מנהון M | מן לוותי | I מלוו[תי] מן לוותי] 29 || M מתקטל קטולין] id I | לחוד] M ית אזוי [?] ית סיבתי | M וירע וארע] M מלות סבר אפוי [leg אפיי] לשאול] עמי עמן ... חביבה | M אבונן אבה] M וכדו וכדון] 30 || M לשאולה עימיה עמן מית | זלוות in text ל[י]ת] 31 || M ונפשיה דטליא חביב[ה] מאית M | שיבת עבדך שיביתיה דעבדך] M לשאולה לשאול] 32 || M מן למשאול בשלמ[ה] שאלת שלמה] M ואקימת יתיה קדמיך לוותך] M מלווי לוות] M | Rursus script adnotat mutat [K] || 33 תחות] חולף M || 34 בבישתא] בישתא M. אסק] אסוק M |

CAPÍTULO XLV

1 Y José no podía soportar a todos los que estaban junto a él y gritó y dijo: ¡Haced salir a todos de junto a mí! Y nadie quedó con él cuando José se dio a conocer ([1]) a sus hermanos.
2 Y alzó ([2]) su voz llorando y lo oyeron los egipcios y se oyó ([3]) en el palacio del faraón.
3 Y José dijo a sus hermanos: Yo soy José. ¿Aún vive mi padre? Y sus hermanos no podían responder porque estaban conturbados delante de él.
4 Y dijo José a sus hermanos: Acercaos por favor, a mí. Y se acercaron. Y dijo: Yo soy José, vuestro hermano, a quien vendisteis ([4]) a Egipto.
5 Y ahora no os enfadéis ni os parezca mal porque me hayáis vendido aquí, porque Yahweh me envió delante de vosotros para salvar ([5]).
6 Pues desde hace dos años hay hambre en la tierra y todavía (quedan) cinco años en que no se sembrará ni se cosechará ([6]).
7 Y me ha enviado Yahweh ([7]) delante de vosotros para proporcionaros un remanente (= para aseguraros una sobrevivencia) en el país y para conservaros la vida para una gran salvación.
8 Así pues, vosotros no me enviásteis a mí acá sino Yahweh ([1]). Y (me) puso de padre ([8]) del faraón y de señor de toda la gente de su casa y gobernador ([9]) en todo el país de Egipto.

([1]) M: «cuando se dio a conocer».
([2]) M: «y alzó».
([3]) M: «su voz en el palacio».
([4]) I: «el vendido».
([5]) M: «porque para hacer vivir a numerosas muchedumbres me envió el Verbo de Yahweh».
([6]) I: «después (otros, posteriores) en que no».
([7]) M: «el Verbo de Yahweh».
([8]) M: «de protector» («patronus»).
([9]) M: «señor».

CAPUT XLV

1 ולא יכל יוסף למסוברא לכל מאן דהוה קיים עלוי ואכרז ואמר אפקו כל גבר מעלווי ולא קם גבר לוותיה כד אתחכם יוסף לאחוי:
2 ושוי ית קליה בבכיה ושמעו מצראי ואשתמע בפלטורין דפרעה:
3 ואמר יוסף לאחוי אנה יוסף העד כען אבה בחיין ולא יכלו אחוי למעני יתיה ארום אתבהלו מן קדמוי:
4 ואמר יוסף לאחוי קרבו כען לוותי וקרבו ואמר אנה יוסף אחוכון די זבנתון יתי מצרימה:
5 וכדון לא תרגזון ולא יבאש באפיכון ארום זבנתון יתי הכא ארום לשיזבא שלח יתי ייי קדמכון:
6 ארום דנה תרתין שנין כפנא בגו ארעא ועד כדון חמש שנין דלא זרעין ולא חצדין:
7 ושלחני ייי קדמיכון למשויא לכון שיזבא בארעא ולמתקימה לכון לפילטן רברבן:
8 וכען לא אתון שלחתון יתי להכא ארום אלהן ייי ושוי יתי לאבא לפרעה ולרבון לכל אנשי בייתי[ה] ושליט בכל ארעא דמצרים:

45 1 למסובלה לכול אילין דהוו [למסוברא] I | למסברה ... עלוי | ולא יכל יוסף למסוברא לכל מאן דהוה קיים עלוי ואכרז ואמר אפקו כל גבר מעלווי ולא קם גבר לוותיה כד אתחכם | M גבי[ה] [לוותיה] | M גובריה [גבר] | M קיימין עלוו [leg עלוי] 2 ושוי ית קליה בבכיה ... [ושוי] | M ובכי [ושמעו] | M וארעה [leg וארעם] | M כד איתוודע 3 קליה בפלטין [בפלטורין] | M הוא יוסף העד כה אבא [יוסף העד כען אבה] | I 4 די זבינא [די זבנתון] | I מקודמוי [מן קדמוי] | I 5 וכדו [וכדון] | M מן בגלל למיקיימיה אוכלוסין סגי שלח יתי [ארום לשיזבא ... ייי] | M יבעש [יבאש] | M ממריה דה M: haec var lect circello errore affigitur primo ארום loco secund 6 [ארום] + עוד | M דכפן [כפנא] | M ועוד [ועד] | M [דלא] | M שיזבו [שיזבא] | M ממריה דה [ייי] 7 אחרניין די לא [ולמתקימה לכון] | I 8 לפילטן [לפליטן] prob leg | M ולמקיימ[ה] יתכון [לפרטרון] M: πάτρων = patronus | M ממריה דה [ייי] | M יתי [לאבא] | in text יתיה | M ורב [ושליט] M.

9 Apresuraos a salir ([1]) a mi padre y decidle: Así dice tu hijo José: Yahweh ([2]) me ha puesto de jefe de todos los egipcios, baja junto a mí y no te detengas.
10 Y habitarás en la tierra de Gosen y estarás cerca de mí tú y tus hijos y los hijos de tus hijos y tus ovejas y tus vacadas y todo lo tuyo.
11 Y te mantendré ([3]) a ti allí porque todavía ahora (quedan) cinco años de hambre ([4]) y no desapareceréis tú y la gente de tu casa.
12 Y he aquí que vuestros ojos y los ojos de (mi) ([5]) hermano Benjamín ven que (mi) boca ([6]) os habla en la lengua del santuario.
13 Y contaréis a mi padre toda mi gloria en Egipto y todo lo que habéis visto y os apresuraréis a bajar a mi padre acá.
14 Y cayó sobre el cuello de su hermano Benjamín y lloró, y Benjamín lloró sobre su cuello.
15 Y besó a todos sus hermanos y lloró ([7]) ante ellos y después hablaron sus hermanos con él.
16 Y se corrió la voz en el palacio del faraón diciendo: Han venido los hermanos de José. Y pareció bien ([8]) a los ojos del ([9]) faraón y a los ojos de sus servidores ([10]).
17 Y dijo el faraón a José: Di a tus hermanos: Haced esto: cargad vuestras bestias e id, entrad al país de Canaán.
18 Y tomad a vuestro padre y a la gente de vuestra casa y venid a mí y os daré lo mejor del país de Egipto y comeréis lo mejor del país.
19 Y tú ([11]) quedarás encargado (de decir a tus hermanos): Haced esto: Tomaos del país de Egipto carros ([12]) para vuestros pequeños y vuestras mujeres y cargad a vuestro padre y venid.

([1]) M: «apresuraos a subir».
([2]) M: «el Verbo de Yahweh».
([3]) M: «y (te) mantendré» (otra palabra).
([4]) M: + «que hay en la tierra».
([5]) N: «su hermano»; I: «mi hermano Benjamín».
([6]) N: «su boca». M: «como con intérprete mi boca».
([7]) M: «y se abrazaron y lloró».
([8]) M: «sus palabras».
([9]) M: «a los ojos del..»; (N: «a la faz del»).
([10]) M: «y a los ojos de todos sus oficiales».
([11]) M: «José».
([12]) M: «carros [las esedas (?) romanas] arrastrados por bueyes».

9 אוחו ופקו לוות אבה ותימרון ליה כדן אמר ברך יוסף שוי יתי ייי לריבון לכל מצראי חות לוותי ולא תשתהי:
10 ותשרי בארעא דגושן ותיהווי קריב לוותי את ובניך ובני בניך וענך ותוריך וכל די לך:
11 ואכלכל יתך תמן ארום עד כדון חמש שנין דכפן ולא תשתיצא את ואנשי ביתך:
12 והא עייניכון חמון ועייני אחוי בנימן ארום בלשן בית קודשא פומיה ממלל עמכון:
13 ותתנון לאבא ית כל איקרי במצרי[ם] וית כל מה דחמיתון ותוחון ותחתון ית אבא להכא:
14 ואתרכן על צווארי דבנימן אחוי ובכא ובנימן בכה על צואריה:
15 ונשק לכל אחוי ובכה לקבלה[ו]ן ומן בתר כדין מללו אחוי עמיה:
16 וקלה אשתמע בפלטורין דפרעה למימר אתון אחוי דיוסף ושפר באפוי דפרעה ובאפי עבדוי:
17 ואמר פרעה ליוסף אמר לאחך דא עבדו טענו ית בעירכון ואזלו עולו לארעא דכנען:
18 ותסבון ית אבוכון וית אנשי בתיכון ותיתון לוותי ואתן לכון ית טובא דארעא דמצרים ותיכלון ית טובא דארעא:
19 ואת אתפקדת דא עבדו סיבו לכון מן ארעא דמצרים עגלן לטפליכון ולנשיכון וטענון ית אבוכון ותיתון:

9 M || מצרים [מצראי M | מימריה דה [ייי M | זריזו וסוקו [אוחו ופקו
10 וכל מה דאית [וכל די לך M | ובנייך [דבנייך leg] [בניך M | ובנייך [ובניך
לך M || 11 דאית בגו ארעא + [דכפן M | ואפרנס [ואכלכל
ביתך M || 12 דבנימן אחי [אחוי בנימן M | חמיין [חמון
leg || פומי prob [פומיה M | היך בתורגמן פומי [בלשן ... פומיה | אחי
M | איתד[ב]קו ובכה [ונשק ... ובכה 15 || M די חמיתון [דחמיתון
13 [בפלטורין 16 || M עליהון [לקבלה[ו]ן | לקבלהין in text [לקבלה[ו]ן
M בפלטין | ושפר [באפוי M | פתגמוי + [באפי עבדוי in text
M || אטעינו [טענו | I לימר [אמר 17 || M ובאפי כל שולטנוי ;ובאפוי עבדוי
יוסף פקדת איתפקדת למימ[ר] [אתפקדת ... עגלן 19 || M ואתון [ותיתון 18
לאחך סבו לכון מן ארעא דמצרים סדנין [essedum?] דמן גדן [דמנגדן leg
בתורייתא M. [בתורתא leg

20 Y vuestros ojos que no tomen en consideración vuestras armas, porque será para vosotros lo mejor del país de Egipto.
21 Y los hijos de Israel lo hicieron así y José les dio carros por orden oral del faraón y les dio víveres para el camino.
22 A cada uno de ellos dio una túnica y un vestido, pero a Benjamín le dio trescientos siclos de plata (1) y cinco túnicas y sus vestidos.
23 Y a su padre le envió esto como regalo: Diez asnos cargados con las mejores cosas de Egipto y diez borricas cargadas con trigo, pan y alimentos para su padre para el camino (2).
24 Y despidió a sus hermanos, y se pusieron en marcha y les dijo: No riñáis en el camino.
25 Y subieron de Egipto y vinieron (3) al país de Canaán a su padre Jacob.
26 Y le comunicaron diciendo: José vive todavía y que es él quien manda en todo el país de Egipto; pero su corazón quedó indeciso porque no les creyó.
27 Y hablaron con él todas las palabras que José había hablado con ellos y vio los carros que José había enviado para transportarle (4) y descansó (5) el espíritu de su padre Jacob.
28 Y dijo Israel: Muchos bienes y consuelos he esperado ver, pero no había esperado esto: que todavía ahora viva José. Iré (6) ahora y le veré antes de que me muera (7).

(1) M: «(tres) cientos *zuzín*».
(2) M: «como provisiones para el camino».
(3) M: «entraron» (llegaron).
(4) M: «para llevar(le)».
(5) Probablemente: «descendió», «volvió a bajar» (el espíritu de profecía de Jacob que, según el Pseudojonatán, se le había ido tras haber sido vendido José).
(6) M: «iremos y (le) veremos» (= iré y (le) veré).
(7) M: «nos muramos» (= me muera). M: «bienes y muchos consuelos he esperado ver, pero este consuelo no esperaba verle (de nuevo) y ya que todavía mi hijo José vive, iré...».

20 ועיינכון לא יחוסון על מאני זיניכון ארום טובא דכל ארעא דמצרים לכון הוא:
21 ועבדו כן בני ישראל ויהב להון יוסף עגלין על גזרת פומיה דפרעה ויהב להון זוודין לאורחא:
22 לכולהון יהב לכל גבר אסטולי ולבוש ולבנימן יהב תלת מאה סלעין דכסף וחמש אסטלון ולבושיהון:
23 ולאבוי שלח כדורון דא עשרה חמרין טעונין מן טובא דמצרים ועשר אתנין טעונין עבור ולחם ומזון לאבוי לארחא:
24 ושלח ית אחוי ואזלו ואמר להון לא תתרגזון בארחא:
25 וסלקו ממצרים ואתו לארעא דכנען לוות יעקב אבוהון:
26 ותנון ליה למימר עד כדון יוסף בחיין וארום הוא שליט בכל ארעא דמצרים ואתפלג לביה ארום לא הימן להון:
27 ומלילו עמיה ית כל מלוי דיוסף דמלל עמהון וחמה ית עגלתא דשלח יוסף למטען יתיה ונחת רוחיה דיעקב אבוהון:
28 ואמר ישראל סגי טבין ונחמן סכיית למיחמי ולדא לא סכיית דעד כדון יוסף בחיין איזיל כען ואיחמי יתיה קדם עד לא אימות:

20 תחוסן [יחוסון] M || 21 גזרת פומיה [גזרת פומיה] M c Ps || 22 מון זוזין [מאה סלעין דכסף] M | לבוש ואסטולי [στολή] [אסטולי ולבוש] M | חמשה לבושין ואסטלוותהון [וחמש אסטלון ולבושיהון] M || 23 כדורון דא [כדורון דא] M | אתנין [אתנין טעונין] טעונין 1.º, 2.º [טעינ] Ps | טעונין כהדא דורון [אתנין טעונן] M | ועלו [ואתו] M | מן מצרים [ממצרים] M || זוודין לאור[חא] [לארחא] M || 25 מלוי [מלי] M || 26 היימן [הימן] M | ואפלג [ואתפלג] M | העד כדו [עד כדון] M | די מלל [דמלל] M | למסבול [למטען] M | ואיתנחת [ונחת] M | פתגמוי [טבותא וסגי נחמתא אסתכיתי למחמי והדא ניחמותא לא [טבין ... איזיל] M || 28 סברית טוב [?תוב leg] למחמי ומן דעד כדון יוסף ברי קיים איזיל [ונחמן] M | ניזל ונחמי [איזיל ... ואיחמי] I | והדא [ולדא] M | וסגין [ג'] M. נמות [אימות] M

CAPÍTULO XLVI

1 Y se puso en camino Israel y todo lo que le pertenecía y vino a Bersabee e inmoló víctimas al Dios de su padre Isaac.
2 Y Yahweh dijo a Israel en visión de noche (1) y le dijo: ¡Jacob, Jacob! Y dijo (2): Heme aquí.
3 Y dijo: Yo soy el Dios de tu padre. No temas bajar a Egipto pues allí te haré un gran pueblo.
4 Yo bajaré contigo a Egipto y Yo, con mi Verbo, te haré también subir (3) y José pondrá sus manos sobre tus ojos (4).
5 Y Jacob se levantó de Bersabee y los hijos de Israel cargaron (5) a su padre Jacob y a sus hijos y a sus mujeres en los carros que había enviado el faraón para transportarle (6).
6 Y tomaron su hacienda (7) y sus riquezas que habían adquirido (8) en tierra de Canaán y vinieron a Egipto, Jacob y todos sus hijos con él.
7 Con él hicieron bajar (9) a Egipto sus hijos y todos sus hijos con él, sus hijas y las hijas de sus hijas y toda su descendencia.
8 Y éstos son los nombres de los hijos de Israel que entraron en Egipto: Jacob y sus hijos; el primogénito de Jacob, Rubén.
9 Y los hijos de Rubén: Hanok, Pal·lú, Hesrón y Karmí.
10 Y los hijos de Simeón: Yemuel, Yamín, Ohad, Yakín, Sóhar y Saúl, hijo de la cananea.

(1) M: «el Verbo de Yahweh (habló) a Israel en visión nocturna».
(2) M: «y respondió Jacob en la lengua del santuario y dijo».
(3) M: «subidas».
(4) M: «la gracia de tus ojos».
(5) M: «y los hijos de Israel llevaron».
(6) M: «para llevar(le)».
(7) M: «sus rebaños».
(8) M: «los haberes que habían juntado».
(9) I: «bajaron»; M: «trajo».

CAPUT XLVI

1 ונטל ישראל וכל מה די ליה ואתא לבאירה דשבע ונכס נכסין לאלה דאבוי יצחק:
2 ואמר ייי לישראל בחזוה די ליליא ואמר יעקב יעקב ואמר הנני:
3 ואמר אנה הוא אלהיה דאבוך לא תדחל מיחות מצרים ארום לאומה רבה אישוי יתך תמן:
4 אנה אחות עמך מצרימה ואנה בממרי אסיק יתך לחוד מסוק ויוסף ישוי ידיה על עיינך:
5 וקם יעקב מן באר שבע וטענו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית טפליהון וית נשיהון בעגלתה די שלח פרעה למטען יתיה:
6 ונסבו ית קנינהון וית ממוניהון די קנון בארעא דכנען ואתון מצרימה יעקב וכל בנוי עמיה:
7 בנוי וכל בנוי עמיה בנתיה ובנת בנתיה וכל זרעיה אחתו עמיה מצרימה:
8 ואילן שמהת בני ישראל די עלו למצרים יעקב ובנוי ב[ו]כריה דיעקב ראובן:
9 ובנוי דראובן חנוך ופלוא חצרון וכרמי:
10 ובנוי דשמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאול ברה דכנעניתה:

46 1 ונכסין [נכסין] M || לאלה [לאלהא] M | דהוה ליה [די ליה] M: non patet loc propr hujus var lect: הא אנה, ?הוא, ?הא[אל] | [לא תדחל] 3 אנה [אנה] M || עני יעקב בלשון בית קדשא ואמ[ר הנני] [ואמר הנני] M | מימריה דיי לישראל בחזו דליליא [ואמר יי ... די ליליא] 2 id M | [במצרי] 4 M || למיחת למיצרים [מיחות מצרים] M | לא תדחול [באר שבע] I מבאר [מן באר] 5 M || מחוס דעיינך [עיינך] M | מסוקין [מסוק] I דשלח [די שלח] M | ונטלו בני ישראל [וטענו בני ישראל] M | באירא דשבע סגולהון [ממוניהון די קנון] M | נכסהון [קנינהון] 6 M || למסבול [למטען] [וכל] 7 M || למצרים [מצרימה] I ואתן [ואתון] I דקנון [די קנון] M | די סגולו M | אעיל; I נחתו [אחתו] M | זרעי [זרעיה] M | ובנתיה די בנוי [ובנת בנתיה] I | ובני אליין [ואילן ... למצרים] M | ואליין [ואילן] 8 M || למצרים [מצרימה] בזכריה! in text [ב[ו]כריה] I | דעלו [די עלו] M | דעלו למצרים

11 Y los hijos de Leví: Geršón, Qehat y Merarí.
12 Y los hijos de Judá: Er, Onán, Šelá, Peres y Zérah. (Y murió Er y Onán en tierra de Canaán. Y fueron los hijos de Peres) Hesrón y Hamul.
13 Y los hijos de Isacar: Tolá, Puwwá, Yob y Šimrón.
14 Y los hijos de Zabulón: Séred, Elón y Yahleel.
15 Éstos son los hijos de Lea, que parió a Jacob en Paddán-Aram junto con su hija Diná. Todas las personas entre hijos e hijas: treinta y tres.
16 Y los hijos de Gad: Sifyón, Haggí, Šuní, Esbón, Erí, Arodí y Arelí.
17 Y los hijos de Aser: Yimná, Yišwá, Yišwí, Beriá y Sérah, hermana de ellos. Y los hijos de Beriá: Héber y Malkiel.
18 Éstos son los hijos de Zilpá, que Labán dio a su hija Lea, y parió a Jacob: dieciséis personas.
19 Los hijos de Raquel, esposa de Jacob: José y Benjamín.
20 Y a José le nacieron en tierra de Egipto Manasés y Efraím, que le parió Asenat, hija de Putifar, señor de On ([1]).
21 Y los hijos de Benjamín: Bela, Béker, Ašbel, Gerá, Naamán, Ehí, Roš, Muppím, Huppím y Ard.
22 Éstos son los hijos de Raquel que nacieron a Jacob: todas las personas: catorce.
23 Y los hijos de Dan: Hušim.
24 Y los hijos de Neftalí: Yahseel, Guní, Yéser y Šil·lem.
25 Éstos son los hijos de Bilhá, que Labán dio a su hija Raquel; ella parió éstos a Jacob; todas las personas: siete personas.
26 Todas las personas que entraron con Jacob en Egipto, salidas de sus lomos, fuera de las mujeres de los hijos de Jacob, en total: sesenta y seis personas.

([1]) M: «de Tanis».

11 ובנוי דלוי גרשון קהת ומררי׃
12 ובנוי דיהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח [ומית ער ואונן בארעא דכנען והוו בני פרץ] חצרון וחמול׃
13 ובנוי דיששכר תולע ופוה ויוב ושמרון׃
14 ובנוי דזבולון סרד ואלון ויחלאל׃
15 אלין בנוי דלאה די ילדת ליעקב בפדן ארם ית דינה ברתיה כל נפשתה בנוי ובנתיה תלתין ותלת׃
16 ובנוי דגד צפיון וחגי שוני ואצבון ערי וארודי ואראלי׃
17 ובנוי דאשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתהון ובנוי דבריעה חבר ומלכיאל׃
18 אלין בניה דזלפה די יהב לבן ללאה ברתיה וילדת ית אלין ליעקב שת עשרה נפשן׃
19 בנוי דרחל אתתיה דיעקב יוסף ובנימן׃
20 ואתיליד ליוסף בארעא דמצרים מה דילידת ליה אסנת ברת פוטיפרע רבה דאון ית מנשה וית אפרים׃
21 ובנוי דבנימן בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד׃
22 אלין בנוי דרחל דילידת ליעקב כל נפשתא ארבעה עשרה׃
23 ובנוי דדן חשים׃
24 ובנוי דנפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם׃
25 אלין בנוי דבלהה די יהב לבן לרחל ברתיה וילידת ית אלין ליעקב כל נפשתא שבע נפשין׃
26 כל נפשתא די עלו עם יעקב מצרימה נפקי חלציה בר מנשוי דבנוי דיעקב כל נפשתא שתין ושית׃

12 [ומית ... בני פרץ] desider in text; omiss ex homoiotel || 15 אלין 1.º, 2.º] אליין 1.º, 2.º M | אליין M | בנוי 1.º] בני I || 18 בנוי דרחל] בנה דרחל M || 19 נפש] נפשן I | דיהב] די יהב I | בנוי] בניה I || 20 דתנוס] דאון M || 22 דילידת ... אליין] אליין בנייה דרחל די איתיילת M | נפש] נפשתא M || 25 אליין] אלין M | [איתיילדו vel איתיילד leg] M | דיהב] די יהב I | ית אליין] ית אלין M | שבעה] שבע M || 26 עלו] די עלו M | מנשוי] מנשהון id I; M | חלציה] חלצוי M | למצרים] מצרימה I | דעלו] אשתין M.

27 Y los hijos de José que le nacieron en Egipto: dos personas. El total de personas de la gente de la casa de Jacob que entraron en Egipto: setenta.
28 Y envió delante a Judá (1), a José para prepararle el lugar de su residencia en Gosen. Y entraron a la tierra de Gosen (2).
29 Y enganchó José sus carros y salió al encuentro de su padre Israel a Gosen y le vio y se echó sobre su cuello y lloró de nuevo (3).
30 Y dijo Israel a José: (Si) yo muero, esta vez no moriría (4) después de que he visto tu rostro, porque ahora (5) tú vives (6).
31 Y José dijo a sus hermanos y a la gente de la casa de su padre: Ea, subiré y comunicaré al faraón y le diré (= Ea, subiré a comunicar y decir al faraón): Mis hermanos y la gente de la casa de mi padre que estaban en el país de Canaán han venido a mí.
32 Y son hombres que apacientan ganado, pues son propietarios de animales, y han traído sus ganados y sus vacadas y todo lo que les pertenece.
33 Y cuando el faraón os llame y os diga: ¿Cuál es vuestro trabajo?
34 Le diréis: Tus siervos son propietarios de animales (7) desde (su) infancia hasta el presente: nosotros (y nuestros padres) (8), a fin de que podáis habitar en la tierra de Gosen, porque para los egipcios son una abominación todos los que pastorean ganado.

(1) M: «con un don».
(2) M: «para prepararle una escuela en Gosen».
(3) M: «por segunda vez».
(4) I: «muerto después».
(5) M: «todavía».
(6) M: «(si) yo me muriese esta vez, sería para mí como si no muriese, después que he visto».
(7) M: «fueron propietarios de rebaños».
(8) Falta en el texto.

27 ובנוי דיוסף די אתיילדו לה במצרים תרתין נפשן כל נפשתא דאנשי בייתיה דיעקב די עלו מצרימה שבעין׃
28 וית יהודה שלח קדמוי לוות יוסף למתקנה ליה אתר בית משרוי בגשנה ועלו לארעא דגשן׃
29 וטכס יוסף ארתכוי ונפק לקדמות ישראל אבוי לגשנה וחמה יתיה ואתרכן על צואריה ובכה על צואריה תוב׃
30 ואמר ישראל ליוסף א[י]ל[ו] אנה מית הדא זימנא לא מיתת מן בתר דחמת סבר אפיך ארום כען את בחיין׃
31 ואמר יוסף לאחוי ולאנשי בייתיה דאבוי אסוק כען ואתני לפרעה ואמר ליה אחוי ואנשי בייתיה דאבא די בארעא דכנען אתון לוותי׃
32 וגבריא רעין ען ארום מרי בעירא אנ[ו]ן ועניהון ותוריהון וכל מה דלהון אייתון׃
33 ויהוי ארום יקרא לכון פרעה ויאמר מה היא עבדתיכון׃
34 ותימרון מרי בעיר הוון עבדך מן טלייתהון ועד כדון להוד אנן להוד [אבהתן] מן בגלל דתישרון בארעא דגשן ארום מרחקי למצראי כל דרעי ען׃

[מצרימה | I דעלו [די עלו | M דאיתיליד ;I דאת׳ [די אתיילדו 27 לתקנא [למתקנה ... בגשנה | M בהדא דורון לוות [לוות 28 || M למצרים || M לגושנא ואתון לא[רעא] [בגשנה ... לארעא | M ליה בית מדרשא בגושן 29 || M זמן תניינות [תוב | M רתכוי וסלק לק[דמות] [ארתכוי ונפק לקדמות || M הוינא מאית בהדא זמנא כילו עליי [אנה ... דחמת | אולי in text [א[י]ל[ו] 30 || M עד כדון [כען | I מיתה בתר [מיתת מן בתר | M דלא מיתת בתר דחמית וגובררייא [וגבריא רעין 32 || M אתין לוותי [אתון לוותי | M דאית [די 31 גוברין [מרי ... ועניהון | superadd ׳ sed אנין in text vid [אנ[ו]ן | M רעיין vb potest [אייתון | M דאית להון א׳ [דלהון אייתון | M מריה נכסין הינון וענין legi || אייתיו 34 טליותך [טלייתהון | M גוברין מריה נכסין הוו [מרי ... הוון [leg טליותן] M | [אבהתן] להוד׳ אבהתן [לחוד אבהתן desider in text; I | M היא + [מרחקי.

CAPÍTULO XLVII

1 Y fue José a comunicarlo al faraón y dijo: Mi padre y mis hermanos
y sus rebaños y sus vacadas y todo lo que les pertenece han venido
de la tierra de Canaán y he aquí que ellos están en tierra de Gosen.
2 Y tomó una parte (de sus hermanos), cinco hombres, y los puso de-
lante del faraón.
3 Y dijo el faraón a sus hermanos: ¿Cuál es vuestro trabajo? Y dicen
al faraón: Somos pastores de ganado ellos ([1]) tus siervos, ellos ([1])
y nuestros padres.
4 Y dicen al faraón: Hemos entrado para morar en el país porque no
hay pasto para el ganado de tus siervos pues el hambre es muy fuerte
y desfallecían en el país de Canaán; y ahora, puedan, por favor, ha-
bitar tus siervos en la tierra de Gosen.
5 Y dijo el faraón a José: Tu padre y tus hermanos han venido junto a ti.
6 La tierra de Egipto está delante de ti: asienta en lo mejor de la tierra
a tu padre y a tus hermanos. Habiten en la tierra de Gosen. Y si tú
sabes que hay entre ellos hombres valientes les pondrás como ma-
yorales de nuestros ganados ([2]) sobre todo lo que me pertenece.
7 Y José trajo ([3]) a su padre Jacob y lo puso delante del faraón y Jacob
bendijo al faraón.
8 Y dijo el faraón a Jacob: ¿Cuántos son los días de los años de tu vida?
9 Y dijo Jacob al faraón: Los días de los años de mi residencia son
ciento treinta años, pocos y malos fueron los días de los años de mi
vida y no han alcanzado los días de los años de la vida de mis padres
en los días de sus residencias.
10 Y Jacob bendijo al faraón y salió de la presencia del faraón ([4]).

([1]) = nosotros.
([2]) M: «rebaños, sobre lo que».
([3]) M: «introdujo».
([4]) M: «y dijo: Haya voluntad delante de Yahweh de que se levanten las aguas del Nilo y rieguen toda la tierra de Egipto y cese el hambre en tus días; y Jacob salió de junto al faraón».

CAPUT XLVII

1 ואתא יוסף ותני לפרעה ואמר אבה ואחיי ועניהון ותוריהון וכל
מה דלהון אתון מן ארעא דכנען והא אינון יהיבין בארעא דגשן:
2 ומן קצת נסב חמשה גברין ואקם יתהון קדם פרעה:
3 ואמר פרעה לאחוי מן עבידתכון ואמרין לפרעה רעין ען אנון
עבדך להוד אנון ולחוד אבהתן:
4 ואמרין לפרעה למתותבה בארעא עלנן ארום לית מרעה לענה די
לעבדך ארום תקף כפנא לחדא ואישתלחון בארעא דכנען וכדון
ישרון כען עבדך בארעא דגשן:
5 ואמר פרעה ליוסף למימר אבוך ואחך אתון לוותך:
6 ארעא דמצרים קדמיך היא בבית שפר ארעא אשרי ית אבוך וית
אחך ישרון בארעא דגשן ואן את ידע ואית בהון גברין גברי חיל
ותשווי יתהון רברבני קניינן על כל מה דלי:
7 ואייתי יוסף ית יעקב אבוי ואקים יתיה קדם פרעה וברך יעקב
ית פרעה:
8 ואמר פרעה ליעקב כמה אינון יומי שני חייך:
9 ואמר יעקב לפרעה יומי שני תותבותי מאה ותלתין שנין קלילין
ובישין הוון יומי שני חיי ולא ארעו ית יומי שני חיי אבהתי ביומי
תותבותיהון:
10 וברך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם פרעה:

47 1 מארעא [מן ארעא M | דאית להון [דלהון I || 2 סייפי [קצת I || 3 אל לפ' [לפרעה N | רעין [רען M | לחוד [להוד I || 4 היא + [מן M | דאית כופנא [תקף כפנא M || וכדו [וכדון I | ואישתלהון leg [ואישתלחון M || נכסין על מ[ה] [קניינן על כל מה M | בשפר טוב ארעא [בבית שפר ארעא M || 6 קלילן [קלילין M || 7 הינון [אינון M || 8 ואעל [ואייתי M || 9 ואמ[ר] ליה יהא רעווא מן קדם ה' דאיסקון מיא דנילוס וישקון [ונפק ... פרעה 10 M. ית כל ארעא דמצרים ויעדי כפנא ביומך ונפק יעקב מלוות פרעה

11 Y José asentó a su padre y a sus hermanos y a toda la gente de su casa (y les dio heredad en Egipto, en los lugares mejores de la tierra, en la tierra de Pelusio conforme había mandado el faraón) (1).
12 (Y sustentó José a su padre y a sus hermanos) (1) y a toda la gente de su casa con pan según los hijos.
13 Y no había pan en toda la tierra porque el hambre era muy recia y desfallecían los habitantes de la tierra de Egipto y de la tierra de Canaán ante el hambre.
14 Y José reunió (2) todo el dinero que se encontraba en el país de Egipto y en el país de Canaán a cambio de trigo (3) que ellos (compraban) (1), y José introdujo el dinero en el palacio del faraón.
15 Y se terminó (4) el dinero de la tierra de Egipto y de la tierra de Canaán y vinieron todos los egipcios a José diciendo: Danos pan, ¿por qué vamos a morir (5) ante ti porque se haya acabado el dinero?
16 Y dijo José: Traed vuestros animales (6) y os daré por vuestros animales (7) si se ha terminado el dinero.
17 Y trajéron(los) todos los egipcios a José diciendo: Danos pan. Y José les dio alimentos por caballos y por la hacienda (8) de ganado menor y por la hacienda (9) de ganado mayor y por los asnos y los llevó adelante (10) con pan a trueque de todas sus bestias en aquel año.

(1) Falta en el texto; está presente en M.
(2) M: «y recogió».
(3) M: «compras».
(4) M: «y se acabó».
(5) M: «danos alimento; ¿por qué vamos a morir?»
(6) M: «Dad vuestros rebaños».
(7) M: «por vuestros rebaños».
(8) M: «y por los rebaños de ganado menor».
(9) M: «y por los rebaños de ganado mayor».
(10) M: «y los alimentó José con pan y a trueque de todos sus rebaños».

11 ואשרי יוסף ית אבוי וית אחוי [ויהב להון אחסנא במצרים בבית שפר ארעא בארע פילוסין היך מה דפקד פרעה:
12 ויכלכל יוסף ית אבוי וית אחוי] וית כל אנשי ביתה לחם לפם טפליא:
13 ולחם דלית בכל ארעא ארום תקף כפנא לחדא ואשתלהון דיירי ארעא דמצרים וארעא דכנען מן קדם כפנא:
14 וכנש יוסף ית כל כספא דאשתכח בארעא דמצרים ובארעא דכנען בעיבורה די אנון [זבנין] ואעל יוסף ית כספא לפלטורין דפרעה:
15 ושלם כספא מן ארעא דמצרים ומן ארעא דכנען ואתון כל מצראי לוות יוסף למימר הב לן לחם ולמה נמות כל קבלך ארום שלם כספא:
16 ואמר יוסף אייתון בעירכון ואתן לכון בבעירכון אן שלם כספא:
17 ואייתון כל מצראי לוות יוסף למימר הב לן לחם ויהב להון יוסף מזון ב[ס]וסוותא ובקנין ען ובקנין תורייה ובחמריא ודבר יתהון בלחמא בכל בעירהון בשתא ה[י]א:

11 Usque ad finem v ... ויהב]] desider in text, omiss ex homoiotel; add in M | אחסנא [אחסנא N | בשפר טוב [בבית שפר M | פילוסין [פילוסין M | די פקיד [דפקד M || 12 [ויכלכל ... וית אחוי]] desider in text; add in M | דאבוי מזון לפ׳ [ביתה לחם לפם M | ויפרנס [ויכלכל M | כופ[נא] [ואשתלהון M | כפנא 1.º] לית c I | דלית [דלית leg prob | ומזון [ולחם M 13 | כפנא 2.º] כופנא I || 14 ולקט [וכנש M | דאתאשכח [דאשתכח M | כפנא [ואשתלהן M | בזבונה [בעיבורה M | [די אנון [זבנין] זבנין desider in text; דאינון זבנין I | בפלטין [לפלטורין M || 15 וחסל [ושלם M | הינון [אנון M | [מן ארעא מארע[א] I | תן לן מזון ולמה נמות [הב לן ... נמות M || 16 [אייתון etiam legi potest | היבו נכסיהון [אייתון בעירכון M | בנכסיהון [בבעירכון M | Ex hoc v rursus adnotator [J] || 17 בטוסוותא in text [ב[ס]וסוותא | ובנכסי ענה ובנכסי תו[רייה] [ובקנין ען M | בעירהון ... ופרנס [ודבר תורייה ... ובקנין ען | יתהון יוסף בלח[מא] ובכל נכסיהון M | [ה[י]א ׳ superadd a *sofer*.

18 Y terminó (1) aquel año y vinieron a él al año segundo y le dicen: No mentimos a mi señor, sino que el dinero se ha terminado y el ganado y las bestias son de mi señor y no queda que no sea de mi señor sino nuestros cuerpos y nuestra tierra (2).

19 ¿Por qué tendremos que morir en tu presencia (3) nosotros y nuestras tierras? Cómpranos (4) a nosotros y a nuestras tierras por pan (5) y seremos nosotros y nuestras tierras siervos del faraón y danos semilla y viviremos y no moriremos y no quedará sin cultivar la tierra.

20 Y José compró para el faraón toda la tierra de los egipcios, porque los egipcios, cada cual vendió su campo, pues el hambre arreciaba sobre ellos, y la tierra fue del faraón.

21 Y José trasladó a la gente que calumniaba (6) con lengua malvada (7) deportándolos y trasladándolos de una ciudad a otra y de un confín del territorio de los egipcios a otro y asentó a la población de las ciudades en el campo y asentó a la población del campo en las ciudades, de un confín a otro de la tierra de Egipto, a fin de que los egipcios no vejasen a los hermanos de José y les dijesen: Extranjeros desterrados.

(1) M: «y se acabó».

(2) M: «y los rebaños de animales (están) con nuestro señor; no queda ante nuestro señor sino los cuerpos de ellos (= nuestros cuerpos) y nuestras tierras».

(3) I: «a tus ojos»; M: «ante ti».

(4) I: «compra».

(5) M: «por alimento».

(6) De la raíz *lšn* que en *hif'il* ha originado el verbo español «malsinar» (hablar mal o calumniar).

(7) M: «trasladó a la gente de una ciudad a otra a fin de que no llamaran a sus hermanos desterrados y apátridas (...); por esto los deportó de un cabo del territorio de Egipto al otro. Y a la gente que habitaban en las provincias las trasladó a las ciudades y a la gente que vivían en las ciudades las trasladó a las provincias para que no vejaran a los hijos de Jacob y les llamasen extranjeros y apátridas».

18 ושלמת שתא ההיא ואתן לוותיה בשתה תינייניתה ואמרין ליה לא נשקר מרבוני ארום אלהן שלם כספא וענה ובעירא לרבוני ולא נשאר מן רבוני אלהן בלהודי גופינן וארענן׃

19 למה נמות קדמיך לחוד אנן לחוד ארען קנה יתן וית ארעאן בלחמא ונהווי אנן וארען עבדין לפרעה והב לן זרע ונחי ולא נמות וארעא לא תבור׃

20 וזבן יוסף ית כל ארעהון דמצראי לפרעה ארום זבנו מצראי גבר חקליה ארום תקף עליהון כפנא והוות ארעא לפרעה׃

21 וית עמא מלשנה לשנה בישא עבר יתהון יוסף ואגלי יתהון וטלטל יתהון מן קרייה לקריה ומן סיפא תחומיהון דמיצראי ועד סייפא ועמא דבקריית[א] אשרי במדינתא ועמא דמדינתא אשרי בקרייתא מן סייפי דארעא דמצרים ועד סייפיה דלא יהוון מצראי מוניין לאחוי דיוסף ואמרין להון אכסניא גלוליא׃

18 אלהן | M מן רבונן [מרבוני | I תניתא [תינייניתה | M וחסלת [ושלמת ונכסי [וענה ... וארענן | I ודענה ודבעירא [וענה ובעירא | M אין חסל [שלם בלהודי [| M בעירה לות רבונן לא אשתייר קדם רבונן ברם אלא הן גופיהון וארען להוד [1.º, 2.º לחוד | M לקבלך ;I לעיינך [קדמיך 19 || I בלחודי 1.º, 2.º I | במזאנה [קנה M; haec var lect corresp בלחמא | I: haec var lect corresp זבון [בלחמא כפנא [| M ארעא דמצריים [ארעהון דמצראי 20 || קנה כו[פנא] M || 21 Usque ad finem v ... וית עמא טלטל יתהון [וית עמא מן קרי לקרי מן בגלל דלא יהוון קריין לאחוי מטלטליא וגילוליא [?] מן בגלל כן טלטילינון מן סוף תחום מצרים ועד סופיה׃

וית עמא דהוון שרין במדינתא אעבר בקורייתא וית עמא דהוון שרין בקורייתא | M אעבר במדינתא דלא יהוו מוניין לבנוי דיעקוב ואמרין להן אכסנאי גלולאי סיפא [סיפא ... usque ad finem v | I סייפא [סיפא | I מקר[ייה] [מן קרייה תחום[הון] דמצריים עד תחומא סיפא מן בגלל לחו [לאחוי leg] דיוסף דלא יהוון להן אכסניי גלולייי [אכסניא | I תחומא [תחומיהון | M קריין להון אכסניא ξένος.

22 Sólo no compró la tierra de los sacerdotes, porque los sacerdotes
tenían un racionamiento del faraón y comían la parte que les daba el
faraón. Por esto no vendieron sus campos.
23 (Y dijo José al pueblo: He aquí que os he comprado a vosotros en
este día y a vuestras tierras para el faraón. Tomaos simiente y sem-
brad el campo) (1).
24 Y en el tiempo de la cosecha daréis el quinto al faraón y las cuatro
partes restantes serán (2) para vosotros para sembrar vuestros tér-
minos, para alimento vuestro y para sustento (3) de vuestras casas
y para alimento de vuestros hijos.
25 Y dicen: Nos has dado la vida. Encontremos gracia y favor a los ojos
de mi señor (4) y seremos esclavos del faraón.
26 Y puso José como (ley) (5) hasta el día de hoy sobre la tierra de los
egipcios: para el faraón una quinta parte; sólo la tierra de los sacer-
dotes, de ellos solos, no fue del faraón.
27 Y habitó Israel en el país de Egipto, en la tierra de Gosen, y here-
daron en ella y se engrandecieron y se multiplicaron mucho.
28 Y Jacob vivió en el país de Egipto diecisiete años y fueron los días
de la vida de Jacob (6), los años de su vida, ciento cuarenta y siete años.
29 Y se acercaron los días de Israel a la muerte y llamó a su hijo (7)
a José y le dijo: Te lo pido, si he encontrado gracia y favor a tus ojos,
pon, por favor, tu mano debajo de mi (muslo) (8) y haz conmigo
gracia y bondad. No me entierres por favor, en Egipto.

(1) Falta en el texto. Tomado de M.
(2) M: «para vosotros, para siembra en los campos».
(3) M: «para sustento».
(4) M: «a los ojos de nuestro señor».
(5) M: «como ley»; N: «como señal».
(6) I: «los días de Jacob».
(7) *Lit:* «sus hijos».
(8) *Lit:* «alianza».

22 להו[ד] ארעהון דכומריא לא זבן ארום חולק לכומריא מן לוות
פרעה וייכלון ית חולקהון די יהב להון פרעה בגין כדין לא
זבנו ית ארעהון׃
23 [ואמ[ר] יוסף לעמא הא זבנית יתכון יומא הדין וית ארעא לפרעה
שיבו לכון זרע ותזרעון ית ארעא]׃
24 ויהווי באשון עללתא ותתנון חד מן חמשה לפרעה וארבעה חלקין
יהווי לכון למזרע תחומכון ולמזוניכון ולתפניק בתיכון ולמזון
לטפליכון׃
25 ואמרין קיימת יתן נשכח חן וחסד באפוי דרבוני ונהוי עבדין
לפרעה׃
26 ושוי יתה יוסף לסימן עד יומא הדין על ארעהון דמצראי לפרעה
לחד מן חמשה להוד ארעהון דכומריא בלחודיהון לא הוות לפרעה׃
27 ושרון ישראל בארעא דמצרים בארעא דגושן ואחסנו בה ותקפו וסגן
לחדא׃
28 וחיה יעקב בארעא דמצרים שבע עשרה שנין והוון יומין חיוי
דיעקב שני חיוי מאה וארבעין ושבע שנין׃
29 וקרבו יומוי דישראל למימת וקרא לבנוי ליוסף ואמר ליה אן
כען אשכחת חן וחסד באפיך שוי כען ידך תחות קיימי ותעבד
עמי חסד וטבו לא כען תקבר יתי במצרים׃

22 [להו]ד] in text להון; לחוד I | חולקיהון דכומריא [חולק לכומריא M |
די הוון [די יהב להון פרעה | דיהב [די יהב | דאוף אכלין ית [וייכלון ית
[בגין | מן לוות פרעה M sed haec var lect prob refer ad יהב[׳] מן [פ׳]
[ואמ[ר] ... ית ארעא] 23 || M כן לא זבינו [כדין לא זבנו | יבדין בגין in text
desider tot v; sumitur ex M || 24 בשעת [באשון M | חול[קין] [חלקין M |
לפרנוס [ולתפניק M | לכון לזרועא באפי בירא [לכון ... תחומכון M || 25
[ונהוי M | באפי דרבונן [באפוי דרבוני M | נשכחה [נשכח I | ואמ]רון [ואמרין
וניהווי I; primò וניהוון || 26 לסימן [לקיים prob leg c M | [ארעהון
[בלחודיהון I | לחוד [להוד M | ארעא דמצריי[ם] [ארעהון דמצראי I | ארעא
28 || M וסגון ואיסתגון [ותקפו וסגן M | ואיתחסנו [ואחסנו 27 || I לבל׳
[למימת I | דיעקוב [דישראל 29 || I יומוי די יעקוב [יומין חיוי דיעקב
ידך [תחות קיימי M | קדמיך [באפיך M | בבעו 1.° [כען M | למימות
[leg? ירך] M | וקשט [וטבו M | כען 3.° [בבעו M.

30 Cuando me reúna con mis padres me tomarás de Egipto y me sepultarás en sus sepulcros. Y dijo: He aquí que yo haré conforme a tus palabras.
31 Y dijo: Júramelo. Y se lo juró. E Israel alabó y glorificó (a Yahweh) sobre la cabecera de la cama (1).

CAPÍTULO XLVIII

1 Y ocurrió después de estas cosas que se dijo a José: He aquí que tu padre está malo. Y tomó (2) consigo a sus dos hijos, a Manasés y a Efraím.
2 E hizo saber a Jacob y dijo: He aquí que tu hijo José viene junto a ti; y se reanimó (3) y se sentó sobre la cabecera de la cama.
3 Y dijo Jacob a José: El Dios de los cielos se me apareció en Luz, en tierra de Canaán y me bendijo.
4 Y me dijo: He aquí que yo te haré poderoso y te multiplicaré (4) y serás asamblea de multitudes de pueblos justos y daré esta tierra a tus hijos (5) tras de ti en posesión eterna.
5 Y ahora tus dos hijos que te han nacido en el país de Egipto antes de venir junto a ti a Egipto, serán para mi nombre: Efraím y Manasés, como Rubén y Simeón, serán para mi nombre.
6 Y tu descendencia que engendraste después de ellos será para tu nombre; y con el nombre de sus hermanos serán llamados en sus posesiones (6).

(1) M: «júramelo con juramento, y se lo juró con juramento. Y alabó (a Dios) y desde que (*Ps:* «e inmediatamente») se le apareció la Gloria de la Šekiná de Yahweh, se prosternó Israel».
(2) M: «Malo. Y tomó...».
(3) M: «e hizo un esfuerzo».
(4) M: «y te multiplicaré y te haré como asamblea».
(5) M: «a los descendientes de tus hijos».
(6) M: «el nombre de su hermano tomarán en herencia».

30 ואתכנש לוות אבהתי ותסב יתי מן מצריים ותקבר יתי בקבורותיהון ואמר הא אנא עבד כמליך׃
31 ואמר אשתבע לי ואשתבע ליה ואודי ושבח ישראל על ריש דרגשא׃

CAPUT XLVIII

1 והוה בתר פתגמא האליין ואיתמר ליוסף הא אבוך ביש ודבר ית תרין בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים׃
2 ואתני ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתי לוותך ואזדרז ישראל ויתב ליה על ריש דרגשה׃
3 ואמר יעקב ליוסף אלה שמיא אתגלי עלי בלוז בארעא דכנען וברך יתי׃
4 ואמר לי הא אנה מתוקף יתך ומסגי יתך ותהווי לקהל כנישת אומין צדיקין ואתן ית ארעא הדא לבניך מן בתרך אחסנות עלם׃
5 וכדון תרין בניך דאתילדו לך בארעא דמצרים עד מייתוי לוותיך מצרימה לשמי אינון אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהוון לשמי׃
6 ותולדתך דאולידת בתריהון לשמך יהוון על שם אחיהון יתקרון באחסנתיהון׃

30 אעבד כפתגמא [עבד כמליך] M | Adnotator ut in Gn 43, 27 ss || 31 קיים לי בשבועה וקיים ליה בשבועה ואודי ומן דאתגלי [אשתבע ... ישראל ומן יד איתגלי] Ps] M. איקר שכינתי[ה] דיי׳ וסגיד ישראל

48 1 פתגמה [פתגמא] M | ואתאמר [ואיתמר] M | באש ונסב [ביש ודבר ית] M | ית M | בנוי [בנוהי] M || 2 ואתוקף [ואזדרז] M || 4 מתקף [מתוקף] I | לזרעת בנ[יך] [לבניך] M | ואסגי יתך ואשוי יתך לקהל [ומסגי יתך ... לקהל] M 1.º; לזרעיית בניך M 2.º | אחסנת [אחסנות] M || 5 וכדו [וכדון] M | הינון [אינון] M || 6 ובית תולדה [ותולדתך] cf v 7; עיילנן M | מייתוי] שמיה די אחוהון יאחסנון [על שם אחיהון ... באחסנתיהון] M.

7 Y cuando yo venía de Paddán de Aram murió en mi presencia Raquel en la tierra de Canaán, en el camino, en el tiempo de la recolección (¿a una «*kibrá*»?) de (la) tierra ([1]) a la entrada (para entrar en) de Efrata, y la enterré allí en el camino de Efrata, o sea, Belén.
8 Y vio Israel los hijos de José y dijo: ¿Quiénes son éstos? ([2])
9 Y dijo José a su padre: Son hijos míos que Yahweh me ha dado aquí. Y dijo: Tráelos, por favor, junto a mí, y los bendeciré.
10 Y los ojos de Israel estaban nublados ([3]) por la vejez y no podía verlos y los acercó junto a sí. Y los abrazó y los besó.
11 Y dijo Israel a José: No esperaba ver tu rostro y he aquí que Yahweh ([4]) me ha hecho ver también a tus hijos.
12 Y José los hizo salir después de que los bendijo ([5]) y se prosternó en tierra delante de él ([6]).
13 Y José tomó a los dos, a Efraím a su derecha —a la izquierda de Israel— y a Manasés a su izquierda —a la derecha de Israel—, y (los) acercó a él ([7]).
14 E Israel extendió su diestra y (la) extendió y puso sobre la cabeza de Efraím, que era el menor, y la izquierda sobre la cabeza de Manasés, cruzando sus manos, porque Manasés era el primogénito.
15 Y bendijo a José y dijo: Yahweh ([8]), ante quien caminaron mis padres, Abraham e Isaac, en verdad, Yahweh ([9]) que me ha conducido desde mi mocedad hasta hoy,
16 el ángel que me ha librado a mí de toda angustia, bendiga a los muchachos y sea pronunciado en ellos mi nombre y el nombre de mis padres, Abraham e Isaac, y multiplíquense en la tierra como los peces se multiplican en el agua ([10]).

([1]) M: «al tiempo de la recolección (?) a una *kibrá* de tierra para entrar en Efrata»; cf 35, 16. Quizá haya que leer '*syf* (recolección) por '*swn*.
([2]) M: «de dónde han sido engendrados éstos?»
([3]) M: «endurecidos por la vejez».
([4]) M: «el Verbo de Yahweh (me ha hecho ver) también la descendencia de tus hijos».
([5]) *o:* «porque los había bendecido».
([6]) M: «de sus rodillas y saludaron según la costumbre del país».
([7]) M: «y los acercó a él».
([8]) M: «El Verbo de Yahweh (ante quien) han caminado».
([9]) M: «el Verbo de Yahweh que me ha conducido».
([10]) M: «en el mar».

7 ואנה במייתוי מפדן דארם מיתת קדמי רחל בארעא דכנען בארחא באשון עללתא דארעא למיתא לאפרתה וקברת יתה תמן באורחא דאפרת היא בית לחם:
8 וחמא ישראל ית בנוי דיוסף ואמר מאן אינון אליין:
9 ואמר יוסף לאבוי בני אנון די יהב לי ייי הכא ואמר דבר כען יתהון לוותי ואברך יתהון:
10 ועיינוי דישראל כהון משיבה ולא הוה יכיל למיחמי ואקריב יתהון לוותיה וגפף יתהון ונשק יתהון:
11 [ואמר] ישראל ליוסף סבר אפיך לא סכיית למיחמי והא חזי יתי ייי אף ית בניך:
12 ואפק יוסף יתהון מן דברך יתהון ואשתטחו קדמוי על ארעא:
13 ודבר יוסף ית תריהון ית אפרים בימיניה מן שמאלה דישראל וית מנשה בשמאליה מן ימיניה דישראל וקרב לוותיה:
14 ופשט ישראל ית ימינה ופשט ושווי על ראשה דאפרים והוא זעירא וית שמאליה על רישיה דמנשה שלחף ית ידוי ארום מנשה הוה בכורה:
15 וברך ית יוסף ואמר ייי די הלכו אבהתי קדמוי בקושטא אברהם ויצחק ייי דדבר יתי מן טליותי עד יומא הדין:
16 מלאכא די פרק יתי מן כל עקא יברך ית טליא ויתקרי בהון שמי ושם אבהתי אברהם ויצחק ויסגון בארעא היך נוניא יסגון במיא:

7 במייתוי] cf v 5; במיתי M | מן פדן מתת עלי רחל [מפדן דארם ... רחל M | בזמן אסון כברת ארעא למיעול לאפר[תא] cf 35, 16; [באשון ... לאפרתה M | מאן אינון 8 M || דיהוד[ה] + [בית לחם | כברת דא' prob leg [דארעא M || קרוב [דבר | M מימרי[ה] דיי' [ייי 9 M || מן אתיילדו אילן [אליין M || וחבק [וגפף | I מן שיבו [משיבה | M תקפו מן שיבו לא [כהון משיבה ולא 10 מימרי[ה] [ייי אף ית בניך in text ויאמר pro text hebr et targ | [ואמר] 11 מן לוות ברכוי [מן דברך ... על ארעא 12 M || דיי' לחוד ית זרעית בניך [וקרב לוותיה | M ונסב [דבר 13 M || ושאלו בשלמה כנימוס ארעא [ייי די הלכו 15 M || הוה + [והוא 14 M || ואקרב ית[הון] לו[ותיה] I || [ה]דן [הדין | M מימרי[ה] דיי' דבר [ייי דדבר | M מימרי[ה] דיי' די הליכו 16 דנוני[א] סגן בימא [נוניא ... במיא | M ביש [עקא | I דפרק [די פרק M.

17 Y vio José que su padre había puesto su diestra sobre la cabeza de Efraím y ello no pareció bien a sus ojos (1) y cogió la mano de su padre para pasarla de la cabeza de Efraím a la cabeza de Manasés.
18 Y dijo José a su padre: No así, padre (*o:* «padre mío») (2), porque éste es el primogénito; pon tu diestra sobre su cabeza.
19 Y su padre no quiso y dijo: Lo sé, hijo mío, lo sé; también él llegará a ser un pueblo y también él será fuerte; empero su hermano menor será más fuerte que él y sus hijos dominarán en naciones (3).
20 Y los bendijo en aquel día diciendo: Por tus méritos será bendecido Israel diciendo: Hágate Yahweh como Efraím y Manasés. Y dio (a Efraím) la bendición de Manasés.
21 Y dijo Israel a José: He aquí que yo muero, pero Yahweh estará con vosotros y os volverá al país de vuestros padres.
22 Y yo te doy una parte más sobre tus hermanos: el vestido del primer (4) hombre, que cogió Abraham, padre de mi padre, de manos del perverso Nimrod, y dio a Isaac, mi padre, e Isaac, mi padre, dio a mi hermano Esaú y yo tomé de manos de mi hermano Esaú no con mi espada y mi arco sino por mis méritos y por mis buenas obras que para mí son mejores que mi espada y mi arco. Y aún te doy una parte más que a tus hermanos: Siquem, que tomé de manos de los amorreos por mis méritos y obras buenas que son mejores para mí que mi espada y arco.

(1) M: «pareció mal a sus ojos».
(2) En el Targum, lo mismo que en la Mišná, no se usa *abi* para «padre mío», sino *abba*. Lo mismo en arameo cristiano palestino.
(3) M: «y de sus hijos se sentarán en el gran Sanhedrín setenta sabios según el número de los mundos (*o:* «de los jóvenes»?)».
(4) M: «del primer (hombre), que Abraham tomó de las manos de Nimrod y los dio a Isaac e Isaac los dio a Esaú, que caminó según el modo de los amorreos... por mi fuerza... obras muchas que son puras... entre las espadas y más que mi arco» (variantes aisladas).

17 וחמא יוסף ארום שוי אבוי ית ימיניה על רישה דאפרים והוא לא שפר באפוי ואתוקף בידה דאבוי למחזרה יתה מעילוי רישה דאפרים על רישא דמנשה:
18 ואמר יוסף לאבוי לא כדן אבה ארום דין בכורה שוי ימינך על רישיה:
19 וסרב אבוי ואמר ידע אנא ברי ידע אנה אף הוא יהווי לאמה ואף הוא יתקף וברם אחוי זעירא יתקף מנה ובנוי יהוון שליטין באמיא:
20 וברך יתהון ביומא ההוא למימר בזכותך יתברכון ישראל למימר ישוי יתך ייי כאפרים וכמנשה ושוי ית ברכתיה דמנשה:
21 ואמר ישראל ליוסף הא אנה מיית ויהווי ייי עמכון ויחזור יתכון לארעא אבהתכון:
22 ואנא יהבית לך חולק חד יתיר על אחך לבושיה דאדם קדמיי נסב יתיה אברהם אבוי דאבה מן ידוי דנמרוד רשיעא ויהב יתיה ליצחק אבה ויצחק אבה יהב יתיה לעשו אחוי ואנה נסבת יתיה מן ידוי דעשו אחוי לא בחרבי ולא בקשתי ארום אלהן בזכוותי ובעובדיי טביא דאינון טבין לי מן חרבי ומן קשתי ועוד יהבית לך חולק חד יתיר על אחיך שכם דנסבית בזכוותי ובעובדיי טבייא מן ידיהון דאמוראי דטבין לי מן חרבי וקשתי:

17 [למחזרה] M | ואתיקף [ואתוקף] M | ובאש באפוי [והוא לא שפר באפוי
[אף הוא] 19 || M כען + [שוי] M | כן [כדן] 18 || M למעבר[ה]
[א]וף הוא M: desideratur circellus: nec certa est lectio nec quibus vb apponatur securum | ומן בנוהי יתבון בסנהדרין רבתא שבעין + [באמיא]
[ייי עמכון] 21 || M מימרי[ה] דיי׳ [ייי] 20 || M חכמין כמיניין עלמייא
[1.º לך חולק חד ... 22 || M לארעא [לארעא] M | מימרי[ה] דיי׳ בסעדיכון לכון חולק חד יתיר על אחוך [אחיך leg] דנסבית בזכותי ובעבדיי׳ [ובעבדיי leg]
לך [...]; M 1.º טב[י]א מן ידיהן דאמורא[י] דהווי[ן] טבין לי מן חרבי ומן קשתי אחיך [...] מן ידיהון דאמוראי בזכותי ובעבדיי׳ [ובעבדיי leg] טביי[א] דהוי׳ קדמאה דנסיב אברהם מן ידי נמרוד ויהיבנון ליצחק [קדמיי] M 2.º טבי[ן] ויצחק יהיבנ[ון] לעשו דהלך בנימוס דאמוראי ... בגבורתי ... עבדיה רב׳ M. דברירין ... בין סייפין ומן קשת[י]

CAPÍTULO XLIX

1 Y llamó Jacob a sus hijos y les dijo: Reuníos y os anunciaré ([1]) los secretos ocultos, las fechas ocultas, la retribución de premios de los justos y el castigo de los malos y cuál sea la felicidad del Edén. Todas juntas se reunieron ([2]) las doce tribus y rodearon el lecho de oro en el que estaba echado nuestro padre Jacob después que ([3]) se le manifestó el término (fijado) para que ([4]) se les comunicase el término (fijado) de la bendición y de la consolación. Después que se le manifestó el término, el secreto se le ocultó. Se imaginaban ([5]) que él les anunciaría el término (fijado) de la redención y consolación. Pero después que se le manifestó el secreto, se le ocultó. Y después que se le abrió la puerta, se le cerró. Respondió nuestro padre Jacob y los bendijo, a cada uno los bendijo según sus obras buenas.

2 Después que se reunieron las doce tribus y rodearon el lecho de oro en el que estaba echado nuestro padre, esperaban que les iría a revelar el orden de las bendiciones pero se le ocultó. Respondió nuestro padre Jacob y les dijo: De Abraham, padre de mi padre, surgió el impuro Ismael y todos los hijos de Qetura y de mi padre Isaac surgió el impuro Esaú, mi hermano, y yo tengo miedo de que no haya entre vosotros alguno cuyo corazón esté separado de sus hermanos para ir a dar culto ante ídolos extranjeros. Responden las doce tribus de Jacob a una y dicen: Escúchanos, padre nuestro, Israel: Yahweh nuestro Dios es uno. Respondió Jacob y dijo: Sea su nombre bendito, sea la gloria de su reino por los siglos de los siglos.

([1]) M: «y os comunicaré los signos (eventos milagrosos) ocultos, los secretos ocultos, la retribución».

([2]) M: «se reúnen las doce tribus rodeando el lecho».

([3]) *o:* «desde el momento que», «porque».

([4]) M: «pidió (= pidieron) que se les comunicase el término (fijado) de las bendiciones y consuelos, y (esto) se le ocultó. Y dado que se le ocultó, los bendijo según las obras buenas».

([5]) M: «... de él. Pensaban que les iba a comunicar todo lo que iba a pasar, lo que les pasaría a ellos al fin de los días. Después que se le manifestó el secreto, se le ocultó. Volvió a bendecirles: los bendijo a cada uno según la interpretación de su bendición».

CAPUT XLIX

1 וקרא יעקב לבנוי ואמר להון אתכנשו וחווי לכון רזייא סתימייא
קיצייה גיזזייא מתן אגריהון דצדיקייא ופורענתהון דרשיעיא
ושלוותה דעדן מה היא כחדא מתכנשין תרי עשר שבטייא ומקפן
לדרגשה דדהבא דהוה אבונן יעקב רביע בגוויה מן דאתגלי לי
קיצא ולאיתני להון קץ ברכתא וניחמתא מן דאתגלי ליה קיצא
רזא אתכסא מינה סברין דהוא מתני להון קץ פורקנא ונחמתא מן
דאתגלי ליה רזא אתכסי מנה ומן דאתפתח ליה תרעא אטרד מנה
ענה אבונן יעקב וברך יתהון גבר לפם עבדוי טבייא ברך יתהון:
2 מן דאתכנשו תרין עשר שבטוי דיעקב וא[קיפ]ו דרגשא דדהבא
דאבונן יעקב רביע בגוויה סברין דהווה גלי להון סדר ברכתא
ואתכסי מניה עני אבונן יעקב ואמר להון אברהם אבוי דאבה
קם מניה פסול ישמעל וכל בנוי דקטורה ויצחק אבה קם מיניה
פסולה עשו אחוי ואנה דחיל דלא יהווי ביניכון גבר דלביה
פליג על אחוי למיזל למפלח קדם טעוון אחרנין ענין תרין
עשר שבטוי דיעקב כחדא ואמרין שמע מנן ישראל אבונן יי אלהן
יי חד ענה יעקב ואמר ברוך שמיה כבודיה דמלכותיה לעלמי
עלמין:

49 1 מתן ... לכון ניסייא גיזזי[א] רזיי[א] **[**וחווי לכון [leg ואתנו ′ני
מתכנשא תרי[ן] עשתי [leg עשרתי] **[**מתכנשין תרי ... לדרגשה | M טמירת[א] מתן
בעא לאיתנ[י] **[**ולאיתני להון ... לפם עבדוי טבייא | M שבטיי[א] מקפין לדרגשה
להון קץ ברכתא וניחמתא ואתכסי מיניה וכיון דאיתכסי מיני[ה] ברך יתהון
עלי[ה] סיברון [leg סבירין] **[**מינה סברין דהוא ... | M לפום עובדי′ טביא
סוברון [vel דהוי מתני להון כל מה דאתערע דיערא [leg דיארע] להון בסוף
יומא מן דאתגלי להו [leg ליה] רזא אתגנז מיניה חזר וברך יתה[ו]ן גבר כמפתר
[sic] ברכתיה ברך אותם M || 2 עשרתי **[**עשר M.

3 Rubén, tú eres el primogénito, mi fuerza y el principio de mi dolor. Estabas destinado a tomar (1) tres partes más que tus hermanos: la primogenitura era tuya y la realeza y el gran sacerdocio te estaban destinados: por cuanto Rubén, hijo mío, pecaste, ha sido dada la primogenitura a mi hijo José y la realeza a Judá y el gran sacerdocio a la tribu de Leví.

4 Te compararé hijo mío, Rubén, a un pequeño jardín en el que entraron ríos de aguas desbordadas que no pudiste soportar y ante ellos has sido arrastrado. Así has sido arrastrado, hijo mío, Rubén, con tu ciencia y de tus obras buenas; porque pecaste. Pero no vuelvas a pecar de nuevo, hijo mío; lo que pecaste se te perdonará y se te remitirá. Porque subiste al lecho de tu padre: entonces profanaste, subiendo (a él), mi lecho (2).

5 Simeón y Leví, hermanos gemelos, maestros en armas afiladas, combatientes desde su infancia. En la tierra de sus enemigos han hecho las victorias de sus combates.

6 En sus asambleas, en sus consejos no se ha complacido mi alma; en sus reuniones en la ciudadela de Siquem para destruirla no tuvieron en consideración mi honor, pues en su cólera mataron a reyes y por sus caprichos demolieron (3) los muros de sus enemigos.

7 Maldita fue la ciudad (4) de Siquem cuando entraron Simeón y Leví para destruirla en su furor; porque su cólera fue fuerte y el temor de ellos (= a ellos) recio. Dijo nuestro padre Jacob: Si Simeón y Leví habitan juntos no habrá nación ni rey que subsista ante ellos; dividiré la parte (5) de Simeón en medio de la casa de Jacob y multiplicaré la heredad de Leví en medio de la(s) tribu(s) de Israel.

(1) M: «estaba destinado a ti, Rubén, hijo mío, el tomar».
(2) Estas palabras están en hebreo, no se traducen al arameo como en Gn 35, 22.
(3) M: «vendieron a José, su hermano, que era como un toro».
(4) M: «malditos los amos de Siquem».
(5) M: «las tribus de Simeón (para que sean) letrados maestros de la Ley en las asambleas de Jacob, y dispersaré las tribus de Leví en las escuelas de los hijos de Israel».

3 ראובן בוכרי את חיילי ושרוי צערי חמי הויית מסב תלתא חולקין יתיר על אחך בכורותא דידך היא ומלכותא וכהנתא רבתא לך הויין חמיין על דחטית ראובן ברי אתיהבת בכורתא ליוסף ברי ומלכותא ליהודה וכהונתא רבתא לשבטוי דלוי:

4 מדמי אנה לך ראובן ברי לגנה זעירא דעלו בגווי נחלין דמיין שטפן ולא יכלת למסובריה יתהון ואתרעת מן קדמיהון כדן אתרעת ראובן ברי בחכמתך ומן עבדיך טבי[א] [ד]חטית ולא תוסיף למחטי תוב ברי ועל דחטית תשתרי וישתבק לך: כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה:

5 [שמעון ולוי] אחין תלימין מרי זיינה שנינה עבדי קרב מן טליותיהון בארע בעלי דבביהון עבדו נצחנ[י] קרביהון:

6 בכנישתיהון בעצתיהון לא אתרעיית נפשי בכנישתיהון לכרכה דשכם למחרבה יתה לא חסו על איקרי ארום ברוגזהון קטילו מלכין וברעותיהון פגרו שורי בעלי דבביהון:

7 ליט הוה כרכה דשכם כד עלו לגוויה שמעון ולוי למחרבה יתה ברוגזיהון ארום תקיף רוגזיהון ואימתהון ארום קשיא הוות אמר אבונן יעקב אן שריין שמעון ולוי כחדא לית אומה ומלכה דתיקום לקבליהון אפלג חולקיה דשמעון בגו דבית יעקב ואסגי אחסנתיה דלוי בגו שבטה דבני ישראל:

3 חמי הוי לך ראובן ברי למיסב [חמי ... מסב M | [על] דעלו? M sed haec var lect vid ext loc debitum et pertinere v 4 | ... אחך בכורותא [על דחטית M | מלכות[א] [ומלכותא M | אחיך ית בוכרת׳ ומלכוותך [ומלכותא ועל דחטית M | לשבטוי [לשבט[א] leg c M || 4 דעלו [leg דעלון] דעלוו: cf v 3 | לגווי M | תוסיף [בחכמתך ... ולא תוסיף בעבדך טבי[א] לא M | עד ברי [תוב ברי ועל דחטית in textu | [ד]חטית 1.° [טחטית N | כי עירית ... עלה [ועל דחטית M | דטחטית;! non vertitur in ling aram: cf Gn 35, 22 || 5 [שמעון ולוי] adhibentur pro text hebr et targ | ובכנישותיהון [בכנישתיהון M | פגרו שורי בעלי [נצחנ[י] in text נצחנו || 6 זבינו יוסף אחוהון דהוה כתורה [דבביהון M || 7 לייט [ליט ... דשכם בעלי שכם M | ארום קשיא הוות [תקיף ... תקיף [leg תקוף] הוה ובחמתהון דבני ישראל M | אר[ום קשיה] הווית ית שבטי[א] דשווי [חולקיה דשמעון ... סברין מלפי׳ [מלפי leg] אורייתא בכנישת[א] דיעקב ואבדר׳ [דשמעון leg] בבתי מדרש דבני ישראל [ואבדר leg] ית שבטי[א] דש׳ [דלוי leg] M.

8 Judá, a ti te alabarán tus hermanos y por tu nombre serán llamados judíos todos los judíos. Tus manos se vengarán de tus enemigos, todos los hijos de tu padre se adelantarán a saludarte.
9 Yo te comparo, Judá, al cachorro de los leones. Libraste de sus asesinos a mi hijo José. Del juicio de Tamar, hijo mío, tú eres inocente. Descansarás y habitarás en medio del combate como el león y la leona y no habrá pueblo ni reino que se mantenga frente a ti.
10 No cesarán los reyes de entre los de la casa de Judá ni tampoco los escribas que enseñen la Ley, entre los hijos de sus hijos, hasta que venga el rey Mesías, del cual es la realeza y al que todos los reinos se someterán.
11 ¡Cuán hermoso es el rey Mesías que ha de surgir de entre los de la casa de Judá! Ciñe sus lomos y sale a la guerra contra sus enemigos y mata a reyes con príncipes; enrojece los montes con la sangre de sus muertos y blanquea los collados con la grasa de sus guerreros ([1]). Sus vestidos están envueltos en sangre; se parece al que pisa racimos.
12 ¡Cuán hermosos son los ojos del rey Mesías! más que el vino puro, porque no mira con ellos las desnudeces ni el derramamiento de sangre inocente. Sus dientes son más blancos que la leche porque no come con ellos cosas arrebatadas ni robadas. Se tornarán rojos los montes por las cepas y los lagares por el vino y blanquearán los collados por la abundancia de trigo y por los rebaños de ovejas.
13 Zabulón habitará a los lados del Mar Grande y dominará en los puertos de los navíos y su territorio llegará hasta Sidón.
14 Isacar, tribu fuerte, tumbada entre dos territorios.

([1]) Texto: «de sus hombres».

8 יהודה לך יודוך אחך ולשמך יתקרון כל יהודים יהודיין ידיך יתפרעון לך מן בעלי דבביך יהון מקדמין ושאלין בשלמך כל בנוי דאבוך׃
9 מדמה אנא לך יהודה לגור בר אריוון מן קטולוי דיוסף ברי את הויית משיזב מן דינה דתמר ברי את הוי[ת] זכיי נייח ושרי בגו קרבא היך אריה וכאריותא ולית אומה ומלכו דתיקום לקובלך׃
10 לא פסקין מלכין מין דבית יהודה ואף לא ספרין מלפי אוריה מבני בנוי עד זמן דייתי מלכא משיחא דדידיה היא מלכותא וליה ישתעבדון כל מלכוותא׃
11 מה יאי הוא מלכא משיחא דעתיד למיקם מן מדבית יהודה אסר חרציה ונפק לקרבא על שנאוי ומקטל מלכין עם שלטונין מסמק טורייא מדם קטיליהון ומחוור גלמתא מתרבי גובריהון לבושוי מעגעגין בדמא מדמי ל[ר]פוס ענבים׃
12 מה ייאיין עייניוי דמלכא משיחא מן חמרא זכוכא דלא למיחמי בהון גילוי עריין מלמשפך בהון דם זכיי שנוי נקיין מחלבא מלמיכל בהון חמיסיין וגזילין יסמקון טורייא מן גפנוי ומעצרתא מן חמרא ויתחוורון גלמתא מן סגי עבור ועדרין דעין׃
13 זבולן על סייפי דימא רבה ישרי והוא יהווי שליט במחוזוי ספינתה ותחומה יהוי מטי עד צייידן׃
14 יששכר שבט תקיף רביע ביני תרין תחומיי[א]׃

M: יהודיי[א] [יהודים | M את יודך לך כל אחך על שמך [לך ... ולשמך 8
haec var lect invenitur extra debit loc (v 9) || 9 מקטילו[י] [מן קטולוי
M משיזב [זכיי | I מדינה [מן דינה | M קטילי׳ 2.° M קטילי׳; 1.° M [קטולוי
c Ps | למיקו[ם] [דתיקום לקובלך | M כארי[ה] וכאריו[תא] [היך אריה וכאריותא
| M יפסקון מלכי[ן] ולא שלטנין מן [פסקין מלכין מין 10 || M קדמך
כלוקביל [על שנאוי | M חרצוי [חרציה | M שלטונן [שלטונין | M למקום [למיקם 11 || M אומי[א] [מלכוותא | M ולא סברין מלפין [ואף לא ספרין מלפי
יאי הוא מלכא [ייאיין ... בהון דם 12 || לדפוס in text [שנאוי] M | ל[ר]פוס
משיח[א] דעתיד למיקם מן דבית יהוד[ה] עיינו[י] דקין [דכיין leg] מן חמרא
מלמיכל | M זכיכא דלא אתחמ׳ בהון גלוי עריי[ן] ודי לא חמון בהון למשפך אדם
[על סייפי דימא 13 || M די לא אכל בהון לא חמסין ולא גזילין [... וגזילין
ותחומי[ה] יהווי [רביע ביני 14 || M ישלוט [יהווי שליט | M לסייפי ימא
ממצע ביני M.

15 Y vio desde el principio (1) que su territorio era bueno y que la tierra de Israel daba pingües frutos y dobló su hombro para el estudio de la Ley y todos sus hermanos le ofrecieron tributos.

16 De la casa de Dan se levantará redención (M: redentor) y juez. Todas a una le obedecerán las tribus todas de los hijos de Israel.

17 Dan (2) será el redentor que ha de surgir de la casa de Dan; se hará fuerte y se enorgullecerá sobre todas las naciones. Será comparado a la serpiente que está echada en el suelo y a la serpiente venenosa que acecha en el cruce de los caminos, que muerde a los caballos en los talones, por miedo de la cual da vuelta su jinete y se entorna hacia atrás. Es Sansón, hijo de Manoah, cuyo miedo (pesará) sobre sus enemigos y cuyo temor (pesará) sobre sus adversarios. Sale a la guerra frente a sus enemigos y mata a reyes con príncipes.

18 Dijo nuestro padre Jacob (3): Mi alma no espera la redención de Gedeón, hijo de Joas, que es redención de momento; ni espera mi alma la redención de Sansón, hijo de Manoah, pues es redención pasajera, sino mi alma espera su redención que dijiste ha de venir a tu pueblo, la casa de Israel; a ti, a tu redención (4) espera, oh Yahweh (5).

19 De los de la casa de Gad saldrán soldados equipados y armados (6). Ellos pasarán con Israel el Jordán y someterán ante ellos el país y después tornarán a su lugar con muchas riquezas (7).

20 ¡Bienaventurados vosotros de la casa de Aser! ¡Cuán (8) pingües son los frutos de vuestra tierra! He aquí que producirá frutos (que serán) las delicias de los reyes de los hijos de Israel (9).

(1) M: «el santuario que se llama casa del descanso».

(2) *o:* «¿será Dan el redentor?»; M: «Dan se parece a la serpiente venenosa que acecha en el cruce del camino (...) en el talón y le enferma y por miedo de ella su jinete da media vuelta y cae hacia atrás».

(3) M: «... cuando vio a Gedeón, hijo de Joás, y a Sansón, hijo de Manoah... Yo no espero, pues su redención es redención de momento, ni yo anhelo ansiosamente, pues la redención es redención de un instante. Tu redención espero y ansiosamente anhelo, Señor de todos los siglos (*o:* «de todos los mundos»), pues tu redención es redención eterna».

(4) M: «a él, a su redención».

(5) M: «(redención) que es Yahweh».

(6) I: «descendientes equipados armados»; M: «armados y equipados».

(7) M: «... el Jordán. Y ellos les darán posesión de la tierra de Canaán y después volverán en paz a sus tiendas».

(8) M: «Bienaventurado Aser. Cuán...».

(9) M: «y la tierra proveerá».

15 וחמא מן שירויא ארום טב הוה וית ארעא דישראל ארום שמינין פריה וארכן כתפה לאולפן אורייתא והוון לה כל אחוי למסקי מסים:

16 מן דבית דן יקום פורקן ודיין כחדא ישתמעון לה כל שבטי דבני ישראל:

17 יהווי דן פירוקא דעתיד למיקם מן דבית דן יתקף יתגאה על כל אמיה יהוי מדמי לחיוויא דרבוע בארעא ולעורמנא דכמין בפרשת ארחתה דנכת לסוסיא בעקבי ומן אימתה מסתחר רכבה ומתהפך לאחורי הוא שמשון בר מנוח דאמתיה על בעלי דבבוי ודחלתו על שנאוי נפק לקרבא לקבל שנאוי ומקטל מלכין עם שלטונין:

18 אמר אבונן יעקב לא לפורקנא דגדעון בר יואש סכיית נפשי דהוא פורקן שעה ולא לפורקניה דשמשן בר מנוח סכיית נפשי דהוא פורקן עבור אלא לפורקניה סכיית נפשי דאמרת למיתייה לעמך בית ישראל לך לפורקנך סכיית ייי:

19 מן דבית גד יפקון משיריין מטכסן ומזייניין אנון יעברון עם ישראל ית ירדנא ואנון יכבשון קדמיהון ית ארעא ובתר כדן יחזרון לאתרהון בנכסין סגיין:

20 טוביכון דבית אשר מה שמינין אינון פירי ארעכון והא תהוי מרבייה עללת תפנוקי מלכייא דבני ישראל:

15 בית מקדש[א] דאתקרי בית מנוח[א] ארו[ם] [מן שירויא ארום M | הוא M | שמנין הנן פריה [שמינין פריה M || מסקי פרוק [למסקי מסים M | הוה] 17 Usque ad finem v ... [יהוי דן דן מדמי לחווייה חרמני[א] דכמן בפרשת בעקבא וממר[ע] יתי[ה] ומן אמתי[ה] מתהפך רכבי[ה] ונפל ארחת[א] [...] M || ושל' [עם שלטונין M | לאחורי[ה] leg [דרביע | דרבוע I | לעקבי'[בעקבי 18 Usque ad finem v ... [לא כד חמא ית גדעון בר יואש וית שמשון בר מנוח לא אנה מסכי דפורקניה פורקן דשעתא ולא אנה מודי[ק] דפורקנא פורק[ן] M | דריגעה לפורקנך סכיית ואודיקת רבון כל עלמיא דפורקנך פורקן עלמא [לך לפורקנך M | די אמרית [דאמרת | עביר leg [עבור | דשמשון I [דגדעון [מטכסן ומזייניין I | זרעין [משיריין 19 || M דהו יי' [ייי M | ליה לפרקנה יחסנון [leg prob והגון] ירדנא וחסון M | מזיינן ומטכסין I; מטכסין מזינין טוביכון 20 || M יתהון ית ארעא דכנען ומן בתר כן יחזרון בשלם למשכניהון מה: I שמינין אינון פיר[י] [מה שמינין אינון פירי M | טובוי דאשר מה [... ארעא תהוי מספק[א] [והא ... עללת | videtur del sec I M.

21 Neftalí es un mensajero ligero que anuncia buenas nuevas, que anunció a nuestro padre Jacob, desde el principio, que José vivía aún y él se ciñó (*o*: «se apresuró a») para bajar a Egipto en un breve tiempo y trajo del palacio de José el título de propiedad del campo ([1]), y cuando su boca anunciaba (algo) en la reunión de Israel, salía de sus labios leche y miel.

22 Hijo mío, que has crecido, José, hijo mío que has crecido y te has hecho poderoso, de nuevo te está destinado hacerte poderoso. Yo te comparo José, hijo mío, a una viña plantada junto a fuentes de agua que echa sus raíces en la tierra y rompe ([2]) los dientes de todas las piedras y hace subir sus ramas hacia lo alto y sobrepuja a todos los árboles. Así dominaste ([3]), José, hijo mío, con tu ciencia a todos los adivinos de los egipcios y a todos sus sabios ([4]) cuando te montaron en la segunda carroza del faraón ([5]) y aclamaban ante ti: ¡Viva el padre del rey que es maestro en la ciencia y joven ([6]) en años! Y las hijas de los reyes y de los príncipes te observaban desde las ventanas y te escuchaban desde las celosías ([7]), y arrojaban delante de ti cadenas, anillos, collares, broches y toda clase de objetos de oro, esperando que levantases tus ojos y mirases a una de ellas. ¡Lejos de ti, José, hijo mío! No levantaste los ojos ni miraste ([8]) a ninguna de ellas ([9]). Las hijas de los reyes y de los príncipes decían unas a otras: Éste es José, el varón piadoso que no va tras la apariencia de los ojos ni tras los pensamientos de su corazón. Ellos son los que hacen perecer al hijo del hombre, del mundo ([10]). Por esto surgirán de ti dos tribus, Manasés y Efraím, que recibirán parte y herencia con sus hermanos en la división del país.

([1]) M: «(del) campo de Kafela. Cuando abría su boca en la asamblea de Jacob, su lengua era dulce como la miel».
([2]) M: «y rompe».
([3]) M: «enseñas».
([4]) M: «y a todos sus adivinos».
([5]) M: «que tenía el faraón».
([6]) M: «y joven».
([7]) M: «... y desde las ventanas (y) te observa(ban) desde el principio y arrojaban sobre ti cadenas, collares y broches para ver si levantabas tu rostro y mirabas a una de ellas».
([8]) M: «(no) levantaste tu rostro y no miraste».
([9]) M: «(a ninguna) de ellas para no estar en su compañía en el infierno en el mundo venidero, y las hijas...».
([10]) M: «pues ellos expulsan al hombre de este mundo. Por esto...»; M: «ellos hacen desaparecer al hijo del hombre de en medio del mundo».

21 נפתלי אזגד קליל מבשר בשורן טבן דהוא בשר לאבונן יעקב מן
שיריה דעד כדון יוסף בחיין והוא אזדרז ונחת למצרים בשעתא
זעירת ואייתי אוניתא דחקלא מפלטורין דיוסף וכיון דהוא מבשר
פמיה בכנישתיהון דישראל חלבא ודיבשא נפק משפותיה:

22 ברי דרבית יוסף ברי דרבית ותקפית ותוב הוי חמי לך למתקף
מדמי אנה לך יוסף ברי לגפן שתילה על מבוען דמיין ושלחת
שרשי[ה] לארעא ופגרת שיני כל [כֻּיפֵי] ועוברתא שלחת לרומה
וכבשת כל אילנייא כן כבשת יוסף ברי בחכמתך כל חרשיהון
דמצראי וית כל חכימיהון כד ארכבו יתך בארתכא תינייתא
דפרעה והוון מקלסין קדמיך יחי אבוי דמלכא דרב בחכמתא
וזעירא בשנייא והוון בנתהון דמלכייא ושלטנייא מדיקין עליך
על כוותיה ומצוות[ן] עליך מן חרכייא והוון מזרקן קדמיך שירין
עזקין קטלין מעוכין וכל מיני דהב סברין דאת תליית עיינך
ומסתכלין בחדא מנהון חס לך יוסף ברי ולא תליית עיינך
ואסתכלת בחד[א] מנהון והוון בנתהון דמלכייא ושולטנייא
אמרין אלין לאלין ארום דין הוא יוסף גברא חסידא דלא אזל
בתר חיזוי עייניה ולא בתר הרהורי לבוי אינון דמובדין לבר
נשא מן עלמא בגין כדין יקום מנך תרין שבטין מנשה ואפרים
ויקבלון חולק ואחסנון עם אחיהון בפלג ארעא:

21 Usque ad finem v ... חקל כפילתא כד הוא פתח פומי[ה] [דחקלא
[leg prob ותוב 22 || M בכנישותא יעקב לישנ[יה] חלי[ה] בדבשי׳ [כד׳
ופגרת] M | דמיים [דמיין] M | ואוף חמי הוה לך למתקוף [הוי ... למתקף
text סיפי; 2 m M [כֻּיפֵי] [] M | ופכרת שני כל [ופגרת שיני כל M | ופגרת
delet a 2 m | מלף M: sed forte leg דרב/מלף | וית כל חכימיהון
ומצוות[ן] M | ורכיך [וזעירא M | דאית לפרעה [דפרעה M | וכל חרשהון
ומן חרכי[א] ומסתכל [מן חרכייא ... בחדא מנהון | ומצוותך; in text
leg? בך [ומסתכלין prob [leg בך מן שירוויאה והוון מטלקין עלך שירין קטלין
= catena | M ומעוכין דלמ[א] תתלי אפך ותסתכל בחד[א] מנהון
2.° מנהון והוון בנתהון] M | תליית אפיך ולא אסתכלת [2.° תליית עיינך ואסתכלת
M | מנהון דלא תיהוי שתוף שותף עמה בגיהנם לעלמ[א] דאתי והוויין בנתיהון
דאינון טרדין לאינש [אינון דמובדין ... בגין I | חיזו [חיזוי M | די לא [דלא
הנון מובדין ית בר נשא מן גו [אינון דמובדין ... מן עלמא M | מהדין עלמא בגין
עלמ[א] M.

23 Hablaron contra él, pero no le pudieron todos los adivinos de los egipcios y sus sabios ([1]). Dijeron mal delante de su señor, dieron malos informes ante ([2]) el faraón, rey de Egipto, a fin de echarle abajo de su puesto de mando (*o*: «dignidad») y para hacerle abandonar el trono de la realeza (= trono real); le calumniaron ([3]) en el palacio del faraón con la lengua perversa que fue más dura ([4]) contra él que las flechas.

24 Y puso en el Fuerte su confianza. Extendió sus manos y sus brazos para pedir misericordia del Fuerte de su padre Jacob, con el poder de cuyo brazo son sustentadas todas las tribus de Israel.

25 El Verbo del Dios de tu padre sea en tu ayuda y el Dios de los cielos te bendiga con lo mejor del rocío y lluvia que bajan desde los cielos, de arriba, y con la bendición de las fuentes del abismo que suben de la tierra, de abajo. Benditos son los pechos que mamaste y el vientre en que yaciste ([5]).

26 Añádanse para ti las bendiciones de tu padre a las bendiciones con que me bendijeron a mí mis padres, Abraham e Isaac ([6]), que desearon desde el principio los príncipes del mundo, Esaú e Ismael. Vengan sobre ti todas estas bendiciones; conviértanse en corona de dignidad sobre la cabeza de José y en la testa del varón pío que fue señor y príncipe del país de Egipto ([7]) y que fue cuidadoso de la gloria de su padre y de la gloria de sus hermanos ([8]).

([1]) I: «y todos los sabios».
([2]) M: «y le amargaron (*o:* dijeron contra él?) y se levantaron contra él y (le) comieron (= le calumniaron) ante».
([3]) M: «trono real y le calumniaron».
([4]) M: «cortantes». Variante? de M de ([2]): *w'klw qrṣyh qdm.*
([5]) Cf Lc 11, 27.
([6]) M: «... que se parecen a los montes; y de las bendiciones de las cuatro madres que se parecen a las colinas: Sara, Rebeca, Raquel y Lea. Vengan todas...».
([7]) M: «de las ciudades (de los egipcios)».
([8]) M: «y no ha cambiado grandeza alguna de sus hermanos».

23 אמרו לקבליה ולא יכלו ליה כל חרשהון דמצראי וחכימיהון אמרו
בישתא קדם רבונהון ואכלו קרצוהי קדם פרעה מלכא דמצרים מן
בגלל למחתי מן רבותא ולמעבריה יתיה מן כורסיה מלכותא אמרו
עלוי לשן תליתיי בפליטורין דפרעה דהוה קשיא עלוי מן גירייא:
24 ואשרי בתקיפה רוחצניה פשט ידוי ואדרעוי למבעיה רחמין מן
תקיפא דאבוי יעקב מן תחות אדרע גבורתיה מתפרנסין כל שבטיא
דישראל:
25 מימר אלהא דאבוך יהווי בסעדך ואלה שמיא יברך יתך מן טוב
טלה ומטרא דנחתין מן שמייא מן לעיל ומן ברכת מבועי תהומא
דסלקין מן ארעא מן לרע בריכין דדיא דינקת מנהון ומעיה דרבעת
בגוויהון:
26 ברכתא דאבוך יתוספון לך על ברכתא די ברכו יתי אבהתי אברהם
ויצחק דלהון אתחמדון רברבני עלמא מן שרויה עשו וישמעל יתין
כל ברכתא האליין יתעבדון כליל דרבו על ריש יוסף ולגו קדקדא
דגברא חסידא דרב ושליט על ארעא דמצרים וזהיר ביקירא דאבוי
ובאיקרהון דאחוי:

23 ואמרו לי[ה] וקמו לקובליה [אמרו לקבליהּ ... ואכלו קרצוהי קדם
I | רבונ[יה] ואכלו [רבונהון ואכלו | I וכל חכימין [וחכימיהון | M ואכלו קדם
[כורסיה ... תליתיי | M למנחת[א] יתי[ה] מר[בותא] אמרו [למחתי ... אמרו
|| M קרציה' [קשיא | M כורסי[ה] מלכות[א] ולשינ[ו] עלוי בלשון תליתאי
I | מטוב [מן טוב 25 || I מתחות [מן תחות | I מתקיפ[א] [מן תקיפא 24
[מן לרע | M [ד]נבעין וסל[קין] [דסלקין | I: [leg ומבירי] ומבורכת [ומן ברכת
[די ברכו | id M [יתוספון 26 || cf Lc 11, 27 [בריכין ... בגוויהון | I מלרע
דמתילין בטוורין ומן [דלהון אתחמדון ... יתין כל | id M [אבהתי | I דברכו
M | ברכת ארבעתי אמהתא דמתילין בגלמתא שרה רבקה רחל ולאה יתיין כל
I | ולקדקדא [ולגו קדקדא | I דיוסף [יוסף | I ראש [ריש | I דחו' רב [דרבו
ולא שני כל רבותהון [ובאיקרהון דאחוי | M בקורייהון ;M בארעא [עא ארעא
M. דאהוי

27 Benjamín ([1]), tribu fuerte. En su territorio será construido el Templo y en su heredad morará la Gloria de la Šekiná de Yahweh. Por la mañana los sacerdotes sacrificarán el cordero perpetuo con la *minhá* ([2]) y entre las dos luces sacrificarán el cordero perpetuo con la *minhá* y por la noche se partirán lo restante de las ofrendas de los hijos de Israel.
28 Todos éstos son las doce tribus de Israel y ésta es la bendición con que les bendijo; les dio a cada uno ([3]) su propia bendición,
29 y les ordenó y les dijo: He aquí que yo voy a ser reunido a mi pueblo. Sepultadme con mis padres en la cueva del campo de Efrón, el hitita,
30 en la cueva del campo de Kafelá, que está frente a Mamré de Canaán, el campo que compró Abraham de Efrón, el hitita, para propiedad funeraria.
31 Allí enterraron a Abraham y a su mujer Sara; allí sepultaron a Isaac y a su mujer Rebeca y allí enterré yo a Lea.
32 La adquisición del campo y de la cueva que hay en él (fue hecha) a los hijos de Het.
33 Y terminó Jacob de dar órdenes a sus hijos y recogió sus pies dentro de la cama y llegó a su término y murió y fue reunido a su pueblo.

([1]) M: «(le) comparo a un adive (= lobo) que desgarra, y en su territorio...».
([2]) M: «(el cordero de?) el holocausto y las libaciones, y entre...».
([3]) M: «(y ésta es la bendición) que les dijo su padre; y les bendijo a cada uno».

27 בנימן שבט תקיף בתחומיה יתבני בית מקדשה ובאחסנתיה תשרי
איקר שכינתא דיי בצפרא יהוון כהנייא מקרבין אימר תמידא
ובמנחתא וביני שמשייא יהוון מקרבין אימר תמידא ובמנחתא
וברמשא יהוון מפלגין מותרו׳ קרבניה דבני ישראל׃
28 כל אלין שבטיא דישראל תרין עשר ודא ברכתא די ברך יתהון
גבר כמסת ברכתיה ברך יתהון׃
29 ופקד יתהון ואמר להון הא אנא מתכנש לעמי קברו יתי גב אבהתי
במערתא דבחקלא דעפרון חתי׃
30 במערתא די בחקל כפלא די כל קבל ממרא דכנען די זבן אברהם
ית חקלה מן לוות עפרון חתייה לאחסנו דקבורה׃
31 תמן קברו ית אברהם וית שרה אתתיה תמן קברו ית יצחק וית
רבקה אתתיה ותמן קברית ית לאה׃
32 קניין חקלא ומערתא דביה מן בנוי דחת׃
33 ואשלם יעקב למפקדא ית בנוי וכנש רגלוי לגו דרגשה וסאף
ומית ואתכנש לעמיה׃

27 יתבניה N | יתבני] M מדמי לדיב חטיף ובת׳ [שבט ... בתחומיה
שמשייא] I מקרבין 2.º] [אימר] M עלתה וניסוכי וביני [אימר ... וביני
vb hoc bis in textu || 28 [די] ממלל עמהון אבוהון [די ברך יתהון גבר
ברך 2.º] דברך I; sed prob refert ad די ברך 1.º || וברך יתהון גבר M |
M דאית כך [כל קבל cf 50, 13] [די כל קבל 30 || I לוות עמי [לעמי 29
דאית ביה מן לוות [דביה מן בנוי 32 || I מלות [מן לוות | I דזבן [די זבן
בנוי M || 33 לוות עמי[ה] [לעמיה I.

CAPÍTULO L

1 Y cayó José sobre el rostro de su padre y lloró sobre él y le besó y José colocó a su padre en un lecho de marfil cubierto de oro (1) engastadas en él gemas, lleno y reforzado con piedras preciosas (?), lino y púrpura; fueron derramados allí líquidos y perfumes preciosos, fueron quemados allí aromas preciosos; allí estaban reinos y príncipes de los ismaelitas; allí estaban príncipes de los hijos de Esaú; allí estaban príncipes de los hijos de Qetura; allí estaban Judá, el león: los varones de entre sus hermanos. Respondió Judá y dijo a sus hermanos: Venid, plantemos (2) a nuestro padre un alto cedro cuya parte superior llegue hasta la cumbre de los cielos y cuyas raíces (3) lleguen hasta las generaciones del mundo, porque de él salieron las doce tribus de los hijos de Israel, porque de él salieron los sacerdotes con sus trompetas y los levitas con sus cítaras. Entonces José se inclinó (4) sobre el cuello de su padre y José lloró sobre él y le besó.
2 Y José ordenó a sus servidores los médicos embalsamar a su padre y los médicos embalsamaron a Israel.

(1) M 1.º: «(oro) fino y engastados de piedras preciosas y gemas y reforzados con piedras (*leg:* con cuerdas?) de lino y púrpura. Allí fueron derramados derramados (sic) vinos (*o:* líquidos preciosos), aromas. Allí estaban presentes varones de la casa de Esaú. Allí estaban presentes jefes de la casa de Jacob. Allí estaba el león...»; M 2.º: Allí fueron derramados dátiles (*leg:* vinos) calientes y allí fueron quemados... Y allí estaban presentes aromas espesos. Allí estaban presentes de la casa de Esaú. Allí estaban presentes varones de la casa de Jacob; de la casa de Ismael estaban presentes... el león...».

(2) M 2.º: «y levantemos (= construyamos) sobre (nuestro padre); M 1.º: «y levantad (= construid) sobre nuestro padre».

(3) M: «sus ramas lleguen sobre todos los habitantes de la tierra y sus raíces lleguen hasta el fondo del abismo. De él surgieron en Israel las doce tribus. De él (...) para ofrecer ofrendas y de él surgieron los levitas en sus divisiones para cantar. He aquí que entonces se inclinó...».

(4) I: «y entonces se conmovió (= se puso a temblar)». Prob. hay que leer: «Y entonces se inclinó».

CAPUT L

1 ונפל יוסף על אפוי דאבוי ובכה עלוי ונשק ליה וארבע יוסף
ית אבוי בערס דשנדפין מחפיא דהב מ[קב]עא מרגליין מליא
ומחזקא באבנא בועה בוצה וארגוונא שפיכין תמן חמדנין וריחנין
טבין מוקדן תמן בוסמנין טבין קיימן תמן מלכוון ושולטנן מן
בנוי דישמעל קיימין תמן שולטנין מן בנוי דעשו קיימין תמן
שולטנין מן בנוי דקטורה תמן קאים יהודה אריה גוברין דאחוי
ענה יהודה ואמר לאחוי איתון נבני לאבונן ארזא רמא לרישיה
מטי עד צית שמיא ושרשוי מטיין עד דרי עלמא די נפקו מיניה
תרי עשר שבטיא דבני ישראל די נפקו מיניה כהנייא בחצצרוותיהון
ולווייא בכינוריהון בכדן אתרכן יוסף על צווריה דאבוי ובכא
עלוי יוסף ונשק יתיה:
2 ופקד יוסף ית עבדוי ית אסיא למחנט ית אבו וחנטו אסיא את
ישראל:

50 1 **דשנדפין** videt **דשׁ** M 1.º; fortasse **דשׁ** M 1.º; **דשינד פין** M 2.º = **שין דפין** = dens elephantis = ebur | **מ[קב]עא** in text **מבקעא**; | **בוצה בועה** text vid corrupt; **במאני בוצא** 110; cf infra | **דהב ... אריה** [דהב] **טב ומקבעין** in M] **באבנין טבין ומרגלין ומחזקין באבנ[א]** [emendandum **בואטניא**?] **דבו[צא] וארגונה תמן שפכן** (bis) **חמד ני׳** [**חמדנין** leg **חמרין** vel] **ריחנין תמן קיימין גיברין מן דבית עשו תמן קיימין שליטין מן דבית תמן הוו שפכן תמרין** [**חמרין** prob leg] **רתחנין**; M 1.º **יעקב תמן קאים אריה ותמן מוקדן ותמן הוון קיימין בוסמנין עבין תמן הוון קיימין מדבית עשו תמן מן בנוי** | M 2.º **הוו קאמין גיברין מדבית יעקב מדבי[ת] ישמאל הוון קיימין אריה ובנון על [נבני לאבונן** | M **מבני קטורה [מן בנוי דקטורה** | M **מבני עשו [דעשו ברם שרש׳[שרבי[טוי** [forte leg] **[ושרשוי** M 2.º | **ונבני על [אבונן**; M 1.º **אבונן ענפוי מטיין על כל דיירי ארעא ושרשוי מטיין עד ארעית [ושרשוי ... אתרכן** | M **תהומ[א] מנה קמו בישראל תריסר שבטין מיני[ה] לקרבא קרבנ[א] ומני[ה] קמו ליואי במחלוקתיהון לזמרא הא בכין אתרכין** M | **ובכין אתרפף [בכדן אתרכן** I; **בכין על צווארי[ה] [על צווריה** I | **ובכין אתרכין** sed vid leg **אתרפוי** vel I || **ותסימו [וחנטו אסיא** | **אבוי** leg **[אבו** | M **אסוותא למבסמא [אסיא למחנט** 2 **אסוותא** [leg **ובס׳**] M.

3 Y se cumplieron cuarenta días, porque de esta manera se cumplen los días del embalsamamiento (1). Y los egipcios lo lloraron setenta días.
4 Y pasaron los días de su duelo y José habló con los hombres de la casa del faraón diciendo: Si he encontrado gracia y bondad a vuestros ojos, hablad, por favor, a los oídos del faraón diciendo:
5 Mi padre me hizo jurar diciendo: He aquí que me muero. En el sepulcro que excavé (2) para mí en el país de Canaán, allí me sepultarás (3). Y ahora, por favor, deseo subir, sepultar a mi padre y volver.
6 Y dijo el faraón: Sube y sepulta a tu padre conforme te hizo jurar.
7 Y José subió a sepultar a su padre y con él subieron todos los jefes (4) del faraón, los administradores del país de Egipto,
8 y toda la gente de la casa de José, sus hermanos y la casa de su padre; sólo quedaron en la tierra de Gosen sus pequeños, sus rebaños y vacadas.
9 Y subieron con él carros y jinetes; y el campamento era muy grande.
10 Y llegaron a la Era de Atad(a) (= la Era de la Espina) que está al otro lado del Jordán, e hicieron allí muy grande y recio duelo y guardó (5) duelo de siete días por su padre.
11 Y vieron los habitantes del país de Canaán el duelo en la Era de Atad(a) y dicen: Gran duelo el de los egipcios. Por esto se llamó (al lugar) Ebel Misrayim, que está al otro lado del Jordán.
12 Y sus hijos le hicieron como les había ordenado.
13 Y le llevaron sus hijos al país de Canaán y le sepultaron en la cueva del Campo de Kafela, campo que Abraham compró para propiedad funeraria al hitita Efrón, frente a Mamré.

(1) M: «los embalsamamientos».
(2) M: «que fue adquirido», *o:* «que preparé».
(3) M: «sepultaréis».
(4) M: «los sabios».
(5) M: «hizo a su padre».

3 ושלמו לה ארבעין יומין ארום כדן ישלמון יומי חנוטיה ובכו יתיה מצראי שבעין יומין׃
4 ועברו יומי בכיתיה ומליל יוסף עם אנשי בייתיה דפרעה למימר אן אשכחית חן וחסד באפיכון מלילו כען במשמעיה דפרעה למימר׃
5 אבא אשבע יתי למימר הא אנה מאית בקברי די חפרת לי בארעא דכנען תמן תקבר יתי וכדון אסוק כען ואקבור ית אבא ואחזור׃
6 ואמר פרעה סק וקבור ית אבוך היך מה דאשבע יתך׃
7 וסליק יוסף למקבר ית אבוי וסלקו עמיה כל שליטוי דפרעה אפיטרופוי ארעא דמצרים׃
8 וכל אנשי בייתיה דיוסף ואחוי ובייתיה דאבוי לחוד טפלהון ועניהון ותוריהון שבקו בארעא דגשן׃
9 וסלק עמיה לחוד רתיכין ולחוד פרשין והוות משרייתא סגיא לחדא׃
10 ומטון עד אדר אטדה די בעבר ירדנא ואספדו תמן הספד רב ותקיף לחדא ונטר על אבוי אבל שבעה יומין׃
11 וחמון דיירי ארעא דכנען ית אבלה באדר אטדה ואמרין אבל תקיף הוא למצראי בגין כן קרא שמה אבל מצרים די בעבר ירדנה׃
12 ועבדון בנוי ליה היך מה דפקד יתהון׃
13 ואובילו יתיה בנוי לארעא דכנען וקברו יתיה במערת חקל כפילא די זבן אברהם ית חקלא לאחסנא דקבורה מן לוות עפרון חתייה קדם ממרא׃

3 חניטיא O; [א]מבסמי M || 4 [עם אנשי] [א]ן | לאינש[י] M | אתקנית [חפרת] M | קודמוי [במשמעיה דפרעה] M || 5 בבעו + M | תקבורו [תקבר] M | ?] תבע; sic vid leg M pro אשבע in text; posset etiam legi [ו]בבע pro כען in text vel דתבע pro דאשבע v 6 || 7 [שליטוי] חכימוי M 1.º; [א]חכימי M 2.º || 8 [לחוד] id M || 9 [לחוד] id M | סגי [סגיא] I; תקיף M | Hîc mutatur scriba var lect || 10 [ומטון] M | ואתון [ונטר על אבוי] M | ספד [הספד] M | וספידו [ואספדו] M || 11 M | ועבד לאבוי דאית [בע׳] יורד[נא] [די בעבר ירדנה] M | ארעהון דכנענאי ית [ארעא דכנען ית] M || 12 כן [הכי] M | די פקד [דפקד] I || 13 וטענו [ואובילו] M | מלוו[ת] I [מן לוות] M | לאחסנו[ת] קבורה [לאחסנא דקבורה] I | דזבן [די זבן] M. דאית כלוקביל ממריה [leg ממרא] [קדם ממרא]

14 Y volvió José a Egipto, él, sus hermanos y todos cuantos con él subieron a enterrar a su padre después de que enterró a su padre.
15 Y vieron los hermanos de José que su padre había muerto y dicen: Quizá José nos guarde rencor y nos devuelva (1) todo el mal que le hicimos.
16 Y dieron orden las tribus a Bilhá, la nodriza de José, de decirle: Tu padre (2), antes de morir (3), dio orden diciendo:
17 Así diréis a José: Por favor, absuelve y perdona las ofensas (4) de tus hermanos y sus culpas, porque te han pagado (con) males; y ahora, absuelve, por favor, y perdona las rebeliones de los siervos del Dios (5) de tu padre. Y lloró José al hablar con ella (6).
18 Y fueron también sus hermanos y cayeron (7) ante él y dijeron: He aquí que somos siervos tuyos.
19 Díjoles José: No temáis, pues lejos de mí está el pagaros el mal que me hicísteis (8). ¿No están patentes ante Yahweh los pensamientos de los hijos del hombre?
20 Los males que pensábais hacerme, se planearon para bien (9) ante Yahweh, a fin de conservar hoy la vida a un pueblo numeroso (10).
21 Y ahora, no temáis, yo os mantendré a vosotros y a vuestros pequeños. Respondió José y les dijo (11): Diez estrellas quisieron destruir a una estrella y no pudieron destruirla; y ¿cómo será posible que una estrella pueda destruir a diez estrellas? Y los consoló y les habló al corazón palabras de paz.

(1) M 1.º, 2.º: «(quizá) nos guarda José odio y devuelva».
(2) M 1.º: «la sierva de Raquel de decir a José: tu padre...»; M 2.º: «a Bilhá de decir a José: tu padre...».
(3) M: «de reunirse (a sus padres)».
(4) M: «y perdona los pecados de los siervos».
(5) M: «los pecados de los siervos de Dios».
(6) M: «al hablar de ellos».
(7) M: «se inclinaron».
(8) M: «pues para mí ha terminado el mal que hicisteis».
(9) M: «los males, el Verbo de Yahweh los planeó en bien delante...».
(10) M: «para conservar en vida el día de hoy una reunión de multitudes numerosas».
(11) M: «les dijo José: Diez estrellas... Y ¿cómo una estrella podrá destruir?»

14 וחזר יוסף מצרימה הוא ואחוי וכל מן דסלק עמיה למקבר ית אבוי בתר דקבר ית אבוי׃
15 וחמון אחוי דיוסף ארום מית אבוהון ואמרין מה דלמה דיסטם יוסף יתן ומחזרא יחזר לן ית כל בישתא די גמלנן יתיה׃
16 ופקידו שבטי[א] ית בלהה למרביתה דיוסף למימר לה אבוך פקיד קדם עד לא ימות למימר׃
17 כדן תימרון ליוסף בבעו שרי כען ושבוק לסרחניהון דאחך ולחוביהון ארום בישן גמלו יתך וכדון שרי כען ושבוק למרדיהון דעבדוי די אלהה דאבוך ובכה יוסף במלל יתיה עמה׃
18 ואזלו אף אחוי ונפלו קדמוי ואמרו הא אנן לך לעבדין׃
19 ואמר להון יוסף לא תדחלון ארום מני הוא משלמה לכון בישתא
20 דעבדתון לי הלא קדם ייי אינון גלייא מחשבתיהון דבני אנשא׃ ואתון חשבתון עליי בישן מן קדם ייי אתחשבן לטבן מן בגלל ביומא הדין לקיימא עם סג[י]ן׃
21 וכדון לא תדחלון אנה אכלכל יתכון וית טפלכון ענה יוסף ואמר להון עשרה כוכבין בעון למעקר כוכב חד ולא יכילין למעקר יתיה ואי[ך] איפשר כוכב חד יכיל למעקר עשרה כוכבין ונחם יתהון ומליל על לבביהון מלין דשלם׃

14 למקבר] M | וכל אלן דסלקו] וכל מן דסלק | למצרים] מצרימה
15 למקבור M || דנטר] M 1.º; סנה והוא מח[זרא] דיסטם ... יתן ומחזרא
16 אמהתא דרחל למימ[ר] ית בלהה ... אבוך || I גמל] גמלנן | M 2.º לן יוסף
17 M || איתכנש] ימות | M 2.º לוות בלהה למימ[ר] ליוסף אבוך; M 1.º ליוסף אבוך
M: haec ושבוק לחוביה עבדי] ושבוק לסרחניהון דאחך | M אין] בבעו
var lect prob referenda est ad ושבוק 2.º | אלהה] לחובי עבדי] למרדיהון ...
אלהא M | דאלהא] די אלהה] במלל יתיה | I leg prob במללותהון; במללותיה
19 M || ואיתרקינו] [leg ונפלו | M לחוד] אף
I | הינון] אינון | M ארום מיני חסלת בישתא דעבד[תון] ארום ... דעבדתון
בושן! ממריה דיי׳ חשב יתיה לטב] בישן ... לטבן 20 || M מחש׳] מחשבתיהון
למקיימ׳ היך זמן יומ׳ הדין קהל אוכלוסין] מן בגלל ... סג[י]ן | M מק[דם]
ענה יוסף ... | אפרנס] אכלכל 21 || N סגון] סגי[ן] | I לעם] עם | M סגין
M | אמ[ר] להון יוסף עשרה כוכבין והיך כוכב אחד יכול למעקר] יכיל למעקר
M. עם] על

22 José habitó en Egipto, él y los hombres de la casa de su padre. Y vivió José ciento diez años.
23 Y vio José a los hijos de Efraím, la tercera generación; también los hijos de Makir, hijo de Manasés, nacieron sobre las rodillas de José.
24 Y dijo José a sus hermanos: Yo voy a morir (1); pero Yahweh (2) se acordará de vosotros en sus buenas misericordias (= en su bondad misericordiosa) y os hará subir de esta tierra hacia la tierra que prometió a Abraham, Isaac y Jacob.
25 Y conjuró José a los hijos de Israel en estos términos: Cuando Yahweh, en sus buenas misericordias, se acuerde de vosotros, subiréis de aquí mis huesos.
26 José murió de ciento diez años y lo embalsamaron y lo pusieron en el ataúd en Egipto.

(1) M: «yo voy a reunirme (a mis padres)».
(2) M: «y el Verbo de Yahweh».

22 ושרא יוסף במצרים הוא ואנשי בייתיה דאבוי וחיה יוסף מאה ועשר שנין:
23 וחמא יוסף לאפרים בנין דר תליתאי אף בנוי דמכיר בר מנשה אתיילדו על ברכוי דיוסף:
24 ואמר יוסף לאחוי הא אנא מית וייי מדכרה ידכר יתכון ברחמוי טביא ויסק יתכון מן ארעא הדא לארעא די קיים לאברהם ליצחק וליעקב:
25 ואשבע יוסף ית בני ישראל למימר מדכרה ידכר ייי יתכון ברחמוי טבייא ותסקון ית גרמ[י]י מן הכה:
26 ומית יוסף בר מאה ועשר שנין וחנטו יתיה ושוון יתיה בארונא במצרים:

23 לחוד [אף] M || 24 מתכנש [מית] M | וייי | ממרי דיי [וייי] || 25 בארונא [בארונא] M | ובסימו [וחנטו] || N גרמוי [גרמ[י]י] | M עמכון + [ותסקון] בגלוסקומא M: *γλωσσόκομον*.